

БРАТИСЛАВ
ПЕТКОВИЧ

СЕДАМ ЈЕДНОЧИНКИ

УДРУЖЕЊЕ ДРАМСКИХ ПИСАЦА СРБИЈЕ

БЕОГРАД 2016.

ЕДИЦИЈА
ИЗАБРАНЕ ДРАМЕ

Издавач:
Удружење драмских писаца Србије
Београд, Господар Јевремова 19,
biljana.ostojic@mpus.org.rs

Одговорни уредник
Миладин Шеварлић

Уредник
Снежана Куширички

Коректор
Биљана Осјојић

Ликовно, техничко решење, дизајн корица
и припрема за штампу
Светозар Станкић

ISBN 978-86-85501-48-7

Штампа и повез
Службени гласник, Београд

Тираж: 300 примерака

БРАТИСЛАВ ПЕТКОВИЋ

СЕДАМ ЈЕДНОЧИНКИ

САДРЖАЈ

Миодраг – Мија Илић, <i>Вирџуозитет сценског језика</i> – Седам драма Брајислава – Браце Пејковића, Предговор	7
<i>Legion d' honneur</i>	13
Критике	39
<i>Каскадер</i>	55
Критике	93
<i>Grand prix</i>	105
Критике	133
<i>Sporting life</i>	151
Критике	192
<i>Les fleurs du mal</i> (Цвећови зла)	199
Критике	227
<i>O tempora! O mores!</i> (О времена! О морала!).	253
Критике	280
<i>Мишровдан</i>	281
Белешка о аутору	303

Миодраг – Мија ИЛИЋ

ВИРТУОЗИТЕТ СЦЕНСКОГ ЈЕЗИКА

Седам драма Братислва – Браце Петковића

Братислав – Браца Петковић је по много чему јединствена личност у културном животу Београда и Србије, један од оних наших вредних суграђана који својим присуством и разноврсним делањем „чине со свакодневице“, дајући на свој начин особит белег целокупној савремености и који тој савремености уливају оптимизам, осећање угодности и смисла, али који истовремено воде ка немирењу са деструктивним и нехуманим појавама данас и у ближој и даљој прошлости. То немирење, тај латентни, каткад експлицитни бунт, својеврсна горчина због светогрђа и изневеравања националних идеала и занемарених заслуга великих људи, чине битну компоненту његовог драмског опуса. Друга преокупација Петковића – драмског аутора јесте дубоко и искрено саучествовање са невољама и судбином малог човека, оног на маргини живота, који вапи за срећом, за афирмацијом непризнатих квалитета, који се очајнички, немоћно чупа из безизлаза и бива поражен, чак понижен у средини која га одбацује. Најзад, он пише и драме које се могу назвати театарским реминисценцијама носталгичне врсте, а у којима писац оживљава неке велике људе српске историје и збивања која су се уградила у повест старог Београда.

Редитељ по образовању (дипломирао 1972. на Академији за позориште, филм, радио и телевизију, у класи чувеног професора Хуга Клајна), Братислав Петковић се опредељује за драмско списатељство као своју основну вокацију. Човек многоструких способности и интересовања, оснива Театар Модерна гаража у склопу Музеја аутомобила који је исто тако његово велико ли-

чно постигнуће, чиме остварује дечачки сан да, с једне стране, прикаже јавности своју ретку и богату колекцију старих аутомобила, а с друге да својим драмским текстовима и текстовима других писаца омогући живот на сцени. Успешан у свему чега се лати, овај помало ексцентрични уметник обогаћује Београд јединственим Музејом – туристичком атракцијом и знаменитошћу која београдској понуди занимљивости додаје једну важну чињеницу, и уједно окупља писце и глумце да се искажу, у времену херметичне затворености такозваних популарних позоришних кућа. Разуме се, приказује своје комаде у сопственој режији, независтан, о властитом трошку, и постиже успех. Петковић је тако један од ретких подвижника у нашој култури, који делује самоникло, аутохтоно и оригинално.

Седам драмских текстова, објављених у овој књизи – *Legion d' Honneur* (*Леђија часџи*), *Каскадер*, *Grand Prix*, *Сџорџинџ лајф*, *Les Fleurs du Mal* (*Цвејџови зла*), *О њемџора, о морес* и *Миџировдан* – обједињује Петковићев морални поглед на свет, и у том погледу ови текстови чине целину. То је поглед писца који уметнички сазрева у годинама политичке репресије и једноумља, односно у годинама када су теме национално-патриотског предања биле потиснуте. И тада и доцније, када су се политичке прилике промениле, он налази одушка у исказивању дубоко запретаних порива, поштено доследан својој привржености традиционалним етичким вредностима српског националног бића.

У драми *Legion d' Honneur* (чији наслов на француском језику – *Леђија часџи* – означава високо савезничко одликовање у Првом светском рату, али и заслужено признање херојских војничких врлина) Петковић износи на видело поражавајућу истину о срамном односу власти и нових генерација према легендарној ратници Милунки Савић, која је – упркос изузетној храбрости и подвизима, упркос тога што је овенчана најважнијим српским и страним ордењем – пала на дно друштва, приморана да се као чистачица нужника једне београдске кафане бори за опстанак, свој и своје деце! У троуглу, који чине жена узвишеног морала и добре народске душе, већ остарела Милунка, њен ратни друг, бивши капетан краљевске војске Благоје, повратник из затвора због политичке „грешке“, и брутални, окорели агент Озне Та-

наско, изражено је супротстављање недостојном односу према херојима и жртвама Великог рата, тачније према сировошћу актуелног режима. С друге стране, пак, долази до изражаја поносите, усправна приврженост часним подвижницима у проливању крви за идеале слободе. Иронично, парадоксално и осуђујуће делује податак да је сурови прогонитељ „остатака ненародних елемената“, Танаско, заправо син јунака у Првом светском рату, овенчаног „Златним Обилићем“!

Овом мисаоно-естетском кругу припада и драма *Мийировдан* у којој патријарх српски Гаврило Дожић, ослобођени заточеник нацистичког логора у Немачкој, и владика Николај Велимировић, емигрант, разговарају о неизвесној судбини народа и православа у отаџбини над којима се надноси претња комунистичког терора. Њихов дуги дијалог тече – парадоксално, али историјски тачно – у вили Вилхелма Краута, Немца, бившег логорског куvara који их сад опслужује српским јелима и чак успева да умеси славски колач! Црквени великодостојници остају непоколебљиво одани суштини светосавске традиције и етике, с тим што патријарх Дожић не одустаје од намере да се врати у отаџбину и подели историјску судбину са својим народом.

Драмом *О њемјора, о морес* Петковић одужује дуг према великој српској глумици Жанки Стокић, осуђеној на изолацију и бојкот због учествовања у позоришним, кабаретским и радио програмима током Другог светског рата, и такође износи на сцену општу мучнину неправде и репресије, подвлачећи још једном своју индигнацију према новоствореном притиску страха и принуде, као и своју осуду нехуманих метода револуционарне власти. Жанка и њена слушкиња, Магда, и Жанкин стари пријатељ, лекар др Костић, секу славски колач, без свештеника кога је група „млађих дрипаца“ напала на улици, претукла и одвезла некамо полицијским возилом...

У овим драмама Братислав Петковић се концентрише на сломљене животе часних и вредних људи, припадника унижене и уништене грађанске класе, који плаћају цену свог порекла, претходних искустава и улоге коју су имали у време доминације традиционалних друштвених вредности. Аутор је оштар, бескомпромисан у свом идејном обрачуну, он са презиром и сарказмом

приказује виновнике зла и прилике једног суровог периода нове историје.

Други циклус Петковићевих драмских текстова посвећен је чудацама полусвета, миљеу периферије и неостварених снова малог човека. У драми *Каскадер* фигурира извесни Миле Шејн, руина која здрављем и изломљеним костима плаћа фанатичну храброст ветерана каскадерске професије. Током једног дана снимања, припремајући услове за опасан пад са велике висине, супериоран формално, а опустошен суштински, у сталној је зађевици са другим статистима, са редитељем Гилетом који је по његовом суду недорастао послу, са женама проблематичних очекивања и промискуитетне прошлости, Миле евоцира успомене и разоткрива цео један свет илузија и неостварених нада који се годинама врзма око снимања филмова, трајући на самој ивици егзистенције.

Том жанру припада и драма *Сјорџинг лајф*, нека врста духовите фреске периферије великог града, тамо где отрајавају свој паралелни живот трећеразредни фудбалски клубови, са драматиком својих неважних утакмица, и ликовима које греју успомене на „бившу славу“ и „пропуштене прилике“ да се у Немачкој и другде у свету остваре велики успеси и заради велики новац. Много је нада, жеља, уложених снова у неопходност постизања успеха, тачније те мале фудбалске победе. Фудбалере сиротињског клуба прати читав један слој њихових сателита – тренера, функционера, навијача, девојака које осим љубави трже и потврду вредности својих изабраника. Овај аутентично виђен, готово фактографски снимљен амбијент, прожет је својеврсном поетиком која лебди над односима и исказима јунака приче. Они су исцртани руком човека који је умео да се идентификује с њиховим емоцијама.

У целом свом опусу, а у овим двома драмама (*Каскадер*, *Сјорџинг лајф*) посебно, Братислав Петковић не показује велике литерарне претензије у уобичајеном смислу речи. Ове текстове написао је редитељ, више као скице или сценарија будуће сценске радње, који их ствара са сопственим виђењем реализације. Он, дакле, не филозофира, не поставља тезе нити отвара крупна питања смисла људског постојања, не пише поетизованим сти-

лом изнад реалности, клони се метафора и вербалне акробатике. Међутим, сваки његов драмски текст одликује се ретком и суштински најбитнијом литерарном (драматуршком) компонентом: виртуозном карактеризацијом ликова и дијалогом који те његове карактере чини живоверним, стварним, узбудљивим и потресним. Петковић очито није писац који ствара у библиотеци, нити у лабораторији дубинског промишљања будућности човечанства; не, он је човек од маште, проицљивости и духа, који комуницира свакодневно, из године у годину, с великим бројем људи најразличитијег кова, из свеколиког шара земље Србије, који страсно приступа хришћанским, православним и грађанско-демократским вредностима, српској историјској трагедији и инсистира на моралној обнови нације. Он искуствено и разуђеном маштом допире до психолошких танчина својих јунака, разоткрива њихове опсесије, мане и врлине, судбинску осуђеност на стање у којем јесу, било да их бира из слоја грађанске интелигенције, политике, уметности и свештенства, било из редова изгубљених, маргинализованих, чак јуродивих сподоба предграђа, улице, кафане. Његово основно, најважније средство је ДИЈАЛОГ, проистекао из самосуште внутрине њиховог бића. Дијалог који сваку личност чини индивидуалном, посебном, различитом и самосвојном. И уједно питорескном, видљивом, готово опипљивом. Петковић је мајстор језичке дистинкције, познавалац свих наших жаргона, а усто и добронамерни хуморни опсерватор ђуди и односа међу људима. У његовом хумору нема призива злурадости, његова сатира је хумана, пријатељска, он воли своје јунаке, прихвата их као производ изопачености света у коме живимо, као наталожена нужност њихове опаке судбине.

Најзад, из Петковићевог дара проистекла су и два позоришна комада, заснована на анегдотама о занимљивим и значајним људима прошлости: *Grand prix* и *Les Fleurs du Mal* (Цвећови зла). Прва, мање успешна као драмско ткиво, али зачудна по лепоти уздизања спортског и цивилизацијског успона наше престонице тридесетих година прошлог века, посвећена је заборављеном асу аутомобилизма, тркачу Лазару Радићу, повратнику из Америке, бившем београдском дендију и љубавном тријумфатору, који у својој 75. години живота, у Музеју аутомобила, у сусрету са младом дипломанткињом позоришне режије Нарцисом и кустосом

Расповићем, доживљава узбуђење, замало вредно смрти – могућност да седне за волан свог BMW-а бр. 42 с којим је некада стартовао у трци око Калемегдана. Петковић је искористио шансу да ову причу смести усред свог Музеја заједно са публиком и глумцима, што је имало снагу оживљеног документа.

Друга, по скромном мишљењу потписника ових редова, комична игра *Les Fleurs du Mal* (*Цветови зла*), једно је од најбољих Петковићевих дела, како по структури радње, композицији, тако и по смехотворним ефектима и мајсторском дочаравању карактера у сусрету младог Бранислава Нушића и српског суверена, краља Милана Обреновића. У том сусрету садржана је и трагика позиције младог бунтовног уметника, сломљеног заточеништвом по судској казни због чувене сатиричне песме, али и широкогрудост, иначе аутократског владара европске културе, импресионираног образовањем и лукавошћу талентованог младића, који је надиграо затворске власти тобожњом рођачком везом са министром правде Гигом Гершићем. Наслов на француском језику заснован је на ономе што је од првог трена спојило краља и будућег комедиографа – заједничко познавање поезије Шарла Бодлера, то јест Нушићев беспрекорни француски језик, а потом речитост и природна бистрина. Нушић добија своју прву дипломатску службу, у контексту детаљног разлагања политичких прилика у Србији и њеног сложеног међународног положаја, кад је уморни краљ, бонвиван и љубитељ уметности, већ донео одлуку о абдикацији и био решен да се препусти лагодном животу у Паризу и Бечу. У овом комаду већ зрелог писца и дијалог и преокрети теку без застоја, са истинским осећањем за ритам и сценску атрактивност, уз јасно наглашене мотиве будућих ненадмашних Нушићевих комедија.

Драме Братислава – Браце Петковића и њихово извођење на сцени Модерне гараже (*Цветове зла* имало је прилику да види и милионско телевизијско гледалиште) чине значајан допринос разноврсности београдског позоришног живота. Шире лезу тема и мотива, доносећи нам занимљиве приче, засноване махом на истинитим догађајима и људским судбинама, уз снажно етичко призивање савести и национално-патриотског осећања.

Legion d' honneur

МОДЕРНА ГАРАЖА – КАМЕРНА СЦЕНА

LEGION D'HONNEUR

Написао и режирао: БРАТИСЛАВ ПЕТКОВИЋ

Милунка Савић... СВЕТЛАНА БОЈКОВИЋ

Благоје Петровић... ВЛАСТИМИР Ђуза СТОЈИЉКОВИЋ

Танаско Топаловић... МИОДРАГ КРСТОВИЋ

Состим: СЛАВИЦА ЛАЛИЦКИ ■ Звук: ЗОРАН ЈЕРКОВИЋ ■ Сценски покрет: СОЊА ЛАПАТАНОВ

Организатор: БОГДАН ПЕТКОВИЋ. Инспицијент: ТОМИСЛАВ ДЕВЕЧЕРСКИ

Мајстор тона и светла: ДАЛИБОР РУЖИЋ

ЛИЦА

МИЛУНКА САВИЋ,
око 60 година

БЛАГОЈЕ ПЕТРОВИЋ,
око 70 година

ТАНАСКО ТОПАЛОВИЋ,
око 40 година

Светлана Бојковић

Милунка:

Наредник Милунка Савић, командир Јуришиног бомбаршког одељена, Треће чете. Голениког пешадарског пука Моравске дивизије, првога позива.

Властимир Стојиљковић

Капетан Благоје:

Командир Треће чете Првога батаљона, у саставу Другог гвонезног пука Кирила Мисаила Моравске дивизије, првога позива...

Миодраг Крстовић

Танаско:

Врх Совјетског Савеза са Хрушчовом на челу и цео Президијум, дошли да се поклоне маршалу, да признају и да исправе грешку Стаљина, који нас је неправедно оптужио.

Братислав Петковић

Не изгледа, али је тако, чини ми се мало - чини ми се много, јер и ако звучи ноторно, сваки пут почиње првим кораком.

Братислав Петковић је тај први корак у свет позоришта или ако хоћете, у земљу чуда начинно уписујући студије позоришне режије 1968. год. на данашњем ФДУ у Београду. Дипломска представа Шилерових "Разбојника" на сцени Београдског драмског позоришта остаје уапшена, по за оно доба, храбром осавремењивању класичног текста увођењем мотоциклиста. У том часу, можда, тај готово естравагантан гест као да је изгубио сву особност његовог позоришног деловања. Ништа није као код других. У свакој следећој представи Братислав Петковић се појављује истовремено као писац, редитељ и продуцент. Када тако, упркос ветру, истрајавате годинама, са истом вером у позориште и његову мисију, много што-шта друго, ипак је важно мање је важно.

Најзад, овом представом, где лепог чуда, раба се нова сцена, ново позориште. Тај гест: дати прилику другима кроз отварање ове сцене у ово бучно, нескромно и хвалисаво време позив је на петљу сунчаном страном улце.

Хвала вам што сте дошли и добро дошли, а о представи и редитељу нећемо рећи ни реч, осим да подсетимо да је мало понекад велико.

Док јублика улази, са радија тиша „Космај“ свира силеји песама из 1955. године. Преовлађују руске песме и шлагери. Када се гледалишије замрачи, музика се прекида и почињу весији. Спикер: Дајемо најновије весији „Председник Републике друж Тишо и истиакнуши јужословенски руководиоци Пејар Стамболић, Јован Веселинов, Буру Пуцар, Лазар Колишевски, Анка Берус, Милош Минић и дружи, дочекали су пре десетшак минути делегацију Савеза Социјалистичких Совјетских република, на челу са друговима Хрушчовом, Булђањиним, Микојаном, Шейиловим и Громиком. Пренос ће вршиши Дражуши Траиловић, рејоршер Радио-Београда, укључујемо се у директиан пренос“... Иде говор Никише Хрушчова; у простиорију улази Благоје, осврће се, засијаје на средини простиорије, као да ослушкује говор са радија, осмехне се и заврши главом, настјави ка врашима нужника, улази. Неколико пренушака за њим у простиорију улази Милунка, носећи кофу са водом и мејллу.

МИЛУНКА: (Засијаје код радија, слуша, зашим ошшрим окрешом гаси радио)

Е, нећеш више... Гадови... Само лажу...

(Почиње да чистиши)

Сачувај Боже и саклони, шта је овом народну... То све полудело, само срља, и стока има неки ред... Све забрљају и засвиње, могу душу да испустим бришући и опет ништа... Нема ту помоћи, нема...

Благоје тишо излази из нужника. Милунка окренуши леђима. Благоје засијане. Милунка се окреће, угледа Благоја и шргне се.

БЛАГОЈЕ: Добро јутро.

МИЛУНКА: Ух, што сте ме уплашили...

БЛАГОЈЕ: Извините...

МИЛУНКА: Куда сте прошли?

БЛАГОЈЕ: Кроз кафану, није било никога...

МИЛУНКА: Промакли сте док сам чистила иза шанка...

БЛАГОЈЕ: ... Заиста вас нисам приметио...

МИЛУНКА: Други пут се јавите...

БЛАГОЈЕ: Хоћу, сигурно.

МИЛУНКА: Београд је пун свачега, откуд ја знам какве су чије намере... Шта је тешко да се јавите.

БЛАГОЈЕ: Моја грешка, опростите... Могу ли да оперем руке?

МИЛУНКА: ... Хоћете сапун?

БЛАГОЈЕ: ... Ако има...

МИЛУНКА: Ди сме да нема.

Благоје узима сајун, њере руке, Милунка стоји све време, у једној руци држи њелехано њањирче за сајун, у другој чистој њешикир. Благоје враћа сајун на њањир, она му њружа њешикир, он брише руке.

БЛАГОЈЕ: Пуно вам хвала.

МИЛУНКА: Нема на чему.

БЛАГОЈЕ: ... Много ми је непријатно... То ми није обичај, ја вам се дубоко извињавам... Знате...

МИЛУНКА: А што се ви мени толико извињавате?

БЛАГОЈЕ: ... Не знам да ли можете да разумете, како се осећа човек који нема један динар у џепу?...

МИЛУНКА: А то, ма немојте да се правдате, нисте ви мени ништа дужни, побогу...

БЛАГОЈЕ: Јесам, за вашу љубазност... Тренутно сам у страшним невољама, верујте, чак и ово одело на мени, ципеле, кравата, све је позајмљено, изашао сам из апса пре пет дана, ал' не бојте се, нисам ни лопов ни убица, официр сам бивше војске, лишен грађанских и свих осталих права. У овом моменту сам нико и ништа. Стид ме је пред вама.

МИЛУНКА: Немате чега да се стидите...

БЛАГОЈЕ: Имам, имам и те како...

Улази Танаско удбаи.

ТАНАСКО: Кево, ди је газда Гојко?

МИЛУНКА: Јутрос је са шпедитером отишао на Каленић пијац по провијант и код Родића за сода-воду.

ТАНАСКО: Неће он скоро, од Славије нагоре је све блокирано због дочека.

МИЛУНКА: Какав дочек?

ТАНАСКО: ... Цео Београд је на дочеку. Кево ти не слушаш радио. Данас је код нас стигла највећа делегација, која је икад дошла у нашу земљу.

МИЛУНКА: Нисам упозната.

ТАНАСКО: Врх Совјетског Савеза са Хрушчовом на челу и цео президијум, дошли да се поклоне Маршалу, да признају и исправе грешку Стаљина, који нас је неправедно оптужио. Е, моја кево, ништа не знаш... А да ли је био Најдан?

МИЛУНКА: Који Најдан. Крстић или Миленковић?

ТАНАСКО: Најдан келнер, кево.

МИЛУНКА: А, Крстић, није од јутрос.

ТАНАСКО: Који први дође, кажи да се кафана данас не отвара. Столице да остану на асталима.

МИЛУНКА: А башта?

ТАНАСКО: Ма кака башта, шта је теби, ама ништа не сме да се износи! Све да се провери од нужника до шанка по три пута, да није нешто постављено! И нико да не улази у кафану... Јасно? Ко ти је овај?

МИЛУНКА: ... Пере руке...

ТАНАСКО: Шта тражиш овде?

БЛАГОЈЕ: ... Опрао сам руке...

ТАНАСКО: Прао си руке... Како се зовеш?

БЛАГОЈЕ: Благоје Петровић.

ТАНАСКО: Благоје Петровић.

БЛАГОЈЕ: ... Да, Благоје Петровић...

ТАНАСКО: Ми се однекуд знамо?

БЛАГОЈЕ: Не бих рекао...

ТАНАСКО: Благоје Петровић. Свеједно, твоја њушка ми се много не допада, чисти се одавде што пре... Кево, доћи ћу касније да проверим стање. Гојку поручи да се кафана данас не отвара, јасно!
(Изађе)

Милунка и Благоје се неколико ѿренуѿака ѓледају, заѿим Милунка сѿане у сѿав мирно и сѿроѿо војнички.

МИЛУНКА: Наредник Милунка Савић, командир јуришног бомбашког оделења, треће чете, Топличког пешадијског пука Моравске дивизије првога позива.

- БЛАГОЈЕ: *(Помало збуњен)*
... Капетан Благоје Петровић, командир Треће чете Првог батаљона, у саставу другог гвозденог пука књаза Михајла Моравске дивизије, Моравске дивизије првога позива...
(Своје једно насјрам другоџ)
... Милунка... Да ли је могуће... После толико година...
- МИЛУНКА: ... Још мрдам, мој капетане...
- БЛАГОЈЕ: ... Како сте ме познали?
- МИЛУНКА: ... Није ми било тешко, рекли сте како се зовете...
- БЛАГОЈЕ: Задњи пут смо се видели септембра шеснаесте на Солунском фронту... Кад сте рањени на Кајмакчалану...
- МИЛУНКА: ... Бугарски метак ми је прошао поред самог срца.
- БЛАГОЈЕ: ... Знате да смо плакали као мала деца, војска вас је много волела, били сте маскота Моравске дивизије, жива легенда, српска Јованка Орлеанка... Бодрили смо војнике вашим примером, вашом храброшћу, вештином... и после свега, мислим да вас као нација нисмо заслужили...
- МИЛУНКА: ...Немојте капетане... Ја сам жива и здрава, шта ћемо са онима што остадоше у гудурама да им се ни гроб не зна.
- БЛАГОЈЕ: ... Не, нисмо сигурно. Да вас је родила једна Француска или Енглеска, пантеон би Вам подигли...
- МИЛУНКА: Кад би ми дали мало већу пензију, да не морам да чистим кафану, да будем више са децом. Ништа друго ми не би требало...
- БЛАГОЈЕ: ... Две Карађорђевог звезде с мачевима, две Легије части, Француски ратни крст са златном палмовом граном, највећи француски орден... Георгијевски крст, цар међу руским орденима... енглески Свети Мајкл, а где су златни Обилићи за храброст и још чудо тога... нема војника који је све то понео на својим грудима Милунка...
- МИЛУНКА: ... Јесте ли ви за кафицу?

- БЛАГОЈЕ: ... Ако вас не задржавам, са особитим задовољством...
- МИЛУНКА: ... Ево, седите капетане...
- БЛАГОЈЕ: Захваљујем... Тренутак кад сте рањени никада нећу заборавити... Крв липти испод копорана, повлачимо вас у први заклон, санитарлија кида дугмад и шок... указују се, извините, бујне девојачке Ботичелијевске груди, у тренутку тајац... Стижу носила и односе вас... Сазнали смо да сте пребачени у Тунис.
- МИЛУНКА: У Бизерту... Болница Фаре...
- БЛАГОЈЕ: Јел истина да је о вама бринуо лично адмирал Гепрат?
- МИЛУНКА: Долазио је често, доносио цвеће и поморанце, чоколаде и неко чудно тропско воће. Заборавила сам му име... Долазио је скоро сваки дан.
- БЛАГОЈЕ: ... Емил Гепрат, гувернер Туниса, „српска мајка“.
- МИЛУНКА: ... Да, тако смо га звали, био је сед, висок...
- БЛАГОЈЕ: ... Одахнули смо кад се сазнало да ћете прездравити... Не знам дал сте свесни колико сте допринели слави нашег пука.
- МИЛУНКА: ... Било је ту див јунака...
- БЛАГОЈЕ: ... Од 80 српских пукова, други гвоздени је био најчувенији, делом захваљујући вама.
- МИЛУНКА: ... Ником то није важно капетане, друге ствари се сада гледају, нашу децу то не занима...
- БЛАГОЈЕ: ... Мислите да је све било узалуд?
- МИЛУНКА: Бојим се да јесте!
- БЛАГОЈЕ: Не прихватам, нити ћу то икада прихватити...
- МИЛУНКА: ... Ту смо где смо, мој капетане, живот нас није мазио...
- БЛАГОЈЕ: Можда смо и криви... Не знам... Веровали смо људским врлинама и служили им... Ако је то грешка, онда смо пред вратима пакла...
- МИЛУНКА: ... Дал' бисте запалили једну цигару?
- БЛАГОЈЕ: ... Да не буде превише?
- МИЛУНКА: Сад ћу да донесем.
- БЛАГОЈЕ: ... Куд рекох, Милунка, молим вас...
(Милунка истрчи из просторије, враћи се са три цигарете)
Није требало... Сад ми је непријатно.

МИЛУНКА: Како ћете кафу без цигаре?... Дозволите.
(Припаљује му цигарету шибицом)

БЛАГОЈЕ: Ви сте чудо Милунка... Колико се ми дуго знамо?

МИЛУНКА: ... Од дванаесте...

БЛАГОЈЕ: ... Дванаеста, а сад је педесет пета, пуне четрдесет три године.

МИЛУНКА: ... Четрдесет три, јел има толико?

БЛАГОЈЕ: ... А било је ко јуче... Ниш, прва половина септембра, први дан мобилизације...

МИЛУНКА: Није Ниш, него Прокупље, Ниш је био место станавања пука, а Прокупље мобилизацијско.

БЛАГОЈЕ: Тако је... На првој прозивци Треће чете прозовем, Милун Савић, чујем реско „овде“, одакле си војничке, село, како беше...

МИЛУНКА: Копривница, срез Рашки...

БЛАГОЈЕ: Загледамо се ја и поручник Товаревић, мој заменик, знате, збунило нас је ваше беспрекорно војничко држање... Нама као војницима од заната, то је импониовало... Ипак, никако ми није било јасно како сте преварили регрутну комисију?

МИЛУНКА: ... Хтела сам да сачувам млађег брата, да нам се кућа не затре... Одсекла косу, утегла груди, причала мало кроз нос, пријавила се уз добровољце као Милун Савић... Нису ме много ни загледали, то је била дванаеста. Светило се Косово.

БЛАГОЈЕ: Товаревић се двоумио, а мени је одмах све било јасно...

МИЛУНКА: Шта вам је било јасно?

БЛАГОЈЕ: ... Па то, да сте женско... Војска је мало шушкала, али после бомбашког курса кад смо видели кога имамо, све је престало... Прихватили смо вашу одлуку да будете мушко док рат траје... А друго, тај ваш урођени дар да бацате бомбу и погодите где замислите...

МИЛУНКА: Ја сам чувала овце поред Ибра, од малих ногу сам вежбала гађање, сви смо то радили, ставимо белег на ливаду, па удри по цео дан... Камена колико оћеш... Гађали смо крље и све што је носио Ибар... Оћете слађу или горчу?

- БЛАГОЈЕ: Скувајте као за себе... Цела Моравска је била састављена од чобана, али тај таленат и прецизност нико није имао. Ви сте могли комотно да носите женске хаљине, и нико не би рекао да сте женско...
- МИЛУНКА: ... Морате то да ми објасните...
- БЛАГОЈЕ: Нема ту шта да се објашњава, неће Србин да призна да је жена боља од њега... Они би вас и сами прогласили за мушко, нарочито после Скочивара шеснаесте, кад сте сами заробили сто Бугара.
- МИЛУНКА: ... Шездесет...
- БЛАГОЈЕ: ... Какви шездесет, било је много више...
- МИЛУНКА: На Скочивару шездесет, ваљда ја знам, и на Груништу још четрдесет три, а то је било после.
- БЛАГОЈЕ: Добро, шездесет... Уракљили сте их бомбама. Како, никад ми неће бити јасно.
- МИЛУНКА: ... Изненађење, нису се надали...
- БЛАГОЈЕ: ... Нису се надали у сред битке!... И међу њима је био један поручник, брка, звао се Георги Димитров...
- МИЛУНКА: Име сте му запамтили...
- БЛАГОЈЕ: ... Како је он кумио и молио да се не сазна да га је жена заробила... То је било комично, све време се држао за главу... „Ја сам активни поручник царске бугарске војске, све ћу да вам кажем, само немојте да се сазна да ме жена заробила, оде ми каријера“. А ми га убеђујемо, ма каква жена, то је наредник Савић... Нисмо успели да га убедимо... Георги Димитров је остао потпуно слућен...
- МИЛУНКА: ... Може ли једна ракијица уз кафу?
- БЛАГОЈЕ: ... Кафа, цигара па још и ракијица. Да не буде много?
- МИЛУНКА: ... Много је кад бију, ову шљивку је пеко један наш бомбаш, Микајло Тодић Муштиклар.
- БЛАГОЈЕ: ... Муштиклар из Жабара, беше...
- МИЛУНКА: Сваке године ми донесе балонче и плус ми спреми дрва за зиму, да ми није ратних другова, не знам шта би... И овај Гојко, газда кафане је солунац. Пети пук краља Милана... Примео ме ко рођену сестру... Нешто се шушка да ће ови одузимати приватне кафане... Видим, он се прилично узортирао...

- БЛАГОЈЕ: ... Све ће да одузму моја Милунка, де они прођу, ништа не остаје...
- МИЛУНКА: ... Остаће ми ови десет прстију, метлу и крпу још могу да држим, а то неће нико да ми узме...
- БЛАГОЈЕ: ... А ди је вама чашица?... Дајте да се куцнемо, да наздравимо за наш сусрет после четрдесет година.
- МИЛУНКА: Ја не пијем...
- БЛАГОЈЕ: Онда нећу ни ја...
- МИЛУНКА: Добро капетане, сипаћу.
(Напоочи)
- БЛАГОЈЕ: ... Живели Милунка и нек нам је Бог у помоћи.
(Куцају се)
- МИЛУНКА: Уздравље капетане...
- БЛАГОЈЕ: ... Богами, Муштиклар се није обрукао, права „мученица“...
- МИЛУНКА: ... Мени је свака ракија иста...
- БЛАГОЈЕ: ... Грешите Милунка.
- МИЛУНКА: ... Бога ми не грешим, алкохол је алкохол...
- БЛАГОЈЕ: ... Има ту огромних разлика... Још памтим буке оног коњака који вам је генерал Сарај поклонио, а ви га донели нама у чету.
- МИЛУНКА: ... Ја донела коњак?
- БЛАГОЈЕ: Цео сандук... У Солуну у наш пук је дошла читава делегација, Сарај, наш министар војни, Михајло Рашић, пуно официра... Тражили су да виде тог чувеног бомбаша, легенду Моравске дивизије, једва смо вас изгурали...
- МИЛУНКА: ... Била сам премрла од страха...
- БЛАГОЈЕ: ... Ордонанс Мориса Сараја отвори сандук са коњаком, постави боцу на четрдесет метара, окупи се цео наш пук за трен ока...
- МИЛУНКА: ... Видела сам да немам куд, једино сам тражила да не бацам француску бомбу, јербо она се откотрља, не могу да је закујем у месту као нашу „васићевку“, лепо ми је лежала у руци... Четвртаста... лако сам са њом нанишанила.

- БЛАГОЈЕ: Ми нисмо дисали... а ваше лице, мирно без грча, ни трага од напора.
- МИЛУНКА: ... То тако само изгледа, увек сам била напета као струна...
- БЛАГОЈЕ: ... Лети „васићевка“ као из катапулта... Прво се чула ломљава боце, затим експлозија, мерење је показало да је бомба експлодирала осам сантиметара иза флаше, идеална парабола... Проломи се аплауз, Морис Сарај је узвикнуо: „браво сержан“, поклонио се и наредио ордонансу да преда преосталих деветнаест флаша коњака и ви лепо сандук на раме, па у чету...
- МИЛУНКА: Мени је све излбледело, код вас је то свеже као да је било јуче... Била сам срећна што се нисам обрукала. Сећам се и тог сандука с пићем... Једва сам чекала да га се ослободим. Добро ми је нажуљио раме...
- БЛАГОЈЕ: ... Настаде русвај... Док сам се окренуо, већ су се ломили грлићи и коњак „Сан рафаел“ из 1880. изливао се у плехане мањерке као брља... Једну флашу успем да спасем... како сам гегулама могао да објасним шта је коњак стар тридесет пет година.
- МИЛУНКА: ... Чеге се ви све не сећате?...
- БЛАГОЈЕ: ... Бокаста флаша, без етикете, заливена воском. Само је на сандуку писало паженим словима: „appellation controle“ 1880... Да није било вас, никад га не бих окусио, многе коњаке сам пробао, али ни један није био ни близу оном... Морис Сарај је био зналац, није пио макар шта... Знате ли с ким сам попио флашу коју сам спасао?
- МИЛУНКА: Откуд бих знала...
- БЛАГОЈЕ: С једним нашим великим пријатељем. Истинским... Знали сте је.
- МИЛУНКА: Флора...
- БЛАГОЈЕ: Флора Сенас... Научила ме је како се пије коњак...
- МИЛУНКА: ... Знала је она да пије...
- БЛАГОЈЕ: ... Морате га што дуже задржати у устима, да се угреје, издахнути кроз ноздрве, тек кад се осети пуноћа букеа... *superior bouquet*... како би рекла Флора, чинила је то са великим уживањем!... Те јесење вечери пред

пробој, дуго смо седели у причи, густирали коњак, напослетку је рецитовала.

МИЛУНКА: ... Вас сам слушала много пута како декламујете, њу никад... Пред Кумановску битку, под Рујном сте пред целим пуком...

БЛАГОЈЕ: ... After great pain, a formal feeling comes
The nerves sit ceremonious like tombs;
The stiff heart questions was it He that bore,
And yesterday of centuries before?

Емили Дикинсон је оживела на оној месечини кроз Флору, звучало је божанствено, иако сам мало тога тад разумео, енглески сам савладао тек у ропству... Те ноћи сам научио две важне ствари: како се пије коњак и да Америка, поред каубоја и индијанаца, има и сјајне песнике... Она ми је открила Волта Витмена, Лонгфелоа, Емили Дикинсон... У логору сам их све научио напамет... Само, многи су ми лепше звучали кад ништа нисам разумео и кад их је она рецитовала... Само дан два касније ви и она сте рањени од истог рафала...

МИЛУНКА: Била је на метар-два од мене и у Бизерти смо биле кревет до кревета...

БЛАГОЈЕ: ... Волео бих да је видим...

МИЛУНКА: Није више овде.

БЛАГОЈЕ: Није више овде?...

МИЛУНКА: Пре десет година је отишла за Енглеску, страшно љута, дошла је код мене на Вождовац да се опрости, нова власт јој је одузела официрску пензију, много ју је то увредило, грдила их је на сва уста... Жао ме је што је тако отишла...

БЛАГОЈЕ: ... Видела је с ким има посла, зар да дозволи да је мангупи понижавају, друго смо ми, ми немамо куд. Њој је ипак Енглеска домовина. Ко иза нас стоји... Ми смо монета за поткусуривање, моја Милунка.

МИЛУНКА: Оладиће вам се кафа.

БЛАГОЈЕ: Ја ладну и пијем... Пустите ме да уживам, ово ми је прва кафа после осам година и још да ми је скува мој ратни друг Милунка Савић, данас ме је Бог погледао...

МИЛУНКА: Где станујете?

БЛАГОЈЕ: Спавам ту у Поп Лукиној, преко пута кафане са неким Арнаутима, у подруму... Беже људи од мене као да сам губав... Боје се ваљда.

МИЛУНКА: Чега се боје?

БЛАГОЈЕ: Народног непријатеља... Ви сте Милунка данас угостили једног гнусног реакционара и народног непријатеља...

МИЛУНКА: Ви народни непријатељ? Па ко је онда пријатељ?

БЛАГОЈЕ: Тако у пресуди пише... Ја се пре рата нисам бавио политиком, нисам ни смео као активни официр... Кад сам се вратио из ропства, видим све се окренуло, није она војска, заклетву нисам хтео да погазим...

МИЛУНКА: ... И због тога, народни непријатељ...

БЛАГОЈЕ: ... Симпатисао сам Демократску странку и Љубу Давидовића... Па помогнем неким момцима да се одштампа један летак... Све нас похапсе, мени судили одвојено, добијем осам година које сам одлежао до дана...

МИЛУНКА: Осам година!

БЛАГОЈЕ: Осам страшних година... Немачко ропство је санаторијум према њиховим казаматима, пре пет дана сам изашао... учим да идем улицом, град не препознајем, то су неки други људи...

МИЛУНКА: Навукло се свакаквог света, нико никог не поштује...

БЛАГОЈЕ: ... Јутрос сам ту у Бранковој имао један непријатан сусрет, сударим се са народним судијом Шефером који ме је послао на робију, знали смо се пре рата из Сарајева... Било му је неугодно, питао сам га, зар је морало онако и онолико?... Правдао се да су му пресуде стигле на цедуљи и да је био немоћан, нешто још промрљао и побегао уз Бранкову... Стајао сам и гледао за тим човечуљком, за том вуцибатином... Добио је пресуде на цедуљи... а мог адвоката Вељка, који се борио као лав, послао у затвор због увреде части суда... Ово одело на мени је Вељково, кравата, ципеле, све...

МИЛУНКА: ... Има још племенитих људи...

БЛАГОЈЕ: Да... није баш све изгубљено...

МИЛУНКА: Имам један громби капут од покојног мужа, преврнут, као нов, донећу вам га сутра овде...

БЛАГОЈЕ: Хвала вам Милунка, немојте журити, тек је мај... а и немам га где, овај подрум где спавам је језив, до зиме би га сигурно појели мољци...

МИЛУНКА: Ставила сам ја нафталин у цепове...

БЛАГОЈЕ: ... Од недеље ћу почети да радим, ови Арнаути ми обећали неки посао на дрвари... А кад повратим грађанска права, покушаћу да студирам, уписао бих књижевност ванредно...

МИЛУНКА: Јел' имате деце?

БЛАГОЈЕ: Нисам се женио... Да је потрајала она Југославија, вероватно бих се оженио, било је прилика, нисам размишљао... Осамнаесте сам прекомандован у Другу армију, у Сарајево, код Степе... Тих двадесетак сарајевских година су нешто најлепше што човек може да доживи... Дивно дружење, лепе девојке... Четрдесет прва ме затиче са чином мајора... Издаја, Швабе ме заробе у Високом... логор Оснабрик, вратим се у земљу, апс, и ево ме где сам... Женидба је последња ствар о којој размишљам... Имате ли ви деце?

МИЛУНКА: Четворо. Удовица сам, пензија мизерна, не стиже ни за храну. Згадило ми се све, верујте... Пре рата сам чистила у Хипотекарној банци, ди је сад Народни музеј... Ипак је било друго... Ова кафана „Дуле“ је на лошем гласу. Долазе свакојаки, туку се...

БЛАГОЈЕ: Значи, има и тога?...

МИЛУНКА: Скоро свакодневно. Колико сам разбијених глава прала под овом чесмом... Савамалци су најгори... Долазе после, извињавају се, мислим се, идите с милим Богом... Посао ми није тежак, људи су тешки... Поготово кад се напију, направи се човек у пићу на ништа...

БЛАГОЈЕ: Све што је претерано не ваља.

МИЛУНКА: Бог ме осудио да целог живота водим рат с пијанцима. Ко да ме неко проклео.

- БЛАГОЈЕ: ... Ко би вас проклео, ја у те ствари не верујем. Све је то у нама... и рај и пакао...
- МИЛУНКА: ... Можда сам ја то и сама утвила... Ништа није случајно. Кад год видим пијаног човека, пред очи ми излазе они Бугари код села Церова.
- БЛАГОЈЕ: ... Горничевска битка...
- МИЛУНКА: ... Горничевска битка... тад ми је било најтеже.
- БЛАГОЈЕ: ... Предстраже наших комшија Дунаваца су исекли на комаде, као бесне звери...
- МИЛУНКА: Сећате се како су на нас навалили као суманути, њихови официри их потерали пиштољима у напад испред себе... Талас за таласом је срљао ка нама... Љуљају се буљуци пијаних Бугара, саплићу се, падају сами...
- БЛАГОЈЕ: ... Кад су ишли у напад, увек су певали химну „Шуми Марица крвава“...
- МИЛУНКА: ... Само су се драли и урлали „уре, уре“... Пустимо их ближе, па удри брзом паљбом, страшно смо их намлатили...
- БЛАГОЈЕ: Ја Горничево памтим само по тим гомилама бугарских лешева...
- МИЛУНКА: Који су заударали на ракију... У једном тренутку, прекинем паљбу, нисам више могла да пуцам у пијане људе... Престаде да пуца цео мој одред... Страшно ми је било... Ту сам душу огрешила...
- БЛАГОЈЕ: Нисте Милунка, нисте никако, рат је то...
- МИЛУНКА: ... Грех је пуцати у пијаног, нису знали куд ударају...
- БЛАГОЈЕ: Грех је од њихових старешина што су их гонили онако пијане... Добро сам упамтио њихова искежена лица пуна мржње и страха... Изгледали су као авети. Шта мислите, шта би радили да су се докопали наших ровова и наших вратова?...
- МИЛУНКА: ... После Горничева сам изгубила онај полет, вољу, није ми било више до ратовања, наша победа је била сигурна... Пар дана доцније на Кајмакчалану, стигне ме бугарски метак... Ту је за мене рат био готов... Деветнаесте сам скинула униформу, нађох се на улици са војничким куфером пуним ордења и са 12 динара у

руци... почиње борба за живот... Кад ућуте топови,
долазе лопови...

БЛАГОЈЕ: Потпуно сте у праву, само лопови су већ били ту.

МИЛУНКА: Џабе наши идеали.

БЛАГОЈЕ: Требало је све ово да нам се деси, да неке ствари
разумемо и схватимо...

МИЛУНКА: Ја ово ништа не разумем... а тако је лепо почело.

БЛАГОЈЕ: Лепо је било јер смо били млади, пуни енергије, нацио-
налних идеала. Пошли смо да светимо Косово... пет ве-
кова се чекало, а нашој генерацији је припала та част.
Били смо понесени.

МИЛУНКА: ... Пред Кумановску битку, под планином Рујан, декла-
мовали сте једну дивну песми...

БЛАГОЈЕ: ... Куманово за Косово... Видите, ни у једној војсци тога
није било, да иза наредбе официр речитује родољубиву
песму... Дванаесте је то било правило, бар у нашем
пуку.

МИЛУНКА: Упијали смо сваку вашу реч... То је било нешто много
лепо... Заузели сте позу хајдук Вељка на топу. У десној
руци сте држали уздигнут бодеж... сећам се само првих
речи „И овај камен земље Србије“ ... Показивали сте на
планину Рујан... Сви смо плакали... Били смо потре-
шени... Дуго после тога нисам могла да се смирим.

БЛАГОЈЕ: Не сећам се да сам заузео позу хајдук Вељка на топу...
Бодеж сам држао као неки Шилеров јунак...

МИЛУНКА: Та ваша декламација ме је пратила кроз све ратне
године... И кад се сетим тог момента, обузме ме неко
чудно осећање... Не умем да објасним... Ви сте ту песму
сигурно заборавили...

БЛАГОЈЕ: Нисам, то је Ђурина „Отаџбина“, често сам је реци-
товао дванаесте, тринаесте, па и после... Маштао сам
да postanем глумац... обожавао сам Добрицу, Богобоја
Руцковића, Цветића, Гавриловића... имитирао сам их
пред огледалом... нисам избијао из Народног позор-
ишта... Због оца сам отишао на Војну академију... а у
души ми је позориште. У логору сам окупио дружину,
па смо логорашима давали представе. Сит сам се на-
глурио...

МИЛУНКА: ... Дал бисте нешто могли да ми учините?

БЛАГОЈЕ: Драга моја Милунка, у овом тренутку заиста мало тога могу, али даћу све од себе, реците...

МИЛУНКА: ... Дал бисте могли да ми изрецитијете ту песму?...

БЛАГОЈЕ: Ђурину „Отаџбину“.

МИЛУНКА: Да...

БЛАГОЈЕ: ... Немојте, молим вас, нисам у стању... После свега, у овим околностима, та песма је изгубила смисао, а и стар сам...

МИЛУНКА: Покушајте...

БЛАГОЈЕ: Разочараћете се Милунка...

МИЛУНКА: Молим вас!...

БЛАГОЈЕ: ... И овај камен земље Србије... Не могу... Можда неком другом приликом...

МИЛУНКА: Дајте све од себе капетане...

БЛАГОЈЕ: И овај камен земље Србије.
Што, претећ сунцу, дере кроз облак,
Суморног чела мрачним борама
О Вековечности прича далекој,
Показујући немом мимиком
Образа свога бразде дубоке.
Векова тамних то су трагови,
Те црне боре, мрачне пећине;
А камен овај, ко пирамида
Што се из праха диже у небо,
Костију кршних то је гомила,
Што су у борби против душмана
Дедови твоји вољно слагали,
Лепећ крвљу срца рођеног
Мишица својих кости сломљене.
Да унуцима спреме бусију,
Оклен ће некад смело, презирућ,
Душмана чекат чете грабљиве.
И само дотле, до тог камена,
До тог бедема,
Ногом ћеш ступит, можда, поганом.
Дрзнеш ли даље?... Чућеш громове
Како тишину земље слободне
Са грмљавином страшном кидају;

Разумећеш их срцем страшљивим
Шта ти смелим гласом говоре,
Па ћеш о стења тврдом камену
Бријане главе теме ћелаво
У заносноме страху лупати...
Ал' један израз, једну мисао,
Чућеш у борбе страшној ломњави:
„Отаџбина је ово Србина!“...

МИЛУНКА: Хвала вам капетане...

БЛАГОЈЕ: ... Вама хвала што постојите...

МИЛУНКА: Знате, на те крупне речи нисам навикла, то уз мене не-
како не пристаје.

БЛАГОЈЕ: ... Поему заслужујете.

МИЛУНКА: ... Превише... сами сте рекли, што је претерано, не
ваља...

БЛАГОЈЕ: ... Та ваша скромност ме просто врећа, остао ми је у
Сарајеву „Ilustrasion“ са репортажом о вама, на шест
страна са сликама, правило сам се важан што сте били у
мојој чети... На насловној страни ви силазите с воза на
Гар д'Лион, у народној ношњи, а испред вас, у ставу
мирно, капетан прве класе кога је доделило пред-
седник француске Републике да вам буде почасни ађу-
тант, док сте на територији Француске...

МИЛУНКА: Не могу да кажем, радо су ме примали и лепо пазили...

БЛАГОЈЕ: Како да вас не пазе, ви сте једина жена носилац Ратног
крста са златном палмовом граном и двоструки Витез
легије части. Била је и слика где вршите смотру на
Марни, а заставе славних француских пукова спуштене
у почасни поклон...

МИЛУНКА: Нудили су ми да останем у Француској, давали ми вилу
и пензију, да ми школују децу... Одбила сам, ја без мог
народа не могу...

БЛАГОЈЕ: Ја сам из Осанбрика могао да одем у Енглеску, као
многи, али нисам хтео... У затвору сам се много пута
покајао...

МИЛУНКА: ... Ја се никад нисам покајала. Мени је место овде, па
нека ми је и сто пута теже...

- БЛАГОЈЕ: ... У праву сте, нама је место овде и треба да издржимо... Јутрос сам био на ивици самоубиства... Уђем у ову кафану и нађем вас... Много сте ми помогли Милунка...
- МИЛУНКА: ... Шта сам вам помогла, мој капетане?
- БЛАГОЈЕ: ... Не да сте ми помогли, него сте ме спасли... И молио бих вас да ми учините једну част... Ви имате две Карађорђеве звезде с мачевима.
- МИЛУНКА: Да...
- БЛАГОЈЕ: Ја имам једну, хтео бих да макар мало исправим неправду која вам је нанесена...
- МИЛУНКА: ... Неправде нисам бројала, то је моје искушење, само да су ми деца и унуци здрави, то ми је највећа награда. Крај неправдама неће никада доћи, морамо бити усправни, то сам од вас научила, ја свој крст спремно носим и никад нисам била затечена...
- БЛАГОЈЕ: ... Ту је ваша снага, ја сам много пута био потпуно затечен... Свим и свачим... Често ми се учини да сам се нашао у неком туђем животу у ком уопште не уmem да се снађем... Све сами теснаци...
- МИЛУНКА: ... Могла бих да вам нађем собу горе код мене на крају Вождовца, не мора одма да се плати, здрав је крај, зеленило, ви сте доста исцрпљени, треба вам и боља храна... Мислим да сте малокрвни.
- БЛАГОЈЕ: Па не изгледам ваљда тако страшно!...
- МИЛУНКА: Имам ја искуства... Држала сам у кући за време другог рата једну врсту болнице. Десетине људи се код мене опоравило. Нисам гледала ни какву капу носи, ни шта је на капи... Помагала сам невољнивима колико сам могла... Кад се сазнало, затворе ме у логор на Бањицу...
- БЛАГОЈЕ: Били сте на Бањици?...
- МИЛУНКА: Шест месеци... Ђенерал Недић ме извуко из логора... После се наљутио на мене јер нисам хтела да присуствујем некој церемонији, хтели Немцима да ме приказују ко мечку...
- БЛАГОЈЕ: ... Ваше две Карађорђеве звезде, поред осталог, заслужили сте довођењем 103 Бугарина и 20 Шваба... јел грешим?

МИЛУНКА: Не грешите...

БЛАГОЈЕ: Апсолутни рекорд у српској војсци, а ја сам моју добио за 12 доведених Бугара... Бројке су неумољиве, ви сте довели десет пута више, ето где је неправда. Лично сам замерио Милану Шантићу што ваше подвиге није унео у књигу „Витези слободе“. За мене потпуно неразумљива суревњивост, правдао се неубедљиво, чини ми се да вас није уврстио само зато што сте жена... А за мене сте баш због тога величанствени. Све сте нас надмашили...

МИЛУНКА: Радила сам само оно што сам осећала да ми је дужност, нико ме није приморавао... то је мој пут...

БЛАГОЈЕ: Ако ме здравље и памћење подржи, покушаћу на свој начин да прибележим све што знам о вама, то не сме да се заборави...

МИЛУНКА: ... Нисам ја тако важна капетане...

БЛАГОЈЕ: *(Раскопчава кошуљу, скида преко љаве Карађорђеву звезду везану обичним канайчеџом)*
Ова Карађорђева звезда је једина ствар коју сам сачувао кроз све ове године. И учините ми част да вам је предам, нема за њу бољег места од ваших груди, а ни бољег друштва. Биће уз две Легије части са Светим Георгијем Победоносцем, Светим Мајклом, Ратним крстом, Златним Обилићем, учините ми то.

Милунка стијоји мирно. Благоје јој полако стијавља орден, она салутира, он салутира. Загрле се.

БЛАГОЈЕ: Ово сам желео да учиним још пре 40 година пред целим нашим пуком...

МИЛУНКА: ... Други гвоздени са Куманова смо данас само ви и ја, и можда поручник Товаревих, ако је жив...

БЛАГОЈЕ: ... Три пута смо мењали састав од 12-те до 18-те... два комплетна пука изгинула... Други гвоздени из првог састава смо заиста само нас двоје... Други гвоздени пук књаза Михајла Моравске дивизије првог позива... Најславнији пук српске војске... Страшна ме туга обузме кад се сетим тих дивних момака, какав је то квалитет био, никад се нећемо опоравити...

МИЛУНКА: Готово је, мој капетане, морамо живети у садашњости... не можемо живи отићи на Зејтинлик. Морамо мислити шта да оставимо нашој деци. Како да их сачувамо... То ми је једина брига... Битке које сада водим су теже од оних ратних, у рату ми је било лакше, све је било јасно, ко на длану... Непријатељ је испред тебе, па ком опанци, ком обојци... Лаж, подлост, завист, дволичност, злоба, ту Васићевке не помажу...

БЛАГОЈЕ: ... Оне су ту немоћне, као и ми, у рату умемо и знамо, побеђујемо, а и миру смо губитници. Ништа нам не полази за руком...

МИЛУНКА: Нећемо се предати...

БЛАГОЈЕ: Наравно да се нећемо предати...
(Благоје и Милунка у глас:)
... даћемо све од себе

МИЛУНКА: ... Изгледа да је неко ушао у кафану, слушајте ви радио док се не вратим... Можда је газда Гојко.
(Изађе)

Преко радија иду вестии о посејии Хрушчова... „После ручка почеће билатерални разговори... аустријски канцелар Јулијус Реб је по завршејку посеје Совјејском Савезу, на бечком аеродрому изјавио да је од Совјејта добио гаранције да ће последњи савезнички војник наустииии Аустрију крајем октобра ове године. Грађани аустријске пресионице су са одушевљењем примили ову вест, зајим су се на таласима радио Беча чули звуци Штраусовог валцера 'На лејом њлавом Дунаву'. Уз звуке ове химне Беча и ми се придружујемо добром расјоложењу грађана Аустрије.“ Милунка улази.

БЛАГОЈЕ: (За себе)
Неће бити више четворице у ципу.

МИЛУНКА: Чуди ме да га још нема, никад се није толико задржао.

БЛАГОЈЕ: Сигурно су га задржали због дочека, појачајте мало... Могу ли да вас замолим за један валцер?

МИЛУНКА: ... Молим!?

БЛАГОЈЕ: ... Да одиграмо валцер...

МИЛУНКА: ... Немојте, ко Бога вас молим...

БЛАГОЈЕ: ... Ја сам вама рецитовао, а ви са мном има да играте.

МИЛУНКА: ... Ја... да играм!

БЛАГОЈЕ: Нећете се извући, још у Солуну на савезничком балу, ја сам желео да вас замолим за игру, али знате како би се то тумачило. Ви сте званично били мушко. Испуните ми ту жељу после четрдесет година...

МИЛУНКА: ... Како ћу капетане, никад нисам играла.

БЛАГОЈЕ: Дајте све од себе. Ја ћу да водим.

Благоје се наклони, луги пейџама. Милунка усџаје снебивајући се, џочинју да иџрају, на десним враџима се џојављује удбаи Танаско, коџа они не џрмећују. Удбаи џосмаџра џризор, заџим џочинје да џаџше. Милунка, сџазвиши џа, џрискаче радију и уџишава џон, јако јој је неџријаџно.

ТАНАСКО: ... Да ли могу да пишам?

Милунка и Благоје сџоје као укоџани, удбаи џролази џоред њих, улази на мала враџа у клозеџи.

БЛАГОЈЕ: Ко је ова простачина?

МИЛУНКА: ... Топаловић... високи официр УДБЕ...

БЛАГОЈЕ: Високи официр, пре би се рекло да је неки уличар.

МИЛУНКА: *(Шаџаџом)*

Стални је гост кафане, сви га се боје, првоборац.

БЛАГОЈЕ: Првоборац...

МИЛУНКА: ... Немојте, изгубићу посао...

БЛАГОЈЕ: Ако је неко борац, то сте ви Милунка, шта значо првоборац, ил је борац или није. Шта му значи тај префикс првоборац, ако је први, може да буде само један, а не сви, а ако су сви, то није тачно. Дража је први герилац Европе, тринаестог маја на Равну Гору...

МИЛУНКА: *(Покушава да сџишиа Благоја)*

Пусти те сад то капетане...

БЛАГОЈЕ: Најбоље што знају је, да лажу... Ту су најјачи...

ТАНАСКО: *(Продере се из клозеџа)*

Не сери...

БЛАГОЈЕ: Алал вера виши официру...

ТАНАСКО: Уђути, пичка ти материна лепа!

БЛАГОЈЕ: Како вас није стид, ова жена је двоструки витез Легије части и Карађорђевог звезде с мачевима, пред њом је генерал Шарл де Гол стајао мирно!

ТАНАСКО: Јебо те Шарл де Гол.

БЛАГОЈЕ: Слушајте ви, вуцибатино једна, ово је српска Јованка Орлеанка, епски јунак, пазите како се понашате пред овом хероиницом која је седам година сабљу носила.

ТАНАСКО: *(Изази из клозетија закоичавајући панталоне)*
Не може човек на миру ни да се попиша.

БЛАГОЈЕ: Срам вас било, нисте свесни пред ким стојите.

ТАНАСКО: Она Косовка девојка, а ти си ми Орловићу Павле, и куш, више нећу реч да чијем.

БЛАГОЈЕ: Срам вас било.

ТАНАСКО: Ма куш бре, дај исправе.

БЛАГОЈЕ: Оћу да знам ко ме легитимише.

МИЛУНКА: Кога ти зајебаваш.

(Извади пичићољ, прислони га Благоју на чело)
... Мозак ћу да ти проспем овде...

МИЛУНКА: Друже Танаско немојте... Молим вас, капетане!

ТАНАСКО: Капетане! Дај исправе кад говорим!
(Благоје вади пичићерду, удбаић полако враћа пичићољ, узима цедуљу, врћи главом)
... Па ти си под условном на две године, а ово малочас што си срао је најмање шест година бајбокане. Ти ћеш цео живот да проведеш иза решетака... Како ти је име?

БЛАГОЈЕ: ... Све ту пише...

МИЛУНКА: Капетан Благоје Петровић...

ТАНАСКО: Тебе нисам ништа питао... Шта је Благоје? Мрзиш нову народну власт. А?

БЛАГОЈЕ: Ја никог не мрзим...

ТАНАСКО: Мрзиш нас Благоје, мрзиш, то је јаче од тебе, не можеш да се уздржиш...

БЛАГОЈЕ: Само вас жалим и презирем...

ТАНАСКО: ... Видиш и да нема овог папира, могао бих да те убијем ко зеца, и да не дајем ни усмену изјаву... Ето ди си ти... Шеф ме не би ни похвалио, јер то сматра нормалним, кад наиђеш на овако нешто, чисти говна... Шта си по занимању?

БЛАГОЈЕ: Бивши официр...

ТАНАСКО: Боље кажи бивши човек, остатак старог, реакција, трула, непоправљива, све ћемо да вас потаманимо, семе ћемо да вам затремо... Шта кажеш, Дража први герилац Европе, лепа си ми ти тица... Бивши официр заклет краљу... Јел знаш ди ти је краљ?... Видиш, и њега ћемо да скратимо за главу, стићи ће и њега народна правда...

БЛАГОЈЕ: Ја сам је добро осетио.

ТАНАСКО: ... Тек ћете да је осетите... и не говори док те се не пита!... Помирили смо се са великим Совјетским Савезом, империјалистима се тресу гаће, падају за годину дана, најдаље... Енглеска ће бити Совјетска Република. Ди ће краљ онда да ти се сакрије... Је ли Благоје... Довешћемо га овде, заказаћемо вешање на стадиону ЈНА, место предигре за финале Купа маршала Тита, да се народ мало развесели пред утакмицу, па преко Славије, до Калемегдана и назад... Што ме гледаш тако цинички?

ТАНАСКО: Срећа твоја што сам пошо без васпитне палице... Слатко би те испендречио... Много волим да избијем декадента... Наплавићу те ко шљиву пожегачу... Сад су нам све „марице“ на терену... Не можемо пешке до Ђушине... Шта сад да радим с тобом... или да те оставим за поподне...

(Гледа цедуљу)

Па овде нема адреса, нема ни рејон ди си пријављен, ни одакле си родом?...

БЛАГОЈЕ: Адресе нема, а родом сам из Лебана.

ТАНАСКО: ... Из Лебана?!

БЛАГОЈЕ: Из Лебана.

ТАНАСКО: ... Лебане... Темелко Топаловић, јеси чуо за то име...?

БЛАГОЈЕ: Темелко Топаловић – опанчар, мој исписник, зна га и госпођа. Био сам му командир чете од 12-те до 17-те. А овој госпођи и њему сам истог дана прикачио Златног Обилића за храброст. Рањен у борбама за ослобођење Скопља, даље не знам.

Удбаи се ѿрене, нервозно шеїка и љледа Блаѓоја, баци цедуљу на ѿод, крене ка враїиима, окрене се.

ТАНАСКО: Заборавићу ти име и гледај да се више никад не сретнемо.
(Залуїи враїиа и оде)

Блаѓоје ѿокуїи цедуљу, сїавља у цей, ѿлако седа за сїо. Милунка љледа за удбашем зѓрануїиа.

МИЛУНКА: ... Темелков син...!

Седне за сїо. Са радија креће извешїиај о водосїању, завршава се на француском и ѿочиње на руском.

Лаѓано заїамњење.

КРАЈ

Криџике

Представа LEGION D'HONNEUR (ЛЕГИЈА ЧАСТИ) прича део животне истине наше Јованке Орлеанке, Милунка Савић прослављена бомбаш Српске војске у ослободилачким ратовима, носилац највиших одликовања за храброст Српске и савезничке војске, својом судбином опомиње, горко и јетко, да је заборав срамота, али и храбри и чини поносним оне који најпре постиђени, а потом као преобраћени виде снагу и лепоту народа којем припадају.

Милунка не живи изван света и доба, а тај свет и доба је сума страшних судбинских догађања, у којем су сви у праву, истовремено добитници и губитници.

Да ли је Благоје жртва или кривац?

Замерате ли Танаску марљивост и горљивост у служењу дужности?

Не чинили вам се све то као део Српске традиције, сви су у праву, а Србија плаче и заборавља своје Милунке Савић?

Да ли јаловост накнадне памети умањује све што се догодило и чини сећање мање више сувишним?

То питање свако са собом мора да понесе као мало вредносно писмо адресирано на примаоца. Понешто од одговора, надамо се, наћи ће те верети кроз подрумски прозор, макар и на кратко, једног преподнева 27. маја 1955. године.

Доброслав Петковић (из бележнице)

МОДЕРНА ГАРАЖА – КАМЕРНА СЦЕНА

LEGION D'HONNEUR

Написао и режирао: **БРАТИСЛАВ ПЕТКОВИЋ**

Милунка Савић: **СВЕТЛАНА БОЈКОВИЋ**

Благоје Петровић: **ВЛАСТИМИР ЂУЗА СТОЈИЉКОВИЋ**

Танаско Топаловић: **МИОДРАГ КРСТОВИЋ**

Костим: **МИРИЈАНА ОСТОЈИЋ** • Звук: **ЗОРАН ЈЕВРОВИЋ** • Сценограф: **СОЊА ПАТАНОВ**

Организатор: **БОГДАН ПЕТКОВИЋ**, Иницијатива: **ТОМИСЛАВ ДВЕЧЕРСКИ**

Мајстор тона и светла: **ДАМИРО ПУЖИЋ**

Ђуза Стојиљковић и Светлана Бојковић у представи *Legion d'Honneur*

Мики Крстовић, Ђуза Стојиљковић и Светлана Бојковић
у представи *Legion d'Honneur*

ЛЕГИЈА ЧАСТИ

Београд је од недавно богатији за још једну позоришну сцену. То је камерни простор у „Модерној гаражи“ у улици Мајке Јевросиме. Велики ентузијаста – Братислав Петковић – ту приказује свој нови комад *Леџија часџи*.

Аскетска једноставност нове, Камерне сцене „Модерне гараже“ најтачнија је сценографија за комад *Legion d'honneur – Леџија часџи*.

По једној од многих заборављених прича о јунацима прошлости, овога пута то је прослављени бомбаш српске војске – Милунка Савић, Братислав Петковић, с наклоношћу и људски, исписује тихи комад за људе који се не плаше сећања. Дискретно га и режира. Три глумца, две столице, чивилук, решо на којем ври кафа... то је довољно за живот на који је спала наша Јованка Орлеанка. Са дубоким симпатијама за хероину, женског наредника коме су се клањали светски државници (а сада чисти подове) – Светлана Бојковић, као у молитви, свим бићем, оживљава жену помирену са жовотом. Какав је, такав је, наш је. У погледу, у покрету руке Ђузе Стојиљковића, наслућивала се величина херојства о којем се проповеда.

Ефектно је Мики Крстовић одиграо изабраника новог доба. Овај глумачки трио свакако треба видети.

Бранка Криловић,
Дневник РТС, 18. новембар 1998.

Ђуза Стојиљковић и Светлана Бојковић у представи *Legion d'Honneur*

Камерна сцена усред града
ГЛУМАЦ И СВЕТЛО

Београду недостају кабаре и мале форме – каже позоришни редитељ и колекционар старих аутомобила Братислав Петковић, који је отворио камерну сцену позоришта „Модерна гаража“

Из фоајеа „Модерне гараже“ урамљене фотографије старих аутомобила и плакати четвороточкаша из првих деценија овог века, воде посетиоце до места на коме се шепуре ови експонати у природној величини. Друштво лепотанима на четири точка, које већ тридесет пет година чува од заборавља позоришни редитељ Братислав Петковић, онедавно прави и – позориште.

Камерна сцена позоришта „Модерна гаража“ се сместила у подрум, у коме се Петковић са пријатељима две године борио са водом и прљавштином, да би по принципу урбане рециклаже од једног наизглед неупотребљивог простора у центру града (Улица Мајке Јевросиме) створио цепни театар. Мала сцена, 120 места и глумци у првом, крупном плану.

– Ово је сиромашно позориште, без компликоване машинерије. Само глумац и светло. Акценат је на мајсторству глумачке игре и зато овде неће моћи свако да наступа. Камерна сцена глумцу не прашта ништа – каже Братислав Петковић, који је режирао *Разбојнике*, *Сјорџинџ лајф*, *Каскадера*, *Гран њри* (извођен је од 1995. године у „Модерној гаражи“ играће се још) и сада *Леђију часџи*, представу којом је отворена ова нова позорница.

Интересантно је да је прво настала *Леђија часџи*, па тек онда камерна сцена. Петковић је желео да се крене баш са комадом о Милунки Савић (одлична улога Светлане Бојковић), а и убудуће ће као редитељ неговати жанр документарне сцене. Добродошли су и остали редитељи, јер ће ово бити позориште пројеката.

– Београд нема прави кабаре и мале форме. Желео бих да са минималним средствима остварим квалитет јер је често утисак о представи обрнуто сразмеран уложеном новцу. Будућност театра су камерни комади који се увек исплате.

Уз *Леђију часџи*, коју ће наши суграђани моћи да виде пет пута месечно, овде ће се приређивати концерти и књижевне промоције. Модерна гаража намерава да постане средиште урбане културе и

зато ће бити отворена и преко лета када се остала позоришта одмарају. Представе неће трајати дуже од сат и десет минута и почињаће у 21 час.

Ко пожели да закорачи у овај инспиративан простор, имаће прилику да поред позоришта обиђе и – музеј! Музеј аутомобила с почетка приче основан је пре четири године, у сарадњи са Скупштином града и у њему се за сада налазе 24 модела. Необичан спој колекционарства и позоришне уметности, али зашто да не?!

Маја Вукадиновић,
„Политика“, 18. новембар 1998.

Светлана Бојковић и Ђуза Стојиљковић у представи *Legion d'Honneur*

Позориште

ОПИС РОДОЉУБЉА

Назив: *Legion d'Honneur*

Аутор: Братислав Петковић

Редитељ: Братислав Петковић

Позориште: „Модерна Гаража“ – Камерна сцена

У срцу Београда, у Улици мајке Јевросиме, испод гараже коју је, кад је пре двадесетак година цветао амбијентални театар, за позориште открио Јован Ђирилов, Братислав Петковић је, не тражећи помоћ ни од кога, уредио мало, удобно позориште, прикладно за извођење невеликих сценских продукција.

Он је ту одмах приказао свој комад *Legion d'Honneur*, камерну драму с три лица, у основи наративну и анегдотску са свега неколико правих драматичних момената, која у потпуности припада реалистичком театру, у којој су строго поштована три класична драмска јединства. Тај комад је, заправо, позоришни омаж Милунки Савић, чије име ништа не говори огромној већини данашњих гледалаца, а која је била легендарна личност у српским ослободилачким ратовима с почетка столећа. Све што је из предања и докумената сазнао о њеном јуначком ратовању, о њеној мучној борби за голи опстанак у поратним временима, у раздобљу дугом бар четири деценије, Братислав Петковић је, и као писац, и у улози редитеља, сажео у једну ефектну, добро поентирану животну ситуацију: у случајни сусрет, после четрдесет година, некадашње ратнице и њеног ратног команданта чије су се судбине у међувремену драстично измениле.

Тај сусрет је дат из патетичне, сентименталне перспективе, али је осенчен и горком иронијом, која нас подсећа како је код нас све пролазно, како се олако заборављају прошле заслуге. Он се одиграва у подрумским просторијама неке од београдских кафана, испред тоалета, где се срећу двоје људи чија је прошлост одбачена и презрена, садашњост мучна, а будућност неизвесна и вероватно мрачна, који могу да живе једино у успоменама. Они су сада бачени на дно друштва: то су изнурена чистачица, с мокром и прљавом крпом у рукама, и човек који долази с вишегодишњег тамновања у партизанским затворима, и даље осуђен на грађанску смрт, који већ на првим корацима у такозваној слободи једва избегава да га не ликвидира један високи функционер свемоћне Удбе.

У ту причу, у којој се непрестано сукобљавају истинито и мелодрамско, двоје одличних глумаца, Светлана Бојковић, у улози Милунке Савић, и Властимир Стојиљковић, који игра капетана Благоја Петровића, уносе квинтесенцију животности, успевају да у њој прво надвлада друго. Они, дабоме, поступају сасвим различито: док Светлана Бојковић иза спољашњег, иза безразложне осмехнутости, иза привидне виталности постепено показује унутрашњу муку личности коју обликује, Властимиру Стојиљковићу полази за руком да пригушени, скривени, дубински живот лика који тумачи проговори кроз патетичне гестове, кроз побуне које се окончавају чим се зачну, чинећи тако видљивим оно што је унутра већ одавно угашено и мртво. И баш зато ова врста позоришта наилази на леп одзив и код гледалаца, који му, у начелу, иначе нису много склони.

У суштини, представа на којој се игра комад *Legion d'Honneur* највише делује на публику тиме што пружа веран опис искреног, скромног родољубља, у коме се подразумева да се служење отаџбини не наплаћује, што се појављује у тренутку кад око нас лажни патриоти бивају одмах и у готовом исплаћивани за своје тобожње услуге нацији, коју су одвели у историјску катастрофу.

Владимир Стаменковић,
НИН, 19. новембар 1998.

Ђуза Стојиљковић и Светлана Бојковић у представи *Legion d'Honneur*

Добар почетак сезоне Театра „Модерна гаража“

ПОСЛЕДЊЕ „ВОЉНО“

Леџија часїи аутора Братислава Петковића о судбини заборањене ратне хероине Милунке Савић само је увод у занимљив програм ове камерне сцене

Премијера представе *Legion d'Honneur* (*Леџија часїи*) којом је отворена сезона камерне сцене „Модерна гаража“ – Музеја аутомобила у Београду, није била темпирана баш за 12. новембар, дан завршетка Првог светског рата. Десило се, међутим, да је одлагање до тог дана, конвенцији и хронологији годишњице додало симболику документарности.

Јер, прича је то о сусрету двоје ветерана Првог светског рата – легендарног наредника Милунке Савић и капетана краљеве војске Благоја Петровића, пред кафанским клозетом, последњим њеним радним местом, на које је редовно навраћао и првоборац, удбаш Танаско Топаловић. Дан тог сусрета је био мирнодопски и мировни: 27. мај 1957. На радију, пренос доласка Хрушчова у Југославију... Кога је, тог дана, било брига за ратне заслуге троје актера *Леџије часїи*?

Њих троје, три мајсторски сведене емоције Светлане Бојковић, Ђузе Стојиљковића и Микија Крстовића, више у вербалном него у физичком односу, готово да нису глумачке творевине! Светланин – Милункин поглед, кад у незнању препознаје ратног друга или кад се, нагонски бранећи оно мало егзистенције, постави између два мушкарца, Ђузино – Благојево меланхолично колебање са успоменама о жени бомбашу, или тренутни позив на плес, Микијев заустављени дах пораза, са којим „гаси“ Танаска... сцене су због којих је свако сузно око у гледалишту имало разлог.

Није то била сладуњава мелодрама, али ни сувопарна документарна драма. Са становишта драмског сукоба, чак ни драма, у школском смислу речи. Али, гледајте, свакако! Костимограф је Славица Лалицки, мајстор тона Зоран Јерковић. Рецимо и ово: на премијери је било 14 потомака Милунке Савић, изненађених сазнањем о њеној стварној величини...

Чар и пријемчивост ове представе, наравно, иницирао је њен аутор, писац и редитељ Братислав Петковић, који непогрешиво осе-

ћа боју времена и служи се њоме „из контре“. Када је, пре три године, прву „Модерну гаражу“ на Балкану, у Улици Мајке Јевросиме, претворио у Музеј аутомобила и позоришну сцену, говорили су да је учинио немогуће. И овог пута је, дакле, био – реалан: на истом месту, у запуштеном градском језгру, латио се праве урбане рециклаже и тако је донедавни подрум, сметлиште околних станова, постало култивисан, ушушкан сценски простор са 120 места. Има смисао!

Ускоро ће нове представе. Док преговара са могућим ауторима, Петковић драматизује Саројанову збирку прича *Мама, ја ње волим*. Сам ће режирати, а заиграће, већ око Нове године, мајка и ћерка Светлана Бојковић и Катарина Жутић. Истовремено, Петковић планира и кабаре, којем је време баш сада, у сезони сиве боје и сивог живота у најужем центру Београда.

Сл. Вучковић,
„Новости“, 20. новембар 1998.

Ђуза Стојиљковић у представи *Legion d'Honneur*

После премијере

ВЕЧЕ ДОБРЕ ГЛУМЕ

Братислав Петковић: *Леџија часџи*; режија Братислав Петковић; „Модерна гаража“ – Камерна сцена

У простору који је већ коршћен за играње представа, београдској „Модерној гаражи“, отворена је нова, камерна сцена. У граду се мало позоришних сцена овакав догађај мора да нас искрено обрадује: овај се простор може врло добро искористити, поготову када се зна да је данас у свету, пре свега у Русији, све присутнији тренд играња представа за мали број гледалаца (у шта је могла да се увери и наша публика на прошлогодишњем и овогодишњем Битефу са руским представама *Аванџура Казанове* и *Мејтаморфоза*). Наравно, тај камерни, интимистички карактер сцене мора бити оправдан развојем одговарајуће позоришне поетике.

Идејни творац овог простора, Братислав Петковић, одлучио је да нову сцену отвори својим комадом *Леџија часџи*, који разлаже животну судбину „српске Јованке Орлеанке“, чувеног бомбаша из Првог светског рата и носиоца бројних наших и савезничких одликовања, Милунке Савић. Петковић добро поставља основну драмску ситуацију: током педесетих година, Милунка ради у тоалету једне београдске кафане и ту случајно среће свог капетана из рата, који је управо пуштен на слободу из затвора нове Југославије. Већ сама ова ситуација јасно поставља вечну српску тему „све ће то народ позлатити“, тему небриге за људе који су се борили за отаџбину, као и поједнако јасан критички став према тој појави. Међутим, осим овог основног ситуационог оквира, који, као што смо рекли, ради сам за себе, комад нема развијенију драмску структуру, своди се на наративне деонице у којима се, кроз сећање двоје људи, скрупулозно излаже биографија Милунке Савић, а нешто израженији драмски набој ствара се увођењем лика удбашког официра Танаска, али и тако успостављен сукобни однос пролази мимо главног лика и чини га готово посматрачем у властитој драми. Али, не треба строго судити, јер комад нема велике амбиције: он поштено и романтичарски интонирано разлаже једну појединачну животну судбину кроз коју се прелама једно од општих места наше националне судбине.

Неоспорно највећа вредност представе налази се у одличној игри трочланог глумачког ансамбла, који чине Светлана Бојковић, Властимир Ђуза Стојиљковић и Миодраг Крстовић. Они су успели да убедљиво глумачки одбране и понекад дискретно хуморно осенче, и тако ублаже, нека драматуршко-редитељска решења која би иначе могла да делују предвидљиво, поједностављено, па и патетично. Тако, на пример, од првих тактова Штраусовог валцера са радија јасно је да ће у тоалету београдске кафане бивши краљев официр замолити свог бившег војника за игру. Међутим, решење које је очекивано, а и патетично, Светлана Бојковић и Ђуза Стојиљковић су глумачки тако убедљиво припремили и реализовали, да ова сцена заиста постаје једно од најзбудљивијих места представе.

Светлана Бојковић је, коришћењем редукованих, али брижљиво пробраних глумачких средстава, направила један пластичан, богат и вишеслојан лик. У војничком ставу њене Милунке Савић, у начину на који гледа и обраћа се свом капетану, концентрисано је искрено, али ненападно поштовање и љубав према претпостављеном, изузетно лично достојанство, трезвеност и одлучност жене из народа. Са Ђузом Стојиљковићем остварила је одличну партнерску игру, која достиже врхунац у сцени капетанових нежних успомена на енглеску болничарку Флору, када стамени српски бомбаш једва приметно показује дозу комично-дирљиве женске љубоморе.

Најтежи глумачки задатак имао је Ђуза Стојиљковић, јер су његове приповедачке деонице биле најдуже, а он је требало и да направи темељ на коме ће његове колеге градити своје ефектније написане улоге. Он је тај задатак успешно остварио и при том донео неколико, заиста, узбудљивих театарских момената. Ово вече добре глуме употпунио је Миодраг Крстовић одличном епизодом аутентично опасног удбашког официра Танаска.

Иван Меденица,
„Политика“, 21. новембар 1998.

Позоришна критика

НОСТАЛГИЈА С УКУСОМ ГОРЧИНЕ

Legion d'Honneur, текст и режија Братислав Петковић, „Модерна гаража“ – Камерна сцена.

Играју: Светлана Бојковић, Властимир Ђуза Стојиљковић и Миодраг Крстовић

Као и у представи *Grand prix*, која сведочи о ауто-трци одржаној у Београду пред Други светски рат, и у *Legion d'Honneur* (*Легија часни*), Братислав Петковић показује да заборављајући властиту прошлост остајемо вечити понављачи код Учитељице живота – Историје. На сцену он сада изводи славног наредника Милунку Савић, једину жену добитника највиших војних одликовања савезничке војске из Првог светског рата, али не више ратног хероја којем се дивила Европа, већ остарелу жену која у социјалистичкој Југославији наплаћује употребу кафанског клозета. Суочивши је с њеним ратним командантом, Петковић открива како изгледају право родољубље, аутентични хероизам и истинска част ратника, али сведочи и о спремности овог народа да увек изнова започиње писање повести, као да се јуче ништа није десило. На ту нашу особину указује и догађај који је обележио дан када су се срели ратни другови. Радња комада се, наиме, дешава 1955, на дан Хрушчовљевог доласка у Београд, у часу апсолутног тријумфа Титове политике, када се чинило да је, као гумицом, избрисан сукоб с Информбироом и све његове последице.

Неоптерећен списатељским и редитељским амбицијама, Петковић формира драматуршки оквир у којем ангажман глумца одређује адекватну театарску меру приче. Умеће Светлане Бојковић (Милунка) и Властимира Ђузе Стојиљковића (капетан Петровић) умањују наглашену патетичност драме, обезбеђујући јој сценску снагу. Светлана Бојковић је унутрашњом енергијом и редукованим средствима оживела лик Милунке, а Стојиљковићев капетан је, и поред недаћа, сачувао чврстину предратног официра, шарм и префињеност човека који је у младости прижељкивао каријеру глумца. Миодраг Крстовић је тачно одиграо улогу удбаша Танаска иза чијег наивног погледа на политику и осиности слутимо будућег ранковићевца, дакле још једног губитника. Дискретне интервенције костимографа Славице Лалички, уоквирене брижљиво аранжираним

сценографијом, обезбедиле су аутентичну боју карактеристичну за педесете.

Премда паралелна прича о капетану релативизује позицију главног јунака, безразложно компликује драму и увлачи је у дигресије, а крај представе, као ножем одсечен, више приличи скечу, *Леђија часици* је шармантна представа коју ће волети пре свега они које лично или породично искуство повезује са судбином главних јунака. Овом представом отворена је Камерна сцена „Модерне гараже“. Нека је са срећом.

Александар Милосављевић,
„Глас“, 26. новембар 1998.

Мики Крстовић и Ђуза Стојиљковић у представи *Legion d'Honneur*

ПЛЕС БОМБАША

Прибијена уз зид, уз два сјајна партнера, игра Милунку Светлана Бојковић

Уз мирис цимета и ваниле, на очиглед шампита, Браца Петковић је елаборирао историју из заборав: причао је о херојки Милунки Савић, најпрецизнијем замаху међу бомбашима у српским ратовима. Причао је Братислав Петковић, зането, с детињим дивљењем, не обраћајући пажњу на циновски „Пајеро“ који се управо паркирао испред његовог посластичарског комбината. Позоришном ентузијастичности очигледно није сметао сусрет новоталасних идеала и сећања на одликовану јунакињу која је каријеру завршила у клозетском предворју. „Цеца се изгледа, баш везала за лик“, одушевљавао се Браца што је Светлана Бојковић прихватила улогу Милунке Савић у комаду *Legion d'honneur*.

И заиста, на новој, камерној сцени такозване „Модерне гараже“ пред публику је изашла прича о нашој Јованки Орлеанки. У публици доста господе у годинама, можда Милункине исписнице, можда генералице које је, за разлику од Милунке, стигло све оно заслужено. Или су, долазећи код Петковића по славско жито, сазнале за Милунку. Нова сцена, углавном гледалиште а мање сцена, не пружа могућност за тамо и овамо, није за мизансценске егзибиције. Више је бина за велике глумце који су у стању да без великих помагала и декорских атракција публику убеду у драму.

Шта ће Светлани Бојковић да се, после силних костимираних, грађанских или Кармела освајачица, стиска у хладном пролазу за WC и при том све време риба бетон мокром крпом? Тешко је глумицу којој пристају скупочена крзна замислити у руралном издању. Ипак, суштина глуме побеђује женску сујету. У више мушком него женском штриканом џемперу, у вуненим сокнама, у јефтиној обући за број мањој, у карираној сукњи, прстију црвених од писане и стварне студи, Светлана Бојковић живи Милунку као да је Милунка лично. Близкост на коју приморава камерна сцена омогућава да се види свака глумчева бора, младеж, али и превара. Светлана, шта вам би? Еее, Цецо! Међутим, дубоко уживљена у лик, као у молитву, Светлана Бојковић бива Милунка од простог, људског материјала, Милунка којој немила судбина неће отети захвалност за то што је жива, ма какав тај живот био.

Милунка је конкретни, демагошки пример како се живот може одигравати без ичега, само уз чашицу љуте и једну кафу, али у

присуству милине коју ствара поштен, стварно човек какав је њен некадашњи претпостављени. Дијалог с њим њена је највећа покретачка снага, те ће она и статична, скрштених руку, одиграти битке и замахвања бомбом, евоцирајући експлозије и ратну гунгулу. Једнако велике су њене цивилне, утишане детонације које се догађају унутра, у телу, у етапама, уз мирис кафе и успомене које греју. Из тог плама покренуће се и плес њих двоје којима су отели све изузев емоција и малих овоземних радости.

Оно што је за Милункине савременике била невиђена храброст, за њу је часни, фамилијарни гест; униформу је обукла уместо брата којег нема или оца којег није хтела да изгуби. Петковићев комад меморијског типа, писан из пијетета а мање из драмских, занатских побуда, тражи да се прича одживи без реконструкције. Времена, окршаји, приједи и балови, одликовања, све је то сад у евоцирању, значи мора се дочарати минималистичким начином, без реквизите и сценографских илузија. А то може одважан глумац, јаког мотива и обилатог животног искуства, као, рецимо, Светлана Бојковић.

Бранка Криловић,
„LUDUS“, позоришне новине бр. 62, 25. децембар 1998.

Ђуза Стојиљковић, Светлана Бојковић и Мики Крстовић
у представи *Legion d'Honneur*

ВРЕМЕ БЕШЧАШЋА

Legion d'honneur на Камерној сцени „Модерне гараже“.
Текст и режија Братислава Петковића

Прича у драмској форми. То би била *Легија часћи*. Форма је, пак, документарна. Фикције има тек толико да би се повремено ставило до знања да смо у позоришту. Двоје људи срећу се после пола века, сећају се, своде рачуне својих живота, пропитују једно друго, нешто из радозналости али више да би гледаоце упутили у своје судбине. Она је чувени српски бомбаш из ратова с почетка века, он њен некадашњи командант. Место сусрета: тоалет неке београдске крчме, педесетих година, дно њиховог дна.

Не објашњава нам се како је Милунка Савић, носилац двеју Легија части и свих највећих српских и савезничких одликовања, доспела да заврши као чистачица. Пошто сама каже да неправде никада није бројала, остаје само да на њену историју гледамо као на сурово наличје правде. О томе је заправо ова сетна, покашто горка и пишчевом свесном намером патетично интонирана дијалогска расправа. Можемо комад схватити и као малу историјску поучницу о људској незахвалности и кратком памћењу, још тачније о бешчашћу.

Милунку Савић игра Светлана Бојковић, а капетана Благоја Властимир Стојиљковић. То је прави избор. Само глумци такве сугестије и такве способности самосавлађивања могу у исти мах да показују своје ликове, као да их излажу сопственом погледу, и да их присвајају, као да су из њихове најдубље интимне драме. Од текста који је у основи дидактички, отворен у алузијама а без илузија о неком сложеном сценском дејству, Бојковићка и Стојиљковић праве позориште по мери ове нове београдске камерне позорнице, али пре свега по мери искреног уметничког сведочења о судбинама које, одбачене на маргину историје, историји не суде већ су њена морална опомена. Миодраг Крстовић, у епизодној улози заслепљеног верника револуције, релативизује ту опомену или, боље рећи, доводи у питање њен смисао, с обзиром на наша ближа и даља историјска искуства.

Феликс Пашић,
„Позоришна сцена“, 1998.

Каскадер

БРАТИСЛАВ ПЕТКОВИЋ

КАСКАДЕР

ЛИЦА:

МИЛЕ ШЕЈН,
каскадер око 50 година

ВАЛ,
статиста око 20 година

ВЕНЕСА,
статистиња око 20 година

ЦАЦА,
око 40 година

ГИЛЕ,
редитељ око 50 година

ЦИНЕ,
камерман око 50 година

ЛАРИ,
вођа снимања око 50 година

КЛАПЕР

РЕКВИЗИТЕР

ДЕКОРАТЕР

На сцени нема никога... Улази Вал, сјајиста у униформи жандара сјајаре Југославије, разгледа кулису, на ушима има слушалице „Вокмена“ који се налази у цеју шињела. За њим улази Венеса обучена као јартизанка, шеја се и разгледа кулису.

ВЕНЕСА: Јел' ово студио б, мени су рекли да дођем у шестицу и да чекам. Ел знаш ко је режисер овог филма?...
(Вал не чује. Она јрилази, скида му слушалице)
Ел знаш ко је режисер овог филма?

ВАЛ: Ваљда онај црни с брадом... Што те то тангира?

ВЕНЕСА: Веома ми је важно да то знам, сутра може неко да ме пита, глупо би се осећала, капираш...

ВАЛ: Ја не знам ни како се филм зове а камоли ко је режисер.

ВЕНЕСА: Чуди ме да не знаш ни у ком филму наступаш...

ВАЛ: Кад би дали више од две цигле можда би знао, овако немам рачуна...

ВЕНЕСА: Од малог се почиње, не знаш кад ће неко да те запази.

ВАЛ: Пази да те не запази Куросава.

ВЕНЕСА: Стварно си безобразан.

ВАЛ: То ти је најпопуларнији јапански режисер.

ВЕНЕСА: Дај, олади мало.

Улази Шејн у чейничкој униформи, доноси карџонске куџије и ређа их иза ограда, Венеса и Вал ја ћушећи јосмајрају. Он одмерава висину балкона, не обраћа јажњу на њих, јева „Џамболају“ из свег зласа.

ШЕЈН: „Знаш ли Џо, зашто во нема муда?

Јер се Џамболаја игра свуда!

Џамболаја, кокиш паја, висе јаја!

Џамболаја, Џамболаја, сврбе јаја.“

(Приметно је да се Вал јојео на балкон)

Па силази доле, јебем ти ... види где се попео! Јебо те онај кој те пустио! Ош се поломиш? Нема где да седне него ту. После ја да одговарам. Добро бре дечко, јеси ли ти нормалан? Ко те научио да пушиш у студију! Шта гледаш који мој, оћеш да погоримо ко свеће?

- ВЕНЕСА: Извините, јесте ви глумац?...
(*Шејн не одговара, доноси и ређа кућице*)
... Значи није. Он је статиста ко и ми...
- ШЕЈН: Који бре статиста? Иди бре дете пичку материну.
- ВЕНЕСА: Нисте глумац, нисте статиста, шта сте онда?
- ШЕЈН: Видиш ваљда да сам четник.
(*Мала пауза Шејн ређа кућице*)
Шта тебе има да интересује ко сам?
- ВЕНЕСА: Мене лично не, само сам хтела да вас питам ко...
- ШЕЈН: То те шаљу они из екипе, нашли мене да зајебавāju.
- ВЕНЕСА: Ма не, ја сам само хтела да вас питам...
- ШЕЈН: Знам и ко те посло, само кад сам ја радио на филму, он није знао шта је то филм, а ни сад не зна... Слободно му кажи да много не сере да му не би улубио пичку.
(*Изађе са сцене*)
- ВЕНЕСА: Чудан тип...
- ВАЛ: Каскадер.
- ВЕНЕСА: Молим?!
ВАЛ: Каскадер или дублер.
ВЕНЕСА: Нисам се одма сетила...
ВАЛ: То ти је исто у суштини...
ВЕНЕСА: А шта он ради сем што уноси кутије....?
ВАЛ: ... На пример режисер нареди да глумца опале циглом по глави, али пошто глумац више кошта, то им се не исплати па опале каскадера.
ВЕНЕСА: Шта ће им каскадер то може било ко са улице.
ВАЛ: Скачу они и са трећег спрата, падају под ауто и такве ствари...
ВЕНЕСА: То је стварно без везе.
ВАЛ: У Америци има и жена каскадера.
ВЕНЕСА: Сад ме палиш.
ВАЛ: Чито сам у „Забавнику“. Питај њега ако не верујеш.
ВЕНЕСА: Питај га ти виш да оће да ме бије...

Улази Шејн са гомилом њразних кутија.

ШЕЈН: *(За себе)*
Пустио браду, натакарио наочаре за сунце и мисли да је режисер, уметник, серем му се у уметност... Ја сам тог што те послао три године учио да не зија у камеру. Ко сом.

ВЕНЕСА: Ви мене нисте разумели...

ШЕЈН: Још како сам те разумео...

ВЕНЕСА: Тела сам да вас питам само ко је режисер овог филма.

ШЕЈН: Мала, срећа твоја што си женско, иначе већ би била на другу хируршку... Питај га ко је режисер, другим речима ја сам режисер а ти си нико и ништа. Оно што сам ја у југословенској кинематографији он неће бити никада. Ко у Холивуду, ил да не идемо даље од Ђинећите, зна тог, неког Малетића? Нико. А за Милета Шејна сви знају, сваки озбиљнији светски продуцент... Сем Пекимпо не може да сними филм без мене, Левин ме молио да играм у *Марку Полу*, имам сведоке... А како он добија режије, то се зна... Шта бленеш, не пипај те кутије, бре.

ВАЛ: Извините, за чега ће вам те кутије?

ШЕЈН: Виш онај балкон горе, одатле треба да се стремкнем и да се не би разбио поставим кутије и амортизујем пад, ел ти сад јасно?...

ВАЛ: С оног балкона ћете да скочите?

ШЕЈН: Шта се чудиш, то није ништа, пре петнаестак година све до другог спрата сам скакао на голом бетону без и једне кутије... Био сам ко стена... Али још увек имам добре мишиће, ево пипни.
(Вал њриђе и њија мишиће)

... Сад мало године, мало бојлер, али мишићи су океј. Ко ме ја зезнем шамар, тај мора да изађе из резервних ципела... Пипни, пипни слободно...

ВАЛ: Богами, није лоше.

ШЕЈН: Ми каскадери смо некад били звезде. Сад направиш каскаду, увече већ цео Београд бруји, прошеташ се штрафтом, а раја шапуће „ено га Шејн“... Били смо јунаци дана, увек сам шлепово најбоље требе... Ког ја поздравим на штрафти, одмах му у граду скаче цена...

А имо сам и лове, увек добро перје, прве левиске у Београду сам ја прошетао, и црни кожни мантил, са француском крагном, лични поклон Алена Делона, после једне шорке са њим пред Мажестиком.

ВЕНЕСА: Познавао си Алена Делона?

ШЕЈН: Шта бре познавао? Па ја сам И дан, данас другар са њим... овако. Зове ме у Париз. Знам га бре тридесет година. Кад се само сетим ... био сам клинац, тек сам почињо каријеру. Он дошо, снимиио ту неки филм. Згодан. И сви, Ален Делон ово, Ален Делон оно; Ален па Ален! И мени ту баћо мало засмрдело. Мазнем ја неку рибу; вечера, аперитив, ћевапи, сифон, све по пропису. А она мени, где радите? Мала, радим на филму. Јао, јесте упознали Алена Делона? Па мислим се, мамицу ти јебем, да видимо ко је тај Делон. Знам, јебаћу му мајку.

ВАЈ: Шибало си се са Аленом Делоном?

ШЕЈН: Ма јок, то је била намешталка. Пошаљем ја Бинета и Факира, моје другаре, као фол да га пребију. Препадну га, навале да га дељу... А онда, као, скочим ја и узмем га у заштиту. После ме је Делон звао на пиће у Мажу, нудио ми лову, нисам хтео да примим... Имао сам лове, могао сам краве да раним. А онда је скинуо мантил са леђа и поклонио ми га. Е то наравно нисам могао да одбијем. Нудио ми је да му будем горила у Паризу, одбио сам га због једне требе – сисураче, много смо били везани; али сам му препоручио Стевицу Марковића... То је онај што је карао жену Микија Рунија, и после га нашли у канти за ђубре у сред Холивуда. Можда сте читали о томе у штампи?

ВЕНЕСА: Ја сам читала роман о том случају.

ШЕЈН: Нисам упознат, како се зове?

ВЕНЕСА: Да, да, од Савковића, *Горила*. Ту се многи помињу.

ШЕЈН: Сигурно се и ја ту помињем.

ВЕНЕСА: Не могу да се сетим, иако сам га прочитала од речи до речи.

ШЕЈН: Мора да набавим тај роман, Стевица ми је био страшан другар. Казаћеш ми где си га купила.

- ВЕНЕСА: Било је код мене у самопослузи, на Цераку.
- ШЕЈН: Никада у животу нисам прочитао роман. Колико то срање има страна?
- ВЕНЕСА: Па тако, око двеста.
- ШЕЈН: Двеста страна!? Ко телефонски именик. Јеботе, шта је паламудио кој мој? Ја тај случај знам у прсте. Да сам ја био тамо, Стевица би био жив, и тај кретен не би написао ни страницу... Судбина, јеби га, тако му било писано.
(Шејн нагло излази)
- ВЕНЕСА: ... Еј, он ће заиста да скочи са оног балкона! Он није нормалан...
- ВАЛ: ... Добро му плаћају. Не ради он као ти и ја, за две цигле.
- ВЕНЕСА: Ја се уопште нисам погађала.
- ВАЛ: Добићеш исто ко и ја...
- ВЕНЕСА: Нисам ја стала за лову.
- ВАЛ: Ту се разликујемо, теби је до славе, а мени до лове, имаћу пљуге за недељу дана, не морам да жицкам од кеве. Морали би да нам дају чим се заврши снимање... прошли пут сам их јурио, ако зајебавају запалићу у овој униформи, па је после утопим на Бувљаку... Шта мислиш, дал ово вреди пет коња?
- ВЕНЕСА: Реко је онај дебели са наочарима да му се јавим после снимања, ваљда ради исплате.
- ВАЛ: Ма јок, оће да те опали.
- ВЕНЕСА: Много си духовит.
- ВАЛ: Знам ја њих, то су ђубрета, све фино док ти га не уваља. ... Ел си у шеми с неким?
- ВЕНЕСА: Шта те брига! Идем ја да видим кад ће да почне.
- ВАЛ: Имам осећај да ћу те заготовим... Еј стварно како се зовеш?
- ВЕНЕСА: Венеса.
- ВАЛ: Венеса, ја сам Вал.
- ВЕНЕСА: Само то ми није право име...

- ВАЛ: Одма сам знао да је уметничко, ја сам иначе Властимир, Вал је скраћено... Ел ти ово први пут?
- ВЕНЕСА: А не, наступала сам у *Соку од шљива*, ал су грешком моју сцену исекли, режисер ми се после извињавао...
- ВАЛ: Ја сам статирао шест пута и ниједном се нисам видео у биоскопу, већ сам се помирио да ћу останем анониман.
- ВЕНЕСА: Никад не знаш кад ће ти улетети шанса.
- ВАЛ: Пази да ти не улети нешто друго... Оћеш пљугу?
- ВЕНЕСА: Фала, не пушим.
- Улази Шејн, уноси кутије. Венеса излази.*
- ШЕЈН: Шта је синовац, где оде ова риба?
- ВАЛ: Ваљда да види кад ће снимање.
- ШЕЈН: Кад ће снимање да почне? Јел јој се жури?.. Знаш кад ће? Кад ја кажем. Него да видимо ми од чега се живи.
- ВАЛ: Ел треба помоћ?
- ШЕЈН: Хвала синовац. Лепо је што се нудиш, ал ово увек радим сам. То је одговоран посао, није зајевавање. Мора да се пази много. Што, јел би ти волео да учиш занат?
- ВАЛ: Па, волео бих.
- ШЕЈН: Ош да постанеш каскадер? Па ништа буразеру, ређај ове кутије; велике доле, мале горе, свака да дихтује... И не жури, полако. Тако. Тако... Ох, боже!
(*Оћшава ногу*)
.. Мора да ће да се промени време.
- ВАЛ: ... Шта вам је с ногом?
- ШЕЈН: Еси гледо филм *Рајници* са Бертом Ланкастером?
- ВАЛ: Мислим да јесам...
- ШЕЈН: Кад бомбардују мост, ако си запазио једног са моторциклом како пада у реку, е тај сам ја лично... Закачио ми се мотор за ногавицу, нисам стиго да га одгурнем, падне ми преко ноге, и смрска кост... И Берт Ланкастер и Џек Паланс ме посетили у болницу, изашла слика у новинама... Знаш каква слика? Ја овако, у гипсу, раскречен... а они као гледају у моја јаја... Уградили ми шипку од двапо кила... Чуди ме да си

приметио, нормално се служим, до сад нико ништа није реко... Једино што је ладнија, а то се види само кад се пипне, метал је ладан тешко се загреје, ова друга нога ми је топлија за пет степени најмање... Мене чуди да си ти то приметио.

ВАЛ: Пито сам тек онако, врло се мало примети.

ШЕЈН: Нико по мени не би реко да имам једно 19,5 кила метала у себи и нешто пластике. Имам језиво отпоран организам, како би друкше и могло да се бавим каскадом толике године...

ВАЛ: Десет кила, то још нисам чуо.

ШЕЈН: И нећеш, ја сам медицински феномен... Шест челичних ребара, две шипке у десној и једна у левој руци, шина у десној нози, пластични кук, трбушна марамица такође, овде на глави имам платину место коске, мош ме бијеш колко оћеш само ће да се улуби а бола нема, ево пипни.

(Вал њија)

Видиш како је ладно... Урадио човек посао, јебем ти. Са тим се само шибам, кога треснем, оде у пизду материну... Не знам дал има нека коска да је нисам ломио...

(Подмеће љаву Валу)

... Ајде, удари слободно, слободно!

ВАЛ: Јел треба јаче?

ШЕЈН: Ти мене зајебаваш? Удари јаче, јеботе! Из све снаге. Ајд!... Иди бре у пичку материну. Ал си га одвалио, до курца.

(Узима велики ексер)

... Види, ексер ми не може ништа...

(Додаје Валу даску)

... Удри бре!

ВАЛ: Не смем.

ШЕЈН: Што не смеш? Какве везе има...

(Треска себе даском)

... Виш, ништа бато, нема бола. Пипни.

ВАЛ: Рупа.

- ШЕЈН: Није, само сам главу улубио...
(Загледа како је Вал њоређао кутије)
... Шта си то урадио? Дао сам слепцу кутије да ређа.
Ништа бре не можеш да упамтиш.
- ВАЛ: А од Доза, за ту рупу, ниси ништа добио?
- ШЕЈН: Ни филера. Нас каскадере нико неће да осигура.
- ВАЛ: Свака част, ја сам једанпут пао с мопеда и више се у животу не возим. А тако да се сломим, нема те лове која би ме натерала да скочим.
- ШЕЈН: Сине, није лова у питању, е зато ви нећете никад ништа да створите што мислите само на лову. Лова па лова. Ди су ти идеали, занос, славољубље... Без тога нема великих дела.
- ВАЛ: Јебеш занос кад се сав скршим.
- ШЕЈН: Да су тако мислили наши стари курац би ми данас били слободни.
- ВАЛ: То је тачно.
- ШЕЈН: Ви само знате да натакнете те слушалице на уши и јебе вам се... То су ваши идеали.
- ВАЛ: Знаш како каже Бора Чорба, „За идеале гину будале.“
- ШЕЈН: Да сам ја тако мислио у Југославији никад не би било каскаде.
- ВАЛ: Преживели би ваљда.
- ШЕЈН: Мали, ел ти знаш с ким разговараш? Ја сам бре први Југословенски каскадер, без мене не би било ратног филма у Југославији... Ја сам дублирао све наше глумце, а стране би могло да ти набрајам до сутра...
(Задигне кошуљу)
На овај пупак се родила Југословенска филмска каскада... А у свету сам први по броју скокова, овај данашњи ми је тристоти. То још ни један каскадер није дочекао, и доживео, и неће.
- ВАЛ: Богами, треба да частите.
- ШЕЈН: Мислиш да нећу. Шејн никад муфлуз није био. Има да наздравимо и да замезимо.

- ВАЛ: За толику бројку вреди.
- ШЕЈН: *(Венеси)*
Иди сад ти њега, оног дебелог, питај колко је он филмова снимео?... Један и по филм. Утицај лондонске магле на пубертет код пацова.
(Смеје се).
А ја преко двеста.
- ВАЛ: Сад нешто да ми кажете ал искрено, дал вас је некада било страх?
- ШЕЈН: Никад.
- ВАЛ: Од триста скокова никад! Ондак стварно алал вера...
- ШЕЈН: Лажем, лажем, само један пут сам се уплашио, ал то није било пред камером па се не рачуна. И нисам се уплашио због себе, ни говора.
- ВАЛ: То мора да је било много чупаво...
- ШЕЈН: И сад кад се сетим, смрзнем се. Слагаћу те, шесете ил шесетпрве, снимали смо *Винетиу* једну много добру копродукцију, дублирао сам Стјуарта... Прекинемо снимање због проласка штафете кроз Плитвице. Домаћи глумци се одма укључе у дочек, нешто су рецитовали, певали, ко је шта спремио. А ја сам био један од носиоца штафете... Договорим се са организатором да са највишег слапа скочим у језеро са штафетом ради атракције. Направим невиђену ласту и ко ексер бућ у воду. Ал у судару с водом испадне ми штафета, јебо те бог, и одма потоне ко камен, ја за њом а на дно прашума од траве... Четири минута сам ронио, ма најмање дванаест минута, док је нисам напипо, без ње нисам смео из воде, за тих 12 минута све ми прошло кроз главу... То је био кошмар буразеру, у задњим секундама сам је натрапо. Изнесем штафету и одма се срушим ко свећа, после ми је једва ишчупали толко сам је био стего... Неки су и најбали,.. сад оће да га ваде из гроба... знаш шта би воло да нађу? Једну штафету а у штафети осушени курац са црвеном машиницом, а на машиници да пише: „Пролетери свих земаља јебите се“. ... То би ми био ћеф.
- ВАЛ: Мој теча каже да тамо нема ништа.

ШЕЈН: Прича се да је своју сарану гледо на телевизији. Ако је то урадио, свака му час... Него знаш шта?

ВАЛ: А шта да је ниси нашо?

ШЕЈН: О томе нисам размишљо...

ВАЛ: Мора да је била резервна штафета.

ШЕЈН: Шта лупаш, каква резервна штафета.

ВАЛ: Па за такe случаје... да си се удавио.

ШЕЈН: Извадили би је други, она би наставила свој пут, штафета мора да иде... То је могло да ми буде страшан кикс у животу, за длаку сам се извуко... Причало се после годинама о том мом подвигу. Видиш како је мала граница између трагедије и успеха, о томе сам пуно размишљо... И сад, јеби га, ови по телевизији и новинама, што кењају; као, хоће да га откопају, па да га селе, и безвезе, народ нема леба да једе, а они те инвестиције, грађевинске, муда... О мртвима све најлепше. Него шта ћемо ми са овим мангупима данас? Један текст у Политици ме страшно изнервирао; Као, он, Тито, гледо своју сарану на телевизији. Свашта! Јебеш ти дечко политику, много опасна ствар. Није за људе. То је више за, животиње, разумеш шта хоћу да кажем... Него, знаш шта, ево ти лова
(Даје му хиљадарку)

Иди и купи за мене два унучета вињака и два пива, за тебе и женску шта оћеш... А за мезе узми сремску и зденку, можеш неки грисини и наполитанке.

ВАЛ: А шта ако ме зову?

ШЕЈН: Ко их шиша, ту сам ја, ништа немој да бринеш.

ВАЛ: ... Добро...
(Изађе)

Мала пауза. Глас иза сцене.

ГЛАС: Сви статисти и статискиње за сцену батинања на објекат... Сви статисти и статискиње за сцену батинања пожури на објекат.

ВЕНЕСА: Јао сад ће Вал да закасни.

ШЕЈН: Иди ти а за њега не бери бригу.

Венеса изађе. Шејн осџаје сам, одмерава раздаљину од зида, заиим се ђење на балкон, дуго сџоји замишљен, силази нешијо мери сџојама, измиче се џосмаиџра.

ШЕЈН: *(За себе)*
Мора мало лево и ка зиду...

Оџеи се ђење на балкон и џосмаиџра. Улази Вал са кесом.

ВАЛ: Све сам узо и остао је коњ кусура.

ШЕЈН: Кусур задржи.

ВАЛ: Фала... Де је Венеса?

ШЕЈН: Звали су на објекат.

ВАЛ: Значи морам и ја...
(Исџрчи)

Шејн силази с балкона и одлази џо куџије, доноси џреџриши, враћа се џоново и оџеи доноси куџије, ређа их џажљиво у неколико редова... Вал се враћа.

ВАЛ: Јебига, дали ми ногу.

ШЕЈН: Што ниси пошао на време, па ти не би дали ногу.

ВАЛ: Јесте, закаснио сам.

ШЕЈН: Још боље за тебе, неће нико да те зајебава.

ВАЛ: Да ал нема ни лове.

ШЕЈН: Колко су ти обећали?

ВАЛ: Две цигле.

ШЕЈН: ... Дађу ти ја паре, пишам ти се на две цигле.

ВАЛ: Ма није ми толко за лову...

ШЕЈН: Па наравски, остаћеш овде, после ће доћи Крофна и Факир, а можда и Бине моје колеге и пријатељи... Биће зезања, они сигурно знају да ми је тристоти скок... Намерно им нисам реко да видим дал ће се сете... Идемо после у неку кафану, лове имам слободно можеш да поведеш и оно рипче... Да се зезамо.

ВАЛ: Ел би мого мало да се услужим из кесе?

ШЕЈН: ... Можеш, ал ја сам мислио после снимања... да прославимо јубилеј...

ВАЛ: Оке, није ми фрка.

- ШЕЈН: ... Ел крешеш ти ону малу?
- ВАЛ: ... Још не...
- ШЕЈН: Шта чекаш виш да се набацује сама.
- ВАЛ: Знам је тек пола сата.
- ШЕЈН: Што, треба да је водиш на море? Будало. Ако је ти пропустиш, овим дрипцима из екипе неће да промакне... Не знаш ти какви су то лешинари. Као фол, обећају улогу, закажу ноћно снимање, наватају две, три статискиње и онда групњак... Тако они долазе до рибе... То је стара шема... Ђапи ти њу чим се заврши снимање.
- ВАЛ: Сад кад су ме каширали, шансе су ми нула...
- ШЕЈН: Немој да се љутиш, ал слабо си навалентан... Ја ту не могу много да ти помогнем... Једино да јој кажем да си ми просто асистент. Ту добијаш два бода. А режисера ћу пред свима да пошаљем у пизду материну, И ето још два нова бода... Бод по бод И ето пичке на тањиру.
- ВАЛ: Молим?!
- ШЕЈН: Ел те ја давим?
- ВАЛ: Ма не...
- ШЕЈН: Видим не слушаш...
- ВАЛ: Све сам слушо. нешто сам се замислио.
- ШЕЈН: Да ми је твоја младост и ова памет, буразеру... Ништа не би пропушто... Чуо си за Аниту Екберг? Каква је то рибетина била... Чувена глумица и још боља женска... срели смо се на *Дугим бродовима*... Ја био млад, леп, курат. Била полудела због мене, оставила мужа у Риму и дошла за Београд, нудила ми све, лову, кола... А ја глумио гамена, као ко те шиша и таке ствари, зајебавао сам је, на крају се покупила натраг... И шта сам од тога имо? Ништа. Испо сам дилеја... Зато кад год можеш обрадуј будалу јер, јебо, не јебо, курцу време пролази...
- ЦАЦА: Ти то најбоље знаш, код тебе су и парастоси прошли.
- ШЕЈН: Много си духовита.

- ЦАЦА: Кад би те слушо неко ко те не зна, мислио би да си неки даса...
- ШЕЈН: За многе сам и те какав даса.
- ЦАЦА: Од толиких штангли, могли су бар једну да ти уграде међу ногама, да служи ко фишбајн. Овако си инвалид сто посто. Дупло голо.
- ШЕЈН: Алал вера! Ружина школа. Не иде ивер далеко од кладе... Само још црвено фењерче да се окачи на рагасто...
- ЦАЦА: Што се не иселиш из куплераја.
- ШЕЈН: Мислиш да нећу. Згадила си ми се и ти и она матора пеза.
- ЦАЦА: Не дирај ми у кеву!
- ШЕЈН: Каква бре кева. Матора подводица.
- ЦАЦА: Не вређај ми кеву, још једанпут ти кажем!...
- ШЕЈН: У очи ћу то да јој кажем. Која кева, отров бре.
- ЦАЦА: То јој фала што те примила ко сина без паре и динара.
- ШЕЈН: А ко је прошлог месеца платио заједничку воду и радио, и де су те паре од социјалне помоћи?...
- ЦАЦА: Она ако троши, троши своје и не даје последњу кинту на алкохол. Ко неки овде присутни.
- ШЕЈН: Ја не пијем већ два месеца ако ниси знала.
- ЦАЦА: *(Извади из кесе „унучиће“)*
А шта је ово!
- ШЕЈН: То није моје. Момак је то купио за себе...
- ЦАЦА: *(Прејура даље њо кеси)*
А за тебе су сокови и напoлитанке... Мене си нашо...
- ШЕЈН: ... Ту му је и његова девојка, и немој да претураш по туђим кесама. Остави те намирнице!
- ЦАЦА: Дечко, јел ово твоје?
- ШЕЈН: ... Остави то и не тркељај.
- ЦАЦА: Ел ти немаш уста ил си глув.
- ВАЛ: ... Па овај, ја сам купио за јубилеј...
- ЦАЦА: Какав јубилеј? Ел опет тристоти скок.
- ВАЛ: ... Тристоти скок чика Шејна...

ЦАЦА: Па ти си патолошки лажов... Који пут славиш три-стоти јубилеј, смисли нешто боље кад си решио да шљемаш.

ШЕЈН: Остави те намирнице.

ЦАЦА: Ко је дао паре за ово?
(Гледа Вала)

Вал погледа ка Шејну.

ЦАЦА: Које си ти говно од човека. Ево ти.
(Баџи кесу)
Наједи се, бетонирај се, нарољај се ко свиња па промаши кутије ко прошли пут... Ал не долази да те лечим и да лежиш код моје кеве...

ШЕЈН: Ја од ње нисам ништа тражио.

ЦАЦА: Двори те, служи, а после „Матора пеза“, ако кад је будала имала је кога и да лечи... Све ћу да јој кажем шта си изјавио.

ШЕЈН: Ел можда није истина да је држала куплерај за време окупације и до четресосме... па и после.

ЦАЦА: Шта фантазираш...

ШЕЈН: Лично ми причо кум Ђока Рунда њен куплер мајстор.

ЦАЦА: Који Ђока Рунда, еси блесав.

ШЕЈН: Онај из Ломине, шта се правиш мутава. Ружа да би себе опрала њега пријави у Удбу и човек најебо.

ЦАЦА: Шта сереш, она је била илегалац за време рата, ако те неко пита.

ШЕЈН: Под јорган планином.
(Изађе)

ЦАЦА: То јој је фала што те из мртвих извадила...
(Нервозно њали циџаретију. Шейка се)
(Валу)
Дал си чуо колко се погодио за каскаду?

ВАЛ: Немам појма...

ЦАЦА: Увек га уштину организатори... Он је говедо не зна да се ценка... Мене лаже, увек сазнам од других... Ова каскада не сме да буде испод три „цигле“... Виш ди је балкон... Ако промаши кутије, не гине му Ново гроб-

ље. Он је сав хаварисан, прси се ту а сто посто је ин-
валид...

ШЕЈН: Инвалид си ти у глави. Ја сам још увек број један у
Југославији, што би толко звали...

ЦАЦА: Зову те што се никад не погађаш.

ШЕЈН: Моја цена се зна, а ту је и ценовник удружења, зна се
колко шта кошта...

ЦАЦА: Ко данас ради по ценовнику, само кретен мош да се
држи ценовника у овој инфлацији.

ШЕЈН: Ја сам човек уметник а не пиљар.

ЦАЦА: Уделе ти ко просјаку, то нису људи, то су џукеле, а ти
си невиђена будала.

ШЕЈН: За тебе су сви џукеле и будале само си ти уреду.
Немој ту да тандрчеш!

ЦАЦА: Да су иоле људи никад те не би звали, теби свака
каскада мож да буде последња. Ти бре скачеш на
срећу, да се не лажемо.

ШЕЈН: Цацо, гони се у пизду материну! Престани већ једном
да ме гушиш. Ја скачем на срећу? Марш бре!

ЦАЦА: Ја те гушим! Који си ти бедник кад би се само видо.

Шејн расџакује цираду, и њребацује је њреко куџија.

ШЕЈН: Дође само да те зајебава, да те деконцентрише...
(Валу)

Дечко придржи цираду, мора добро да је нашпа-
нујемо, вуци твоју страну...

ЦАЦА: (Шејна око куџија)

Разбићеш се ко лубеница, то је много танко за ову ви-
сину... И најмање метар мора ка зиду, немаш ти више
одраз за ту параболу... усталом боле ме ћоше...

ШЕЈН: (Валу)

Виш шта ми ради. Жене треба тући ко стоку...

ЦАЦА: Тај се није родио који ће мене да бије, само кад би ме
пипно, сипала би ти живу соду у очи.

ШЕЈН: Што Ики чокалији ниси сипала соду у очи.

ЦАЦА: Он је господин, ти му ниси ни за мали прст.

ШЕЈН: Господин не диже руку на жену...

- ЦАЦА: На сваки судар ми је доносио цвеће, двапут смо таксијем ишли у „Голф“ на кафу...
- ШЕЈН: Лако је њему да се курчи кад је шибицар. Ја поштено зарађујем лову.
- ЦАЦА: Не ради се о лови него о кавалерству...
- ШЕЈН: Још би ти пишала крв да те ја нисам узо у заштиту, ел те неко пипно откад си самном, ајде једном буди поштена.
- ЦАЦА: Сад си ме још и спасо.
- ШЕЈН: Ја сам још увек ауторитет за овај град... Бегају ти гелиптери од мене на километар...
- ЦАЦА: Самог себе лажеш.
- ШЕЈН: Још се прича о мојим шоркама на Лазарцу... Ја и Крофна против целе сале и оркестра, а авери стоје напољу и не смеју да се мешају... Нису ме џабе звали Миле – стена.
- ЦАЦА: Па тебе авери никад нису ни дирали а зна се и зашто...
- ШЕЈН: Мислиш да те не читам шта оћеш тиме да кажеш... Пара немам ал образ имам и никад га нисам усро...
- ЦАЦА: Шта кењаш, па Факир ми је све реко.
- ШЕЈН: Шта та пијана будала мош да каже, то ме баш живо интересује. Он од вињака не зна ни како се зове...
- ЦАЦА: Провалио те човек у тоталу.
- ШЕЈН: Слушаш једног делирка, како уопште можеш да општиш с њиме...
- ЦАЦА: Он је твој друг, преко тебе сам га упознала... Никад ме није лаго...
- ШЕЈН: Он је добио дупли делиријум тремнс од пића... Рођену кеву је поче да дави и да ја нисам наишо, кева би била покојна а он на робији.
- ЦАЦА: То је друго.
- ШЕЈН: Како друго, трипут је примо антабус... Јел примо?
- ЦАЦА: Па и ти си колко знам једанпут...
- ШЕЈН: Али ја нисам имо халуцинације, ја сам стабилна личност.

- ЦАЦА: Халуцинације су једно а друкање полиције је друго.
- ШЕЈН: Цацо, ово су тешке речи... Кевиног ми гроба... Ти ниси нормална. Пази шта сереш, може да ми се откачи федер.
- ЦАЦА: Овом се колачу ниси надо, погађа те истина...
- ШЕЈН: Оћеш да идемо у суп да питамо Павловића?...
- ЦАЦА: Покри се, све се зна... Ти си њихова друкара.
- ШЕЈН: *(Валу)*
Шта бленеш! Иди до екипе и кажи да сам спреман. Види га, целу доњу усну опустио и као слуша.
(Вал изађе)
... Ја преко свега могу да пређем, преко свих увреда, понижења и осталих бљувотина са твоје стране... Никад ти нисам ништа пребацио, а што сам требо, поготово за твоје авантуре... Само две речи има да ти кажем; соу лонг, што на француском значи: Завила си ме у црно. Али све то није ништа према овоме да ме на овај начин назовеш... Преко тога не могу и нећу да пређем, жао ми је све сам то друкче замишљо... Али од овог момента ја сам за тебе умро, више не постојим, као ни ти за мене...
- ЦАЦА: Прво ћеш да вратиш паре што си дужан па онда умири, лукаво си то смислио, ал код мене те форе не пролазе... Имам све црно на бело а и Ружа је писала...
- ШЕЈН: Сад си се скроз офирала... Нема живота с неким ко ти у старту не верује... Ја сам чазбен човек, увек откопчан и искрен и врло добро знам колко сам и коме дужан... А то што сте писале мош да окачите мачку о курац.
- ЦАЦА: Писале смо што знамо с каком фирмом имамо посла, ево сад се лепо испоставило.
- ШЕЈН: Немој ја да пресавијем лист, неће да вам остане ни конац у дупету...
- ЦАЦА: Кад си тако бахат и дрзак а црно испод нокта ниси дао, какав би тек кабадахија био да си се стварно претрго.
- ШЕЈН: Ја нисам ништа дао, како вас није стид. То да ми кажеш? Две године подносим све режиске трошкове! Јесам ли ја летос тебе, матору И вашу тетку водио 15 дана, пун пансион, у Врњачку бању? Ко је јебе,

матора, 70 година бре има; сама кило сладоледа пождере по једном дану бањског лечења. Па где то има? Да сам ја писо, мој списак би био подужи, само ја нисам цикетан... Боље да ја дам, него мени неко да даје, на те гране још нисам спао...

ЦАЦА: Спасхеш ти тамо ди ти је место. Која си ти мизерија од човека... Ја се понижавам, јурим те по објектима да вратиш што си дужан, шеташ ме ко мајмуна, реко си да радиш код Балета, ја одем на објекат и питам а људи ме гледају ко да сам пала с Марса, кријеш се ко пизда.

ШЕЈН: Била је измена, нисам ни ја знао... Уосталом шта ја теби има да се правдам.

ЦАЦА: Лажеш, петљаш, муваш... Да човек мош толко да буде љигав, да ми неко причо не би веровала...

ШЕЈН: Па што онда причаш са мном кад сам такав.

ЦАЦА: Причаћу ја с тобом још, ал преко суда. Лепо је мени рекла Ружа.

ШЕЈН: Ти не знаш ни да одеш на суд! За суд треба бре општа култура. То је ваш стил, шта сам и очекиво кој мој... Само за суд требају докази и сведоци ако ниси знала.

ЦАЦА: Имам и једно и друго, кад те поткупим има да се пушиш.

ШЕЈН: Да видимо и то чудо...
(Усиљено се смеје)

Шејн приишеже цирадy, Цаца се нервозно шейка. Улази редишел са шамним наочарима и камерман, одмеравају, йосмайрају објекатй.

РЕДИТЕЉ: Обрати пажњу, треба ми балкон и цела фасада, да се у кадру прати пад низ цео зид... Овај зид је сив а треба је да буде бео због контраста... Шта ради тај сцен-ограф... Људи, ја овако не могу да радим...

КАМЕРМАН: Гиле, нама зид и није толико важан...

РЕДИТЕЉ: Како није важан, оћу да добијем контраст, сив зид, униформа сива... Коју пизду материну онда снимамо ову сцену...

КАМЕРМАН: Зашто вичеш на мене нисам ти ја сценограф.

- РЕДИТЕЉ: Зар је било тешко да се окречи тај јebени зид, трипут сам га потсетио... Овако не може да се ради, окружен сам саботерима...
- КАМЕРМАН: Дај, смири живце урадићемо.
- РЕДИТЕЉ: Урадићемо... Губим ceо ефекат... Ако немам контраст, оде визуелна драматика.
- КАМЕРМАН: Ел смем нешто да ти кажем, за то што ти оћеш мала је висина, балкон би морo да буде бар пет метара више.
- ЦАЦА: Есте ви нормални, па и ово је превисоко за овако танак декунг, разбио би се ко пичка.
- ШЕЈН: Шта се ти трпаш... Ја се овде питам... Може и с крова ал за дуплу тарифу...
- РЕДИТЕЉ: ... Онда остаје све исто а пад иде као „слоу моушн“.
- КАМЕРМАН: Браво, тако може, само камера мора да иде мало назад, отприлике овде...
- РЕДИТЕЉ: Мора да буде ефектно...
- КАМЕРМАН: Биће супер ефектно.
- ШЕЈН: Кару ће да буде ефектно ако ту метнеш камеру, мора да ваташ најмање пола параболе а одатле немаш ништа.
- КАМЕРМАН: Еси ти камерман или ја?...
- ШЕЈН: Буразеру, колко сам ја каскада извео ти у животу немаш шансе да снимиш...
- КАМЕРМАН: Дај Миле не лупај ваљда знам шта радим.
- ШЕЈН: Видим како знаш... У Југославији је био само један камерман а то је Славко Воркапић...
- КАМЕРМАН: Гиле, кажи овоме да ћути или ћу да напустим објекат.
- РЕДИТЕЉ: Ако неко треба да пизди то сам ја... Ова сцена је пре сат времена требала да се сними, руши се ceо план снимања а ви ме још зајевавате... Где је екипа, никог нема...
- ШЕЈН: Ја сам још јутрос овде, чекам ко будала, ово неко има да плати...
- РЕДИТЕЉ: А и ти не сери више, овде си ми се попо...

- ШЕЈН: Гиле, фала ти за ово „Не сери“. Жао ми је што си све заборавио... Ја то нисам заслужио.
- РЕДИТЕЉ: Човече ти си зрео за лудницу.
- ШЕЈН: Хвала ти и за лудницу Гиле, само тако ниси говорио кад си почињо, кад сам те учио шта је филм...
- РЕДИТЕЉ: Боље би ти било да мање пијеш и да пазиш шта баљезгаш...
- ШЕЈН: Нек ме пљуне у уста сваки кој ме види да радим у твом филму.
- РЕДИТЕЉ: Нећеш више то ти гарантујем...
- ШЕЈН: ... Шаљеш статистику да ме пита ко је режисер филма... Који су то штосови, за шта ти мене сма-траш...
- РЕДИТЕЉ: Ти си озбиљно болестан...
- ШЕЈН: Буразеру, здрав сам ко стена, а ти си се грдно зајебо, нагазио си на тврд орах... Јер ако ја почнем да причам, има да ти се котрља глава низ Балканску...
(Гиле *ља зајањено љледа*)
Само од мене немој да цвикујеш нисам од те феле, ал си ме животно разочарао... Од сада ја и ти разговарамо само службено преко асистента.
- РЕДИТЕЉ: ... Господине каскадери, да ли можемо да наставимо са снимањем?
- ШЕЈН: Нећеш моћи да ме испровоцираш... Ја сам бре господин глумац.
- РЕДИТЕЉ: (*Ван себе*)
Чујеш ти! Ако још нешто просереш прекинућу снимање због тебе а то значи да ћеш бити и кривично гоњен за трошкове.
- КАМЕРМАН: Гиле смири се.
- РЕДИТЕЉ: Он је луд.
- КАМЕРМАН: Не обраћај пажњу он то свима прави.
- РЕДИТЕЉ: Ово није рад...
- КАМЕРМАН: Није он крив, фали му пола главе, има плехано теме...
- РЕДИТЕЉ: Биће добро ако ми данас не пукне чир...

КАМЕРМАН: Оћеш фосфалугел?

РЕДИТЕЉ: Тај би ми био шести данас...

КАМЕРМАН: Ти си гори од мене.

РЕДИТЕЉ: Цоне, додај ми књигу снимања молим те.

КАМЕРМАН: Изволи.

РЕДИТЕЉ: Цоне... То сам још прекјуче, кад смо почели снимање хтео да ти кажем, морамо наслов да променимо... „Тито путеви Авноја“, срање... мора да се мења, иначе смо најебали.

КАМЕРМАН: Твој је сценарио, ради како хоћеш.

РЕДИТЕЉ: Продао сам га телевизији осамдесетпрве, то је било друго време.

КАМЕРМАН: Време те прегазило...

РЕДИТЕЉ: ... Ако овако оставим, оптужиће ме да држим страну растурачима Југославије... Овако, избацујемо АВНОЈ, па нек остане „Тито... брисани пут“, мислим да то може, „Тито, брисани пут“, шта мислиш?

КАМЕРМАН: Шта ти то значи?

РЕДИТЕЉ: Боље да не значи ништа, брисани пут, може да буде да је обрисо пут или да нас је извео на брисани пут, или као он је на брисаном путу...

КАМЕРМАН: Ако си избацио АВНОЈ кој ће ти курац Тито, то једно без другог не иде.

РЕДИТЕЉ: ... Да, да у праву си... ставићемо, „Стари, брисани пут“...?

КАМЕРМАН: То је исто, сви знају ко је „Стари“... А и глупо је „Стари брисани пут“, срање.

РЕДИТЕЉ: ... Да ставимо „Чича брисани пут“?....

КАМЕРМАН: Ни то није много боље, више је у тренду сад Чича долази у моду али то ти је скроз друга ствар.

РЕДИТЕЉ: Слажем се, мало се помера тежиште у наслову али треба бити реалан, ми смо четнике много оцрнили, исувише смо ствар поједноставили, после неких сазнања ево узми само последње „Погледе“... Ја сам осто паф, партизани сарађивали са Немцима, документи, слике све... Уосталом победник не пише историју, пропаганда нас је заслепила... Ево ова сцена,

сцена 14, Благојева погибија... Четник виче: „Предај се издајниче и народна крвопијо“. Па онда Благоје: „Титов партизан се не предаје олошу и протувама, где сте издајници.“ Излази на балкон, пуца, нестаје му муниције, довикне: „Живео Капејот“, четници га изрешетају и он пада с балкона, иде музичка тема „По шумама и горама“.... Ем танко, ем пасе...

КАМЕРМАН: Ипак морамо да се држимо сценарија, шта ће да кажу они у редакцији.

РЕДИТЕЉ: Они тек не знају где им је глава, а и да знају много их брига, ја сам аутор увек могу да се ваде, него дај да се ми сад извадимо... Урадио би ово како пише, ал би снимиио и другу варијанту па монтирамо шта се боље уклапа...

КАМЕРМАН: Како то мислиш?

РЕДИТЕЉ: Рокада. Све исто, само се промене капе и униформа... Сад партизан каже: „Предај се издајниче и народна крвопијо“, то остаје, па мала измена текста: „Краљев официр се не предаје олошу и протувама, где сте издајници“, Све је исто, изађе на балкон, пуца, нестају му меци, викне: „Живео Краљ!“ А уместо „По шумама и горама“, иде мотив... То сад не знам дал „Спремте се спремте“, или „Марширала марширала краља Петра гарда“, без речи само мелодија, шта кажеш?

КАМЕРМАН: Ти си газда.

РЕДИТЕЉ: Буразеру, прошло је време Мирка и Славка, у овом моменту славити партизане и АВНОЈ, значи немати ни трунке слуха за политички тренутак. То је реалност буразеру.

КАМЕРМАН: Ја с политиком везе немам.

РЕДИТЕЉ: Снимићемо и једну и другу варијанту, за сваки случај. Није више време Неретве и Сутјеске, сам си рекао треба бити у тренду... Кад се све ово заврши видећемо шта ће да се нотира.

КАМЕРМАН: Ништа ја нисам реко, него дај да почнемо снимање пашће бленда.

РЕДИТЕЉ: Зови вођу снимања.

- ЛАКИ: *(Долази)*
Ево ме само без панике, ту је и цела екипа.
- Долази екипа, клајер, реквизитер, декоратер, поставља се камера, монитор, итд.*
- РЕДИТЕЉ: Јел договорено да после сцене у логору иде Благојева погибија... Нашта ово личи, чекам на локацији ко мајмун, уместо да је све спремно, ово је крајњи безобразлук, организација је нула... Следећи пут ћу напустити снимање...
- ЛАРИ: Живље момци, вучете се ко прева... лакше с том камером није ти то ђалетово, монитор постави овде, дајте да пожуримо ако овако гњавимо има да останемо до ујутро... Мали, ти у униформи, што се ниси скинуо, шеташ се ко усран голуб, скидај тај костим и губи се са објекта, треба за уши да те избацујем.
- ШЕЈН: Мали, остајеш на објекту, дођи овамо.
- ЛАРИ: Шта се ти мешаш, ајде тутан.
- ШЕЈН: Он је мој асистент, и остаје док га ја не отпустим, ел јасно.
- ЛАРИ: Твој асистент, мене си нашо да зајебаваш, од кад то каскоси имају асистенте!?
- ШЕЈН: Од сад.
- ЛАРИ: Што се мене тиче, узми десет асистената али знај да нема ни кинте преко договора.
- ШЕЈН: Добиће од мене, а за толико ће да се повећа моја гажа.
- ЛАРИ: О томе нема ни говора једва сам и тебе укалкулисао.
- ШЕЈН: Ја на асистента имам право, а дал ћеш да платиш то ћемо да видимо... Доста сам за славу радио...
- ЛАРИ: ... Мали, ти у униформи, што се ниси скинуо, шеташ се ко усран голуб, скидај тај костим и губи се са објекта, треба за уши да те избацујем.
- ЦАЦА: *(Улази)*
Ђао Лари.
- ЛАРИ: Ди си Цале, не даш се видети.
- ЦАЦА: Опет нека фрка...

- ЛАРИ: Дави ме овај твој. Кој је то тежак човек.
- ЦАЦА: Сад видиш како је било мени, тај кад ти легне на кичму не мисли на бога...
- ЛАРИ: Откачи га, ко га шиша... Ти си још риба ипо.
- ЦАЦА: Одавно је то мртав коњ...
- ЛАРИ: Сигурно, није он твој ниво... Реквизита, живље, почињемо за који минут.
- ЦАЦА: Лари, да те питам нешто? Намести за сестру једно статирање овде...
- ЛАРИ: Што ниси дошла јутрос, имамо само још ову сцену. А ни масовки више нема... Јави ми се после, имам нешто да ти испричам упишаћеш се...
- ЦАЦА: Немој да ме фолираш, угурај ме негде тотално сам декинтоза...
- ЛАРИ: Кроз месец ипо има једна копродукција, биће лове до крова.
- ЦАЦА: Знам да можеш, немој да ме фарбаш.
- ЛАРИ: Ово ради телевизија нема лове ни за глумце, ти бар знаш како наша телевизија плаћа.
- ЦАЦА: Колко сте дали Милету за ово.
- ЛАРИ: Ваљда три сома, бемли га.
- ЦАЦА: Ел не мислиш да је то мало.
- ЛАРИ: То је тарифа, први спрат се толико плаћа, а и то ће добије по голубу.
- ЦАЦА: Дужан ми је за гајбу, ту лову ћеш мени да даш...
- ЛАРИ: Нема теорије, то иде преко удружења.
- ЦАЦА: Нешто измисли ниси од јуче...
- ЛАРИ: Нек остане међу нама, дописаћу једно статирање и то је од мене све за данас.
- ЦАЦА: Увек си био кавалер, немој сад да ме разочараш.
- ЛАРИ: Иди у клуб и сачекај ме после снимања, све ћемо да средимо, долазим за пола сата.

Долази Гиле редишљ.

ЛАРИ: ... Сви на своја места...

- РЕДИТЕЉ: Где је Рака?
- ЛАРИ: Сад је био ту.
- РЕДИТЕЉ: Сад га видиш сад га не видиш...
- ЛАРИ: Сигурно је отишо да пиша...
- РЕДИТЕЉ: Зовите га, вичите, донесите га, нацртајте га, стоварите га, без њега не можемо да радимо...
- ЛАРИ: *(Виче)*
Ракооо... Ракооо... Ко да је у земљу пропао...
- КАМЕРМАН: Људи, пада бленда, можемо само још 20 минута да радимо... Нека Миле – Шејн каже текст нема много, иначе нам пропаде дан. Шта мислиш Гиле?
(Гиле се држи за љаву)
Нема друге, казаћу да ћемо да га метнемо на шпицу ко глумца, после нахсинхронизујемо, а пошто је тотал, лице неће ни да се види, ја ћу да га смувам немај бриге.
- РЕДИТЕЉ: Ради шта знаш, ја сам на крају нерава.
(Цоне оде иза кулисе код Шејна)
... Тридесет година сам на филму, ал овако расуло још нисам видео, каква је ово екипа, који си ти вођа снимања кад ти нестане главни глумац пред задњу сцену...
- ЛАРИ: ... Не држим га у цепу.
- РЕДИТЕЉ: Да саботира, да саботира...
- ЛАРИ: Стално мењаш, ово је по плану пре два дана требало да буде сликано, можда се човеку смучило, пуко му филм, а можда има раније заказану тезгу...
- РЕДИТЕЉ: Заказану тезгу, ко о томе треба да води рачуна?!
- ЛАРИ: Ја људе да терам корбачем не могу и нећу.
- РЕДИТЕЉ: То ме не занима, хоћу Раку, почетак снимања и нормалне услове а не хаос.
- ЛАРИ: Од шест сати радимо без престанка, лично сам им дао паузу.
- РЕДИТЕЉ: Овде ја дајем паузу и нико више, ко си ти да дајеш паузу!?
- ЛАРИ: Не би дао ни да пишају.

РЕДИТЕЉ: Остави те штосове за твоје Жарково, и ради оно зашта си плаћен.

ЛАРИ: Ја сам плаћен до два сата као и ови људи, због твојих дублова каснимо, мењаш текст, мењаш објекат пред само снимање, не знаш шта хоћеш, нисам ја мађионичар.

РЕДИТЕЉ: До два сата! Па није то ово шалтерска служба, залутао си ти овде, због таквих дрипаца нам и иде овако.

ЛАРИ: Ко је дрипац мајке ти га спалим.

Полећи ка Гилеју, њискочек реквизићер и декорачер и разваде их.

РЕДИТЕЉ: Летећеш ти са телевизије због овога, то ти гарантујем, нећеш моћи ни каблове да вучеш.
(Ухвати се за сџомак и савије уз болну ѓримасу)

ЛАРИ: Ја бар могу каблове да вучем а ти ниси ни за то способан. Гори је онај ко ти даде режију...

КАМЕРМАН: *(Улази)*

Гиле шта је, опет чир... Човече све сам средио, седи и смири се... Шејн ће да каже текст иначе нема много... да пробамо... Лари ти читај први текст, ево ово, „Предај се издајниче и народна крвопијо...“ где пише четник.

ШЕЈН: Ја читам ди пише Благоје.

КАМЕРМАН: Браво, ајде једна пробица па да сликамо, Лари крени.

ЛАРИ: Предај се издајниче и народна крвопијо.

КАМЕРМАН: Мораш јаче!

ЛАРИ: Предај се издајниче и народна крвопијо.

КАМЕРМАН: Миле, не спавај.

ШЕЈН: *(Сриче)*

Ти – тов се па – р – ти – зан не пре – даје о – о – ло – шу
и про – про – ту – вама...

КАМЕРМАН: Има још.

ШЕЈН: Ево, где се, где сте иии – из – дај – ни – ци, много је ситно.

КАМЕРМАН: Мој Дуца боље чита у школици.

ШЕЈН: Неко је овде жврљао...

КАМЕРМАН: Идемо поново, Лари изволи.

ЛАРИ: Предај се издајниче и народна крвопијо!

ШЕЈН: Не могу без наочара.

КАМЕРМАН: Онда поново за мном:

(Урла)

Титов се партизан не предаје олошу и протувама, где сте издајници!!!

ШЕЈН: Титов се партизан не предаје олошу и протувама, где сте издајници.

КАМЕРМАН: Браво, онда вадиш пиштољ, Пирос само два метка стави код Шејна, пуцаш двапут, пиштољ шкљоцне, бацаш га и викнеш живео Капејот, одоздо иде рафал, мало се трзаш, то знаш и падаш одозго, текст мора брже, Лари ајде да снимамо.

ЛАРИ: Сви спремни, тон иде, камера иде, клапа.

КЛАПЕР: Сцена 14 кадар први пут.

КАМЕРМАН: Екшн!

ЛАРИ: Предај се издајниче и народна крвопијо!

ШЕЈН: Титов се партизан не предаје олошу и протувама.

Вади ишићољ и йуца.

КАМЕРМАН: Стој, стој.

ШЕЈН: Шта сад не ваља?

КАМЕРМАН: Прво опет сричеш, друго заборавио си још једну реченицу...

ШЕЈН: Коју, све сам реко.

КАМЕРМАН: Ти си стварно кречана, ниси рекао, где сте издајници, после тога пуцаш два пута, шкљоцаш, бацаш пиштољ, кажеш живео Капејот, рафал и падаш доле, ел јасно?

ШЕЈН: Јасно.

КАМЕРМАН: Онда идемо камера, тон.

ЛАРИ: Клапа.

КЛАПЕР: Сцена 14, кадар 134, други пут.

КАМЕРМАН: Екшн!

ЛАРИ: Предај се издајниче, народна крвопијо!

ШЕЈН: Титов се партизан не предаје олошу и протувама, где сте издајници.
(Пишићољ само шкљоца неће да ојали)

КАМЕРМАН: Где је Пирос?!

ЛАРИ: Отишо је у комби по муницију.

КАМЕРМАН: Ово није рад, ово је срање.

ЛАРИ: Ја ћу место њега да пуцам јединачно, а после и рафал а ти Миле фингирај.

ШЕЈН: Важи... Еј, кажи ми оно: бам, бам – да знам.

КАМЕРМАН: Пада бленда људи идемо.

ЛАРИ: Камера, тон, клапа, тишина.

КЛАПЕР: Сцена 14 кадар 134 трећи пут.

КАМЕРМАН: Екшн!

ЛАРИ: Предај се издајниче и народна крвопијо.

ШЕЈН: Титов партизан се не предаје олошу и протувама, где сте издајници.
(Фингира пуцање, Лари касни, пуца дружи њујџ, баца пишићољ)
Живео Капејот!

Рафал, Шејн се њрза њосрће, њада са балкона.

КАМЕРМАН: Кат... Килаво, да видимо шта смо снимили, врати траку.
(Сви гледају)

Купљено, пуцњи касне, ал немамо више времена. Идемо сад то исто само са другим текстом.

ЛАРИ: Који други текст, то нема у књизи снимања.

КАМЕРМАН: Лари не задржавај, гардероба обуците Шејна у четничку униформу и да се налепи брада.

РЕДИТЕЉ: Не мора брада, нису сви четници били брадати.

РЕДИТЕЉ: Нећемо да правимо четнике као до сад у филмовима, он је официр краљеве војске у Отаџбини, само блузу и шајкачу са кокардом.

- КАМЕРМАН: Шејн, са друге стране ти је текст прочитај га.
- ШЕЈН: Кра – љев офи – цир се не пре – да – је олошу и протувама, где сте изда – јници...
- КАМЕРМАН: Све је исто само место Тито, Краљ и место живео Капејот, живео Краљ. Јасно? Једна проба па сликамо, Лари, код тебе се ништа не мења, крени.
- ЛАРИ: Предај се издајниче и народна крвопијо!
- ШЕЈН: Титов официр се не предаје олошу...
- КАМЕРМАН: Стоп, стоп, Миле стварно си ментол, ти си сад четник, Краљев официр а не Титов.
- ШЕЈН: То су две улоге, нагла је промена...
- КАМЕРМАН: Немаш ти шта да се мењаш, све је исто само је капа друга и није Тито него Краљ, шта ти ту није јасно?
- ШЕЈН: Ипак, то су две улоге, то је глумачка трансформација...
- КАМЕРМАН: Не сери Шејн, пада бленда, проба!
- ЛАРИ: Предај се издајниче и народна крвопијо!
- ШЕЈН: *(Полако)*
Краљев официр се не предаје олошу и протувама, где сте издајници.
- КАМЕРМАН: Одлично, сликамо.
- ЛАРИ: Тишина, камера... Тон... Клапа.
- КЛАПЕР: Сцена 14 кадар 134 четврти пут.
- КАМЕРМАН: Екшн!
- ЛАРИ: Предај се издајниче и народна крвопијо!
- ШЕЈН: Титов партизан... Зајебо сам се признајем.
- ЛАРИ: Стој, поново, камера, тон, клапа.
- КЛАПЕР: Сцена 14, кадар 134, пети пут.
- КАМЕРМАН: Екшн!
- ЛАРИ: Предај се издајниче и народна крвопијо!
- ШЕЈН: Краљев партизан се не предаје олошу и протувама.
- КАМЕРМАН: Стој, стој.

- ШЕЈН: Шта је опет?
- ЛАРИ: Реко си Краљев партизан.
- КАМЕРМАН: Краљев официр, запамти већ једном!
- ШЕЈН: Добро, због једне речи.
- КАМЕРМАН: Поново.
- ЛАРИ: Тишина на објекту! Камера, тон, клапа.
- КЛАПЕР: Сцена 14 кадар 134 шести пут.
- КАМЕРМАН: Екшн!
- ЛАРИ: Предај се издајниче и народна крвопијо!
- ШЕЈН: Краљев официр се не предаје олошу и протувама, где сте издајници.
- КАМЕРМАН: *(За себе)*
Хвала богу.
- ШЕЈН: *(Пуца два њуџа зајим њишићољ шкљоца, он га баци и викне)*
Живео Капејот!
- КАМЕРМАН: Стооој! Шејн, да се носиш у три лепе... Не Капејот него Краљ, живео Краљ Шејн, с ким ја радим... Бленду скоро да немам, ово ће бити погибија црнца у тунелу, Лари имамо ли нечим да досветлимо?
- ЛАРИ: Цоне то заборави.
- КАМЕРМАН: Отворићу до краја па шта испадне.
- ЛАРИ: Децо, само још један дубл и готово, молим тишина, камера, тон, клапа.
- ШЕЈН: Значи живео Краљ, извини Цоне нисам видео.
- ЛАРИ: Крени клапа!
- КЛАПЕР: Сцена 14 кадар 134 седми пут.
- КАМЕРМАН: Екшн!
- ЛАРИ: Предај се издајниче и народна крвопијо!
- ШЕЈН: Титов... Краљев...
- КАМЕРМАН: Ти изгледа Тита не можеш да заборавиш никако.
- ШЕЈН: Немој да ме зајеваваш...
- КАМЕРМАН: Кажи било шта само да завршимо једаред.
- ЛАРИ: Мир, идемо клапа.

- КЛАПЕР: Сцена 14 кадар 134 осми пут.
- КАМЕРМАН: Осам му га мајке, екшн!
- ЛАРИ: Предај се издајниче и народна крвопијо!
- ШЕЈН: Краљев официр се не предаје олошу и протувама, где сте издајници.
(Пуца, баца њишићољ)
Живео Краљ!
(Пада њокошен)
- КАМЕРМАН: Кат... Гиле мислим да је купљено.
- РЕДИТЕЉ: Споро је говорио, ионако ћемо да нахсинхронизујемо.
- КАМЕРМАН: Не разилазите се, морамо да погледамо материјал.
Сви се скује око монитора.
- РЕДИТЕЉ: Добро је.
- ЛАРИ: Ајд видећемо сутра, људи, ујутро у 7 сати чека аутобус испред цркве Светог Марка, локација Панчевачки рит, сви сем Шејна.
(Одлази)
- КАМЕРМАН: Било је ко пушка!
Екипа одлази, остијају Шејн и Вал.
- ВАЛ: Одоше...
- ШЕЈН: Нек иду, не могу више да их гледам...
- ВАЛ: Да се нисте повредили, у другом скоку ова нога вам остала међу кутијама видо сам...
- ШЕЈН: Шта си ти видо кој мој курац...
- ВАЛ: Могу да вам помогнем да одете кући.
- ШЕЈН: Ко ме ти да помогнеш... Немој да сереш.
- ВАЛ: Мислим због ноге, тешко сте устали, приметио сам...
- ШЕЈН: Ти си приметио, не знаш бре улицу да пређеш, не знаш одакле си шупаљ... Него дај ону кесу да мезнемо.
- ВАЛ: (Тражи кесу)
... Нема је...
- ШЕЈН: Како бре нема!? Јеботе!
- ВАЛ: Изгледа неко је дрпио...
- ШЕЈН: Ди си гледо кој курац.
- ВАЛ: То је мого само неко из екипе...

- ШЕЈН: Па није мој покојни деда, ја сам крив, дао гуламферу да чува...
- ВАЛ: Нисам знао да напољу, изгледају ко господа.
- ШЕЈН: Много си наиван сине.
- ВАЛ: Снимио ме кад сам кесу мето под клупу, пратио ме и чеко моменат...
- ШЕЈН: Филм је то краде се...
- ВАЛ: Мого је мазне само кад смо били иза кулисе...
- ШЕЈН: Што га нисам видо, то би му био задњи залагај, гркљан би му ишчупо... Само да сам га ја уватио ко је.
- ВАЛ: Он се сад негде гостира и смеје се како нас је науко, а ми немамо чиме ни глад да уплашимо...
- ШЕЈН: Ето сад си видо шта је наш филм, беда, гладно мајке му га набијем... и с њима да правиш уметност, краде ти залагај ко кер... Нема ту среће сине.
- ВАЛ: Могу од кеве да посудим лову.
- ШЕЈН: Није мени за клопу и пиће, него што ме зајебо...
- ВАЛ: Ниси ми реко, чуво би ја.
- ШЕЈН: Шта да ти кажем ел не видиш сам, то је све ситна душа говнарија шта има да се прича... зајебали су мене и више у животу... Само ово су много ниске гране буразеру... у оваквом филму за мене будућности нема... Еси видо данас, не знаш дал си партизан или си четник, њима је исто и кокарда и петокрака... Да устане мој покојни ћале шта би реко... Немам појма. Ја с њима нисам разговарао до смрти, а И после. Јесам ти причо о ћалету? Ја био клинац. И, педесет и неке, идем ја на радну акцију. Ора – братство, јединство, рибе ко шаше; само промичу лево – десно. Један дан дошо неки магарац И каже ми: Друже Миле, честитам. Ја га гледам онако – мислим зајебава ме. Јок, каже, ви сте постали члан партије; трас руковање, трас једну велику књигу – оволику, И ајд здраво... Дошо ја кући, предвече. Вечера, кева И ћале за столом. Љубимо се, и тако то – ал си порасо, шта има ново? Ништа. Ја да се похвалим кажем: Ћале, ја сам постао члан партије... Кад ми је ударио шамар – Еј, бато, сео сам на дупе. Ја нисам знао, он се изгледа заклео краљу... А ја, млад, блесав. Јеби га буразеру, устанем ја, јакну преко леђа И право низ улицу... Како сам тад изашо из куће, више се нисам

вратио. Кева врешти. Иди бре, ја карактер. Нећу да чујем... Није прошло два, један ли га, три месеца... дође Факир и каже : Миле, рикно ти ћале... Ја ни на сахрану нисам био... После пола године дође на ред кева, изљубио сам је, тако, мртву. Јеби га, живот... Шта да радим, мислим се, јеби га... вратићу се на Булевар, ваљаћу штофове сељацима, ко некад са Крофном... имаћу више лове, од уметности се не живи... Да сам био негде у иностранству, каријеру би направио. Овде све го лопов И лажов. Сератори... А могло сам нешто да направим, видео си могу да глумим боље него сви они заједно, а ни за каскаду нисам цвикатор, ди нико не сме ногом ја идем главом... Данас сам им показао да сам комплетан уметник, глума, каскада, све... Ја сам данас спасао ствар, да нисам тео не би снимили ништа.

ВАЛ:

Ништа....

ШЕЈН:

Само не би ти саветовао да будеш „Станцмен“.

ВАЛ:

Шта да будем?

ШЕЈН:

„Станцмен“.

ВАЛ:

Шта је то?

ШЕЈН:

Човек је велико говедо кад не зна страни језик. Ја сад гледам тебе, ко себе да видим. Када сам био клинац, одведу ме у иностранство. Они сви тамо знају страни језик. Кењају. Ја их ништа не разумем. Али, никад нисам хтео да признам да их не разумем ништа. Седим ја тако, климам главом, фолирам као све капирам, смејем се кад се и они смеју. Нисам хтео да они провале да смо ми сељаци И да не знамо страни језик. А то, да научиш тај страни, то ти је лако, као да научиш кола да возиш. Једна реч данас, друга сутра, трећа, и тако то. Говорим страни без замуцкивања. А шта је „станцмен“? Е, то ти је каскадер на енглеском... Колко пута сам у иностранству потписиво уговоре а нисам имо појма шта потписујем, тек на снимању видим шта треба да се ради, више пута су ме насадили али никад нисам одусто, шта би после мислили о нама... Све Џемс Бондове сам радио са Рене Зулијаном, то ти је велики каскадер само према мени је испо велики дрипац... Скочим ја са 40 метара из хеликоптера на гумени чамац, кад сам кренуо – нема више назад. Рокнем ја у њега једном ногом, мудима опаучим

ограду, поцепам га и мало уганем ногу, ал се правим као није ми ништа, Рене приметио, па ме врати првим авионом за Београд. Одем на штрафту, сви ме гледају бело, као кроз мене. Одем после у удружење, и они ме гледају бело, ваде стране новине, секретарица ми превела од речи до речи, писало: „Чувени југословенски каскадер тешко повређен при скоку из хеликоптера и убрзо подлего повредама...“ Ја подлего повредама. После укапирам да су они аконто мене подигли осигурање, живог ме сахранили, то ти је запад буразеру... Није ми криво за лову, него ме нико више не зове од седамдесете, мисле да сам мртав... Зареко сам се, прву већу лову што зарадим има да одем у Париз. Знаш какву сензацију има да направим, Рене Зулијану ћу да кажем, јели бре бубашвабо, на шта ти ја личим? Ти си једна пичка од човека,

(Хвајџа Вала за крајну и дрмуса џа)

ти си говно... Извини увек се узрујам кад се тога сетим... Потпуно сам живчано одлепио кад год помислим на тог човека.

(Вади слику из кошуље, и њоказује Валу)

Ел знаш ко је овај човек до мене?

ВАЛ: Немам појма, Ђале....?

ШЕЈН: Купер!

ВАЛ: Ко да сам негде чуо....

ШЕЈН: Дал је могуће да не знаш ко је Гари Купер!?

ВАЛ: Ваљда није стари глумац....

ШЕЈН: Највећи... Већи од свих... То је легенда, легенда на две ноге. Идол моје генерације... Замисли Кнез Михајлову 1962 – мај месец, тачно у подне, и једно десет иљада Гари Купера како се гега из кукова, а руке овако... Сви смо ишли ко он... Теби је смешно, ти то не капираш, сви су га имитирали... А Шејн једини има слику са њим, колко сам треба повалио на ову слику... То ти је било у Риму, Ђинеђита... После једне страобалне каскаде зове ме Гари Купер лично преко шофера на пиће, ја се одузо, шофер нас одвезе у Рим у један бифе, није тео да пије у студију због жене, изгледа да је цвиково од ње, неки тежак скот од жене, ту ме мало разочаро... Смлатимо кило вискија док си реко пиксла, причали смо нисам га све разумео, јел

он, знаш, брзо прича... ал тапшо ме по рамену... И кад смо кренули ја имам шта да видим, идол моје генерације, легенда на две ноге, ћопа.

(Шејн ћочиње да ћлаче)

Видим да је једна нога краћа и крута у колену, нисам могу да верујем... Он је зато онако ишо, Гари Купер – бангеја, јебем ти живот, једна нога краћа пет сантимера... Ја и шофер га унесемо у кола... Гари Купер ћопав, то ми нико не би поверово, зато нисам ни причо ником, ти си први који је то сазно. Како ме то погодило, немаш појма. На филму све друкчије изгледа... Немој неком да сереш около, разбићу те ко звечку. Муви је то...

(Брише сузе, нејријатно му)

ВАЛ: Колко је сати?

ШЕЈН: Немам сат.

ВАЛ: Морао би да палим.

ШЕЈН: Де ћеш?

ВАЛ: Нигде.

ШЕЈН: Што онда журиш, 'ел те ја давим?

ВАЛ: Ма јок, баш ми је супер.

ШЕЈН: Па онда остани још мало да причамо... Тако ти је то... На филму све друкчије изгледа....

ВАЛ: ... Не вреди ћале чека ме кева на вечеру.

ШЕЈН: Онда фурај и поздрави кеву, кажи поздравио те Шејн.

Вал излази. Шејн ћокушава да му још нешто каже, довикује Валу који је већ иза кулиса.

ШЕЈН: И то ти кажем, филм је то!

(Више за себе)

Ја, Јова Чорбаџија, Џими, Бата камени, Звонце; какви смо ми клинци били... Знаш, кад ми кренемо кроз Београд, па то ти је као у „Вајлд банч“ – Дивља хорда – Пекимпо... Ја само кажем – „ЛЕЦ ГОУ“, и кренемо у живот – леђима глумимо бре!

Окреће леђа и одгеђа се као Гари Кујер – ниско окачених револвера.

КРАЈ

Криџике

Цвећка из Битоља

Може мало нестрпљиво одабрати наслов. „Цвећка из Битоља“ су, наравно, пародира на Бодлера и његову комичну поезију, коју и главни лик комада, краљ Милан Обреновић обожава. И чува ту француску збирку поезијом од аутора... Краљ на абдикацију, док су му...

О КРАЉЕВИМА И КОМЕДИОГРАФИМА

...ИМА СВЕ

Velikodušno, pošto je tamo pakao.
Uspu mu objasni da pošto je njega, dakle
otrošio kao temu sad treba da se bavi
naravima, o sreskom
Zivki Popović min-
ko navrata čujemo ka
pod prozorima dvora
ministar). Ispada da
tio tema svojih komet
i zaglavio u zatvoru, a

svetlice još neke slučajeve srbijanisanja
ida oko nas

petković
ada kralj
in a one izhon

„Nije b
lo je kofo

уза аутомобилиста

ислава Петковића, писца и директора Музеја у „Модерна гаража“ у улици Мајке Јевросиме

1939. учествовао и
Београду, па је
јорк. После пол
Београд, у свој
стави игра и Г
дебитује води
Милица Га
Чохаџић
танор

ТЕАТРА „МОДЕРНА ГАРАЖА“
„ВОЉНО“

Горан Султановић у представи *Каскадер*

Премијере
КАСКАДЕР

Писац и редитељ: Братислав Петковић
Театар: Београдско драмско позориште

Ауторско остварење Братислава Петковића *Каскадер* је комедија која на документаристички и духовит начин објашњава време у којем смо живели и у којем битишемо.

Како данас снимити у студију сцену из ратног филма у којем би партизански официр требало да баца последњу бомбу и скочи кроз прозор опкољене зграде? Редитељ и цела екипа осећају да је овај текст помало превазиђен и да је цела прича измишљена у неком времену и од наручилаца за које више нико није сигуран ни да ли ће гледати ово што се данас снима. Решење је нађено у томе да се снимити у две верзије исти текст у којем главно лице може да буде партизански али и краљевски официр. Невоља је, међутим, кад главни глумац изгуби стрпљење, оде из студија, а треба да га замени већ уморни, изломљени, али још пун илузија, познати каскадер.

Прича сама по себи је скромна, а можда и препознатљива, али је много занимљивији дијалог између каскадера Милета Шејна, младих статиста и чланова ове филмске екипе. То је на познат начин и хуморна црна хроника оног што се догађало у нашем главном граду кад су се млади људи заносили филмом, сањали о некаквом лепшем животу, живели у илузијама да ће се једанпут наћи у близини великих звезда и да ће себе видети у жељеном амбијенту светских метропола. То су исповести човека који духовито прича о себи и својој генерацији, а трагикомичност избија из сваке његове речи. Јер је огроман контраст између оног шта он сад ради и како ради и оног у шта је веровао и чему је цео живот посветио. Ту има асоцијација на моду, жељу да се набави лепо одело, да се изађе у познати локал, на игранку, да се буде најјачи и најлепши. И то све почиње од оног тренутка када није било ничега, када су сви момци, без обзира да ли су јаки и леви, били сиромашни, исто обучени и долазили на иста места. Шта су тада значиле фармерке, појава на Ташу и било какав визуелни отпор соцреалистичком васпитању! Можда су то, како верује сам аутор, били центглмени са калдрме, имали су поноса и кад су се растајали од илузија. Тог дружења и

морала више нема, а у магловитим сликама остало је тек неко далеко сећање на достојанство асфалта.

Братислав Петковић је даровит писац, новелиста и портретиста живота генерација које је познавао, изванредних запажања, лепих детаља и искреног хумора. Он уме свима да се насмеје, није зао нити малициозан, а то његовим духовитостима обезбеђује још већу продорност и потпуније значење.

Петковићева режија је у складу са његовим ауторским концептом комедије, а смештена је у сасвим одговарајућем сценском амбијенту који је осмислио Сава Аћин, а костимима опремила Дијана Микетић. Коришћени су сценски ефекти и показан сасвим верно амбијент филмског студија. Све је на изглед реалистично, а утисак је као да гледамо наличје стварности. Отуд оно спољно постаје смешно, а понекад и гротескно. У таквој атмосфери Горан Султановић је остварио зрео, садржајан и потпуно убедљив лик Милета Шејна. Сав је у илузијама пресецима тренуцима слабости у којима је искрен до потресности. И у изразито комичним призорима је озбиљан и реалистичан, али све то што чини неодољиво наводи на смех и пародију. То је свакако једна од његових најупечатљивијих улога и потпун театарски успех.

Султановићев партнери су били Надежда Мирковић која је веома пластично оцртала лик Цаце. Божидар Стошић је био камерман Цоне, занимљив и увек ефектан. Александар Хрњаковић је тумачио редитеља Гилета, разбацаног на све стране, галамцију и човека који из сцене у сцену мења мишљење и расположење. Хрњаковић то ради супериорно са лежерношћу и убедљивошћу. Ту се појављују и двоје младих. Нежну Венесу, која сања да ће преко статистирања доћи до улоге и славе, игра прецизно Сандра Ногић. Вук Павловић је дочарао младог и незаинтересованог каскадера Вала који постаје близак са Милетом Шејном и испољава дивне особине које у почетку ничим нису биле наговештене па је документарно његова игра сасвим убедљива.

Каскадер је неоспорно успех Братислава Петковића, али и Сцене на Црвеном крсту, слика живота и наших изгубљених илузија којима се сада у постепеном освешћивању можемо само смејати.

Петар Волк,
„Илустрована Политика“, 18. јул 1992.

САВРЕМЕНИЦИ

Све је апсолутно препознатљиво. *Каскадер* Братислава Петковића (Нова сцена Београдског драмског позоришта) уводи нас у један студио у коме се снима неки филм. Снимање тек што није почело, али, као што то бива на нашим снимањима, никако да почне. Ту су двоје младих људи који су дошли да зараде неки динар као статисти, али се тешко сналазе у хаосу у коме су се нашли. Ту је каскадер који се спрема да изведе свој јубиларни тристоти скок, и доноси на сцену бескрајан број кутија од картона на које ће пасти (Петковић је добро прочитао Јонеска). Појавиће се и Цаца, дама из мање него полусвета, затим нервозни редитељ, сниматељи, и, најзад вођа (или како се то већ у свету филма зове) снимања, обичан дрипац... Снимање може да почне.

Ту непосредну и једноставну препознатљивост ситуација и ликовна глумци су до краја искористили зачинивши је добро пробраном и неспутаном комиком.

Представу је носио Горан Султановић као каскадер Миле Шејн. То је био јасним потезима оцртан и ненаметљиво комично осветљен лик који живи пред нама свој невесео живот негде при самом дну блештавог света филма, и ми тачно знамо колико он лаже у својим причама о некадашњим славним данима које је провео са звездама уместо којих је скакао у воду или на кутије од картона, причама којима жели да засени наивног статисти Вала. Видимо не само његову сумњиво славну прошлост, него и извесно јадну будућност која ће се изгубити у алкохолу и у некој периферијској учерици.

Преломни тренутак између те прошлости и будућности Братислава Петковић прецизно је одредио. Миле Шејн шаље Вала да купи неколико боца пива, неколико „унучића“ и нешто „грисина“ за банкет којим ће прославити свој тристоти скок. Кесу са тим ђаконијама неко ће током снимања украсти, а на банкет иовако ионако нико не би дошао.

Млади и наивни Вал све време слуша приче Милета Шејна. Вук Павловић умео је да слуша, и да нам стави до знања до које мере верује тим причама, и до које мере зна да су оне измишљене. Он још говори као аматер, али већ слуша као прави глумац, и као прави глумац искрао се из студија када, после завршеног снимања, Миле Шејн поново почиње са бескрајним причама о свом дружењу са славним звездама.

Цаца зна Милета Шејна као злу пару. И како се Надежда Мирковић, готово неприметно, појави у студију (у одлично погођеном костиму Дијане Микетић), ми знамо ко је и шта је Цаца. Надежда Мирковић непогрешива је и пре него што изговори прву реч.

Непогрешив је и Божидар Стошић као сниматељ Цоне. Мислим да нећу заборавити његово пискаво: *Action!* – знак да снимање почиње – које нам отвара прозор у сву лажност и извештаченост филмског света.

Александар Хрњаковић био је добар и препознатљив претенциозни и празни редитељ. Као вођа снимања Иван Шебаљ био је такође препознатљиви мангуп. Добро им се придружила Сандра Ногић као статисткиња Ванеса која је већ на најнижем степенику лестнице филмског успона изабрала уметничко име које ће је, предвидљивим путевима, одвести на врх.

Као редитељ, Братислав Петковић умео је да сигурно води шаролики скуп својих ликова и да одреди шта је смешно, а шта тужно у њиховим судбинама.

Сава Аћин начинио је добар филмски студио у коме смо могли да видимо шта је све привид у овој уметности на целулоидној траци.

Ко се још сећа *Sporting life* Братислава Петковића и Војина Кајганића који смо, пре дванаест година, видели у овом истом позоришту? Тај комад увео нас је у свлачионицу једног нижеразредног фудбалског клуба, и прошао је незаслужено незапажен. Са *Каскадером*, Петковић је показао да влада једним жанром који је у позоришту увек добродошао, и што пре треба да напише и трећи комад.

Јован Христић,
„Књижевност“, (8–9–10) 1992.

Сцена из представы *Каскадер*

Сцена из представы *Каскадер*

Разговор:

ТЕАТАР УРБАНЕ ТУГЕ

Братислав Петковић, писац и редитељ *Каскадера*.

Рођен: 26. 9. 1948. у Београду

Образовање: Режија на ФДУ

Дело: написао четири комада, режирао шест позоришних представа.

Брачно стање: ожењен, два сина.

Братислав Петковић, писац и редитељ *Каскадера*, некадашње хит-представе која је недавно поново постављена у београдском „Дадову“, оснивач је и Музеја старих аутомобила у улици Мајке Јевросиме, у чијем простору се већ две сезоне игра његова представа *Gran prix*.

– Простор Модерне гараже добио сам од Скупштине града. Он није био намењен позоришту, али сам желео да промовишем и Музеј и позориште, да направим једно културно средиште. Када је тај простор направљен 1929. године, звао се Модерна гаража. Желео сам да ту створим театар урбане туге. Тако сам од документарне грађе написао *Gran prix*. Била је то озбиљна авантура. Ђуза Стојиљковић који тумачи главну улогу, и ја плашили смо се да ће то бити представа само за отварање Музеја. Али ево, играли смо је 60 пута и то је постало право позориште.

Познатији сīе као иїсац иїредсїаве „Сїорїинг лаїф“, која се крајем седамдесетїих иїграла у Београдском драмском иїозоришїу неколико сезона.

– Када се екипа представе „распала“, скинута је с репертоара – Предраг Пепи Лаковић је отишао у Југословенско драмско позориште...

Оїїкуда Вам гїрађа за „Каскадера“, за шїог јунака који иїреба на снимању филма да иїреживи и иїрисїоїиїи скок са висине?

– Увек сам писао о људима са маргине. Како сам се мувао по снимањима, издајући аутомобиле за разне филмове (власник сам једног дела старих аутомобила који су у збирци Модерне гараже), сусретао сам разне људе. Најупечатљивији су ми били каскадери, људи с дечјим душама. Дружећи се са Звонцетом, Пигијем, Батом

каменим, Џимијем и осталим каскадерима, написао сам лик који је синтеза свих њих и њихових интересантних прича. Они су били урбани момци, витезови асфалта и ја тај миље познајем. У време када смо били млади, туче су биле поштене, није било пиштоља, ни ножева. Постоји ту једна димензија коју ни они нису осећали – бити каскадер било је облик протеста.

Једно време је кажу, била мода биџи каскадер?

– Да, када је изашао оглас у „Политици“ уочи снимања филма *Дући бродови*, тражили су Викинге. Сви момци, који су сањали о Западу, изблајхали су косу и надали се да ће да их поведу на Запад. Тиме су, заправо, открили ко су. И мој брат Мирко, изразито црн момак, облајхао се, па је са том плавом косом и црним обрвама изгледао као ђаво! Каскадери су били обележени, као и они који су у то време играли рок, који су ишли на Звездин стадион на игранке, који су носили кравате... Рођен сам на Палилули и познавао сам те момке. После снимања *Шејна*, у Београду је било бар петнаестак момака који и данас имају тај надимак. То овим клинцима данас ништа не значи.

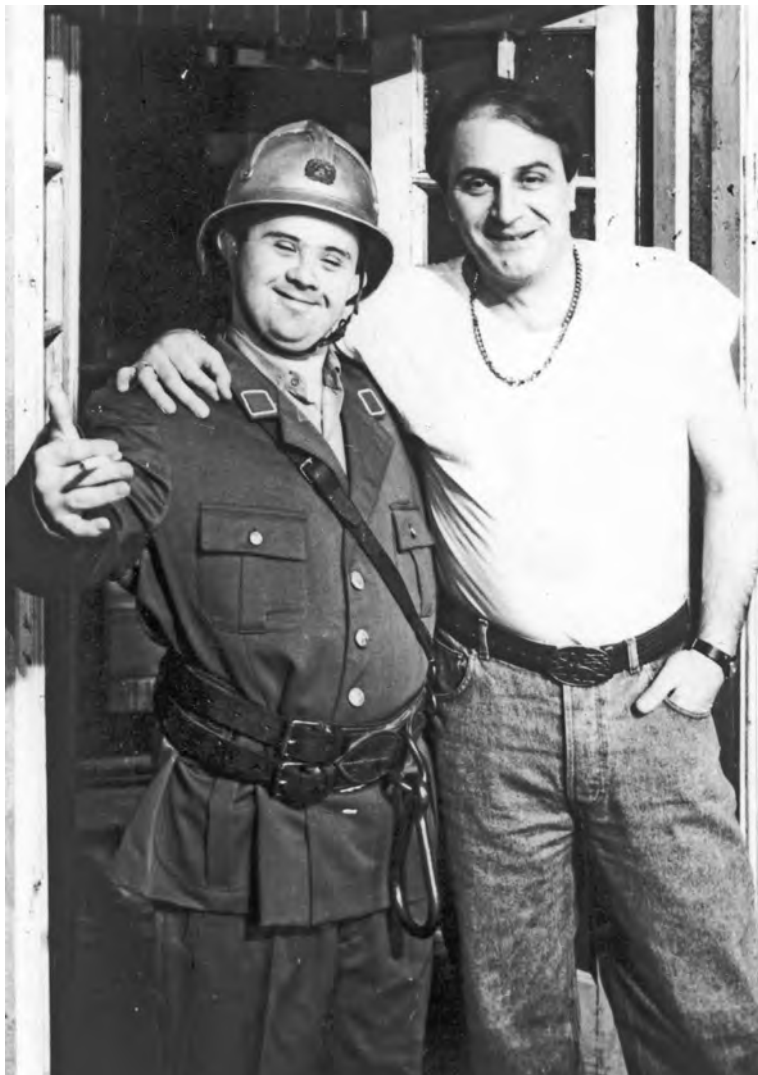
За почетак Ваше каријере везан је и један мали скандал у позоришном животићу Београда...

– За дипломску представу давне 1972. године режирао сам Шилерове *Разбојнике*, у Београдском драмском. Мучио сам се ишчитавајући тај текст и срећом одем у Кинотеку и погледам филм *Дивљац* с Марлоном Брандом и Лијем Марвином – они на мотоциклима. Како сам и ја мотоциклиста, а схватио сам Шилерове јунаке као бунтовнике без разлога, нашао сам „кључ“. Сместио сам на сцену момке у црним кожним јакнама, рокере на мотоциклима, уз музику тада популарног састава „Емерсон, Лејк и Палмер“... Онда се побунио Велимир Живојиновић – Масука, преводилац, рекавши да сам оскрнавио његов превод (трећину текста сам избацио). Представа је играна само седам пута, па је скинута.

Какви су Вам планови?

– У „Модерној гаражи“ у септембру ће изаћи премијера мог текста *Писоар*. Играће сигурно Ђуза Стојиљковић, а за остале не могу још прецизно да кажем.

Светлана Ђокић,
„Варијете“, 13. мај 1997.

Сцена из представе *Каскадер*

Одбрана Београда ЖЕСТОКИ МОМЦИ

„Грозим се када данас видим аутомобиле, са затамњеним стаклима, тима који се крију није чиста савест. Млади људи носе по два пиштоља, а сећам се своје младости када је главна вест у граду месец дана била како је неки Босанац на Дорћолу убо ножем младића на игранци. Није било неравноправних туча, није се користило оружје, ко падне нису га шутирали. Било је то време кочоперног доказивања које нема везе с данашњим, град је изгубио тај шарм. Жестоки момци су некада били витезови асфалта, али људи дечје душе. Такмичили су се ко ће да скочи са више тачке старог савског моста. Брат кошаркаша Рице Гордића, Топ су га звали, скакао је с највеће висине јер се пео на братовљева рамена. Жестоки су старије поздрављали с 'љубим руке' и застајали да комшији помогну да унесе угаљ. Поштовао се тај неки патријархални морал, наслеђен од очева и дедова. Имао сам част и да познајем неке којима сам и посветио *Каскадера*. Хтео сам да обележим то време, сећање на њих.

Београд је, на самом крају педесетих, имао највише потенцијалних каскадера на свету. У „Политици“ је изашао оглас да се траже људи светле пути за улоге Викинга у копродукцији *Дући бродови*. У тренутку су испражњене све радње које су имале оксижен. Десетак хиљада београдских момака појавило се на капији Филмског града, а Ада Циганлија је тог лета изгледала као нека плажа у Стокхолму. Мали број их је изабран за снимање, а други, као обележени у то време идеолошке искључивости и презирања западне културе, нису могли да добију ни један посао. И побегли су на тај Запад. Не знам колико је та копродукција била успешна, али је створила професију каскадер – онај који мења глумца у опасним сценама. Наши каскадери су једно време били најбољи у Европи јер су били најхрабрији, Бата Камени, Пиги, Звонце... Због њих сам чак направио патент, флаше од шећера, јер су стално о главу разбијали праве – стаклене. У представи је на Црвеном крсту играо Горан Султановић, такође један такав човек, груб, али частан.

Храбар је био и Бошко Миленковић, када је изашао 'на црту' на 'Гран прију' 1939. четворици светских првака: Фон Браухичу, Нуволарију, Лангу и Милеру. Није у свом 'Бугатију' имао никаквих шанси, али се тада није доказивало новцем, као данас. А Бошко је био један од најбогатијих људи тога времена, када је Београд живео

живот светске метрополе и када је љубав Београђана према граду кулминирала – све лепе грађевине Београда направљене су до 1941. Бошко је после рата возио тролејбус на линији 13 за Душановац, у рукавицама у којима је возио трку. Трагично је завршио живот '56, убио се јер није могао да истрпи да је скривио несрећу у којој је повредио дечака. Не постоји данас ни његов гроб, само белешка да је сахрањен о трошку ГСП. Представа *Гран џри* је њему посвећена. Има Београд таквих прича на сваком ћошку, покушавам да их откријем. Многе су скривене и намерно. Трпео је град стално најезде дођоша, али слој Београђана је све тањи и све теже подноси те ударце. Морамо да се боримо.“

Испричао ми је то једном Братислав Петковић, дипломирани редитељ, драмски писац, колекционар старих аутомобила, посласличар. Београђанин који свој град воли.

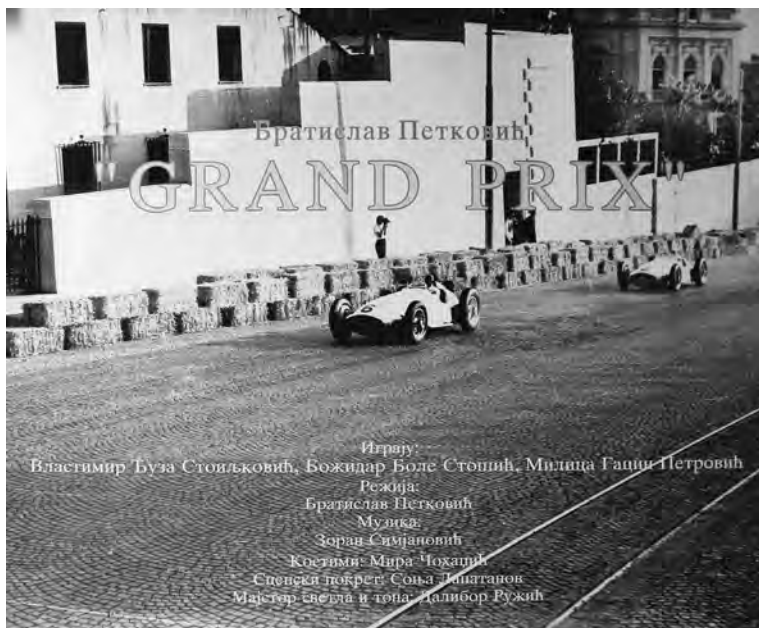
Срђан Поповић.
„Данас“, 16. април 1998.

У првом плану писац и редитељ представе *Каскадер*
Братислав Браца Петковић

Grand prix

Братислав Петковић
GRAND PRIX

Играју:

Власимир Буза Стоилковић, Божидар Боде Стошић, Милица Гашић Петровић

Режија:

Братислав Петковић

Музика:

Зоран Симјановић

Костими: Мира Чохашић

Сценски покрет: Соња Ђапанов

Мастер звука и тона: Далибор Ружић

ЛИЦА

ЛАЗАР РАДИЋ,
бивши тркач добро држећи,
око 75 година.

РАДЕ РАСПОПОВИЋ,
кустос, око 50 година.

НАРЦИСА ЛУКИЋ,
апсолвент режије, 25 година.

КАЈА,
чистачица, око 60 година.

Публика улази у џросџорију са ауџомобилима, кустиос је све време џрисуйџан, дочекује џублику као домаћин и, ако је џоџребно, даје информације о екџионаџима. Када се џублика сместила, кустиос џледа на саџџ.

КУСТОС: Најстарији експонат у нашем Музеју, а и на Балкану, је овај трицикл, марке Marot Gardon из 1897. године. Појава лаког Дедијоновог једноцилиндричног мотора омогућила је бројним произвођачима бицикла да покушају са прављењем моторног возила за свакодневну употребу. Мотор има једну и по коњску снагу, (Карбуратор је такозвана капалка, без могућности регулације) значајно да је први који се завртео преко 1000 обртаја, и први код кога се користио алуминијум за израду кућишта мотора. Усисни вентил је аутоматски, отвара га подпритисак који ствара клип који крене ка доњој мртвој тачки. Издувни вентил је механички, вођен брегом директно са радилице. Обрти су се регулисали смањењем зазора издувног вентила, практично гушењем мотора. Подмазивање је бућкањем, а гориво долази слободним падом. Стартује се окретањем педала, не постоји спојница или куплунг. Кад стане мотор, стане и возило. Гашење је декомпресијом. Присуство диференцијала ово возило удаљава од моторцикла и приближава га аутомобилу. Marot Gardon није стигао да постане прави ауто јер фирма банкротира 1902. године, управо када настаје овај примерак Фордових каруца са мотором, додуше још увек се лута, али то се већ може назвати аутомобилом, бележимо присуство мењача брзине и спојнице. Каросерија и шасија су направљене од дрвета са металним оковима слично запрежним колима и фијакерима. Јасеново дрво се највише користило. Првим возачима и путницима оваква врста каросерије није нудила нарочит конфор и сигурност, јер каруце су биле предвиђене за брзину којом иде коњ, а са мотором од 7 коња ствар се креће 4 пута брже, самим тим и могућност испадања и свих осталих ризика је бар 4 пута већа. Хоризонтални боксер мотор смештен је испод седишта. Максимална брзина је око 35 километара на сат. Управља се помоћу ове полуге,

курбле или козјег репа. Пешаци се упозоравају звоном. Постоје две брзине – за напред и једна за назад. Диференцијал је отворен и погоњен ланцем. Као гориво користи петролеј и све нискооктанске бензине. Испод полуге управљача налази се ручица за регулацију паљења, такозвани „fog“ којом се помера угао магнета и тако одабира тачка паљења, већ према квалитету бензина, јер у то време, почетком 20. века није се могао добити бензин уједначеног квалитета. Са те стране ово возило би данас било врло актуелно... Овом ауту румунски бензин не може да науди. Следећи експонат у нашем Музеју, на који треба обратити пажњу је овај аутомобил марке „Шарон“ из 1908. године у коме се возио наш Краљ, Петар I Карађорђевић. Мотор овог аутомобила...

(Приметити Нарцису која га зледа)

КУСТОС: Шта Ви радите овде?

НАРЦИСА: Седим и хоћу да упалим цигарету.

КУСТОС: Молим Вас да одмах склоните цигарету. Овде је пушење строго забрањено.

НАРЦИСА: Извините.

КУСТОС: Како сте ушли?

НАРЦИСА: Најнормалније, кроз врата.

КУСТОС: Е онда ћете најнормалније истим путем напоље, и ко Вам је дозволио да се верете по експонатима?

НАРЦИСА: Никог није било, само сам ушла и села, ништа нисам дирала, мајке ми...

КУСТОС: Млада дамо, није ми до шале.

(Долази до аућа, ошвара враћа, руком јој показује да изађе)

Наше радно време и стрпљење истиче, изволите напустити гаражу...

НАРЦИСА: *(Хваћа га за руку)*

Нарциса Кулић, апсолвент режије, с ким имам част?

КУСТОС: ... Раде Распоповић, кустос...

НАРЦИСА: Уђите,

(Увуче га у аућо)

Само један минут, молим Вас.

КУСТОС: ... Један минут...

НАРЦИСА: ... Пет минута...

КУСТОС: Да ли Ви то мене хоћете да силујете? Ако мора, немам ништа против...

НАРЦИСА: *(Смеје се)*
Зар се Ви мене бојите?

КУСТОС: Зашто бих, милиција је преко пута, викаћу...
(Нарциса се и даље смеје)
Сачекаћу да се исмејете па да сазнамо зашто седимо у овом „Шарону“?

НАРЦИСА: Открила сам да је прави доживљај ваших аута тек кад седнете у њих, а још боље би било провозати се, овако је све некако статично, мртво...

КУСТОС: Ви сте уствари дошли да ми одржите предавање из музеологије...

НАРЦИСА: Мора се унети више маште. Прошло је време викторијанских музеја. Ствар морате оживети. Укључите све медије, филм, видео, позориште...

КУСТОС: Богами, прегршт идеја. Има ли још нешто што сте заборавили, па да идемо полако?

НАРЦИСА: Знам да журите. Ја Вас давим, није Вам пријатно.

КУСТОС: Нимало не журим. Врло ми је пријатно и уопште ме не давите, ал', ако би сте то могли други пут. Од јутрос сам овде.

НАРЦИСА: Please!

КУСТОС: Добро... Реците шта имате, па да идемо...

НАРЦИСА: Уживам да откривам нове амбијенте... као спелеолог, а ово место ме провоцира у смислу једног сасвим посебног садржаја, не толико са естетске стране, мада ми је естетика примарна... Бизарни проседеи су оно што ме у првом тренутку опчини... Најстрашнија ствар је просечност, тога се грозим...

КУСТОС: И ја се грозим...

НАРЦИСА: Значи, мислимо исто, не треба тежити ексцентричности по сваку цену, већ само онолико колико предмет или појава као таква сама иницира, разумете...?

- КУСТОС: Све сам разумео и сасвим ми је све јасно, једино ми није јасно зашто сте дошли овамо и ког врага тражите. Да нисте дама друкчије бих са Вама причао. Оставите те глупе флоскуле и реците зашто сте овде?
- НАРЦИСА: Верујте, нисам дошла да крадем делове.
- КУСТОС: Јел треба да нагађам...
- НАРЦИСА: ... Видите, ја треба да радим дипломску представу и овај амбијент би ми страшно одговарао, хоћу да направим нешто изузетно, хит сезоне...
- КУСТОС: ... Хит сезоне...
- НАРЦИСА: Италијанска сцена кутија ме спутава...
- КУСТОС: Овде су Вам игране неке представе Битефа, простор је откривен, ствар је већ виђена, и зашто баш овде?
- НАРЦИСА: Ово је идеално место за Арабалово *Гробље ауџиомобила*...
- КУСТОС: ... Тежи случај... Бојим се да то неће ићи глатко. Потражите Ви неко друго место за Вашег Арабала.
- НАРЦИСА: Али овде имам готову сценографију.
- КУСТОС: Ово не може бити сценографија за Ваш комад.
- НАРЦИСА: Зашто?
- КУСТОС: Чист промашај. *Гробље ауџиомобила* Фернанда Арабала се дешава на отпаду, а ово је ипак некакав музеј, у оснивању додуше. Значи није отпад.
- НАРЦИСА: Мени баш ово треба. Ово је та аутентична атмосфера...
- КУСТОС: Аутентична атмосфера Вашег комада је отпад.
- НАРЦИСА: Све зависи како се комад прочита.
- КУСТОС: Прочитајте га Ви мало боље, па наиђите да попричамо, и ја волим позориште, а сад бих Вас молио да кренемо.
- НАРЦИСА: Цео комад знам напамет. Имам одбраћену експликацију. Мој професор је одушевљен идејом.
- КУСТОС: Извините, а ко Вам је професор?
- НАРЦИСА: Никола Јефтић.

- КУСТОС: Ница! Знам га из Театра лево.
- НАРЦИСА: Могу ли да га доведем да и он погледа простор?
- КУСТОС: Био је одличан глумац. Годинама га нисам видео. Нек наврати, радо ћу попричати са њим...
- НАРЦИСА: Направићу догађај сезоне, сигурна сам.
- КУСТОС: Немојте трчати пред руду, размислите мало.
- НАРЦИСА: Нећете ме ваљда разочарати. Дозволићете да играмо овде?
- КУСТОС: Не питам се ја. Ту постоји управни одбор. Колико их знам, неће бити одушевљени да се скаче по експонатима.
- НАРЦИСА: Нема ту никаквог скакања, верујте.
- КУСТОС: Ипак Ви потражите неки отпад. Није ово амбијент за Арабала.
- НАРЦИСА: Цео семестар проучавам Арабала, а Ви ми од прве дајете корпу.
- КУСТОС: Извините, кад сте рођени?
- НАРЦИСА: 1971!
- КУСТОС: Тај комад сам гледао три године пре него што сте се Ви родили.
- НАРЦИСА: Заиста?
- КУСТОС: Шездесетосме, други Битеф, компанија Виктора Гарсије, на сцени Атељеа играла је *Гробље аутомобила*. После представе смо остали да разговарамо са глумцима и редитељем. Цео Београд је те шездесетосме био позориште. Из Атељеа смо ишли у Капетан Мишино здање да слушамо Стеву Жигона и Робертспјеров говор у Конвенту...
- НАРЦИСА: И моја мама је учествовала у тим демонстрацијама, добила је батине код неког подвожњака...
- КУСТОС: Ја богами нисам добио батине. Чујем, дигли се студенти, пошто сам и сам био студент, потрчим да видим шта се дешава, руши се комунизам или томе слично... кад ја тамо а оно међутим... Знате шта је писало на Капетан Мишином здању? „Црвени универзитет Карл Маркс“, видим спрдња, вратим се кући, неки су се и навукли... чекајте, зашто сам почео о томе?... То је знак старости, ишчили тема...

НАРЦИСА: Арабал...

КУСТОС: Да, да *Гробље аутомобила* и Арабал, он је одлично легао у ту атмосферу, његова жестока али примитивна осуда капитализма... Добио је Виктор Гарсија прву награду на том другом Битефу, уз глупаво образложење, да је најбоље заступао нове позоришне тенденције... Мени су личили на нај обичније аматере...

НАРЦИСА: Било би ми драгоцено да чујем како је та представа изгледала.

КУСТОС: На жалост, остао ми је само општи утисак. Вероватно у позоришном музеју постоји снимак...

НАРЦИСА: Ви феноменалано добро познајете позориште?

КУСТОС: Хтео сам да студирам режију... Паднем на пријемном шездесетпете и одем на историју уметности... Пратим шта се дешава, не пропуштам премијере, гледам чак и аматерске представе...

Улази Лазар Радић.

КУСТОС: Ко је то?

ЛАЗАР: Добро вече.

НАРЦИСА
и КУСТОС: Добро вече.

ЛАЗАР: Извините што сметам, видео сам отворена врата и натпис „Модерна гаража“, да ли то овде треба да буде Музеј аутомобила.

КУСТОС: Да, ускоро!

ЛАЗАР: Баш лепо... А Ви сте овде?

КУСТОС: Кустос.

ЛАЗАР: Ја сам Лазар Радић, пре пола века од стране Народне власти избачен сам из ове гараже а била је моја... Да ли би сте дозволили који минут да погледам?

КУСТОС: ...Изволите... Лазар Радић, тркач, боксер, скифист...

ЛАЗАР: ... Од свега по мало и на крају ништа...

КУСТОС: Победник трке антанте, европског купа у скифу, Будимпешта тридесетосме, шампион у полутешкој тридесетдевете...

- ЛАЗАР: Откуд Вам то?
- КУСТОС: О Вама доста тога знам, а нисам знао да сте живи и здрави.
- ЛАЗАР: Здрав нисам, а још сам помало жив... Да ли је ово Саватићев аеро?
- КУСТОС: ...Радована Саватића...
- ЛАЗАР: С' њим је победио на релију Београд – Софија – Београд. Шта је ово?
- КУСТОС: Маго Gardon из 1897... Много пута сам покушавао да Вас нађем.
- ЛАЗАР: Мало је људи знало где сам. Скоро се ником нисам јављао... Четрдесетосме сам порушио све мостове, побегао на скијама у Аустрију, после у Америку... Овај Форд из које је године?
- КУСТОС: Из хиљаду – деветсто – друге! Врло оригиналан примерак.
- ЛАЗАР: А „Шарон“?
- КУСТОС: Хиљадудевестоосма...
(Нарциси)
Госпођице Нарциса, с овим господином сам се годинама лепо дружио и доста о њему знам, а видим га први пут у животу...
- НАРЦИСА: Занимљиво.
- КУСТОС: Испратио сам Вас до одласка у Аустрију, а даље Вам се изгубио сваки траг.
- ЛАЗАР: Ви мене испратили? Шалите се...
- КУСТОС: Четрдесетосма, зима, Ваш колега моторциклиста Јуле Лапајне Вас спроводи на скијама између караула и Ви скидате с' руке „Филип Патек“ и поклањате му.
- ЛАЗАР: Та штоперница је била једина моја имовина... Јуле Лапајне, содација из Цеља. Како сте то сазнали?
- КУСТОС: Пре десетак година сам га срео на Гробнику на трци ветерана, показао ми је „Филип Патек“ и распитивао се о Вама.
- ЛАЗАР: ... Не знам шта да кажем... Потпуно сам затечен...

- КУСТОС: Госпођице Нарциса, упознаћу Вас са једним господином који је био најбоља прилика у Београду.
- ЛАЗАР: Молим Вас, не претерујте, ако је нешто и било, било је пре педесет и кусур година.
- КУСТОС: Спортиста, образован, имућан, Београђанке су га обожавале.
- ЛАЗАР: Е драги мој, од оног Лазара није остало ништа.
- КУСТОС: Ви сте део историје овога града.
- ЛАЗАР: Сви смо ми део неке историје.
- КУСТОС: Дозволите госпођица Нарциса Лукић. Дипломант позоришне режије.
- НАРЦИСА: Драго ми је
(Пружајући руку)
- КУСТОС: Господин Лазар Радић.
- Лазар јој љуби руку уз благи наклон.*
- КУСТОС: Изданак београђанског грађанског друштва, коме је одузета шанса...
- ЛАЗАР: Чујте, ја никог не кривим, били смо потпуно неспремни, пометени бруталношћу, осуђен сам био на две године робије, све ми је одузето, чак и грађанска права, једноставно мртац који хода. Требало је то издржати... Оптужен сам за сарадњу са окупатором, али људи ја сам четири године био у логору у Оснабрику... Они изваде програм трке из тридесетдевете, слика, а на слици ја, Фон Браухич, Нојбауер, Нуволари, све сами окупатори...
- КУСТОС: Имам ту слику, показаћу вам је!
- ЛАЗАР: Ја, па Стаљин је те године потписао пакт са Хитлером! Стрпаше ме у затвор, конфискација имовине... Знате да је Велизар Јанковић, министар и председник краљевског аутоклуба, добио је шест година због те слике, на којој се види он како чита говор на отварању трке, а у позадини се види застава са кукастим крстом...
- КУСТОС: Такође, сарадња са окупатором. Имам и ту слику! А да ли Вам је познато да говор није написао он него Иво Андрић?

- ЛАЗАР: Занимљиво... У основи је ипак била пљачка. И мени и Велизару је имало шта да се узме. Мене су држали свега шест месеци, па су ме пустили. Обратио сам се Моши Пијаде, знао сам га пре рата, није хтео да ме прими... После ме је звао његов шеф кабинета, ја се обрадујем, кад он ми нуди да му будем шофер, можда бих и пристао, остао сам на улици, али кад сам видео да треба да га возим у Пакарду отетом од мога кума Воје, одустанем...
- КУСТОС: Грађански морал...
- ЛАЗАР: Хтели су и образ да ми узму!
- КУСТОС: Немојте, многи су се прилагодили.
- ЛАЗАР: Продали господине. Ја сам побегао главом без обзира. Нисам могао да поднесем терор санкилота. Можда је требало остати, тада је мени изгледало да је то питање живота и смрти... Не знам... У сваком случају биланс није сјајан...
- КУСТОС: Како се узме, човек никад није задовољан, то је сад филозофско питање...
- ЛАЗАР: Нема ту никакве филозофије, провео сам пола века у Америци, претурио некакве паре кроз руке и имао утисак да нешто стварам, радио сам свашта, четири године као докер, дању теглио а ноћу учио језик да би се запослио као агент осигуравајућег друштва, што је био сан сваког досељеника. Верујте ми, нема идиотскијег посла. Годинама сам за фирму „Gardner&Crosswhite“ нудио телефоном осигурање. Од сто позива, деведесетдевет се заврши са fuck off, у најблажој варијанти, а ја још морам да се захвалим thank you, you are welcome и тако годинама... Немам за чим да се осврнем, породицу немам, кад подвучем црту, страшно, тешко је то признати. Све што је лепо остало је овде, младост сам провео у овом кругу, Мајке Јевросиме, Косовска, Влајковићева, Кондина, Цетињска, Кнеза Павла... Немојте ићи, овде је најбоље и кад је најгоре... Мало сам патетичан, опростите.
- КУСТОС: Нисте патетични, делим Ваше мишљење.

НАРЦИСА: Ја се уопште не слажем. То је локалпатриотизам. Само моја авлија и ништа друго! Доста ми је тараба. Треба да се угледамо на свет, сви иду напред а ми заостајемо. Београд се одвратно насељачио, живимо као у гету. Ми млади немамо шансу, једино што желим је да одем и да се никад не вратим у овај кавез...

КУСТОС: Знате шта је рекао чувени доктор Аца Костић, кад су му нудили да иде у иностранство: „Нек иду они, они не ваљају.“ Извините!
(*Кустос оде*)

НАРЦИСА: Нећете ме поколебати! Отићи ћу ја у Њујорк, на Бродвеј, предала сам визу, дала сам и интервју, још ми нису одговорили. Чим дипломирам идем, макар илегално преко Мексика. Нећу да останем на овом ђубришту.

ЛАЗАР: Идите, само као туриста, са повратном картом у џепу, ал' немојте остајати тамо, ја Вас молим! Ево, клекнућу пред Вама.
(*Клекне*)

Ви сте тако леви и паметни, немојте мислити да то њима треба. То њима ништа не значи, поготову не одавде...

НАРЦИСА: Устаните, молим Вас, мени је непријатно.

ЛАЗАР: Ја сам одсањао свој сан о Америци док сам био овде. Тамо за то нема времена.

НАРЦИСА: Многи моји пријатељи говоре сасвим друкчије!

ЛАЗАР: Или нису схватили, или их је срамота да признају. Можда гаје лажну наду. Верујте, тај свет није скројен по нашој мери.

НАРЦИСА: Овако нешто први пут чујем, али мене не можете поколебати.

Улази жена у манџилу – чистачица Каја. Ојворених усћа гледа у Лазара и Нарцису.

ЛАЗАР: Тамо сам пола века и немам никаквих илузија. Остао сам непоправљиви европејац. То је друштво скоројевића, мелтинг пот отуђених и усамљених људи, телевизија, пиво и кикирики у вечерњим сатима, страх од јутра до вечери, страх од послодавца, од поверилаца, кредита, од црнаца, гангстера, од болести и скупог лечења, од старости, сиромаштва, глади...

НАРЦИСА: Сиромаштва, глади! О чему Ви говорите!?

ЛАЗАР: О земљи каубоја где је једино божанство долар... Тешко је међу каубојима дочекати старост... Мрзим каубоје.

КАЈА: И ја.

(Брзо љовори)

Много их, бре, мрзим. Убивају оне јадне Индијанце. Ајд сад што убивају краве и другу стоку, то и ми радимо. Мора да се једе. Ал шта им сметају јадни Идијанци. И ми, у наше Ргачево, имамо цигани, пола села, па их не убивамо. Наши Цигани су много фин свет, раде у Аустрији и Француској, да им видиш куће – све на два и три спрата; доброј чистач... хигијеничарки је потребно најмање десет сати да је почисти. А ја сам то почистила и за пет сати. Нема код мене стајања... *(Загледа се у Нарцису)*...

Видим, сад примате ове са великом школом, филозофкиње, шта ли су? Ех, јадна им мајка. Школовала их, неговала паметне да буду, а оне, шта ће, нема другог посла, па конкуришу за чистачице. Да ти ја нешто кажем, то уопште не ваља. Ево, ја сам до пре четири дана радила као помоћна хигијеничарка и кафе куварица, замењивала сам једну моју из Ргачева, девојка је у друго стање запала – без своје кривице. Наврзо се на њу некакав коштуњави комитетлија, па почео да је заскаче. Заскочи овамо, заскочи онамо, у канцеларији комитета, на дуборезном столу... и, ено, сад је пред порођајем, неудата, а тај комитко нестао заједно са све зградом... Ја, да знаш, не трпим никаква засакања, поштење је на прво место.

ЛАЗАР: Госпођо, знате...

КАЈА: *(Прекида ља)*

Знам ја све, дошла демократија, тако сад зову ове што су узели власт и спалили моје радно место. Признајем, радила сам у оној чувеној згради комитета СПС-а, на Студентском тргу, јадна им мајка – много сам се секирала и исплакала кад су јадну децу батинали – све студенти и школарци. Ал сад, да видиш, кад су у четвртак, ти школарци што овако песницу показују и вичу „готов је“, навалили на моју зграду, леле, у згради само ја и плавци – њи двадесет и Брка, бранили се док

су могли, после их ови са стиснуту песницу набили најпре у подрум, у ресторан, а онда у шпајз – е ту им се мало напљуваше образа па их пустише... Изађем и ја са њима, леле, све поломљено, почупано, покрадено, осмуђено па гашено, неко испоганио оне велике слике са главоњу, оне мале нису дирали. Ете, тако ми изађосмо из зграде комитета а уђе демократија, шта ли је...

ЛАЗАР: Молим вас, чекајте...

КАЈА: Нема ја шта да чекам! Крпа и рундуља су моја судбина. *(Вади из џорбе крпу и почиње да гланца аушо)*
Чистила сам ја у комитет и компјутере, па могу и ове ауте. Једино ми замерили што сам влажном крпом бри-сала оне мушемице што по њих иду мишеви. Како да их не бришем кад, то се зна, мишеви се упогане. После ми објаснили да су то некакви електрични мишови и да они, много су паметни, ништа не упогане.

НАРЦИСА: Опростите, не знам вам име...

КАЈА: Каја.

НАРЦИСА: Драго ми је, Нарциса... Кајо, морам нешто да вас питам. Поменули сте „рундуљу“, шта вам је то рундуља?

КАЈА: То је она мотка која има на крају једну рунду фронтли, овако висе, густо, умакају се у воду са детерџент и пере се...

Наилази Кустос с њехаром у једној руци и бомбоњером и вином у другој. Гледа с интересовањем у Кају – која енерџично брише и њрича.

КУСТОС: Добар дан! Ви сте?

КАЈА: Каја, чист... хигијеничарка и кафекуварица.

КУСТОС: А, ви сте та? Одлично, три месеца ја држим тај конкурс за чистачицу. Ево вам кључеви, тамо, иза оног стуба су ваше просторије, гардероба и све остало, упознајте се са вашим радним местом, сместите се и скувајте нам кафу...

(Гледа на саји)

... за пола сата. У реду?

Одлази Каја.

- КУСТОС: Господине Лазаре, извињавам се, ал ово са чистачицом ми је било много важно... прашина се не обазире на добре изговоре.
- ЛАЗАР: Баш ми је драго сам упознао Кају. Од ње сам чуо најбољу критичку анализу западне демократије...
- КУСТОС: ... Сећате ли се овог пехара?
(Изволише)
Прочитајте шта пише на њему.
(Нарциси нуди бомбоне)
Чоколадне – бомбоне са шеријем.
- ЛАЗАР: Прочитајте ми Ви, ово су ми наочаре за шетњу.
- КУСТОС: (Чија њексџ са њехара)
Победнику трке Београд – Сарајево – Београд, господину Лазару Радићу Аутомобилски клуб Краљевине Југославије, 25. 05. 1936.
- ЛАЗАР: Кнез Павле ми га је лично предао...
- КУСТОС: Оборили сте рекорд Радована Саватића. После је била гала вечера у Француској 7, у просторијама Ауто – клуба.
- ЛАЗАР: Остали смо до јутра... Да ли та зграда још постоји?
- КУСТОС: Наравно. Ту је сад Клуб књижевника.
- ЛАЗАР: Клуб књижевника? Знате каква је ту била кафана!
- КУСТОС: И сада је ту добра кафана.
- ЛАЗАР: Водим Вас тамо на вечеру.
- КУСТОС: Прихвата се са задовољством. Хоћете ли једну бомбону са шеријем?
- ЛАЗАР: Не смем слатко, али једну могу.
- КУСТОС: Ову сребрну шкатулу сте добили са пехаром. У њој су биле чоколадне бомбоне у облику аутомобила.
- ЛАЗАР: Није ваљда да су и бомбоне из тридесетшесте?
- КУСТОС: Бомбоне су овогодишње. Љубостињско црно, из 1982, добра година.
(Сија вино)
- ЛАЗАР: Нисам могао да сањам да ће то некога интересовати, да ће тиме да се занима. Ми смо се само лепо забављали.

- КУСТОС: Ви сте пионири ауто трке код нас.
- ЛАЗАР: Ма какви пионири, нису то биле бог зна какве трке. Лепо је било то наше дружење... Ђурђевски уранци аутомобила на Авалу, па ко пре стигне...
- КУСТОС: Тренутак.
(*Доноси ѓлакейу*)
Ову плакету нисте добили на ђурђевском уранку.
- ЛАЗАР: Grand prix, 1939!
- КУСТОС: Други у класи до два литра.
- ЛАЗАР: (*Љуби ѓлакейу*)
Велика награда Београда!.. Трка око Калемегдана. Знате ли Ви шта је то онда значило?...
- КУСТОС: Београд је постао европска варош те јесени.
- ЛАЗАР: Месецима смо били у грозници. Цео град је био опседнут трком.
- КУСТОС: Толико да нисте приметили да је почео Други светски рат.
- ЛАЗАР: Није да нисмо приметили...
- КУСТОС: Рат је почео првог септембра, у петак а трка је одржана трећег, у недељу.
- КУСТОС: Једини Гранд при одржан за време рата.
- ЛАЗАР: Тачно у току тренинга Фон Браухич из Мерцедесовог тима сазнаје за почетак рата, напушта тренинг, јури на земунски аеродром да ухвати авион за Берлин, јер, како он, потомак ритерског племства, да је возио доста нервозно...
- КУСТОС: Скоро сам открио да је авион летео за Цирих а не за Берлин. Можда је случајно погрешно.
- ЛАЗАР: А со! Манфред Фон Браухич, вечити други...
- КУСТОС: Протеран је из Западне Немачке као комуниста и до рушења берлинског зида био је комесар спорта и председник олимпијског комитета Источне Немачке...
- ЛАЗАР: Нуволари, ил маестро, је победио у високом стилу, а Фон Браухич други, Милер је био трећи.
- КУСТОС: Био је то потпун тријумф аутоуниона над мерцедесом.

- ЛАЗАР: Немци су тад били без конкуренције.
- КУСТОС: Мерцедесова екипа је имала пех. Херман Ланг је добио камен у наочаре и одустао...
- ЛАЗАР: Место њега је ускочио Зац Фарер Урлих Бигалке. И после неколико кругова, доле код Небојше куле, покосио неколико топола накићених гледаоцима. Срећом, нико није погинуо.
- КУСТОС: Једине жртве те трке сте били Ви и Велизар Јанковић.
- ЛАЗАР: Тачно, накнадне жртве, тек после десет година...
- КУСТОС: Била је то узбудљива трка. Нуволари је оправдао надимак „Ил маестро“, одушевио је Београђане.
- ЛАЗАР: То је његова последња гранд при победа.
- КУСТОС: Пре тога је био први на „Великој награди Француске“ и то су биле две једине победе аутоуниона те сезоне.
- ЛАЗАР: Мерцедес им је узео меру у Триполију, Монци, на великој награди Румуније...
- НАРЦИСА: Велика награда Румуније?
- ЛАЗАР: Букурешт је имао једну од најбољих стаза, сва светска елита се тамо скупљала. Били су бољи од нас, мора се признати.
- КУСТОС: Комунизам их је унаказио много горе од нас, бар досад.
- ЛАЗАР: Све што би се појавило у Паризу или Бечу могли сте наћи и у Букурешту. Ни ми нисмо заостајали. Овде сте могли купити модел аута који се први пут појавио те сезоне у свету.
- КУСТОС: И то на кредит.
- ЛАЗАР: На кредит, дабоме, овде у Нушићевој, Дечанској, Кнеза Павла било је најмање десетак заступника светских фирми.
- КУСТОС: Браћа Новаковић...
- ЛАЗАР: Неш Студебекер, па Лаза Милићевић...
- КУСТОС: Џенерал моторс, доц, Бранко Недић.
- ЛАЗАР: Чика Бранко Недић је држао највећи сток резервних делова. Све их је знао напамет као компјутер.

- КУСТОС: Смајт, Американац, добровољац из Првог светског рата, заступао је пакарда и Крајслера...
- ЛАЗАР: Смајт, дворски лиферант, срео сам га у Њујорку педесетих година...
- КУСТОС: ... Ђорђе Власенко, Секула Зечевић, Ђокић и Вучо, Алексић – форд, браћа Нашинбени за италијанска возила, Аранђеловић из Кнеза Павла број 1...
- ЛАЗАР: Аранђеловић заступник аутоуниона дружио се с Нуво-ларијем.
- КУСТОС: Па Аца Стефановић из Нушићеве осамнаест...
- ЛАЗАР: Понтијак, олдсмобил, шенарвокер...
- КУСТОС: ... Плус Ханомаг и рекс...
- ЛАЗАР: Браво! Да ли знате шта је са Душаном Сувајцићем?
- КУСТОС: Заступник шкоде и учесник трке тридесетдевете? Ми-слим да није међу живима.
- ЛАЗАР: Били смо велики другари, на стази се нисмо штедели. Он је био велики техничар. Зихераш. Ја сам увек ризиковао. Тај наш ентузијазам је тешко данас зами-слити, трку тридесет девете смо направили са Поли-тиком, која је била главни покровитељ. Нисмо жалили ни снаге ни новца. Трка је успела сто посто...
- КУСТОС: На жалост, београдско грађанско друштво је трчало своју последњу трку...
- ЛАЗАР: Схватио сам то четрдесетпете, кад сам дошао из роп-ства. После трке је настало славље, у Француску седам су се сјатиле све београдске даме, гала вечера, поз-дравни говори... игранка је трајала до јутра. Баште су биле пуне. Београд је трештао од свирке...
- КУСТОС: ... Као „Титаник“, оркестар свира...
- ЛАЗАР: Нама се чинило да се ништа неће променити, све је било тако лепо, најновији шлагери Марике Рек и Заре Леандер, играли смо ламбетвок. Пао сам био с ногу...
(Нарциси)
Знате шта је ламбетвок?
(Кусијос одлази по ситари ѓрамофон. Нарциса заиџра ламбетвок)
Браво, откуда знате?!
- НАРЦИСА: Бака ме научила...

*Кустос се враћа, доноси сџари грамофон и џушија џлочу са лам-
бејвоком.*

КУСТОС: Даме бирају...

*Нарциса џрилази Лазару, иџрају, музика џолако уџихне, Лазар џуби
Нарциси руку.*

ЛАЗАР: Хвала Вам... Подсећате ме на једну моју велику симпа-
тију... Била је плавуша, нижа од Вас. Отац јој је држао
парфимерију у Кнез Михаиловој. Звала се Јелена Кр-
стић... Извините што Вас гњавим мојим успоменама. У
овим годинама се полако губи компас...

НАРЦИСА: Не, забога. За мене је ово један леп хепенинг. Волим да
Вас слушам. Као да сам отишла у Кинотеку...

ЛАЗАР: ... Ипак је то било друго време... Погледајте ову фор-
мулу. Човек се упакује, стави кацигу и нема га нигде...
А видите овај стари спортски ауто. Сасвим друга при-
ча. Ми смо у току трке махали дамама, вијорили су се
свилени шалови, пре трке је обавезно одржаван кон-
курс елеганције, најбоље одевени возач, најлепша ко-
ла, најелегантнија дама, жири је био састављен од
сликара, глумаца, песника...

НАРЦИСА: Звучи романтично, ал ја више волим нова кола.

ЛАЗАР: Знам, и ја возим лексуса, али није то оно... Погледајте
овог шарона... то је тријумф занатства, примењене
уметности ако хоћете...

НАРЦИСА: Да, ал како ћу с тим на улицу?

ЛАЗАР: За мене је аутомобил и нешто више од превоза, то је
питање стила. Покушаћу да Вам објасним... Мене нов
ауто никад не може да одушеви. Погледајте данас, то је
све некако исто! Ауто је резултат прорачуна, компју-
тери и остало, више се не разликују марке. Нема
индивидуалности...

НАРЦИСА: Дајте Ви мени миџубиши галант, а Ви лепо узмите
неку кртију са карактером!

ЛАЗАР: Мислим да се нисмо разумели...

НАРЦИСА: Ауто је ипак само потрошна роба.

- ЛАЗАР: А, не само то. Вилијем Фокнер је записао да је бар 10 000 000 Американаца зачето на задњем сицу модела Т. То је онај тамо,
(Показује руком)
чувени Тин Лизи.
- НАРЦИСА: Ја бих Вам радије цитирала Арабала...
- КУСТОС: Мислим да сте сувише у Арабалу, а он је помало једностран.
- НАРЦИСА: Ауто је метафора пропасти људског духа и цивилизације у XX веку, симбол потрошачког друштва.
- КУСТОС: У ауту су садржани сви изуми човечанства, од точка па до компјутера. То је најтачнији одраз времена у коме је настао... А по Вама и Арабалу средство да се стигне из тачке А у тачку Б.
- НАРЦИСА: Само то. Неко је рекао да је најбољи увек и само нов ауто.
- ЛАЗАР: То је рекао Хенри Форд, а ја се предајем... Извините, а шта би сте Ви у Америци радили?
- НАРЦИСА: Ја сам апсолвент позоришне режије и хтела бих нешто више да научим. Да се усавршим. Овде је крај, овде више нема шта да се види. Покушала бих на Бродвеју...
- ЛАЗАР: На Бродвеју... Можете Ви тамо грдно да се разочарате.
- НАРЦИСА: Од овога овде нема горе.
- ЛАЗАР: Има, има и те како. Не желим да се лично у то уверите, али...
- НАРЦИСА: Овде влада психологија паланке, самодовољности, потпуне некритичности. Атмосфера националне искључивости, шовинистичког лудила, свет нас је с правом искључио.
- ЛАЗАР: Ја мислим да је то божји благослов.
- НАРЦИСА: Ви можете да причате шта хоћете. Ви живите у Њујорку.
- ЛАЗАР: Оградили су нас од себе. То треба искористити уверавам Вас. Ту је шанса...
- НАРЦИСА: И поред најбоље воље, ја не могу да Вас разумем.

- ЛАЗАР: Ја сам један разочаран, џангризав старац, који је тамо провео неко време и који није никакво мерило успеха. Само желим да Вас упозорим на могући ризик и разочарења из личног искуства...
- НАРЦИСА: Ни мало не сумњам...
- ЛАЗАР: Има толико шарма у тој Вашој самоуверености.
- НАРЦИСА: Јелте? Баш Вам хвала!
- ЛАЗАР: Имате ли неког ко би Вас примио за прво време тамо?
- НАРЦИСА: Важно је да стигнем. Лако ћу се ја снаћи, не брините.
- ЛАЗАР: ... Имам кућу и фирму на Лонг Ајленду. Ево Вам моја посетница, још недељу дана ћу бити овде, а после сам на тој адреси, било шта да Вам затреба јавите се молим Вас, радо ћу Вам помоћи.
- НАРЦИСА: Па добро... Хвала Вам.
(Сипаваља подсејници у ѿорбицу)
- КУСТОС: *(Гура на колицима ѿвећи тилевизор)*
Имам за Вас једно изненађење.
- ЛАЗАР: Не знам шта би могло више?
Кусѿос ѿушѿа видео, на екрану се види снимак чувене тѿрке из 1939. године.
- ЛАЗАР: Невероватно...
(Ово је ѿревише)
Још у боји... Сјајно. Нисте свесни шта сте ми приредили вечерас... Чекајте, овај BMW број 42... Да ли можете да вратите траку?
- КУСТОС: Одмах.
- ЛАЗАР: Не видим добро. Да ли је то стварно број 42?
- КУСТОС: Да. Ваш стартни број.
- ЛАЗАР: Значи то је мој BMW!
- КУСТОС: И Ви у њему.
- ЛАЗАР: Морате ми ово преснимити. Не питам колико кошта.
- КУСТОС: Са задовољством, биће Вам преснимљено за сутра.
- ЛАЗАР: ...Пуштаћу то свако вече пред спавање. Не могу да верујем. Мој BMW. Шта бих дао да могу поново да седнем у њега...

- КУСТОС: *(Вади сѝаре бројеве „Полиѝишке“ и сѝаре фоѝоѝра-фије)*
Ово су слике са старта, а овде примате плакету... Нуво-лари, Бата Миленковић...
- ЛАЗАР: Бата је возио главну трку на свом бугатију и сјајно се држао...
- КУСТОС: Али поред четири светска шампиона заиста није имао шансе.
- ЛАЗАР: Ауто му је био десет година старији. Не знам ко би у тој ситуацији боље од њега прошао.
- КУСТОС: Било је храбро што је уопште учествовао.
- ЛАЗАР: Бата је био дивна природа и изузетно племенит човек четири године рата га нисам видео, дођем из ропства и затекнем га некако оронулог и одсутног, као да је рат трајао целих двадесет година...
- КУСТОС: Његова породица је била једна од најбогатијих у Београду, а комунисти су им све узели.
- ЛАЗАР: То код њега није било пресудно. По изласку из затвора возио сам са Батом тролебус број тринаест за Душановац. Најгора линија. Окретница је била код биоскопа „Шумадија“... Замислите Бату који вози тролејбус у рукавицама са којима је возио гранд при и трпи малтретирање којекаквих битанги и геака...
- КУСТОС: Ја сам становао код „Тешићевог купатила“ у Војводе Глигора. Добро се сећам тих тролебуса. Били су направљени претежно од дрвета, марке фиат, нисам ни сањао да су их возила два гранд при возача.
- ЛАЗАР: Пуне две године... Зима четрдесет и седме, седим у тролебусу на окретници „Душановац“ и чекам време поласка, отприлике сваких петнаест минута, кад из биоскопа “Шумадија” излази руља после неког каубојског филма, жељне туче... Отприлике пет шест мангупа улеће у тролејбус, и захтева да одмах кренем. Покушам да објасним да постоји ред вожње и да не може да се креће кад коме падне напамет... Наравно, они моје аргументе нису уважили, избије туча, био сам још у снази, послажем их поред тролебуса као снопље... Бацим рукавице које су биле кржаве од њихових њокалица... Та туча с мангупима на Душановцу била је онај трзај који је претегао у мојој одлуци да побегнем.

Те вечери сам се спаковао и правац Словенија, Аустрија и тако даље... А Бата Миленковић се касније убио...

- КУСТОС: *(Показује слику коју држи Бошко)*
То је са кружних трка Душановац – Страхињића Бана.
- ЛАЗАР: Како смо били млади и леви, сигурни у себе.
(Нарциси)
Као Ви сада, цео свет је био наш... Овај мој BMW, модел 328 из тридесетдевете ишао је као муња. Купио сам га код Секуле Зечевића одмах после сајма 1939. године...
- КУСТОС: Велауто! поред BMW-а заступао је Доџа и Цитроена. Знате ли да је његов син Ђорђе оживео фирму. Тренутно заступа Мицубиши.
- ЛАЗАР: Био је то сјајан ауто. До Новог Сада за мање од сат времена. Краљ друмова. Био сам најбржи у Београду. Ауто је тада још увек био више забава него потреба, најнормалније је било возити се без нарочитог циља, ајмо да се провозамо... Паркирате ауто пред својом омиљеном кафаном, провозате се између два мартинија, излуфтирате се до Топчидера, па се опет вратите у друштво... Моја кафана је била Москва и у њој једно ћоше које се звало Порт Артур, где су седели боеми, Рака Драинац, Тоша Манојловић, Иво Ћипико, Тин Ујевић... Са њима је било лепо док се не напију почну да Вас притискају оловом боемске туге, ја онда седнем у BMW-а, распалим новосадским друмом и ослободим се све те туробности... Тај ми је ауто био право уточиште. Кад сам имао озбиљних проблема, кренем да возим потпуно махинално. То ми је била нека врста терапије, ослобођења... Док сам био у логору много пута сам сањао да га возим ... Четрдесетпете, кад сам се вратио из ропства, затекнем у стану партизанску породицу, њих осморо. Мајку нађем код родбине, отац умро четрдесет треће. Кућу на Сењаку запосео један високи официр, вози мог BMW-а. Сретнем га пред „Москвом“ и замолим да ми бар ауто врати. Он извади пиштољ и запрети уз најгоре псовке да ће ме следећи пут убити, то је било као најружнији сан. У мом Београду, да ме један дрипац испује, назове буржоаским шљамом, издајником... Помишљао сам да

одем у кућу и да убијем ђубре... Чини ми се да сам теже ауто прежалио него кућу, али шта ћете, било па прошло.

(Нарциси)

Ко о чему, баба о уштипцима. Не љутите се, ми само о колима.

НАРЦИСА: О чему би сте другом причали у овој гаражи? Живели!

КУСТОС: А сад шлагер вечери!

ЛАЗАР: Само ме немојте терати да играм.

КУСТОС: Само се немојте окретати... Тако, и сачекајте мој знак.
(Кустос скине прекривач са једног аућа који стоји са десне стране у дубини и пусти га према публици неколико метара)
Господине Радићу! Окрените се.

ЛАЗАР: *(Стоји збуњен)*
... ако ми сад кажете...

КУСТОС: *(Оћвара и клима ѓлавом)*
Број 42!
(Показује враћа са бр. 42)

ЛАЗАР: Не, то није могуће!

КУСТОС: Сасвим је могуће. Ваш BMW из трке око Калимегдана!

Лазар, као у трансу иде око аућа и оћивава га.

КУСТОС: Да ли су ово, Ваша капа и наочари?

ЛАЗАР: Овај човек је чаробњак...

КУСТОС: Изволите.
(Оћвара враћа BMW-а)

ЛАЗАР: *(Сћавља кају и наочаре, Нарциси)*
Како изгледам?
(Оде)

НАРЦИСА: *(Смеје се)*
Па тако... Необично. Супер.

ЛАЗАР: *(Оћвара враћа од BMW-а Нарциси)*
Будите ми сувозач! Возимо гранд при око Калемегдана.

Нарциса, смејући се улази у кола.

КУСТОС: Немате ништа против да направимо неколико снимака. Ово је јединствен тренутак. Ас у свом ауту после пола века! Тачно 61 година!

ЛАЗАР: Уз један услов. Пустите мало музике...

КУСТОС: Avec pleasure!
Пушта музику, пушта стробоскоп као да их слика блицем. Лазар имитира вожњу, нагиње се у кривинама, Нарциса прихвата игру.

Нечујно и тишом ушла је Каја – носи њослужавник са кафом и чашицама воде.

Ојонашају тирку, ситижу на циљ; Лазар тиријумфално седне на наслон седишта, њоздравља љедаоце, у једном тиренуику се ситиши низ наслон и ситави љлаву на волан. Нарциса схвати да нешто није у реду, њоказује кустосу да је Лазару њозлило. Кустос ситаје са блицом, утиша музику.

КУСТОС: Шта је било?

НАРЦИСА: Позлило му је! Зовите лекара!

КУСТОС: *(Пришрчава, тиридиже Лазара с волана, наслања љлаву на њежове труди)*
Дише!

НАРЦИСА: Зовите хитну помоћ!

КУСТОС: *(Трчи на телефон, окреће број)*
Ало, Хитна помоћ!... Да ли је то хитна помоћ?!... Ало човеку је позлило!... Изгубио је свест!.. Није у стану!... У колима је! Не, нисам саобраћајца!... Нисам ни рођак ни сувозач!... Ја сам кустос... Кустос! Нисмо звали милицију! Па није удес, кола стоје! Али, нису на улици, молим? Чиме да га довозем? Молим Вас пожурите, човек је у несвести! Откуд знам да ли је пензионер? Тркач, бивши, не живи овде... у Америци. Кола су BMW, беле боје... Нема регистрацију! Модел из 1939!... Не зафркавам се из тридесет девете... Мајке Јевросиме тридесет. Гаража!... Музеј... Пожурите... човек је у несвести!

Нарциса, сва у паници, кружи око Каје и Лазара, тироси не зна како да њомогне. Гура му свој џејтер њод љлаву, диже му ноге, маше испред лица.

Каја енергично дејствује. Оставља тачну са кафама, узима са ње чашу с водом, отишје из чаше, најуни усћа, а зашћм дува кайљице воде на Лазарево лице... Благо за шамара и зовори:

КАЈА: Е мој господине, каква је ваша младост била кад је старост овако тешко подноси. Богами и ја сам тако, прошле године, заборавила да вирнем у крштеницу. Ухвати се Каја у коло, дала руку најплећатијем ргачевцу, некаквом Манојлу... леле, кад је он почео да витла коло, молила сам бога да стане, после сам му викала колко сам могла, Манојло, ћу платим, заустављај коло... Јок море, он тера своје и клибери се ко луда на брашно... Како ме је испустио из оне ручерде, тако сам пала на земљу и све ми се замантало... Мислила сам да сам спавала пет сати; кад, после ми кажу да није било дуже од два-три минута. Не бој се господине, сад ће тебе Каја да оживи, еве, жила куцавица ти трепери, ајде, благо Каји, намигни...

Трља му водом ѓрса. Лазар отћвара очи.

КАЈА: Море ћу те пољубим у образ, ал немој опет да се занествистиш.
(Пољуби га у образ... сва ѓосћићена брзо одлази)

НАРЦИСА: Долази свести! Дајте шећер и воду! Брзо!

ЛАЗАР: *(Долази свестћи)...*
Ко је угасио светло?... Где је музика?... Шта се то десило?... Јесмо се сударили?...

НАРЦИСА: Ви сте возили, ја сам била сувозач, онда је Вама мало позлило.

ЛАЗАР: Где сам возио?... Шта сам возио?...

КУСТОС: Гранд при око Калемегдана. Ја сам Вас сликао. Је ли Вам боље?

ЛАЗАР: Како да не. Само да се средим! Ништа ми није јасно.

КУСТОС: Хоћете чашу воде!

ЛАЗАР: Каква вода! Где је шампањац за победника? Немате шампањац?... Каква сте Ви то фирма?... Зашто ме тако гледате? ... Шта се десило?...

КУСТОС: Звао сам хитну помоћ... Били сте у несвести. Ево чаша воде. Хвала богу, боље Вам је. Шта Вам је било?

ЛАЗАР: Левитација... Ја сам само мало био у безтежинском стању. Да сте ме ставили на вагу, показала би нулу. То је мој случај... Левитација...
(Кусїос и Нарциса ѓа ѓледају зачуђено, велика ѓауза)
А сад Вас водим на вечеру, у краљевски аутоклуб, у Француску 7, по договору... Успут ћу Вам испричати нешто о овом граду, што сигурно нисте знали...
(Одлазе)

КУСТОС: Причекајте тренутак, молим Вас!
(Публици)
Приче о краљевом Шарону чућете неком другом приликом. Хвала Вам за вечерас и лаку ноћ.
(Одлази)
Стижем.

МРАК

Кријице

Божидар Стошић, Милена Павловић и Туза Стојиљковић
у представи *Grand prix*

Милена Павловић и Божидар Стошић, у представи *Grand prix*

Позориште у гаражи
ЂУЗА АУТОМОБИЛИСТА

Премијера представе *Гран ѝри* Братислава Петковића, писца и директора Музеја аутомобила, у новом сценском простору „Модерна гаража“ у улици Мајке Јевросиме 30

Премијером комада *Гран ѝри* Братислава Браце Петковића, вечерас у 21 сат, у Улици мајке Јевросиме број 30, почиње живот нови сценски простор – „Модерна гаража“ – смештен у Музеју аутомобила. Петковић, иначе писац и редитељ популарног *Каскадера* у Београдском драмском позоришту са Гораном Султановићем у главној улози, своју страст сакупљања старих аутомобила (има их 18) претворио је у Музеј који је основала Скупштина града и у којем је он директор. Још већа му је страст – позориште.

Зато је и ових 1.500 квадратних метара, где се некад налазила прва модерна гаража на Балкану, претворио у сценски простор где ће се осим представа одржавати и без концерти, књижевне вечери, изложбе... Гаража је у позоришне сврхе први пут коришћена првих година Битефа.

– Желим да ово буде некаква урбана оаза – каже писац и редитељ Петковић. – Играћемо комаде мањих форми и биће то на неки начин репертоар урбане туге, јер желим да београдска грађанска класа добије достојно место, јер су је, од Нушића па све до Светлане Велмар-Јанковић, увек исмејавали. Желим да се слави врлина, пошто насиље гледамо сваки дан на улици, или кад укључимо ТВ-пријемнике. У представи Властимир Ђуза Стојиљковић игра аутентичну личност, Лазу Родића, власника гараже и чувеног аутомобилисту, који је 1939. учествовао на Гран прију у Београду, па је отишао у Њујорк. После пола века, враћа се у Београд, у своју гаражу... У представи игра и Божидар Стошић а дебитује водитељка са ТВ-екрана Милица Гаџин. Костими су Мире Чохаџић, кореограф је Соња Лапатанов, композитор Зоран Симјановић, а коришћен је и први колор филм снимљен у Београду, камермана Владете Лимића. Репризе овог комада, у аутентичном амбијенту и сценографији лепотана на четири точка, из прошлих времена, биће 14, 15. и 18. новембра.

М. Радошевић,
„Политика“, 14. новембар 1995.

ГРАН ПРИЈУ „МОДЕРНОЈ ГАРАЖИ“

Прича о граду и о људима, какви су били и какви би опет, можда, могли бити

Прошле недеље, у уторак, у касним вечерњим сатима, један елегантно одевен старији човек ушао је у стару гаражу, у Улици мајке Јевросиме и прекинуо својом појавом препирку између кустоса „Музеја аутомобила“ и једне студенткиње режије, која је хтела баш ту да постави своју дипломску представу Арабалово *Гробље аутомобила*. На протесте кустоса да је музеј затворен, рекао је да хоће само мало да разгледа, јер је та гаража била његова, пре педесет пет година.

Све се ово одиграло пред многобројном публиком која је и дошла да присуствује описаном догађају, којим почиње представа *Гран при*, премијерно изведена тога дана у Музеју аутомобила, који је као сценски простор, још један у нашем граду, назван – „Модерна гаража“.

Опет нас је лепо изненадио београдски посластичар Братислав Браца Петковић (син, у том занату много познатијег, Чика Богдана, покој му души) писац и редитељ поменуте представе и власник свих експоната, чију посластичарницу краси диплома редитеља, а редитељски рабош представе *Разбојници*, *Сјорџинг лајф* и *Каскадер*. Човек од много талента, познат у Београду као драматург, редитељ, посластичар, пансионирани љубитељ старих аутомобила (и мајстор свих заната који су потребни за њихову израду) добио је, после много година настојања, љубазношћу Скупштине града, баш овај простор за своју колекцију.

Што су били зајели баш за њу гаражу, а и зашто Модерна гаража?

– Ова гаража је важна јер је 1929. годане направљена као прва наменска гаража, практично, прва модерна гаража на Балкану. Зато сам сцени и дао такво име. Мало звучи блесаво, јонесковски, али, ту би, што кажу, „требало да се догађа култура“. Да се људи образују за живот у граду. Знате, „Златни Праг“ дело је златних руку. Ми стално чекамо да нешто падне с неба. Да падне ембарго!!! Највећи ембарго је у нашим главама. Треба радити, само радити. Ето, ја сам урадио што сам могао. А овде је некада заиста била Европа. Напредак се брзо усвајао. Ми смо били међу првим потписницима Поштанске и Метарске конвенције. Деветсто дванаесте године, америчко ваздухопловство имало је два авиона, а српско – дванаест. Имали смо четири фабрике авиона и једну аутомобила...

А 1939. већ смо имали прву Гран при јурку.

– Тачно, али треба се сетити да 1918. нисмо имали више од километар асфалтног пута. То је велики скок. Та трка је значила више него данас. Било је осамдесет хиљада гледалаца. Били су ту Нуволари, Милер, Фон Браухич, Ланг, Бојмер... све шампиони. Нису дошли Французи, јер је рат већ почео. Првог септембра Немци су ушли у Пољску, а трка (једини Гран при вожен за време рата) вожена је трећег. Формуле су имале 550 коња, али на неодговарајућим гумама. Гуме су касниле у развоју бар двадесет година. Они су око Калемегдана поцепали сваки по барем четири комплета.

Значи истинитија је чињеница да је Лазар Радић, бивши власник ове гараже, учесник шог Гран прија, после толико година дошао у Београд, или сће га ви довели, само у драми?

– Не. Он је заиста дошао. Ја сам га срео. Истина је да је био скифист и боксер, да је возио BMW 328... Ја сам га употребио као метафору. Одавао је утисак врло племенитог човека, без икакве горчине. Ипак, био је пре рата богат и све му је одузето... Дакле, све чињенице су тачне, а најтачнији је његов морал. Био је грађанског порекла, племенит човек.

Возио је у класи до две лиџре.

Да. Они су возили петнаест кругова, а формула педесет. У формули је све време водио Фон Браухич, док се није окренуо код Француске амбасаде. Тада га је претекао Нуволари, три круга пре краја. Пошто није било озвучења, вест се преносила усмено, у таласима. Било је велико одушевљење што није победио Шваба, него Талијан. Са њима је возио наш Бошко Миленковић, али он је имао „Бугати“ из 1928. године, добар, али стар. За њега је било важно да учествује. Старт је био код „Српске круне“, возило се узбрдо поред Француске амбасаде према Зоолошком врту. Тамо је била направљена рампа од дрвета, да би кривина била погоднија. О томе сведочи и први филм у боји који је снимљен у Београду. Снимио га је Владета Лимић. И његова ћерка је била на премијери.

Тако се Лаза Радић, бивши тркач, који је четрдесет шесте возио дрвени тролејбус на Душановац, а следеће године на скијама (каже прича) пребегео из Словеније у Аустрију, вратио још једном у Београд у лику Ђузе Стојиљковића, да види филм о својој последњој трци, који ће му показати кустос музеја аутомобила, Божидар Стошић, и да младој студенткињи режије, Милици Гацин, каже, „Дете моје, у Америку треба ићи само са повратном картом“.

Б. Петковић,
„Радио ТВ ревија“, 23. новембар 1995.

Премијере
GRAND PRIX

Писац и редитељ: Братислав Петковић
Позориште: Модерна гаража

У Београду је затворено двадесетак дворана у којима су некад одржаване разне културне приредбе. Неке се претварају у минијатурне тржне центре а ником и не пада на памет да у њима прави нова позоришта. Зато одлука познатог драмског аутора Братислава Петковића, власника Музеја старих аутомобила, да у Модерној гаражи, коју му је уступила Градска скупштина Београда за излагање музејских експоната, овде направи нову позоришну сцену, делује необично али и изазовно.

Све је овде необично а опет крајње једноставно и култивисано. Нема бахатости ни егзибиционизма. Повод је прича о првим међународним ауто-тркама које су организоване у Београду 3. септембра тридесет девете године на стази око Калемегдана. У главној трци формула за „Grand prix“ учествовала су четири светска шампиона. У две категорије наступала су и два Југословена и њихови аутомобили су управо сада међу музејским експонатима. Све ово објашњава кустос музеја кога игра Божидар Стошић. Он даје многобројне информације о аутомобилизму у некадашњем Београду. То је друштвена хроника у којој се евоцирају многе успомене преко аутентичних докумената. Према замисли Братислава Петковића кустос то говори публици а када остане сам са запрепашћењем наставља да се објашњава са девојком што је заостала и седи у чувеном оригиналном аутомобилу марке „Шарон“ из деветсто осме који је био власништво краља Петра I Карађорђевића. Девојка се представља као Нарциса Лукић, апсолвент позоришне режије. Она тражи амбијент за своју дипломску представу у којој би приказала *Гробље аутомобила* Арабала и ступа у занимљив дијалог у коме јој кустос објашњава да су овде већ игране битефовске представе и да она неће ту наћи ништа ново. Сцена је крајње једноставна, али није лишена унутарњег доживљаја, с тим што је у сваком гесту нађена мера веродостојности па цео приказ добија неку чудну документаристичку аутентичност.

У тај музеј улази Лазар Радић, некадашњи власник ове гараже, кога сада представља Властимир Ђуза Стојиљковић. Остарели господин се вратио из изгнанства и после дугогодишњег боравка у Америци са потребом за носталгичним сећањима, али лишеним сен-

тименталности и болећивости. Он о свом животу власника гараже и спортског шампиона Београда прича као о неком трећем са низом асоцијација на поратно време и мучну хронику која га је пратила од повратка из заробљеништва до бежања преко границе. Властимир Ђуза Стојиљковић то чини споља крајње опуштено, мада се из сваког његовог погледа на изложене аутомобиле, после паузе коју чини или по гесту, осећа како кроз ту мирноћу пробијају дубоко потиснуте емоције. Стојиљковић то градира, постепено мења интензитет говора, описи му постају пластичнији а коментари субјективнији. То, међутим, не прераста у монодраму јер је присуство Милице Гацин-Петровић и Божицара Стошића тако укомпоновано да се Радићевим казивањима непрекидно шире простори и улићу нове асоцијације. Врхунац тога је када кустос Раде довлачи пред госта телевизор и пушта касету са аутентичним филмом који је снимљен чак у боји аматерском камером за време прве „Grand prix“ трке око Калемегдана. У једном тренутку се јасно на снимку види аутомобил са бројем 42 у коме Лазар Радић препознаје себе. Све то помаже Братиславу Петковићу да спаја различите сфере емотивног живота са фактима из прошлих и садашњих времена, па ова документаристичка драма добија у слојевитости. Девојка опсервира актуелну ситуацију и износи своје разлоге: зашто треба сада по сваку цену бежати из земље и тражити било где спокојство и ослонац за другачији живот. Све се у овој драми згушњава у живу материју и две хронике – једну састављену од субјективних доживљаја и опсервација и другу коју чине голи факти и присећања. Згушњава се према финалу које добија форму истинске документарне драме. Пред Лазаром Радићем, док прича како му је неки официр после рата отео спортски аутомобил, скида се покров са једног експоната и указује оригиналан аутомобил који је овај познати ас возио на својој трци око Калемегдана. За тренутак зажели да све троје седну у аутомобил. Тада за овог човека настаје права драма живота и смрти у којој он за тренутак губи свест. Све то, међутим, поприма у свом интензитету нова значења тако да се документаристички елементи просто губе у структури правог драмског ткива.

У суштини, Петковић је крајње једноставним средствима од документарног материјала дошао до изворне драме која има психолошко значење, слојевитост и у којој аутентична сценографија добија функцију времена и самог амбијента. Ово је права београдска драма! У њој је више речено о овом граду, урбаној трагедији него у многим другим текстовима.

Епилог пружа публици истинско задовољство. У присуству глумца могу после ове дивне и узбудљиве представе да разгледају му-

зејске експонате – праве аутомобиле који су се од краја прошлог века па скоро до наших дана кретали улицама овог града.

Братислав Петковић је даровит, али необичан писац. Још у свом *Каскадеру* је показао изузетан смисао за сажимање људских судбина и аутентичних докумената узетих из живота. Овде показује видан напредак, али и амбицију да Модерну гаражу претвори у истински оригиналан камерни театар. Човеку који је осмислио овај амбијент и створио представу *Grand prix* треба веровати.

Петар Волк,
„Илусрована Политика“, 23. децембар 1995.

Милена Павловић и Ђуза Стојиљковић у представи *Grand prix*

Музеј за позориште

АУТО КРАЉА ПЕТРА НА СЦЕНИ

Возила из 19. и с почетка 20. века актери позоришне представе.

Аутомобил краља Петра уступљен за половни трактор. Прва и једина YU формула у ДМБ. У гаражи нова београдска сцена

Представом *Grand prix* у режији Братислава Петковића, Београд је недавно постао јединствени град у свету. У „Модерној гаражи“, у Улици мајке Јевросиме, спојене су готово неспојиве ствари – аутомобилизам и позоришна уметност. У аутентичној сценографији са старим аутомобилима, међу којима су и они с краја 19. века, глумци Властимир Ђуза Стоиљковић, Милица Гацин-Петровић и Божидар Боле Стошић већ неколико недеља код публике буде емоције и измамљују сузе. Својом бриљантном глумом, а по оригиналној замисли редитеља, писца текста и творца сцене Братислава Браце Петковића, некадашњем грађанском Београду успели су да врате душу.

Петковићева идеја да документ о првој међународној аутотрци која је одржана 3. септембра 1939. године у Београду, под покровитељством краља Петра II Карађорђевића, преточи у позоришну представу није била нимало случајна. Овај страсни колекционар најстаријих модела аутомобила и власник најбројније збирке код нас, има данас неоспорне аргументе да смо већ тих 30-их година били – Европа.

– Дуго година, неких тридесетак, од своје ране младости, бавио сам се сакупљањем студијског материјала и возила који на неки начин имају историјски значај – каже нам Братислав Петковић. – Сматрао сам да би било добро да Београд поред постојећих, добије и музеј аутомобила. Захваљујући људима из Скупштине града који су за то имали слуха, 21. фебруара 1994. године један део „Модерне гараже“ је претворен у музеј. Ту сам унео већи део моје колекције који сам претходно држао по шупама и хангарима Гроцке. Иначе, ова гаража датира из 1929. када је била прва модерна гаража на Балкану, а која је евидентирана као културно техничко добро. Рођени Београђанин, који нема намеру да иде из свог града, Петковић је одлучио да направи нешто што ће трајно остати и имати трајну вредност.

– Ова гаража је била власништво Лазе Радића кога сам имао прилику да упознам пре десетак година, а који је емигрирао у Америку и тамо, пре четири године, завршио живот. Аутентичну причу овог спортисте и надасве племенитог човека, о првим међународним тркама око Калемегдана на којима је и сам учествовао, преточио сам у хеленинг. Комад о Лази Радићу који после 50 година долази у Београд и затиче у својој гаражи музеј, где препознаје чак и свој аутомобил постаје ововременска и брише минуле деценије. Публика после представе као омађијана креће ка аутомобилима да их опипа и увери се да није преварена. Чак је и Ђуза не само својом глумом већ и ликом потпуно оживео главног јунака.

– Покушао сам да драматуршку грађу организујем тако да од једног сувопарног музеолошког материјала направим уметнички догађај и произведем емоције – додаје наш саговорник. – И колор филм који емитујем у представи је из тог времена. То је иначе, први колор филм снимљен о Београду. Кустос Музеја спорта Вања Петровић ми је дао филм да га преснимим на видео-траку, тако да у представи ништа није измаштано и ништа није лажно.

Ово је позориште које нема кулису, бар не у класичном смислу. Једина кулиса је неисцрпна прича о колекционарству Братислава Петковића. Сваком аутомобилу који би негде на отпаду пронашао или од некога купио враћао би му његов првобитни изглед и довео у возно стање. Поглед нам застаје пред аутомобилом, какав смо могли да видимо само у неким филмовима. Сазнајемо да је то „Форд модел Т“ из 1925. године, међу првима у Петковићевој колекцији.

– Узео сам га од неког чика Жарета Папагаја, како су га звали, јер се облачио у шарена одела. Дао сам му за ауто комплет плоча Мијата Мијатовића, предратног тенора. Нису то биле класичне куповине. Важније је било да покажете да нисте препродавац, да ће ауто бити у сигурним рукама и да оне који су стицајем околности поседовали такве аутомобиле или били њихови власници, убедите да то радите из љубави и пасије.

Од пре десет година у власништву овог редитеља и страшног заљубљеника аутомобилизма (сам каже да је припадник генерације која је стасала с аутомобилизмом код нас и краља из Америчке читаонице часописе да би сазнала шта се у тој сфери дешава у свету) нашао се аутомобил краљевског двора у којем се возио краљ Петар II Карађорђевић.

– Знао сам да се тај аутомобил налази негде у Војводини. Трагао сам за њим годинама. Таман кад сам хтео да одустанем, случајно га пронађем на једном салашу код Суботице. Стајао је под једном

шупом која се срећом проветравала. Кажем срећом, јер је аутомобил дрвене конструкције и неким чудом је преживео. Довео сам га у возно стање, али га још нисам до краја рестаурирао и реновирао. Власнику сам у замену за тај ауто купио половни трактор.

Ту је и „Мерцедес 300 С“, нешто новијег датума. Тачније, из 1956. у којем се вози Хрушчов са Титом кад је дошао у (бившу) Југославију на помирење. Купио га је на војном отпаду.

Куриозитет је и наша формула израђена у раковичком ДМБ 1969.

– Једна група инжењера ентузијаста из ДМБ конструисала је све делове и ауто је комплетно овде направљен. Идеја је била да се направи класа YU формуле. Међутим, никад није вожена. Била је заборављена. Знао сам да је негде у кругу фабрике, али кад сам свратио у фабрику нико није знао да ми каже где је. Нашао сам је на ђубришту потпуно растурену. Пре две године успели смо да је у истој радионици где је и направљена – рестаурирамо. То је прва и једина формула направљена код нас и потпуно на светском нивоу.

Колико аутомобила толико прича. Једна с краја 19. века везана је за један трицикл, произведен у једној француској фабрици бикакала, као прототип неког могућег будућег аутомобила.

– Тај ауто сам нашао потпуно растурен у две веш корпе и морао сам десет година да га реконструишем да би дошао до аутентичне форме и дотерао га да може да се вози. То је, иначе, најстарији аутомобил на Балкану.

Насупрот њему постављен је бели BMW, баш онај који је Лаза Радић возио на ауготркама око Калемегдана. Оне поратне моделе Братислав је куповао од таксиста, не слутећи тада да ће данас и они бити неопходни реквизити у послу којим се професионално бави.

– Ми смо генерација која још може да сачува оно што је Београд некад имао – каже Братислав Петковић. – Ова представа је споменик урбаном Београду који је прошао кроз све катаклизме и успео да сачува душу. Она је у славу лепоте и врлине грађанског друштва.

Даница Божовић-Манојловић,
„Нова Нада“, 27. децембар 1995.

ЛАЗА РАДИЋ ПОНОВО ВОЗИ

Догађа се то у „Модерној гаражи“, позоришту које је основао Братислав Петковић, редитељ, писац и страсни колекционар старих аутомобила, све у жељи да граду врати урбани дух

Без помпе и медијске буке, у Београду је крајем прошле године отворена „Модерна гаража“, позориште које, мада то није у стандардном смислу речи, има племениту сврху: да граду врати урбани дух. Налази се у згради која је од подизања, крајем двадесетих, сачувала изглед, назив и намену (гараже), у улици Мајке Јевросиме, најуцем језгру Београда. Творац позоришта, редитељ, писац (*Каскадер, Разбојници на мојоциклима*) и страсни колекционар старих аутомобила, Братислав Петковић, добио је тај простор да у њему уреди музеј аутомобила, а касније су се идеје логично низале... до прве представе, *Grand prix*, приче о некадашњем сувласнику гараже, аутомобилском асу, аутентичном Београђанину Лази Радићу.

„Желео сам да направим представу која ће афирмисати племенитост грађанина, ово место и музеј“, каже Петковић. „Е сад, позориште јесте једна ствар градска, али је ипак кулиса, лаж. Како створити илузију у стварним зидовима, помоћу оригиналних реkvизита (Радићеви трофеји, аутомобил...) и документарне грађе? Још постоје живи сведоци, људи који су посматрали *Grand prix* у Београду, 1939. године, који се можда и њега сећају. Једино што у представи није тачно, то је да Ђуза Стојиљковић није Лаза Радић и да Лаза Радић није поживео толико да дође у овај музеј. Зашао сам у сферу која је можда ван позоришта, у модерну музеологију, која се служи разноврсним средствима не би ли привукла публику. Позориште у музеју аутомобила још нигде у свету није отворено. А аутомобил је најтачнији одраз времена у којем је настао, и у социјалном и статусном смислу. Требало је, дакле, из неспојивог створити позоришни чин, произвести емоцију у техничком музеју, поред некаквих лимених крнтија. Извели смо више од десет представа и сваки пут су људи са сузом у оку излазили.“

Да ли имате сиецифичну публику?

„Мени се Лаза Радић, кога сам познавао, сам по себи наметнуо као позоришни лик. Није он био нека историјска личност, али је био еминентни, племенити представник грађанског духа који је, нажалост, разорен и према којем се, неправедно, односимо са подсмехом. Мој циљ је да овде, у градском језгру, где сам и сам одрастао,

поново почнем да га успостављам, да негујем и створим право београдско позориште. Разочарао сам се када сам чуо да на турбо фолк концерте иде седамдесет одсто градске деце, из самог центра. Само пођите од иконографије тог покрета! Она је права рокерска. Слушајте шта певају, а европски изгледају, мора се признати. Хибрид је доведен до савршенства. Треба понудити нешто што ће проширити кругове урбаности.“

Да ли је тачно да сине, ишчућу „Grand prix“, иисали за Ђузу Сивојилковића?

„Да, као што сам *Каскадера* писао за Горана Султановића... Морао сам да се одрекнем обиља података. Оставио сам само оно што је елементарно за причу о грађанској традицији, јер је питање грађанског друштва, као и уметности, у ствари питање мере, а оно је у директној вези са глумачким доживљајем. Са Ђузом сам већ сарађивао и тачно знам како изгледа његова реченица. Текст му је, легао, отпрве. Ђуза није возач, а делује као шампион, као Фанђо у нашим оквирима, господин и спортиста, џентлмен са шармом.“

У иролеће оивориће се ионово вратиа „Модерне гараже“. Шиа Пейковић ирипрема?

„И даље ће образовање за град бити основно. Имам у плану текст Луиса Карлина *Продајем сџари аушо*, који је још 1968. године Сава Мрмак режирао за телевизију, са Миливојем Живановићем. Леп комад, примерен горњем простору 'Гараже'. Постепено ће се уређивати и доњи ниво, око 200 квадратних метара, где ће моћи да се изводе кабаретски и мањи комади. Почећу са једним Буковским, размишљам и о Пинтеровом *Насивојнику*. То је такође драма урбане туге. Биће добродошли и нови текстови. Немам намеру да преврнем свет, али не заборављам да је ово ипак један ексклузиван београдски простор у којем може да се зачне ембрион београдске драме. Толико има заборављених ликова, као избрисаних гумицом, који би причу испричали изнутра, уместо што се њихове приче постепено гасе и по кућама. Страшно је што се уништава ткиво Београда, али још више оно страда у другим градовима, у унутрашњости. А ми стално нешто копирамо, не видећи око себе приче својих градова. Таква је, рецимо, била она о зенитизму и Мицићу, Неша Илић је то радио у Београдском драмском. Специфично београдска, а опет права европска прича.“

Сл. В.,

LUDUS, 5. март 1996.

Позориштарије

НОСТАЛГИЈА У ГАРАЖИ

Када се каже за неку представу да је музејско позориште, тим хоће да се каже да је реч о застарелом театру. Тако је то било до сада, до представе *Гран њри* у „Модерној гаражи“ у Улици мајке Јевросиме 30.

Наиме, редитељ и драмски писац Братислав Петковић је написао поменути комад и изрежирао га је у свом малом музеју старих аутомобила.

Петковић је написао комад о судбини предратног аутомобилског аса Лазара Радића, кога тумачи Властимир Ђуза Стојиљковић. У комаду учествују још два глумца: Божидар Стошић, као кустос музеја старих аутомобила Раде Распоповић, и Милица Гацин-Петровић, као млада студенткиња режије Факултета драмских уметности у Београду.

Неповољиву лепоту вечери ствара сусрет носталгичне приче о Београду кога више нема, с краја прошлог и прве четири деценије овог века, као и судбина једног аса, и блиставо изгланцани стварни аутомобили из тог времена, које је скупио страсни колекционар Братислав Петковић.

Ми нетремице слушамо техничке појединости о тим старим аутомобилима, замишљамо старог краља Петра I у раскошно дизајнираном „Шарону“ у коме се он стварно возио и гледамо прву колор документарну сторију у историји наше кинематографије – „Гран при“ трку око Калемегдана 1939. године. А за који минут пред нама редитељ открива оригинал BMW који смо малочас видели на екрану.

Налазимо се усред докудраме специфичне теме која је степенована на квадрат реалношћу аутомобила о којима је реч. Најлељујавија је људска судбина, али која нас највише интересује. Баш према драмској теорији увек је најужбудљивији тренутак када се емоција рађа пред нама, у овом случају када некадашњи ас Лазар Радић у финалу представе угледа аутомобил у ком се тркао у својој младости. Није могао бити изабран бољи глумац него Ђуза Стојиљковић са својом типичном отменошћу нашег грађанства и шармом људи тог профила.

Боле Стошић успео је да унесе у ову камерну представу ентузијазам који добро репрезентује занос самог Братислава Петковића, који је створио у Београду ову у европским размерама јединствену приватну збирку старих аутомобила (почев од „Марогардома“ из 1897), а сада и представу о томе. Милица Гацин-Петровић добро представља дирљиву безазленост првих корака у уметности.

Током ове представе препоручујем једним оком с времена на време погледати старе Београђане у публици који са брижљиво скриваном сузом у очима посматрају миле „металне авети“ прошлости и паралелно слушати старинску, шармантну причу о првим годинама урбанизованог Београда. Када изађете бићете свесни да сте гледали нешто непретенциозно али јединствено. Није за људе тврда срца.

Јован Ђирилов,
„Политика“, 25. мај 1996.

Божидар Стошић, у представи *Grand prix*

Представа о којој се говори
 „GRAND PRIX“ СТАРОМ БЕОГРАДУ

Лаза Радић је аутентична личност. Умро је пре две године. И све, ама баш све, чак и Кондина, Мајке Јевросиме, Косовска улица, обележавају његово детињство чиме *Grand prix* постаје готово ексклузивна београдска представа на коју у највећем броју долазе, такође „аутентични“, примерци Београђана

Да ли је могуће да још увек нисте били у „Модерној гаражи“?! Како, којој гаражи? „Модерној“! У Мајке Јевросиме, преко пута милиције, број 30. Била је „Модерна“ и пре „оног“] и после „овог“ рата. У њој је рођеним Београђанима по хиљадити пут драго што то јесу а, они други, по хиљадити пут зажале што то нису.

О позоришту је реч. *Grand prix* од Братислава Петковића. Ма, каква авангарда, перформанси, нове тенденције... Нема везе. Ваља се само чувати чаролије. Вреба већ на улазу! Кад прекорачи праг, човек, заборавља одакле је дошао а није му јасно где иде. (Непознато, волим те непознато!) Фотографије старих аутомобила и њихових поносних власника на зиду невеликог кафеа, плакати који најављују трке од пре више од пола века, необични аутомобилски делови на све стране, макете, наочари, рукавице, кожне капе са наушницама... Па, ово је музеј! Наравно. Најмлађи у Београду. Основан је 1994, али у другој, овећој сали, представа само што није почела. Близу 150 седишта је већ попуњено.

„3. септембра 1939. године у Београду су одржане прве међународне ауто-трке под покровитељством краља Петра II Карађорђевића а у организацији Краљевског аутомобилског клуба и листа 'Политика'. На стази око Калемегдана у главној трци формула за *Grand prix* учествовала су четири светска шампиона – Ланг, Милер, Браухич и Нуволари. У трци је учествовао и Југословен Бошко Миленковић на свом 'Бугатију'. Главну награду – пехар и 15.000 динара освојио је 'Летећи Италијан' Нуволари. Трке је посматрало 80.000 гледалаца. Ово је уједно и једина 'Гранд прих' трка одржана за време II светског рата“.

Све је почело пре тридесетак година љубављу према старим аутомобилима. Братислав Петковић, аутор сценарија и позоришни редитељ, скупљао их је по отпадима или код времешних комшија, успут им враћајући стари сјај и отменост. BMW-а 328 из 1939. године, око кога се у ствари и, врти прича *Grand prix*-а је, рецимо, пре двадесетак година добио трампом за – телевизор! Нашао је

начин да дође и до аутентичног филмског снимка поменуте трке, урађеном на првом филму у боји код нас!

– Огромна већина експоната је моја – каже Братислав Петковић без жеље да томе прида већу важност – а идеја за сценарио ме је „дотакла“ у тренутку кад је Скупштина града решила да овај простор, некадашњу гаражу, претвори у Музеј. Позоришна представа је, дакле, у неку руку, само наставак те културне мисије. Лазар Радић је, каже Петковић, аутентична личност. Умро је пре две године. И све, ама баш све, чак и Кондина, Мајке Јевросиме, Косовска улица, ограђују његово детињство чиме *Grand prix* постаје готово ексклузивно београдска представа на коју у највећем броју долазе, такође „аутентични“, примерци Београђана.

– Мој став о позоришту или естетски кредо је: позориште као стварност, као живот – наставља Петковић. – Сви заједно, покушали смо да спојимо две готово неспојиве ствари: аутентичност (документ – права гаража Лазе Радића, прави пехари, права кола) и позориште које је, ипак, фикција, лаж, кулисе.

И успели су, јер, нико после представе није равнодушан. То најбоље знају Ђуза, Боле и Милица. Аплаузи трају до дубоко у ноћ. Може и у цифрама: до сада је свих 30 одиграних представа распродато! Авантура је, дакле, успела.

– Кад сам први пут прочитао текст, помислио сам: па, ово је за једнократну употребу! – каже Ђуза Стојиљковић. – Међутим, Браца је „шмекер“. Значачки је убацио фактографију у представу и, готово као на длану, изнео на видело некадашњи Београд и пропаст грађанске класе. И управо је то оно што привлачи публику.

– Професор Машинског факултета Мика Борисављевић нам је значајно помогао у припреми ове представе – каже Ђуза Стојиљковић. – Објашњавао је ондашње време, људе, њихов начин размишљања, манире, интересовања... И он је учествовао у трци али и био задужен да чувеног аутомобилског аса Нојбауера са екипом „Мерцедеса“ дочека на Палићу. Није га дочекао. Морао је лично да га потражи. И нашао га је у Сегедину. Нојбауер је, наиме, обожавао мађарски гулаш а господин Борисављевић знао за ту његову слабост...

– Како је представа заснована на истинитом догађају, сваког пута смо принуђени да је играмо прецизно – објашњава Божидар Стошић. – Импровизација није дозвољена. Та чињеница, у извесном смислу, доводи до парадокса: стекао сам, наиме, утисак да људи све ово схватају само као успешну и убедљиву представу. Готово да не верују у аутентичност онога што чују и виде.

Ни сам Боле Стошић није ништа мање убедљив. О томе најречитије говоре питања у стилу: да ли сте имали посебне часове из историје аутомобилизма!

– Не видим у чему је „проблем“ – редовно одговара Стошић. – То је само део посла којим се бавим не рачунајући „мале кућне мајсторије“ око приватног аутомобила. А кустос мора да воли своје аутомобиле, да њима буде „залуђен“. Док смо припремали представу, Браца ми је рекао: нађи господина Срејовића и захтевај да ти прича о Гамзиграду. Кад га будеш чуо, схватићеш смисао онога што треба да говориш.

Благо речено, схватио је. Бољег кустоса, готово је сигурно, поменути Музеј никада више неће имати!

Милица Гацин – Петровић није професионалан глумац. Она је водитељ на Првом каналу РТС-а. У представи се то, међутим, не примећује. Појавом, манирима, интерпретацијом, и она је део аутентичности представе.

– Неке ствари човеку просто падну са неба па је и мени, веровали или не, тако „пала“ ова улога. Како сам је добила, заиста не знам. Ђуза и Боле су изузетне личности, с пуно такта и стрпљења успели су да ме „растерете“ неких предубеђења и пружили прилику да на сцени уживам у раду са њима. Бескрајно сам им због тога захвална, а ова представа је фантастично искуство и једна од најлепших ствари која ми се у животу догодила.

Све у свему, *Grand prix* са Ђузом, Ботетом и Милицом је фина, топла, људска прича, „грађански“ оријентисана у којој свако на свој начин, ужива.

А кад актери уживају, онда је и публика одушевљена.

Зоран Станишић,
„Ана“, август 1996.

Милица Гацин и Ђуза Стојиљковић у представи *Grand prix*

Sporting life

БЕОГРАДСКО ДРАМСКО ПОЗОРИШТЕ

Ренија

**Војин Кајганић
Братислав Петковић**

Сценографија

Велизар Србљановић

Избор ностима

Миланка Берберовић

Звучни ефекти

Саша Хабић

**БРАТИСЛАВ
ПЕТКОВИЋ —
ВОЈИН КАЈГАНИЋ**

Sporting LIFE

Улоге тумаче:

**Властимир Ђуза Стој
иљковић, Горан Султа
новић, Надежда Мир
ковић, Миодраг Попо
вић-Деба, Предраг Ла
ковић, Божидар Сто
шић, Снежана Младе
новић, Предраг Миле
тић, Миленко Забла
ћански, Димитрије Та
дић, Александар Ста
нимировић**

Остали фудбалери:

**Жељко Муњас, Драган
Вуксановић, Стева
Ромчевић, Дејан
Бражалић**

Сценариста

Дејан Бражалић

Шпанта

Бранка Нивановић

ТЕХНИЧКИ САРАДНИЦИ: Маслач позоришта: **Светозар Николић**, Маслач
оркестра: **Марија Младеновић**, Звучни ефекти: **Миланка Јаковљевић**, Костими:
Марија Јовановић, Вискозност глумачке: **Татјана Вукотић**, Осветла: **Миланка
Младеновић**, Сценографски радник: **Драган Стојић**, Звучног радионика: **Вера
Велић**, Технички радник: **Светозар Штетић**, Техничка Зграда: **Владо Сто
јић**, Глумачка: **Младенко Величковић**.

СЕЗОНА 1978/79.
Премијера 26 јуна 1978.

БЕОГРАДСКО ДРАМСКО ПОЗОРИШТЕ

Ренија

**Војин Кајганић
Братислав Петковић**

Сценографија

Велизар Србљановић

Избор ностима

Миланка Берберовић

Звучни ефекти

Саша Хабић

**БРАТИСЛАВ
ПЕТКОВИЋ —
ВОЈИН КАЈГАНИЋ**

Sporting LIFE

Улоге тумаче:

**Властимир Ђуза Стој
иљковић, Горан Султа
новић, Надежда Мир
ковић, Миодраг Попо
вић-Деба, Предраг Ла
ковић, Божидар Сто
шић, Снежана Младе
новић, Предраг Миле
тић, Миленко Забла
ћански, Димитрије Та
дић, Александар Ста
нимировић**

Остали фудбалери:

**Жељко Муњас, Драган
Вуксановић, Стева
Ромчевић, Дејан
Бражалић**

ТЕХНИЧКИ САРАДНИЦИ: Маслач позоришта: **Светозар Николић**, Маслач
оркестра: **Марија Младеновић**, Звучни ефекти: **Миланка Јаковљевић**, Костими:
Марија Јовановић, Вискозност глумачке: **Татјана Вукотић**, Осветла: **Миланка
Младеновић**, Сценографски радник: **Драган Стојић**, Звучног радионика: **Вера
Велић**, Технички радник: **Светозар Штетић**, Техничка Зграда: **Владо Сто
јић**, Глумачка: **Младенко Величковић**.

СЕЗОНА 1978/79.
Премијера 26 јуна 1978.

ЛИЦА

ЛАЗА, прва резерва ФК „Млади радник“

СМИЉА, навијач ФК „Млади радник“

ПИКА, центарфор ФК „Млади радник“

ТОША, тренер ФК „Млади радник“

МИЛЕ, председник ФК „Млади радник“
и шеф ООУР-а „Врење“ у комбинату „Прогрес“

ДУДА, његова ћерка

СЕЛЕ, председник ФК „Млади угоститељ“
и власник мотела „Љубавна прича“

БОШЊАК, голман ФК „Млади радник“

ПИСКА, халф ФК „Млади радник“

ГРБИЋ, крило ФК „Млади радник“

ЧУПА, бек ФК „Млади радник“

и остали фудбалери ФК „Млади радник“

Догађа се у свлачионици ФК „Млади радник“
за време трајања утакмице између
ФК „Млади радник“ и ФК „Млади угоститељ“
у пролеће 1973. године.

Сцена представља свлачионицу нижеразредног фудбалског клуба. У десном углу налази се олујани сто за масажу, улаз WC-а и шабла са укриваном половином шперена. У левом углу је прозор, улаз у туш и стари орман. Чивавом слободном дужином зида вјужа се ниска клупа изнад које је причвршћен чивилук. У свлачионицу улазе Лаза у шушкавац комилеју и Смиља у кишином манџилу. Он се полако скида, седа на клупу и распрема избледели спортишки сак, она шећа по свлачионици.

СМИЉА: Ал смрди овде!... Како не поцркате у овај амонијак?
(Шећа се)
Данас има да изгубите!

ЛАЗА: Није искључено, да знаш. Можда евентуално извучемо и бод.

СМИЉА: Ццц. Нема ту леба... „Келнери“ се боре за београдску, немате ви мотив.

ЛАЗА: Они имају лову. Купили Каћа из Обреновца...

СМИЉА: Људи раде поса, а ви га мрсите.

ЛАЗА: То је... Тоши не треба моје искуство, него се зеза са клинчуријом.

СМИЉА: А и ти си ми јача марка!

ЛАЗА: Шта? Само једно полувреме, видли би они ко је Лаза Докић. Мени је доста петнаест, двајес минута да им читам вакелу. Само што нећу да се увлачим.

СМИЉА: (Застане испод клупске фототографије на зиду)
Кад сте преместили слику?

ЛАЗА: Како преместили?

СМИЉА: Прошли пут је била онамо.

ЛАЗА: Није, виси ту још пре него што сам ишо за Немачку.

СМИЉА: Што сам ја уобразила да је била тамо?

ЛАЗА: Не знам.

СМИЉА: Идем ја, саће и клинци да дођу.

ЛАЗА: (Седи на клупи и разматра полако завој са цеванице)
Иди батај место под трибином, видиш да се спрема на кишу.

Смиља излази, гошћово се судари у враћима са Писком. Писка улази и почиње да се свлачи.

ПИСКА: Здраво ћале!

ЛАЗА: Мали, само чувај ноге! С крљачима нема фудбала. Ево мени сјебаше знање. Таман сам био набио цену у Немачкој, почела и лова да капље, а ондак ми Рупке из Кајзерслаутерна улете клизећи старт, уватио ме у раскораку, пуче цеваница ко стакло. Отворен прелом. А судија педер није ни фаул свиро! Да је свиро, мого сам барем да подигнем осигурање, овако петлова муда! Не знаш језик, док протумачих законе, мене Швабе заврнуше мушки... Код њих се игра на снагу, а ја сам техничар... Они трче целу утакмицу, не знаш ко је крило, а ко бек. Мора да си тркач...

ПИСКА: Што ниси отишо у Француску?

ЛАЗА: Звали ме људи... Ал ја, реко, најбоље да се скрасим међу својима. И ту сам се зајебо. Дебело. И велики играчи па се угасе у малим клубовима. Ето, Марковић и БСК-а, педесетшесте с Вукасом и Томашевићем био најбољи стрелац. Чим је Беара дошао у „Звезду“, набио му је три комада сефте. Ондак оде у „Воздочачки“ и нико више није чуо за Марковића Шифоњера. И ја да сам осто у Немачкој, игра бих сигурно у Гладбаху за први тим, после уложим лову у неки послвић, шта фали Перици Раденковићу?... Ма није ми криво, нису ни Шекија у „Звезди“, а ни Милоша и Шолета у „Партизан“ хтели да приме. Некако ти је лакше кад ниси усамљен случај. Још ову сезону играм, а после уишем предњачку школу. Миљан није био неки фудбалер, а виш како се подиго. Лова. И све...

Улази Бошњак и почиње да се свлачи.

БОШЊАК: Ди си Лазо, јел још цури?

ЛАЗА: Зарасло је то ко швајсовано, ал шта вреди кад се Тоша крпи с децом, а мене ме неће.

БОШЊАК: Дете ти га мете!

ЛАЗА: Мали, знаш ди си ти био кад сам ја играо фудбал?

БОШЊАК: То не знам, ал знам кога зову Лаза Пегла.

ЛАЗА: Ја сам био класа, нису ме цабе звали Синделар! О мени је Љуба Вукадиновић написао пола стране!

- БОШЊАК: Кад је радио у „Језу“ хонорално!
- ЛАЗА: Јел треба да се смејемо сад? Сви сте ви сировине. Питајте Тошу да вам каже. Пре повреде био сам бржи од Војкана Мелића. На армиском првенству шездесет-четврте остављо сам га за три дужине.
- БОШЊАК: Да си реко Лабудовића из „Поштар“, па ајде, ал Мелића...
- ЛАЗА: Буразеру, ја сам с њим и с Јошком Скобларом био кревет до кревета у касарни. Те године сам био у животној форми. Тоша зна, кад срозам штучне није било бека да ме држи. У финалу армиског првенства набијем два комада, а Јошка један. Отад је и он поче да срзава штучне, видо од мене. Освојимо пехар, а мени Јошка каже: „Лазо, како ја да успем, кад ти са таким талентом ниси успео?“ А ја му кажем: „Успећеш, Јошка, видећеш.“ И успео је. Ено га, прва копачка Европе, нагато милионе, а ја пеглам клупу у „Младом раднику“ за превоз и хранарину.
- БОШЊАК: Ко те теро да се враћаш из Швабије?
- ЛАЗА: Требо сам ја да одем у Америку кад ме наговаро Аца Обрадовић. Него био будала. Шта би и мени фалило да имам девизни рачун.
(Уђе у *WC*)
- БОШЊАК: Е Лаза кад лаже, не мисли на бога!
- ПИСКА: Познаје он Миљана.
- БОШЊАК: Немој си наиван!
- ПИСКА: Није, стварно.
- БОШЊАК: Ма иди бре...
- Улазе Цвејановић, Грбић, Абаз и Гамба. Пресвлаче се.*
- ГРБИЋ: Келнери набацили нове тренерке и торбе „Адидас“.
- БОШЊАК: Значи Селе одрешо кесу.
- ГРБИЋ: Дошли им навијачи, два аутобуса!!
- БОШЊАК: Биће чупаво!
- ГРБИЋ: Пувају се ко да су већ ушли у београдску. Кажу да ће нас ошишају на нулу.
- БОШЊАК: Игра им и онај Каћ.
- ГРБИЋ: Тај педер код мене неће да прође!

БОШЊАК: Немој да те врти ко у Обреновцу.

ПИСКА: Чим прими лопту, кљуцнем га у цевку. То је пеницилин за њега!

Улазе Пика и Чуџа.

ГРБИЋ: Поручио ти Љуба келнер да ће ти узме меру!

Пика њокрије шаком библијско месџо уз звучан цокџај усана.

ЧУПА: Пика ће га веже у чвор, кева ми!

ПИСКА: Има да их набијемо, осећам!

БОШЊАК: Можеш ти да осећаш шта оћеш, ал њима Селе обећо по 100 крпа, најмање! Па ти види... Пара дупе врти!... А ми слепци играмо за гајбу пива.

ПИСКА: Селе мисли да ће у београдску. Само, данас ће се зезне. Ко ће се клади да ћемо и оладимо?

БОШЊАК: Питај ме ко суди.

ПИСКА: Ко?

БОШЊАК: Омербеговић!

ПИСКА: Рефик!!!

ЧУПА: То онај са Умке што нас искезио против „Водовода“?

БОШЊАК: Питај Чику, кад не знаш!... Шта је, ради гуза?! Ако извадимо бод, пуна капа!

ЧУПА: Дакле немамо среће са судијама!

Улази Тоша у нормалним џанџилонама и џорњем делу џренерке.

ТОША: Добро шта је ово, „Угоститељци“ се већ загрејали, а ви нисте ни мрднули дупе! Брже мало то, брже мајковићу!

ГРБИЋ: Чика Тошо, како да играм у ове копачке, испашће ми папци.

ТОША: Био је Мунир у „Радничком“, обећо је економат да ће нам дају и дресове и копачке.

ГРБИЋ: То све неке локере сигурно!

ТОША: Добро, није ново, ал ко бог, шта фали.

Лаза излази из WC-а.

ЛАЗА: Докле да облачимо мокре дресове. Тошо ти си у управи, кажи да их не перу пред утакмицу.

ТОША: Нема везе, ионако почиње кишица, а ти немој ни да се облачиш, чувамо те за после.

- ЛАЗА: Ово сам тео да чујем!
(*Бесно шућине кољачке*)
- ТОША: Па што се сад љутиш, мајковићу?
- ЛАЗА: Дај, Тошо, немој да тупиш.
- ТОША: Лазо, пази како се понашаш, ти треба да си пример овди!

Улази Миле, оштреса кишобран и остјавља га у уљу.

- МИЛЕ: Ви још нисте спремни?! Дакле, ја ћу да укинем превоз, па ћете пешке да шипчите. Тошо, ти си их размазио скроз, што не подвикнеш. Каке су то ствари!! Ми кад смо били у „Наша крила“ нисмо имали ни превоз, а камоли хранарину ко господа. Треба већ да сте изишли на терен! Знате ви шта значи фаза загревања пред сусрет? Колко пута вам је причано! Ладан мишић, нема спринта, нема скока, ето како се губе утакмице. Ви неће се опаметите док неки не покида менискос! Још нешто о залагању само; немој случајно да терате стару праксу, један вуче воду, а три се зезају! Јесте чули?! Грбићу, шта се чешеш ту! Тошо, молим те, одма на терен!
(*Изађе из свлачионице*)

- ТОША: (*Приђе ѓабли*)
Момци, пазите, играмо ко прошле недеље, с малим изменама у нападу. Ево смо ми, ево га њиов го. Данас Секић иде на бека, а Писка на халфа. Ди је Писка?

- ПИСКА: (*Из WC-a*)
Туцам!

- ТОША: Писко долази овамо, нећеш знати тактику, па ћеш да ми луташ по терену после!

- ПИСКА: Ја све слушам!

- ТОША: Вас двојицу задужујем за Каћа, нећу да га видим код нашег шеснаестерца. Писко, јеси чуо?!

- ПИСКА: Ахааа!

- ТОША: Од старта мора да држимо игру у својим ногама. Келнере онемогућујемо у контра-нападу и парирамо на свим пунктовима. Битка се добија на средини терена! Они ће организовати јаки бункер у најмање три линије, а контра-нападима ће покушати да изазову пометњу. Ди је Пика?

Пика лењо њодигне руку.

ТОША: Играћеш повученог центра, а сад ћемо видети зашто. Писка ће држати његовог центра. Овди ће одбране одиграти главну ролу. Писка, Јањић, Грбић и Абаз убацивају параболе у бековском простору, а сви играчи навале ће јуришати на сваку параболу. Крила ће морати да су мало повучена, да сачекају одбивену лопту. Ево ди ће стајати бекови и стварати Пики простор за шут. Сви утрчавате и полутке утрчавају, Грбић и крила у заседи прате маневар, одбивена лопта, Пика и го! Кад будемо водили с један нула, они ће појачати навалу да изједначе, а ми ћемо онда контрирати. Крила ће сад ићи напред и центрирати пред њиовим голом. Само пазите на офсајд замке, кумим вас! Немој да буде ко против „Водовода“.
(*Посмајра шему*)
То је слично дубл ве систему.

ЛАЗА: Сери, сери...

ТОША: Фала, Лазо.
(Одгледа га значајно)
Јел јасно момци!?

СВИ: Јасно!!

ТОША: Идемо!

Сви истрче као сјајне, Лаза излази полако, последњи. Свлачионица неколико тренутака остаје празна. Фон кише, почиње навијање. У свлачионицу улази Селе и засијаје пред Тошином шаблом са укриваном тактичком варијантом. Улази Миле, ујући се Селету, засијане ойрезно.

МИЛЕ: Здраво, Селе, откуда ти овди?... Не гледаш утакмицу?

СЕЛЕ: Има кад, погледаћу.

МИЛЕ: Видим имате нове дресове, „Адидас“ копачке... А Каћ ватра жива. Опасно је брз. Дobar пазар, нема шта.

СЕЛЕ: Не стајем ја на трулу даску. Ал ти што брљаш, то је скандал.

МИЛЕ: Немој тако Селе!

СЕЛЕ: Миле, немој да се играмо!

МИЛЕ: Мислиш што Пика... За то не брини, све је у реду.

СЕЛЕ: У реду!?

- МИЛЕ: Сачекај десетак минута и видећеш, све има да клапа. Пика ће да изађе... Нисам мого друкше, мали има неке бубице.
- СЕЛЕ: Може он да има бубице каке оће, ал посо је посо. Уосталом, ако он има неке бубице, ја имам неке папире.
- МИЛЕ: Селе, разочаран сам страшно! Јесмо дотле дошли? Моје другарство...
- СЕЛЕ: Накупило се тога. Банкети, прославе и она свадба.
- МИЛЕ: Чекај... Јел то било за Рајка?
- СЕЛЕ: Сав си ми плафон избушио.
- МИЛЕ: Па, кум сам био...
- СЕЛЕ: Преко чији леђа!? Ручкови пословни, вечере пословне, ноћења, све потписано и штамбили ударени. Не би смео да се зезаш, Миле!
- МИЛЕ: Чекај да ти објасним, молим те, све ће бити у реду. Ја сам с Пиком све уредио, само знаш какав је он, мораш да се огулиш жив док га убедиш. Не брини ништа, он само што није изашо, све ће да буде оке. Разуми и мене, Селе, моро сам да му дозволим тих десетак минута.
- СЕЛЕ: А шта ако не изађе, ако му прораде бубице?
- МИЛЕ: Изаћи ће, имам и ја адута.
- СЕЛЕ: Добро, Миле, почекаћемо. Значи за неких осам минута.
- МИЛЕ: Осам до десет највише.
- СЕЛЕ: Толико још могу да ти учиним. Скроз неозбиљно, мајку му!
- МИЛЕ: Јеси за вињачић?
(*Оде до ормана њо вињак*)
- СЕЛЕ: Јеси ти разговарао о трансферу.
- МИЛЕ: То још нисам.
- СЕЛЕ: „То“ да си обавио под хитно. Ја да сам тако радио, одавно би био труба! Услове знаш, кад видим Пик у „Младом угоститељу“, артије ликвидирамо аутомацки, добијаш 800 сома за посо, а ти с њим види.
- МИЛЕ: А Бошњак?
- СЕЛЕ: Шта сад Бошњак?

- МИЛЕ: Ти ко да никад ниси играо фудбал?
- СЕЛЕ: Ко ти реко да врбујеш Бошњака?
- МИЛЕ: И сам знаш шта значи голман у тиму, то је кључни човек...
- СЕЛЕ: Ко кључни човек, немој да се зајебавамо овди!
- МИЛЕ: Ел сад треба ја да финансирам дечка?
- СЕЛЕ: Добро што плаћам талентованог момка, ал ко је видо да подмазујем којекакве шумидере, ајде бре ко је то видо!
- МИЛЕ: Чекај, Селе, само да те питам нешто! Ко је још шти-мово без голмана?! Мени није познат така случај. Немој, молим те! Друга једна ствар... Не би било лепо да га преваримо, није љуцки. Код мене је реч све. Да ми ниси напомено, ја не би ни обећавао, не би га ангажово!
- СЕЛЕ: Човек вам пружи прст, а ви одма целу руку... Ајде бре!
- МИЛЕ: Ја мислим да није пуно милионче с Бошњаком? То је сасвим солидно!
- СЕЛЕ: Е, јеси муфљуз, алал вера!
- МИЛЕ: Селе, ја мислим да је то фер...
- СЕЛЕ: Не мислиш ти ништа, баћо. Да мислиш, Пика не би ни био сад на терену. На шта то личи?! Ди ти је образ?!
- МИЛЕ: Само мало стрпљења. Ево...
(Приносу вињак у кафеним шољицама)
Изволи.
- СЕЛЕ: (Ошћије)
Какав ти је ово пишоњак?
- МИЛЕ: (Ексира шољицу)
Изветрео мало, Тошина посла. А, виш чеп има луфта, па ушо ваздух... Ево ди пуста!
(Краћа њауза)
Ова киша има да нас упропасти. И то ти је пролеће!
Раније се знало кад је лето, а кад јесен, а сад уби боже!
- СЕЛЕ: Потпуно се пореметила атмосфера. Стално експериментишу, испаливају бомбе! Знаш ти један космонаут шта направи горе?! Каки су то зракови, то је ужас један!!...
- МИЛЕ: Већ не памтим љуцки снег... Да забели...

- СЕЛЕ: Ја крампонке нисам ни међо, ево ми нове у гаражи.
- МИЛЕ: Јел би можда продо?
- СЕЛЕ: Шта ће ти? Иде лето.
- МИЛЕ: Није за мене.
- СЕЛЕ: А шта возиш сада?
- МИЛЕ: Па онај тристаћ.
- СЕЛЕ: Који?
- МИЛЕ: Онај, сећаш се, прве године кад си отворио мотел, што смо дотеривали месо. Још се виде флеке на сицевима.
- СЕЛЕ: Што га не мењаш?
- МИЛЕ: Офарбо сам га залено за продају, ал не мож га утопиш, машина пуши, лимарија пропала...
- СЕЛЕ: Баци га ондак у Дунав.
- МИЛЕ: Лако је теби да се зезаш, кад возиш новог „Ренола“.
- СЕЛЕ: Ал ти си га брзо изако, Миле.
- МИЛЕ: Домаће возило, слаб материјал. Није то Шваба право.
- СЕЛЕ: Што не тражиш од "Прогреса" кола?
- МИЛЕ: Ма ди... Блокирали нам рачун, седамдесетпет посто доходак...
- СЕЛЕ: Ударили о ледину, а?
- Чује се урлик љублике, Селе и Миле љрискоче љрозору.*
- МИЛЕ: Каћ!
- СЕЛЕ: Гуланфер!
- МИЛЕ: Није ни он на струју.
- СЕЛЕ: Што пуца напамет!
- МИЛЕ: Требао је мало да је смири, имо је времена.
- СЕЛЕ: Лепо је мого да га да... Шта мрсиш тамо!!
- МИЛЕ: Шта се кидаш, Селе, тек је шеснаести минут.
- СЕЛЕ: Охо!!
- МИЛЕ: Па... чек да видим...
(Гледа на сај)
- СЕЛЕ: Пика треба да је овди, бар како ти рече.
- МИЛЕ: Селе, за уши ћу да га довучем, ако треба.

СЕЛЕ: Ако треба!... Немаш ти карактер човека! Слушај, баћо, доста смо се мајали. Чекам још два минута и одо!

МИЛЕ: Јебем га у главу блесаву! Саће он...

Селе одишења преко сцене, махинално се загледа у Тошину њворевину на њабли. Миле му њрилази.

МИЛЕ: Увек је нешто жврљао. Е јесте смотан, ту се не би снашо ни Алфред Анштајн.

СЕЛЕ: Заборавио је да нацрта кишу.
(Кредом лаћано њовлачи мношињво верњикалних црњица њо њабли)
Добар је Тоша ко леба.

МИЛЕ: Кад смо играли у „Наша крила“, стално смо га зезали због нотеса... Јел се сећаш?

СЕЛЕ: Је ли богати, како ти се зваше она свастика?

МИЛЕ: Ко?

СЕЛЕ: Она што је радила на благајну, доле...

МИЛЕ: Аааа, Миљче!

СЕЛЕ: Миља!! Била је добра!!

МИЛЕ: Само да си ми реко две речи...

СЕЛЕ: Дан данас ми жао.

МИЛЕ: Удала се у Светозарево.

СЕЛЕ: Ајде!

МИЛЕ: Има и синчића... Лети време, није нам више двајес година, Селе!

У свлачионицу улеће Лаза и журнои скуњља коњачке.

ЛАЗА: Миле, Пика се повредио, реко ми Тоша да ућем!

МИЛЕ: Јел озбиљна повреда?

ЛАЗА: Откуд знам!
(Изјури)

МИЛЕ: Видиш, Селе, замало да се огрешииш о бата-Милета!!

СЕЛЕ: Добро, добро, видимо се касније и да средиш оно за трансфер!

Селе изађе, Миле расњрема вињак и шољнице са сњола. У свлачионицу ухрама Пика, угледа Милењна, засњане.

ПИКА: Идем на терен, Миле.

- МИЛЕ: Добро, оћеш сад на крају да се избрукамо?! Пико, смири се, знам како ти је. Мислиш да је мени боље?
- ПИКА: Осећам се ко говно.
- МИЛЕ: Ти си млад. То ти је тако у спорту.
- ПИКА: Ово не би низакога више урадио.
- МИЛЕ: Ти добро знаш да би ја за тебе и у ватру и... Уосталом, то је све за твоје добро. Превасходно.
- ПИКА: Ово је дебело срање и готово.
- МИЛЕ: Ја ти говорим као отац сину, а ти...
- ПИКА: Те приче можеш да уваљаш новајлијама, мене си већ науко!
- МИЛЕ: Још си ти зелен да тако разговараш са мном!... Ужасно си се искварио, Пико!
- ПИКА: Ти си ме учио, Миле.
- МИЛЕ: Добро, Пико, шта ти оћеш од мене?
- ПИКА: Све ми ово смрди.
- МИЛЕ: Опет почињеш?
- ПИКА: Не почињем, него ћу да завршим.
- МИЛЕ: Шта да завршиш?
- ПИКА: Нећу више да играм.
- МИЛЕ: Како то мислиш?
- ПИКА: Најозбиљније.
- МИЛЕ: Сад би ти нешто реко.
- ПИКА: Можда ћу и да играм, само у „Младом раднику“ никад. Ја више у ову свлационицу не улазим.
- МИЛЕ: Твоја будућност је у фудбалу, Пико! Не смеш да упрскаш таленат. А, ако си паметан, мого би већ најесен да заиграш и у београдској.
- ПИКА: Не долази у обзир!
- МИЛЕ: Немој двапут да кажеш...
- Прекине ђа урлик њублике. Пика се нагло окрене од њрозора.*
- ПИКА: Набише нам!
- МИЛЕ: Набише.
- ПИКА: Бошњак није ни трепно, кроз уши му прође!

МИЛЕ: Спремили се „Келнери“, имају боље услове. Спорт тражи своје. Пресвуци тај дрес, сав си мокар.

Пика њочне да се ѓресвлачи.

МИЛЕ: Знаш шта, Пико, да ти не увијам много; Селе је јако заинтересован за тебе, то већ знаш... Замолио ме да те питам...

Пика се крајко насмеје и насјави ћујке да се ѓресвлачи.

МИЛЕ: Гледај реално, ти од Тоше више немаш шта да научиш, а код њих би мого стварно да напредујеш... А, оће и да плати, разуме се.

ПИКА: Боле ме уво.

МИЛЕ: Добро сад, није то нека лова, ал они иду у београдцку. Знаш ти шта значи београдцка. Пре две године овди се муво Топлак. А, шта мислиш тамо? Само се шуњају и шмекују таленте.

Пика га ћујке гледа.

МИЛЕ: Немој да си луд, наврати на уткамицу „Звездин“ или „Партизанов“ шпијун и ти си пробио лед! Ево Благоја Крзојевић био кандидат за „Б“ тим, а понико је овди у „Младом раднику“. Уопште није имао јачи таленат од тебе. Ма каки, ни близу... Сад, ако оћеш цео живот са будеш шеф паковања квасца у „Прогресу“, молим!... О тебе ће данас, сутра да се отимају, да те сликају за штампу. Средиш финансије, стан, колица, све... Ди су ти идеали, Пико!

ПИКА: Можда ћу идем код буразера у Швецку...

МИЛЕ: Триста комада, на руке!

Пика седи на клуји ћујећи.

МИЛЕ: Биће после и више.

ПИКА: Као прво, испод пола цигле не разговарам.

МИЛЕ: Пази га сад! мали, он теби чини, а не ти њему. Да ти није дао ни кинте, треба би да прећеш. Ја ти не би дао ни толико. Није ни васпитно.

ПИКА: За ту лову не дискутујем.

МИЛЕ: Ја те пустам из клуба због каријере, Пико.

ПИКА: Нек се закити са триста сома.

МИЛЕ: Увредио си ме до сржи. Ја сам све ово због тебе предузео... Сматрао сам да треба да ти помогнем.

ПИКА: Добро, четрсто сома, ни кинте мање.

МИЛЕ: Ди да нађем сто комада?!

ПИКА: Снађи се, Миле.

МИЛЕ: Одакле ми, Пико. Ти бар знаш како стојим у задње време. Ево погледај: триста комада од Селета и педесет што сам узо од жене за лавабо.

Пика одишља до њрозора, окрене се.

ПИКА: Важи!

Миле сиремно њрискочи и хиџро му зџраби руку.

МИЛЕ: Толико ми је жао, кад помислим, стварно. Знаш да ми је криво што идеш.

ПИКА: Па свратићу ја...

МИЛЕ: Таман смо те подигли и ето... Ајде, окупај се да не назебеш. Навучеш неки бронхитис, после ти се изрази на астму, час посла.

ПИКА: Ма нема везе...

МИЛЕ: Пожури, саће полувреме.

Урлик њублике, Миле и Пика џледају кроз њрозор.

ПИКА: Педерчина!!

МИЛЕ: Алал вера, Лазо! Е до мојега!...

Миле изађе журно из свлационице. Пика седне на клупу и почиње да скида штучне. Не примети Дуду која уђе усплахирено.

ДУДА: Пико, шта је било?!

ПИКА: Есам ти реко да не долазиш овамо!

ДУДА: Јеси се много повредио?

ПИКА: Није ништа...

ДУДА: Да ниси истего тетиву?

ПИКА: Није страшно, кажем ти.

ДУДА: Пола ме нестало кад сам видла да те нема на терену.

ПИКА: Ајде бриши сад и чекај ме вечерас код „Туриста“.

ДУДА: Па да ме заврнеш ко јуче, јелда?

ПИКА: Јуче је за јуче.

- ДУДА: Чекај стварно, и де си ти синоћ?
- ПИКА: Ишо сам на Дунав да пљунем.
- ДУДА: Мислиш да си шмекер? Не мрдам одавде док ми не кажеш де си био.
- ПИКА: Ајде тутањ!
- ДУДА: Ово више нема сврхе, Пико, кеве ми.
- ПИКА: Кеве ти?!
- ДУДА: Синоћ сам чекала скоро сат ко дилеја пред „Туристом, жив ме срам појео.
- ПИКА: Што ниси ушла?
- ДУДА: Нисам тела из каприца и да знаш да ти је то последњи пут што сам те чекала.
- ПИКА: Шта ти је одједаред, Дудо?
- ДУДА: Ти мислиш да те ја само палим...
- ПИКА: Синоћ је био састанак клуба...
- ДУДА: Теби је све важније од мене!
- ПИКА: Ајде немој си така, вечерас те водим на ђевапе.
- ДУДА: Одакле ти лова?
- ПИКА: Ајде сад, морам да се перем!
- ДУДА: Ал ако и вечерас закасниш, раскидамо да знаш!
- ПИКА: Чекај ме у пола седам, долазим са таксијем.
- Пика уђе у џуш, одакле њочне да дойуре шум џуша и звиждукање. Дуда осџане исџред враџа.*
- ДУДА: Пико, ти знаш да најгоре од свега мрзим дволичност карактера!
- Из џуша не долази никакав одџвор.*
- ДУДА: Ја јесам модерна девојка, ал нећу ником дозволити да ме вуче за нос, то треба да ти је јасно!
- ПИКА: *(Из џуша)*
Шта ти је, шта бунцаш?
- ДУДА: Ако мислиш да изиграваш неодољивог фрајера, погрешно си адресу! Знаш каћеш да ме направиш љубоморну!?
- ПИКА: Ти кад не би срала!

ДУДА: Заиста ме чуди твој став! Ја сам према теби увек била искрена! Лепше је и да се растанемо ко људи, ако немамо шта да пружимо у смислу љубави, него да се лажемо!

ПИКА: Ко те лаже, о чему ти причаш?

ДУДА: Доста ми је тог залуђивања! Још од екскурзије ми то треба да расправимо! Оћу да знам на чему сам!!

*У свлачионицу се њихо ушуња Миле. По свему је очигледно да је њи-
слушкивао добар део разговора. На звук његовог гласа у њушу
нагло настијуби њишина.*

МИЛЕ: Ту ли се склањаш ћеро мајкина! Сад сам те уватио на дело!!

ДУДА: Киша... Па се склонила...

МИЛЕ: Ја ћу тебе у поправном дому, па ће видиш на чега си!

ДУДА: Али, тата...

МИЛЕ: Ја деликвенте да раним нећу! Наређала кечеве, а ова-
мо!... Модерна девоја! Модерно говно!!
(Појури да је шамара)
Кући се вуци...

ПИКА: *(Искочи из њуша)*
Миле! Пусту Дуду!!

МИЛЕ: Шта кажеш?!

ПИКА: Не смеш да је бијеш...

МИЛЕ: Јел знаш шта си сад реко, јебем ли ти сунце богово!
Ноге ћу ти поломим!

ПИКА: Ај пробај!

ДУДА: Немој, Пико, молим те!

МИЛЕ: Сад си потписо пресуду, барабо!

ДУДА: Није он бараба!

МИЛЕ: Ти ће да ми кажеш!
(Окрене се да је ошамари)
Кујо једна!

ПИКА: Доста, Миле!
(Зграби Милеја за рамена)

МИЛЕ: Има да вас поубијам!

Покушава да шућине Пику који га ескивира држећи га за кравајцу.

ПИКА: Нећеш, Миле!
(Ухвати Милеја у „крагњу“)

МИЛЕ: Овди ће крв да пада!
(Безусјешно се оћима)

ДУДА: Пико, немој...

МИЛЕ: Аууу... Сунце... Акххх... Јебем...

ДУДА: Јао, тата!

ПИКА: Бегај, Дудо!

ДУДА: Јао, Пико!

ПИКА: Бегај одма!

После краће колебања Дуда изјури из свлачионице.

МИЛЕ: Пуштај... Пич...

Пика ћусћи Милеја који ћокушава да га шућине.

МИЛЕ: Пропалицо! Оћеш да је упропастиш...

ПИКА: Како те није срамота, Миле?

МИЛЕ: Док сам ја жив нећеш!

ПИКА: Тешко си ти ћубре...

МИЛЕ: Дуда је још дете, стрвино!

ПИКА: Доводио си ти код Селета и млађе, Миле.

Миле замахне шиићећи.

ПИКА: Шта је, инфракт те стрефио?

МИЛЕ: Само да те још једаред нагазим са мојом Дудом...
Запамтићеш ти ово... Од недеље те враћам на утовар...
Има да ти пукне грбача под квасцом, барабо једна
ординарна!
(Пође, ћа засћане на излазу свлачионице)
Да се откачиш Дуде, упропастићу те!

ПИКА: Ко те јебе.

Пошћо је остиао сам, Пика ћрилећне на сћо за масажу. Ту га изненади наћи Тошин улазак.

ТОША: Пико, враћај се у игру, кумим те!

ПИКА: Тошо, кеве ми...

ТОША: Макар да статистираш!

ПИКА: Ма не могу, Тошо.

- ТОША: Кам да видим.
(Проверава му и ошћивава ноџу)
- ПИКА: Ауууух! Сад се још оладило...
- ТОША: Без тебе нас нитују гарантовано!
- ПИКА: Пази, Тошо, полако!
- ТОША: Шта пази! Ди ти је младост?
- ПИКА: Уууух, јао, јао, пусти...
- ТОША: Мораш, Пико!
- ПИКА: Пусти ме! Среди се, Тошо!
- ТОША: Јел толко боле?
- ПИКА: Поцепо ми мишић, изгледа...
- ТОША: Ондак смо готови...
- ПИКА: Па има још цело полувреме.
- ТОША: Како полувреме, кад не мож да мрднемо из шеснеестерца!
- ПИКА: Шта вреди да се нервираш?
- ТОША: Зашта сам вас спремо онолико, црто вам...
- ПИКА: То ти је фудбал.
- ТОША: Ово фудбал?! Не могу центар да пређу. Више сам ја трчо уз аут него ви.
- ПИКА: Виш колко је блато.
- ТОША: А „Угоститељима“ није блато?
- ПИКА: Нањушили пичкин дим, па гризу.
- ТОША: Ниједна линија не функционише!
- ПИКА: Лош дан, шта можеш. И ти си игра фудбал. Кад потеря пех...
- ТОША: Грбић затајио потпуно, одбране ко да нема.
- ПИКА: А и Бошњак шупер, онај први је моро да брани.
- ТОША: Добро за први, а Лаза? Ја онаки аутого нисам видо откад радим у фудбалу. тежак шупер.
- ПИКА: Матор је Лаза више...
- ТОША: Како матор?! Кад распуца волејчину!!
- ПИКА: Не осећа лопту.
- ТОША: С ким ја правим тим!

ПИКА: Нема, Тошо, не можеш данас да радиш у фудбалу без услова.

ТОША: Не вреди више овако. Казо сам и Милету, ја ово само због њега још радим, зато што је човек.

Пика нешићо неодређено ѝромрмља.

ТОША: И он се сатро жив да нађе паре, несретник, шта вреди... Боље да се растуримо и готово!

ПИКА: Миле је реко да ће види за паре у „Прогресу“.

ТОША: Разговаро је још прошле недеље. Овако не дају, мора би раднички савет да одобри средства.

ПИКА: Па оћете да тражите?

ТОША: Шта да тражимо... Од слепца очи?!

ПИКА: Требо би Миле да покуша у подсавету!

ТОША: Неће они да играју место нас!

ПИКА: Пази, Тошо, писало је у новине; СОФКА сада окреће други лист, нема више ко што је било. Саће лова од тикета да иде за омасовљавање физичке културе. То значи да ће и нижеразредни клубови да добију средства. То је међуопштинска акција, кева ми. Ја све знам, причо ми један из општине. Sprema се велики бум. Видећеш, није баш тако црно... Ово што сам ти испри-
чо немој нико, молим те, нек остане међу нама...

Урлик ѝублике, Пика скочи до ѝрозора. Тоша седи као укочен. Пика се лагано враћа, седа до Тоше.

ПИКА: Ако овако наставимо, биће ко у рукомету! Дође ми просто...

ТОША: Није лепо, Пико...

ПИКА: Шта?

ТОША: Није лепо.

Тоша и Пика седе у неѝријаѝном ѝуѝању. Улази Смиља.

СМИЉА: Ау ал плушти. Ви овде журку правите, ја навијам ко будала тамо.

ПИКА: Е, Смиљо, дај продужи.

СМИЉА: Тренер и центарфор ушли да не искисну, а што ће им тим доживети незапамћену катастрофу, то нема везе...

ПИКА: Обиђи нас, живота ти!

СМИЉА: Вас боле ћоше што сте примили три комада. Ниједна линија не функционише. Писка убацива параболе, а центарфор се склонио од кише. Што нисте позвали и Бошњака да не кисне без везе на го. Шта вам је, ко да сте пишали уз коприве, овако лоше још нисте играли?

Тоша усјане и ћујке најустји свлационицу.

ПИКА: Шта се ти петљаш, видиш да си отерала човека! Замишљаш да си технико!

СМИЉА: За бекове му нисам ни казала.

ПИКА: Ко тебе пита, много ти знаш.

СМИЉА: Показо си ти fino шта знаш!

ПИКА: Лепо ти кажем не забадај нос ди ти није место.

СМИЉА: А ди је теби место, овди или тамо? Каћ те финтиро како је тео, што си моро да пимплујеш онолико поред аута? Ниси ти никаква класа, само су те надували, данас се лепо видло. Сад ти криво, а, вређа те истина!

ПИКА: Изађи из свлационице!

СМИЉА: Ајде избаци ме, центарфору!... Човек вам укаже онако другарски, усмено као навијач на недостатке у игри...

ПИКА: Укажи ти твом Лази!

СМИЉА: Пусти ти Лазу... Не можеш да се одлепиш од земље, ко да имаш две леве ноге. А и игра главом, боиш се да не поквариш фризуру. Упропастио си ону стопостотну шансу!

ПИКА: Виш да се цепају ко бесни...

СМИЉА: Не можеш да се саставиш с лоптом, оно би и ја дала!

ПИКА: Казаћу Тоши да те метне на халфа.

СМИЉА: Е, сад и ти!... Није, него ми криво што губимо ко будале... Шта ти је с ногом?

ПИКА: Мишић.

СМИЉА: Е, fino! Ццц, дакле, неће нас, па то ти је!

Краћа њауза.

СМИЉА: Јеси чуо онај виц за црнца и нафта-пећ?

ПИКА: Причо ми Бошњак. Оно кад му се упале гаће...

СМИЉА: Живи упиш! Ја сам се одушевила... Е, а знаш оно кад су се враћали с рада из Немачке Ера, Бугарин, Лала, Талијан, не, не, не, уствари су ишли у два вагона. У кушет кола су били Лала, Бугарин и Талијан, да, а у вагон ресторан су доручковали Лала, не, не, не Лала, чекај... Грк, Ера... Грк, Ера и Босанац! Чек да видим.
(*Мрмља, броји*)

Треба да су седам! Само да се сетим, ови су били исто у кушет, па су изашли на доручак, а ови су се правили да спавају, е да и Турчин је био! Ево овако: Турчин, Лала, да и Бугарин су били у исти купе, а ови су отишли у вагон ресторану и онда дође кондуктер, не цариник... Чекај, ко дође... Како сам заборавила,, Баш сам кретенка, страشان виц! На крају насанкају Бугарина... Сетићу се после сигурно. Знам да закључају Бугарина у клозету... Стварно сам кречана, потпуно ми се закључао мозак!... Ти не волеш вицеве?

ПИКА: Јебем ли га.

СМИЉА: Па зависи како ко прима шалу... Ел знаш да Пелагу оставила жена?

ПИКА: Стварно? Ди си чула?

СМИЉА: Готово, разводе се.

ПИКА: Значи пуко фудбал.

СМИЉА: И то је једна врста породичне трагедије. Толко има тих случаја, то је страшно. Они се разиђу, а деца су жртве.

ПИКА: Јел се зна ко је кривац?

СМИЉА: Он сто посто! Популарност, изашла му плоча...

ПИКА: Чуди ме, ипак је он човек капацитет.

СМИЉА: То ти је најгора фела. Што музичар може да те... Најопасније је кад не прочиташ човека одма. Изневери те час посла и то кад се најмање надаш...

ПИКА: Е, идем ја да се туширам.

СМИЉА: Бар смо се испричали мало.

Пика оде њод њуш, а Смиља изађе из свлачионице. Пикино њуширање меша се са фоном кише и навијања у њразној свлачионици. Кад њуш у њишне, њиши њалка о ѓласи крај њолувремена. Мало за њим њочињу да улазе ѡреморени ка ѓави и ѓрачи. Седају на клу ње, издувавају се, неки њочињу да се скидају и бришу од зноја.

- БОШЊАК: Е јеби га!
- ПИСКА: Е јеби га! Ниси моро ни да стојиш на голу!
- ЧУПА: Џабе си покисо.
- БОШЊАК: Ти не сери!
- ПИСКА: Мого си да спаваш и ту на асталу
- БОШЊАК: Дај, пустили сте Каћа да се шета ко на корзо!
- ПИСКА: Ушето ти га Каћ двапут!
- ЧУПА: Боље да смо метли Смиљу на го. Бар би неку лопту уватила у сукњи!
- БОШЊАК: Мали, ћути, откинућу ти главу, пичка ти матерна!!
- ЧУПА: Што псујеш?
- БОШЊАК: Ћути, бре!!
- ГРБИЋ: Добро Каћ, ал Лаза што ти га угуро...
- БОШЊАК: То њега питај!
- ПИСКА: Ди си гледо кад ти враћо фор?!
- БОШЊАК: Оно фор?!
- ПИСКА: Требо си да пазиш Лазу више него Каћа!
- БОШЊАК: Е, до мојега, ако треба да пазим своје играче!!
- ПИСКА: Немој, Бошњак, леба ти!
- БОШЊАК: Јеби га, бекове ко да немаш, Грбић ме стално маркиро...
- ГРБИЋ: Шта Грбић, шта Грбић, покри се шуперу!
- БОШЊАК: Први го је твој, баћо, а ти сери шта оћеш.
- ГРБИЋ: Сад смо сви паметни.
- БОШЊАК: Пази Каћа, пази бекове, пази Лазу, па немам ни ја сто руку!
- ПИСКА: Теби су увек други криви.
- БОШЊАК: Ја сам крив и што нисте прешли центар!
- ГРБИЋ: Шта има сад ту, сви смо криви!
- БОШЊАК: Раде вас „Келнери“ ко сомове, а после Бошњак крив!
- ЧУПА: Крив ти ћале што те направио!
- Бошњак из волеја звизне Чуйи шамарчину. Писка љрискочи.*
- ПИСКА: Јес ти луд, мого си му истераш око!

- ЧУПА: Иди на посматрање!
- ПИСКА: Што си ударио дечка?
- БОШЊАК: Скини ми се.
- У свлачионицу улази Лаза и одгурнувши Чују седа.*
- ЧУПА: Шта се гураш, мислиш да си Џек?
- ПИСКА: *(Одгледа Лазу и Чују, Бошњаку)*
Видећеш ти за ово!!
- БОШЊАК: Ха, ха, ха!
- ПИСКА: *(Чуји, покажавши на Лазу)*
Питај га да није погрешно свлачионицу?
- ГРБИЋ: Пусту човека, није намерно.
- ПИСКА: Смиљи боље немој да излазиш на очи.
- ЧУПА: Неће му Смиља више да, сто посто!
- ПИСКА: Зато ће га „Келнери“ зову на банкету!
- ЛАЗА: Сви сте ви обични пичкини димови!
- ТОША: *(С враџи)*
Лазо!... Лазо, срам те било! Овако изражавање овди више не сме да се понови!!
- ЛАЗА: Пичкини димови!
(Седне)
- ТОША: Какви сте ви то људи?
(Оде до џабле и брише је)
Па јел смо се лепо договорили. Потпуно су вас збунули игром из другог плана. Добро зашто сте онако згуснули маневар?... Немате шта да кажете, а?... А ко је треба да држи Каћа? Ћутиш, Писко, ћутиш...
- ПИСКА: Само сте мене видли, чика-Тошо, а Грбић што није мрдно...
- ГРБИЋ: Ћути боље, ниси мого вола да убодеш!
- ПИСКА: Ко ми каже, везаро!!
- ТОША: Доста! Срам вас било! Једног дана ћете и да се потучете овди. Омладинци!... О Бошњаку немам шта да кажем...
- БОШЊАК: Кажите ондак о бековима и о Лази!
- ТОША: Знам ја шта ћу да кажем, а с тобом ћу насамо.

- БОШЊАК: Што насамо, кажите одма!
- ТОША: Бошњак, молим те! То ми је хвала што сам ко друг с вама. Каки ћете сутра људи да будете? Колко сам пута поновио да је фудбал колективна игра... Само једно има да вас питам: Оћемо ми да играмо ову утакмицу, ил да је предамо парфофе, па да се облачимо и да бегамо?... Можда је и боље да се не замајавамо. А и поштеније је... Не кажем, има ту и моје кривице, ал овако не иде.
- ПИСКА: Па има још цело полувреме...
- ЧУПА: Треба само да се уштопује Каћ. Ево ја ћу да га држим!
- ТОША: Три нула је за њих! Центарфора немамо, параболе лете у публици, бекови спавају... Ја сам на крају снаге.
- ПИСКА: Ево даћемо све од себе, чика-Тошо, кажите само шта треба да радимо! Није нас хтело, шта можемо.
- ТОША: Могли би ви да сте играли како сам нацрто! Свако води своју политику! Јел вама јасно да ми преко крила немамо шта да тражимо? Сад мора да идемо на све или ништа!
- ГРБИЋ: Нема шта да изгубимо!
- ТОША: Једино нас ваде брзи контранапади и клин игра! Ако их клин игром не средимо, готови смо. На ту карту мора све да бацимо. Они од нас то не очекивају у овој ситуацији и ту нам је шанса. Сигурно ће сад да се опусте и ту мора да их чекамо! Ал не ко „Звезда“ против „Karl Zeisaa“ да развијамо клин игру на широком сектору, него ко „Тотенхем“ кад је лупо „Ливерпула“ у Купу, значи преко полутки...
(Црпа кредом)
- Стиснимо маневар и сужавамо простор, крила трче у средину, а полутке су ти такозвани клинови и дејствују уз помоћ извучених халфова. Крила само трче напред ради зававања њихове одбране. Писка, ти ћеш да гледаш Грбића, не смеш пре њега да јуришаш, сачекај да те претрчи и лева полутка. Грбићу, ево ди се ти налазиш. Пази сад, пустате крила да навуку њиве бекове, халфови ће да вас прате, улећете у шеснаестерац, лопту враћате назад до халфова и јуриш у казненом простору! И опет да поновим: Немој да вас ватају у офсајд замке, јер нам ондак клин игра не вреди ништа.

Одбрана нек се још више згусне, играмо сви напред и сви назад, јел то јасно?!... Ајде, Писка, кажи ди идеш кад халфови одузму лопту?

ПИСКА: Па, ја идем... У средини!

Тоша се ухватио за главу.

ПИСКА: Уствари лево... Натраг на халфове!

ТОША: Цветановићу, где иде Писка?

Цветановић ужаснуто устјане, ћути, очима изражи помоћ од другова, који покушавају да му помогну.

ТОША: Видим да ништа не сваћате. С вама једино практично. Идемо!

Сви изјуре из свлачионице. Лаза остјане на клупи.

ПИКА: Ауф, кроз сам се смрзо, добићу галомирајућу...
(Изађе из џуша)

ЛАЗА: Ел си чуо ову будалу? Дал се он зеза, ил је стварно луд?

ПИКА: Немој тако!

ЛАЗА: Јес ти чуо сад ово за клин игру? То је теби нормално?!

ПИКА: Он је вечити оптимиста. Да је више таквих...

ЛАЗА: Далеко би догурали!

ПИКА: Немој, Лазо, да није Тоше, ово не би ни постојало.

ЛАЗА: Ко шта пита Тошу? Управа га врти како оће!

ПИКА: А ко окупља клинце, ко ради са њима?

ЛАЗА: Тоша је лаик, бар ја знам шта је тренер.

ПИКА: Човек је ентузијаста, он то воли, не интересеује га лова!

ЛАЗА: Па и мене не интересује, а знаш зашто? Зато што нећу никад да је имам.

ПИКА: Никад није касно.

ЛАЗА: За тебе и није! Ако мене питаш, најбоље ти је да бришеш одавде што даље.

ПИКА: Није ни то тек тако. Упознаш људе, зближиш се...

ЛАЗА: Ја сам годинама овди и ским сам се зближио? Немој си луд, саранићеш таленат, видиш кака је ово жабокречина!

ПИКА: То ми је и Миле реко.

- ЛАЗА: Он је једини паметан овди.
- ПИКА: Њега боле уво за клуб, ја да ти кажем.
- ЛАЗА: Гледај од чега живиш! И само чист рачун, плати, па клати, баћо, шта мени све нису обећавали.
(Извуче фојџос)
Погле!... Знаш ко је ово!
- ПИКА: Знам.
- ЛАЗА: Ел знаш?
- ПИКА: Ма знам... Онај твој...
- ЛАЗА: Синделар!! Погледај, узми слободно!! А... Шта кажеш?!
- ПИКА: Није лош.
(Враћа му фојџос)
- ЛАЗА: А види дрес!
- ПИКА: На штрафте.
- ЛАЗА: (Гесџи)
С реверима, баћо! Кад трчиш само ради!... То је био центарфор! Класична лепота!
(Сјреми фојџос)
Да сам на твом месту, ја би добро размислио. Колико сам те оценио добар си дриблер, у пољу не играш лоше, шут солидан, имаш преглед игре, само да поправиш игру главом. Сви услови да нешто направиш, ако будеш паметан и имаш неког да те гурне наравски. А Миле познаје пуно људи у подсавезу... Немој погрешно да ме сватиш, али најбоље ти је да се држиш Милета...
- ПИКА: Јебеш Милета!
- ЛАЗА: Немој, па то ти је будући таст, ха, ха!
- ПИКА: Нашо си мене да ложиш?!
- ЛАЗА: Ја не знам, прича се да нешто мутиш са Душицом!
- ПИКА: Ко прича?
- ЛАЗА: Опасан си! Само добра мала, свака част, Јел си мрчио?
- ПИКА: Што то тебе жуљи, који мој?!
- ЛАЗА: Добро, Пико, извини, нисам знао да је то озбиљно. Ако, гаји ти то у сваком случају, не дај мангупима да таслаче. Знам ја те осећаје... Знаш да ме Душица подсећа на једну моју... То теби сад овако причам...

Пљунута Душица... Ђале јој био прецедник клуба, ја таман играо први сезону. Загледала се у мене ко куче. Ја био млад, мењо женске. Не могу да кажем и она се мени свидла прилично. Знаш како то иде, посе се нисмо раздвајали. Ђале индустријалац, тамо не може да буде прецедник клуба ко оће. Он нешто начуо, па му било криво што сам ја Југовић, ал шта може, ишо сам и кући код њих, то је био замак, баћо! Ја јој купио и прстен, дао сам четри иљаде марака, имо сам лове тада... Ондак ме њен ћале зовне у уред, имао је фабрику тапета, тежак капиталиста. Уђем унутри, кад видим и Сиги седи на отоману и гледа ме заносно. Ја јој намигнем, као нема везе. Кад матори Хајнц избацио стомак, онако званично: Хер Лаза, видим да се волете и то је лепо, ал ми смо адвентисти, а Сиги се смешка и мрда главом, мож да правимо веридбу само ако пређеш у нашу веру. Ја зажмурим, не знам дал сам добро чуо! Одбрусим му по српски, не продаје се Лаза Докић тако лако! Сиги почела да плаче, само због ње нисам правио испад. Отад се више нисмо састајали. Долазила она и даље на утакмице, ја се правио ладан, посе се повредим и... Можда сам и погрешно, нису ти суботари лоши, мирни људи, ал да се покрстим, јебо те бог!... Био би господин, ко би знао шта сам, вера не пише на носу. Ни Сиги није личила на суботарку. Прошле године долазила она у Макарску с децом, јавила ми се са дописницом, само нисам тео да идем...

СМИЉА: *(С враћа)*

Што ниси отишо, што се мене тиче, мого си! Јел то прича за Сиги? Јебала те Сиги!

Пика изађе из свлачионице.

ЛАЗА: Смиљо, колко пута сам ти реко да ми не дираш у успомене!

СМИЉА: Каке успомене, шта лажеш ту!

ЛАЗА: Оћеш да ти покажем разгледницу из Макарске?

СМИЉА: Ај покажи!

ЛАЗА: Немам је код мене. стоји ми у нахткасни. Баш ћу ти покажем.

СМИЉА: Како ти измишљаваш, па то је страшно.

- ЛАЗА: Измишљавам? Има и датум на разгледницу, то си заборавила!
- СМИЉА: Боле ме дупе за твоје разгледнице!
- ЛАЗА: Знао сам да ћеш то да кажеш.
- СМИЉА: Пошла ми жица!
- ЛАЗА: Какав ти је само речник! Цицо, ти си толико огрубела...
- СМИЉА: Отвори ми овај лак!
- Лаза узима од ње бочицу лака за ноктје, ојћвара је и враћа јој. Смиља замацкава рују на чарайи.*
- ЛАЗА: Ти не личиш више на ону дивну девојку...
- СМИЉА: Јуче сам га купила. Не може да ми траје ни два дана!
- ЛАЗА: Ко да је то сад важно!
- СМИЉА: Брига тебе што ја идем ко слепица околo! То није важно!
- ЛАЗА: Купићу ја теби други мини-хоп, али сада...
- СМИЉА: Ко и досад што си ми купово! Од тебе не би ни примила...
- ЛАЗА: А блуза и мирис из Румуније?!
- СМИЉА: Вратићу ти! Ја ту крпу ни по кући не носим!
- ЛАЗА: Тако ми и треба! Ја луд, па купујем.
- СМИЉА: Шта си ми купио, шта, ајде кажи, шта?!
- ЛАЗА: Фала, Цицо, после свега што сам...
- СМИЉА: Кад си ме задњи пут извео негде на роштиљ?
- ЛАЗА: Како си површна! Жалосно је то како ти гледаш на живот и будућност. Само да се проводиш...
- СМИЉА: Ко се с тобом проводи, боље да се обеси одма.
- ЛАЗА: За мене су најважнија осећања.
- СМИЉА: Да сам била паметна, ја би се и данас проводила!
- ЛАЗА: Ти врло добро знаш да те никада нисам за твоју прошлост испитивао!
- СМИЉА: Ти да ме испитујеш?!
- ЛАЗА: Цицо, ја сматрам да смо се ми срели у годинама када човек другачије осећа. Тео сам да ти кажем...

- СМИЉА: Ко си ти да ме нешто питаш?!
- ЛАЗА: Молим те, саслушај ме прво...
- СМИЉА: Моја роба, мој дућан!!
- ЛАЗА: Цицо, немој да си вулгарна, није реч о томе!
- СМИЉА: Ма носи се!
- ЛАЗА: Јел сам те замолио лепо да ме саслушаш? Када смо се ти и ја нашли, мислим кад смо почели... и то, ја сам одма увидио да ће то бити...
- СМИЉА: Немој да се усудиш да ми поменеш још једаред...
- ЛАЗА: Па нисам ти ни реко... Откако си дошла ја хоћу да ти кажем нешто важно, ал ти си немогућа!
- СМИЉА: Ја сам се склонила од кише овди, нисам дошла тебе да слушам!
- ЛАЗА: Цицо, молим те... Зашто си така?!
- СМИЉА: Да ме оставиш на миру, јес чуо?! Не интересујеш ме уопште, јел ти јасно? Ти си мени гадан!
- ЛАЗА: Смири се, Цицо, молим те! Немој да се свађамо више...
- СМИЉА: И нећемо! Само немој да ми опет кукаш и да те затичем код мене! Шта ти имаш с мојом кевом да наклапаш?
- ЛАЗА: Ја њу поштујем, то је жена мученица!
- СМИЉА: Шта то тебе брига! Немој случајно да опет серете нешто!
- ЛАЗА: О мајки тако! Ја ако сам и говорио нешто, то је било зато што ти желим добро. Ти не знаш како су моји осећаји. Мене душа боле кад помислим на тебе!
- СМИЉА: Теби су живци пропали.
- ЛАЗА: Како ти мене не свађаш! Није мени за мене. Ти не знаш како су људи неискрени и себични, свако само гледа да те искористи! Због тога ме и стра за тебе. Никада нећеш да послушаш! кад си напуштала поса, реко сам ти: „Немој, Цицо, сетићеш се мојих речи“ и изволте, ево ди си сада! Шта вреди што се ја бринем, кад ти сама ниси толко интелигентна да видиш!
- СМИЉА: Немој ти да вређаш!!
- ЛАЗА: Увек се љутиш! Како можемо да будемо срећни, кад се не разумемо. Што не би и ми могли да живимо лепо?!

- СМИЉА: Зато што си гоља!
- ЛАЗА: Жао ми је што морам ово да ти кажем, ал није све у парама. Ја сам се увек дичио са мојим образом!
- СМИЉА: Да имаш образа, не би толко баљезгао и не би се бруко овди.
- ЛАЗА: Ти ниси свесна шта причаш.
- СМИЉА: Ти ниси свесан да си отписан одавно! Видиш да ти цуру ноге! Не би требало да ти дају да цепаш карте овди на стадијону.
- ЛАЗА: Мени цела управа признаје заслуге за „Младог радника“!...
- СМИЉА: Задужио си ти „Младог радника“ малопре!
- ЛАЗА: Нисам крив, легла ми на болесну ногу!
- СМИЉА: Мене би као жену било стид, покри се баксузу!
- ЛАЗА: Дошли смо до увреда и до понижења!
- СМИЉА: Ја сам дошла до понижења, кад сам на тебе спала! Имала сам прилике да бирам!
- ЛАЗА: Што те није Спаса одвео за Канаду?!
- СМИЉА: Само да сам тела, посло би ми човек гаранцију одма!
- ЛАЗА: Џукела хармоникашка!
- СМИЉА: Ти неког да називаш?! Погледај се, пацову дроњави!
- ЛАЗА: Цицо, немој да ме унижаваш.
- СМИЉА: Спаса је за тебе човек, а ти си крпа! Смрдљивко један!!
- ЛАЗА: Цицо!...
- СМИЉА: С њим сам знала да сам жена!!
- Лаза зајлаче наљо и ѓласно. Смиља се осврће зајпечена.*
- СМИЉА: Лазо!... Лазо, шта ти је!... Немој, наићи ће неко!
- ЛАЗА: Нек на... наиђе!
- СМИЉА: Шта ти је одједаред?! Шта пиздиш сад!
- ЛАЗА: Лако је теби да ме му... мучиш, кад знаш колко те водем!
- СМИЉА: На, убриши те слине. Види нашта личиш!
- Пружи му марамицу. Лаза кроз марамицу.*
- ЛАЗА: Нашо сам стан!

- СМИЉА: Што нисам бројала који је по реду!
- ЛАЗА: У Жа... Жарково.
- СМИЉА: У Жарково?!
- ЛАЗА: На Беле воде. Тео сам да те изненадим, а ти видиш кака си... Јел то опхађење?... Треба кирајџија да се исели за шес недеља и ондак ми можемо одма унутри.
- СМИЉА: За шес недеља?! Мене си нашо да ваташ на те што-сове? Иди се уми боље?
- ЛАЗА: Немој сада да ме правиш лудог, јел смо рекли да се узимамо чим нађем стан!
- СМИЉА: То нема ни говора, нисам ја толка будала ко што ти мислиш.
- ЛАЗА: Цицо??
- СМИЉА: Како узимање, јес ти нормалан?
- ЛАЗА: Знаш шта, Цицо, ја ћу ово да преболим... Само сетићеш се мојих речи... Доћи ће време кајања...
- СМИЉА: Јеси завршио?
- ЛАЗА: Како то цинички звучи из твојих уста: „Јеси завршио“.
- СМИЉА: Дај бре, откачи се фрајеру!
У вратима свлационице појави се Миле са фасциклом.
- МИЛЕ: Аха! Уфатио сам вас, тичице! Шта мутите овди, а? Опасни сте, углављивате рандес сигурно! Је ли, кад ће да правимо весеље, доклен да се вуцарате овако?!
- СМИЉА: Дај, Миле, не зезај и ти!
- МИЛЕ: То си је нешто насекирао! Кажу ел да га бијем, чим не слуша одма мени пријави! Него, Лазо, ове недеље играм проширен систем. Четри фикса и два трознака.
- ЛАЗА: Охо, то нема зезања! Шта си продо кола?
- МИЛЕ: Мммм... Хонорар. Шта има, то се зна, ако уложиш, мош и да се надаш.
- ЛАЗА: То је и моја парола.
- МИЛЕ: Идем на иљаду двеста комбинација.
- ЛАЗА: Иљаду двеста?!
- МИЛЕ: Толико. Мораћеш да останеш и посе радног времена. Ја ћу ујутру да ти донесем тикете у канцеларију.
- ЛАЗА: Бравос, Миле, права шема! Ја све мислио ти се зезаш.

- МИЛЕ: Ево ти парови, па вечерас мало размишљај. Коло није наивно. Ја планирам четири фикса, па да некако уклонимо...
- ЛАЗА: Не знам баш да мож да буде четри фикса... „Звезда“ игра са „Слободом“, то је један, добро...
- МИЛЕ: „Сарајево“ иде „Челику“, то је нула, знаш и сам да се Босанци помажу кад је густо, трећи ти је фикс у Зрењанину, „Партизан“ туче „Пролетера“ глат и „Динамо“ у Скопљу, то је кец сто посто.
- ЛАЗА: Не би им ја верово! Видиш да су нас прошле недеље заврнули са „Радничким“. Имали би једанаест.
- МИЛЕ: Па баш зато!
- СМИЉА: Јаки сте ми ви стручњаци „Вардар“ је гризо против Нишлија што је моро да се обезбеди од испадања, сад „Београду“ и „Пролетеру“ висе ноге! „Динамо“ се још није опростио од првог места. У Зрењанину не мож да буде двојка ни у сну, само нула, или кец. „Партизан“ је на средини, нема зашта да се ломи, а „Пролетеру“ дупе на тигању! И за „Звезду“ је чак питање! Прво место у цепу, већ мисле на летовање, а сви се на њу дрче! Мож да буде трознак лако.
- МИЛЕ: Али на Маракани...
- СМИЉА: Каке то везе има?!
- ЛАЗА: Добро, Цицо, јел се ми овди питамо, или ти?!
- СМИЉА: Кад баљезгате ко будале!
- ЛАЗА: Ако неко боље зна од мене ситуацију у првенству...
- СМИЉА: Кад си добио на прогнозу?
- ЛАЗА: Нисам добио што нисам имао средства да уложим!...
- СМИЉА: Ти немаш појма...
- ЛАЗА: Опет да се вређамо?!
- МИЛЕ: Ево, даћемо и њојзи двајес комбинација, баш да видимо!
- СМИЉА: Боле ме дупе за комбинације, само лупате фиксове офрље!
- МИЛЕ: А које би ти метла, Смиљче, животати?
- СМИЉА: Прво и прво „Вележ“ добија „Олимпију“, ту је кец сигуран.

- ЛАЗА: А што им не игра Бајевић?
- СМИЉА: Нема везе, игра Владић, он им је сад шпиц играч. Миле, плаћаш вечеру да ти кажем фиксове. До сада никад нисам оманула. Ти знаш кад се ја закунем у кеву!
- МИЛЕ: Ајде напиши твом Миленцету овди, ако убодемо, купићу ти бунду од лисице!
- СМИЉА: Купи твојој Борки, а ако оћеш фиксове, прво да ме водиш код Селета на вечеру.
- ЛАЗА: Ел мислиш да је лепо што уцењујеш човека?
- СМИЉА: Он мени није шеф, па да мора да му се увлачим!
- ЛАЗА: Ја и Миле смо пријатељи још док ни тебе нисам знао!
- МИЛЕ: Лазо и ти ниси кавалеџер, не мораш одма да реагираш! Шта је с тобом, Смиљо, пре ниси била така?
- СМИЉА: Нервира ме овај!
- ЛАЗА: Сад сам значи овај?!
- МИЛЕ: Чекај бре, Лазо! Немој се љутиш, Смиљче.
- СМИЉА: Ви боље да играте на Лото, ово коло ће да упрскате скроз! За шемаша није доста само лова, Миле, не сваташ ти како се деле бодови.
- МИЛЕ: Много нас нешто потцењиваш, ал савет примамо. Пази, „Ехо“ доноси контра фиксове него што си ти рекла! Ево ти, Лазо па простудирај мало.
- СМИЉА: То лутрија и штампа да намами таке ко ви! Препиши ондак знакове из „Еха“ и да те не боли глава.
- ЛАЗА: „Неизвесност у Нишу“, „У Склољу сва 3 знака“... Ти наши новинари!
- МИЛЕ: Пустите и њима сервирају...
- ЛАЗА: „Раднички“ у Пироту чека „Трепча“... Ту не може да буде реално. „Раднички“ губи већ две утакмице, „Трепча“ играла нулу с „Брегалницом“, а опет њојзи бодови требају ко леба. Сад и пироћанци су кући увек опасни... Тврд терен!
- МИЛЕ: Богами тесно, „Трепча“ рефлектира на Прву лигу!
- ЛАЗА: Ја лично мислим... Нула, или два.
- СМИЉА: Кеџ ко врата!!
- ЛАЗА: Тешко би се ја сложио, кеџ је ту клизав!

- СМИЉА: Ове године „Трепча“ има да причека. То се већ зна и зато ће да изгуби с пироћанцима. Погледај мало табелу источне групе.
- МИЛЕ: То ми све неизвесно!
- ЛАЗА: Збуњава нас намерно!
- СМИЉА: Миле, мењај ти помоћника под хитно, он зашта се увати...
- МИЛЕ: Па млад је, поправиће се, хе, хе!
- СМИЉА: Оће, оће...
- МИЛЕ: Виш, Лазо, како су ти жене, само негодују и критизирају! Тако и моја Борка... Не мош ни да је бијеш стално!
- ЛАЗА: Увек мора да се савлађиваш!
- МИЛЕ: ... Како би се сад извуко кад би ме опалило овај пут! Сева ме чир, то је добар знак, ал све ме нешто стра од овог кола. Није ово уопште наивно како изгледа! Ево видиш, сувише ми некако реално, сви фаворити играју кући, једино „Динамо“ што иде доле. Никако не волим овака кола, нит смрди, нит мирише. Ниједан прави дерби! Уопште ми не лежи.
- ЛАЗА: Мутно коло! То је најгоре кад не решава ништа на табели.
- МИЛЕ: Питам се просто дал да прескочимо овај пут, па да сачекамо следеће коло, пуно су бољи парови!
- ЛАЗА: Не би тео ништа да сугерирам, велика је лова.
- МИЛЕ: Погле, у Сплит се идуће недеље решава првенство, практично. Не знам ни сам!
- СМИЉА: Знаш шта, најбоље је да прескочите цело првенство, па лепо кад дође талијанска лига Интер – Милано, Лацио – Рома, Варезе – Катанија, Ланероси...
- МИЛЕ: Доклен ћеш ти да нас зајебаваш овди?! Ту си ми се попела! Јел теби јасно колку лову треба да треснем?! Шта сереш!!

Смиља се констјернирано окрене ка Лазу, који ћујке шврља оловком. Смиља пошом увређена оде до клује и седне.

СМИЉА: И ја сам кретенка!...

МИЛЕ: Ништа! Идем на иљаду двеста комбинација и готово!

- ЛАЗА: Твоја лова, твоја воља.
- МИЛЕ: Сутра кад донесем тикете, казаћу ти фиксове...
(*Опazi Дуду на вратиима*)
Ти ниси кући? Дођи овамо!... Долази овамо кад ти говорим!
- ДУДА: Што?
- МИЛЕ: Ништа ти нећу, приђи!
- ДУДА: Нећу!
- МИЛЕ: Јел сам ја реко да се вучеш кући?
- ДУДА: Мислиш да нисам видела тикете?
- МИЛЕ: Ти си видла, попишуљо! Ја се питам док мој леба једете!
- ДУДА: Можда и нећу још дуго, не бој се.
- МИЛЕ: Ма немој! Ако ти се не свиђа, друм! Само немој посе да ми се враћаш ко она несретница. Доста је мени једна распуштеница у кући!
- ДУДА: Ти си Даци и срушио брак, што је била луда, па те слушала.
- МИЛЕ: Да је слушала, не би се качила с оном барабом. Њу сам упустио, ал тебе ћу ја да утерам у шишу, ћеро мајкина!
- ДУДА: Нисам ја Даца, па да ми упропастиш младост. Ја сам одрасла и имам права да одлучујем...
- МИЛЕ: Марш, Сунце ти богово!...
- ЛАЗА: Немој, Миле...
- МИЛЕ: Шта немој! Оће госпођица љубав да тера! А овамо укор пред искључењем. Јел знаш ко бега из школе? Јел знаш?!
- ДУДА: То је моја лична ствар!
- МИЛЕ: Није лична док ја морам да црвеним пред разредног!
- ДУДА: А не црвениш што се коцкаш овде? Све ћу мами...
- МИЛЕ: Иди! Трчи одма! Ево ти за телефон!
- ДУДА: Мислиш да нећу да кажем?
- МИЛЕ: Пљуни жваку кад разговараш с оцом!
- ЛАЗА: Миле, смири се...
- МИЛЕ: Пљуни ту жваку!!

- ДУДА: Ево ти!
(Пљуне)
Па шта. Јел си сретан сад?
- МИЛЕ: Видиш, сад може, а? Прснуће ми чир од вас. Једва чекате да заклопим очи, да ми швалери изеду ово мало муке што сам скућио!
- СМИЉА: А шта би ти, да понесеш у гробу?
- МИЛЕ: (Пресече је њоџледом)
Во је добар док тегли. Сад не смем ни усрани тикет да попуњавам, Треба да се кријем ко криминалац неки!
(Извади буђелар)
Јел ово крадено, шта ли? Ринтам ко мазгов да ви мож да бесните! Само ја сам крив. Добар и луд су браћа! Требо сам вам ударим сучку одма, да се не чујете живе ниједна, а не да ме шпијунираш још!
- ДУДА: Нисам ја ни дошла овамо због тебе!
- МИЛЕ: Знаш шта оћеш с тиме да кажеш! Ал да знаш, док сам жив, онај преко мог прага неће! Тај филм неће да се даје. Нек те води у дворе, код мене нема!
- ДУДА: Ко ти шта тражио?
- МИЛЕ: Пратим ја вас одавно! Знаш и кад си пошла с њиме, знам за сваки пут кад сте седели код „Туриста“. Кад си ишла у Куршумлију са школом на ескурзију, мислиш да не знам да је и он бијо? Све знам, малко сам ја већи мајмун од вас!
- ДУДА: Он има права да иде де оће.
- ЛАЗА: То је сад неко време, модерна омладина, седне на мопед...
- МИЛЕ: Оћеш да ми направиш срамоту, јебем ти мајку божију!
- ДУДА: Ти мени не можеш да забраниш љубав, човече!
- СМИЉА: Сигурно, Дудо!
- МИЛЕ: Ти завежи!
(Дуди)
Не да ћу да ти забраним него ћу те сатрем...
- ДУДА: Не може нико да одређује ко ће кога да воли!
- МИЛЕ: Ја ћу тебе под кључ! Метнем ти само једну кофу у собици и до јуна нема напоље!!

- ДУДА: Докле ћеш да изиграваш кабадахују? Нисам ја теби на располагању!
- МИЛЕ: Чекај само док дођемо кући! Има да ти нашарам гузицу, па ће се чудиш!
- ДУДА: Шарај ти твоје тикете! Јеси свесан да се ја тебе више не бојим! Доста ми је тих претњи! Ништа друго и не знаш. Кад сам од тебе чула нежну реч?
- МИЛЕ: Душанка!
- ДУДА: Цео живот само вичеш и псујеш као силедија. И то ми је отац.
- МИЛЕ: Ја нисам отац?!
- ДУДА: Колко пута смо нас три оплакале због твог речника. Само умеш да се иживљаваш.
- МИЛЕ: Тропираш разред, па да те милким, шта ли?!
- ДУДА: Није реч о томе. Знаш ти добро шта ја мислим.
- МИЛЕ: Правићете ви мене од блата! Само, ово ниси смела да ми кажеш.
- ДУДА: Ја се тек спремам да ти кажем.
- МИЛЕ: Нећу више реч да чујем!
- ДУДА: Мораћеш, Миле!
- МИЛЕ: Миле?! С ким говориш ти? Ограничи се мало!
- ДУДА: То је оно, што ти не смеш да се суочиш са истином!
- МИЛЕ: Кад те залепим по та уста безобразна!...
- ДУДА: У целој тој ствари највише ме жао маме!
- МИЛЕ: А, видиш, ту сам те чеко. Сад се отварају карте. То вас она и подбуњава! Ако, ако, ћеро! Само нека бушка, нек вас подбуњава. А ја окрећем лист! Нећеш да учиш? Немој, иди на занат, чисти улице, шта те воља! Баш ме бриге! Радите шта оћете, ал знаш шта ће добијете од мене? Ово!

У врајџима свлачионице нагло се појаве Селе и Пика. Селе уђе, а Пика остиане у нелагодносџи код врајџа.

- СЕЛЕ: Шта је, не да лову, а? Претисни га само, Дудо, има да исповрти димрија. Шта сте сви ко на парастос, губите, шта има, ни први, ни последњи пут! Спорт је то. Пази ево је и Смиљка! Де си ти, лутко, ел си заборавила де ми је фирма. Пришрафио те овај Турчин, а?

СМИЉА: Честитам, Селе, пресељавате се у београдску. Саће пљуцкате на сиротињу.

СЕЛЕ: Па озбиљно смо и радили. Ништа није случајно. Савесно тренирамо, појачавамо редове. Каћ, Милисављевић са Уба, а имамо и још неке амбиције у виду. Да вам шапнем у поверењу: изгледа да ће још један да нам се придружи. Нећу да кажем који, само ћу да га погледам! *(Окрене се ка Пики)*

Шта си се скупио тамо ко попишан, оди међу људе!...

Прекиде га урлик љублике. Смиља зверне кроз ѝрозор.

СМИЉА: 3 : 1! Писка главом.

СЕЛЕ: Мајку му! Ево дадoste и почасни! Да сте овако од почетка, још би ми изнели гаће на штап. Ови моји се увек опусте у финишу. Утакмица траје све док судија не свира крај! Ал не мож да утувиш то у главу. Него, друштво, знате шта, да се ми не акамо даље; частим вечеру за све, а, шта кажете?! Лепо сад сви колко вас има овди цумле код мене! Шта је, директоре, шта си обесио нос? Криво ти што те зовем на вечеринку!

МИЛЕ: Немој ми и ти газиш на муку.

СЕЛЕ: Шта је сад то?

МИЛЕ: Пусти, Селе, ништа.

СЕЛЕ: Де је запело? Јел због Пике нешто? Дај да рашчистимо то одма. Пико, дођи овамо! Де је проблем? Па јел имате уста, мајку му!

ПИКА: Ма без везе...

СЕЛЕ: Шта је, јел сте се закачили нешто?

МИЛЕ: Селе, то није твоја ствар.

СЕЛЕ: Пико, што сте се посвадили?

ПИКА: Приватно нешто... Због Дуде...

СЕЛЕ: Ааа, то ли је! Значи љубомора! Ајде да се помирите лепо и одма сви код мене. Каке су то глупости! Смиљка, кажи Гери да вам да мезе, он зна већ шта ће да насече! Оставио сам младе бризле и фин черек у ладњачу, ал добро, то ћу ја кад дођем. Ајте ви, шта ме гледате, ја ћу да причекам крај, па ћу покупим и Тошу. *(Милеју и Пики)*

Каки сте ко деца!

Дуда демонстрајивно одгледа Милеџа, љриђе Пики и узме га под руку.

ДУДА: Ајмо, Пико!

Них двоје изађу из свлачионице. Миле их испрати љмурним љољедом. Смиља љољеда Лазу, који одсујно седи на клуџи, ља се и она зајуџи ка излазу.

СМИЉА: Селе, јел још точиш „Грома“?

СЕЛЕ: Имам сад Годоминско, још боље, видећеш.

СМИЉА: Лачо!

Смиља изађе најоље, а Селе се окрене Милеџу.

СЕЛЕ: Бре, Миле и ти га јebeneшеш вечито! Ајде полази! Што ти се не свиђа Пика? Леп дечко, спортиста. Шта оћеш? Него је треба да је обрлати неки чупавац, дрогација, да се заразите сви. Онда би видо комендију, да те милиција посећива! Шта ти смета што се воле? Пустите децу да живе, јебо те бог!

МИЛЕ: Ди ће да седнемо?

СЕЛЕ: Гера ће вам састави столове.

МИЛЕ: Немој само близу музике!

СЕЛЕ: Ма у малу салу!

Селе и Миле најсује свлачионицу. Лаза усјане са клује и љриђе љрозору. Посмајира шја се дешава на љерену. Фон кише и навикања. У врајима се љојави Смиља, засјане, љледа Лазу, који је не љримећује.

СМИЉА: Добро, шта је сад, ел ти идеш, ел не идеш?

Лаза се окрене, љледа Смиљу, зајим оде до чивилука, љолаћано скида с њега шушкавац и сак и љриђе Смиљи. Сјави кају на љлаву, обуче шушкавац и љребац сак љреко рамена. Сјоје и љледају се. Лаза седне на клују одсујно заљледан испред себе.

СМИЉА: Ти нећеш на банкету?!

Лаза љолако одречно одмахује љлавом. Смиља учини љокреј као да ће да крене, Лаза га више осети, нећо љримеји.

ЛАЗА: Смиљо... Седи још мало...

Смиља га љољеда, седне на клују уз сама враја. Поћује.

Екипа представе *Sporting life*

Предраг Лаковић у представи *Sporting life*

Миодраг Поповић Деба, Надежда Мирковић и Ђуза Стојиљковић
у представи *Sporting life*

Сцена из представе *Sporting life*

Ђуза Стојиљковић и Надежда Мирковић у представи *Sporting life*

Сцена из представе *Sporting life*

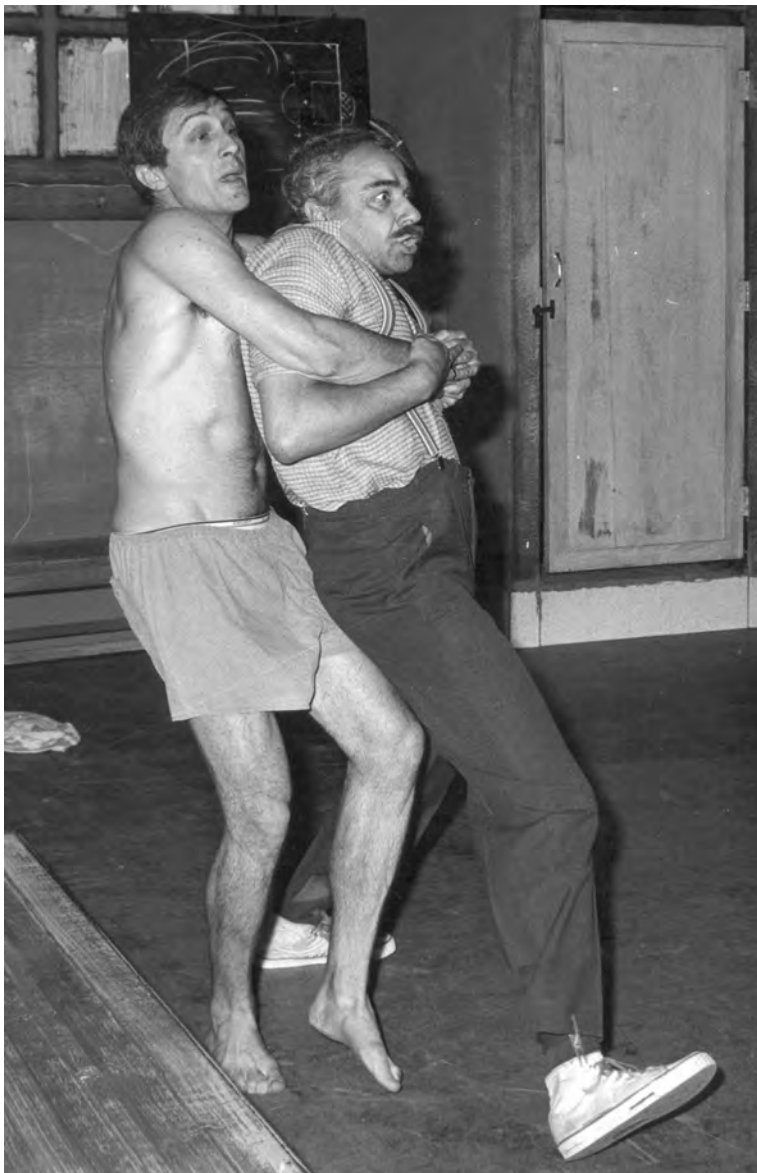
Миодраг Поповић Деба и Горан Султановић у представи *Sporting life*

Сцена из представе *Sporting life*

Горан Султановић и Ђуза Стојиљковић у представи *Sporting life*

Горан Султановић и Миодраг Поповић Деба у представи *Sporting life*

Les fleurs du mal
(*Цвей̄ови зла*)

Братислав Петковић

ЦВЕТОВИ ЗЛА
LES FLEURS DU MAL

улоге:

Властимир Ђуза
Стојиљковић

Тихомир Станић

Никола Вујовић

редитељ:

Братислав Петковић

ЛИЦА:

КРАЉ МИЛАН ОБРЕНОВИЋ

ГИГА ГЕРШИЋ,
министар правде
БРАНИСЛАВ НУШИЋ

улоге:
Тихомир Станић
Краљ Милан Обреновић
Властимир Буза Стојиљковић
Глигорије Гига Гершић
Никола Вујовић
Бранислав Нушић
редитељ:
Братислав Браца Петковић
композитор и музички уредник:
Зоран Живковић
костимограф:
Мирјана Остојић
преводацац и лектор:
Др. Олга Ступаревић

мајстор тона и светла:
Далибор Ружић
сценски техничар:
Томислав Девечерски
фотограф:
Душан Петковић
обрада тона:
Слободан Слаба Марковић
организатор:
Богдан Петковић
фотографија и графички дизајн
плаката и програма:
Н.С. Гривцов

КРАЉ МИЛАН:
„Морате бити своји Нушићу... Какви француски идављаци и куплети... Бивше европски оноако коаино сте своји... Ентинством и имитациоом небете ствђи нигас... Видад жабо да се мовн потквнв... „Комеди Франсезу“... Само отворато...“
„Ивине Сербике“...

Дворски салон, улазе Краљ Милан и Гиџа Гершић. Гиџа непрекидно њо рукама мојом тврду шамноцрвену фасциклу са свиленим везицама...

МИЛАН: ... Наредио сам да проветре „Орјенталски салон“... дуван ми све више смета... каним се да га баталим начисто... а и ви Гиго много дуваните...

ГИГА: ... Одлажем то већ годинама али мораћу, навика, гадна навика...

МИЛАН: ... Periculum in mora est... Ајте да прекинемо са том гадном навиком овога трена... Ја ћу да угасим моју цигарету а ви Вашу и крај...

ГИГА: ... Немојте тако нагло Ваше Величанство.

МИЛАН: ... Ви Гиго како хоћете, ја ову сада гасим и више ни једну нећу припалити.

ГИГА: ... Остаће Коста Таушановић без најбоље муштерије.

МИЛАН: ... Код „Бедуина“ ме више нећете сретати.

ГИГА: ... Обрадоваће се и доктор Владан.

МИЛАН: ... Неће ми више досађивати.

ГИГА: ... Ја ћу од Божића...

МИЛАН: ... Од Божића до Нове године, та прича ми је позната...

ГИГА: ... Знате како каже Милорад Шапчанин, ништа лакше него оставити дуван, до сад сам га бар педесет пута остављао...

МИЛАН: ... Ето какви смо ми Срби како ћемо направити неко велико предузеће кад ни дуван не можемо да оставимо... Ја богами, више времена немам, има много тога да се уради, нема узмака... Устав је готов, на путу сам да средим финансије... Знате, затражио сам зајам од Лендер банке, а аустријска влада, на Цареву ургенцију ми је послала 700 000 франака као поклон... Хоћу иза себе да оставим све чисто.

ГИГА: ... Нисам вас сасвим добро разумео Величанство...

МИЛАН: ... Ово још ником нисам саопштио, рачунам на вашу дискрецију, хоћу да се повучем, да абдицирам у корист мога Саше.

- ГИГА: ... Абдикација, немојте Величанство ко' бога вас молим, опет намесништво... Саша је још малолетан... Скочиће на њега лешинари и тек тада ћете видети колико противника има династија... Неће он моћи да се носи са њима као Ви...
- МИЛАН: ... Па ја нисам био пунолетан, а друго овај Устав ће га штитити. Гершићу, зар мислите да ишта верујем радикалима, добро знам колико љубе династију, осетио сам то на својој кожи... Примили су мито у виду овог парламентарног устава... Оваквим уставом ја сам их привезао за престо а да тога нису ни свесни...
- ГИГА: ... Бојим се да су врло свесно ушли у све ово...
- МИЛАН: ... Они мисле да сам овим уставом положио оружје... Не очекују да ћу ја да одступим, зато су и прогутали пропис у уставу да Краљ који абдицира сам именује намесништво свом малолетном наследнику... А на малолетно дете неће смети да ударе...
- ГИГА: ... Величанство, зар је њима ишта свето?...
- МИЛАН: ... Е мој Гиге, шта мислите зашто сам се толико заузимао, зар је било лако за сто довести Ристића, Гарашанина, Саву Грујића... Радикале, Либерале и Напредњаке још нико пре мене није натерао да нормално разговарају, а камо ли да се о нечему договоре, и да прихвате од корица до корица устав какав сам ја предложио... За време малолетности мог малог Саше под оваквим слободумним уставом владу добијају Радикали и неће смети отворено против династије, а у пракси ће видети да слободоумне установе нису за нашу земљу... Једним ударцем две муве... А допунићемо и тајну конвенцију са Аустријом... Оставка не сме утицати на спољну политику, Аустријски утицај мора остати...
- ГИГА: ... Признајем, учинили сте немогуће...
- МИЛАН: ... Ништа није немогуће, само је питање цене, а цена је висока... Снага ме напушта, потрошио сам се...
- ГИГА: ... Величанство, вама је тек 35 година у напону сте снаге...
- МИЛАН: ... Кад ме је доктор Владан ономад прегледао рекао ми је да сам слабонерван и да треба да се одмарам, да мислим више о свом здрављу, по први пут му дајем за право.
- ГИГА: ... Величанство, кумим вас, сада сте нам најпотребнији...

- МИЛАН: ... Ја хоћу да одем сам својом вољом, нећу да ме отерају ко' деда Милоша или убију ко' стрица Михајла.
- ГИГА: ... Са новим Уставом можемо од Србије да направимо државу како доликује...
- МИЛАН: ... Немојте бити наивни, са овом багром од политичара нема наде... Свако ту гледа само себе, свој лични интерес, партија му служи само томе, преко политике хоће да се обогати, каква државотворна идеја, погледајте ко су ти људи, те перјанице, малограђанштине, паланачког духа... Пашић не зна граматику, Таушановић не зна интерпункцију, Пера Тодоровић је једини писмен, али узима морфијум...
- ГИГА: ... Има ту и здравих људи...
- МИЛАН: ... Здравих сељачких демагога као Ранко Тасић и Димитрије Катић.
- ГИГА: ... Величанство, знам колико су вам јада нанели, али знате и сами, има у овом напаћеном народу још часних људи.
- МИЛАН: ... Па где су?... Оно што ја видим у политици то је од зла оца, од горе мајке... Анархисти, чудаца, са таквим светом се мора бити изнад њега. Макијавели је сума политичке мудрости... Све сами комунари, оцеубице, братоубице, страшан свет...
- ГИГА: ... Имамо Свештенство, имамо Академију, пуна је умних и часних људи.
- МИЛАН: Умни и часни... Гледао сам те умне и часне академике како се наслађују Панчићевом несрећом... Био сам потпуно затечен, смејали су му се иза леђа, називали га цвећарем... Откуд толико зло... Никад нећу сазнати...
- ГИГА: ... Грешка је била правити ботанички врт поред самог Дунава, то се морало једаред десити...
- МИЛАН: ... 20 година рада, однесе мутна вода у трену... Сироти Јосиф...
- ГИГА: ... То га је и убило...
- МИЛАН: ... Бог ми је сведок... Покушао сам да га утешим, да га спасем, одмах сам даривао имање на Палилули, Јевремовац је у брду Дунав му не може ништа... Наручио сам још већи стаклени павиљон... Из Бечког врта стиже 500 садница... Без Јосифа то све не вреди ништа...

ГИГА: ... Ваше Величанство није све тако црно, има Панчић својих ученика, толике генерације је учио и васпитавао, они ће наставити његово дело...

МИЛАН: ... Његов удес ме је потресао из темеља... Нисам патетичан али и део мене је нестао са тим вртом... Дане и дане смо проводили шетајући, радовао се као дете свакој новој садници... Почео је да гради ботанички врт исте године кад сам ја дошао у Србију, он је градио врт а ја покушао да градим европску Србију... Кад год сам присустао, кад ми је било тешко, одлазио сам тамо као на извор... Јосиф је био поносан на своје дело, то ми је давало снагу... Много ми недостаје... Кад сам дошао са његовог погребца у двор, те ноћи нисам могао да заспим... његова смрт ме је потпуно учврстила у одлуци да учиним крај мојој владавини... Двадесет година је и за мене превише, одлазим сам својом вољом, неће ме ни отерати, ни убити... Не желим да одем у легенду... Радије бих да одем у лов, закупио сам ловиште у Доњој Аустрији, Кронен Принц се већ љути, досадило му је да лови сам, а за две године се накопило јелена да је земљи тешко... Гиго, јавићу Вам се ајзис картом са призором из лова... Не замерите на шали али није ми до провода и уживања, ја то сматрам душевним простаклуком, хоћу само да се склоним јер мислим да је време...

ГИГА: ... Али зашто...? Русија се умирила, Радикали легли на руду „Тимочки мученици“ мирно почивају у својим гробовима, заборављена је Сливница, развод са Краљицом нико не помиње... Народно расположење је Вама окренуто, Величанство никада нисте боље стајали...

МИЛАН: ... Лажна је то слика мој Гиго, пола Србије би се радовало мојој смрти, ово је само пролазна еуфорија, овим Уставом сам им избио адуте из руку, већ сутра ће окренути ћурак...

ГИГА: ... Долазе неки нови људи...

МИЛАН: ... Немам илузија, то су деца истих оних завађених, полуобразованих егоиста и разбојника који су двадесет пута покушали да ме убију из ватреног оружја и једанпут да ме удаве у говњима... Сетите се Југова кад сам ишао да обиђем градилиште летњиковца, уђем у полски нужник и истог трена пропаднем... Моји верни племенити Срби подрезали греде... Првог Краља после Косова хтели да удаве у измету...

ГИГА: ... Смедеревски намештај...

МИЛАН: ... Смедеревски намештај... Ако постоји пакао, изгледа управо тако... Некако сам се одржао на површини викао као суманут, и кад сам већ помислио да је крај, напипам наган за појасом који сам сасвим случајно понео и на сву срећу наган опали, чују ордонанси и тако се спасем... Од тада се не одвајам од њега, сјајан револвер... Нису лагали лиферанти, заиста може да опали у свим условима... Зато сам официрима и саветовао да га уврсте у своје наоружање... Проучио сам све атентате од Јулија Цезара наовамо, али на тако нешто нисам наишао... Тешко је са тим живети, тај смрад још из душе нисам истиснуо...

Да је то некакав ружан сан или ноћна мора било би ми лако, али то је стварност, најстрашнија стварност... Кад се свега сетим за ових двадесет година велико је чудо да сам уопште жив, да седим у овом салону и да разговарам са Вама... Страшно је то колико сам ја сам Гиго, ни рођена жена није хтела да стане уз мене, никад не бих помислио да оно дивно створење може да се претвори у овакву аспиду... Да ради против мене, двора... Поред свих невоља споља, у својој кући да немам мир... Чиме сам то заслужио...?

ГИГА: ... Величанство, захвалите Вашим називи пријатељима који су злоупотребили гостопримство... Долазили су ти лицемери и сплеткароши на двор као у градски парк...

МИЛАН: ... Како је могла да подлегне тим, вуцибатинама... Где јој је мудрост...

ГИГА: ... Жена и мудрост...

МИЛАН: ... Својим неразумним поступцима је саму себе одстранила...

ГИГА: ... Понос... Ваше Величанство, нема ништа горе од жене која уобрази да јој је погажен понос...

МИЛАН: ... Понос!... Откад жене имају понос?... Сујета, Гиго... Ви сте сведок шта сам све истрпео, па ја сам Краљ...! Шта је са мојим поносом...?!

ГИГА: ... Све је то жалосно, Ваш бес је потпуно оправдан... Са друге стране пркосна и горда несавитљивост Краљице...

МИЛАН: ... Не знам шта је хтела...?

- ГИГА: ... Све је кренуло наопако од тог Висбаденског скандала, Кнез Бизмарк се понео тевтонски осино, ипак је страшно да се један онако Краљевић отима а Краљица протерује као каква скитница...
- МИЛАН: ... Треба да вам је јасно да Бизмарк више брине о угледу своје полиције него о угледу Српске династије...
- ГИГА: ... У односу на нашу опозицију Кнез Бизмарк је пример бриге о нашој династији...
- МИЛАН: ... Потпуно ми је утрнуло поштовање и било какво осећање према тим сподобама... Сервилност, хипокризија... Чим окренем леђа нетом се претварају у љуте републиканце, револуционаре, комунце, анархисте... Стриц Михајло је хтео да буде некакав Гарибалди и искасапили су га ханџарима... То су и мени наменили, потпуно су полудели... Није им довољно што убијају своје владаре него устају и на најмоћније Цареве... А не виде да, ако тако продуже, Срба уопште неће ни бити... После Берлинског конгреса само будала може да метанише Русији... Не виде слепци да је једини излаз приклонити се Бечу.
- ГИГА: ... Те незналице Вам највише замерају „аустрофилство“...
- МИЛАН: ... „Аустрофилство“... Па Русија мора сада са Бечом да се погађа и да попушта, а шта је за нас шаку јада остало...?! Захваљујући мом „аустрофилству“ Аустрија, не само да није ништа предузимала против наше самосталности, него нам је чак допустила да проглашењем Краљевине утврдимо ту самосталност... Да није трговинског уговора, шта би ми са нашим аграрним производима, једини смо ми повлашћени на њеним пијацама... Наш привредни напредак од тога зависи, они су нам прве комшије...
- ГИГА: ... Ближа кошуља од капута...
- МИЛАН: ... Тако је Гершићу...
- ГИГА: ... Али ни са Русијом не треба кварити односе...
- МИЛАН: ... Због Балканских ствари доћи ће до рата између Русије и Аустрије, у том случају је боље да будемо на страни Аустрије...
- ГИГА: ... Треба бити опрезан, има Русија овде много верника...

МИЛАН: ... Знам... Црногорског Кнеза, Митрополита Михајла, Петра Карађорђевића, Радикале... У овом тренутку то нам може донети само невоље... Погледајте Црну Гору, шта је добила од Русије?... Ништа... А ми богами, после Берлинског конгреса идемо напред... Међу нама, Гиго не верујем ја много ни Аустрији... Није лако бити између две империје...

ГИГА: ... Можда нисмо морали тако лако да се одрекнемо Босне, Величанство...

МИЛАН: ... „Nolens volens“... Морали смо Гиго, не можемо ми против најјаче империје на свету, али зато ће нам она помоћи око Македоније, коју су Руси наменили Бугарима... Шта мислите зашто сам потписао „Тајну конвенцију“ и ушао у рат са Бугарима осамдесетпете...

ГИГА: ... Величанство, рат смо изгубили, а Македонију нисмо добили...

Кроз отворен прозор дојци звуци музике, њодврискивање, Милан мало њојача ѓлас не би ли надјачао њо удаљено дивљање.

МИЛАН: ... Нисмо је добили, али то не значи да и нећемо... Ја сам успео да Македонију поново унесем у програм наше националне политике, и да ове назови патриоте мало забораве Босну до које им је стало колико и до лањског снега... Они не схватају да сам од наше земље отклонио непријатељство Аустрије у једно време када нам је оно могло бити врло опасно...

(Почиње да звони телефон. Милан брзо диже слушалицу)

МИЛАН: ... Ah, mon cher fils! Grace a Dieu! Quelle joie d' enterde ta voix! Tu embellis ma journee. J' aimerais te... Ало, ало, ало! Саша, сине! Бога му, ништа се не чује. Гиго, молим Вас затворите прозор, од те дивљачке музике ништа не чујем! Само крчи... Каква државна служба, такве и телефонске везе. Европа зове Србију, а Србија крчи!...

Гиѓа зајћвара прозор иза Миланових леђа, звуци музике се ућишиају.

ГИГА: ... Ваше Величанство, немојте се жистити, телефон је, знате и сами, за руралну Србију техничко чудо и треба времена...

МИЛАН: ... Како да се не жистим?! Прошло је десет година откако је уведен први телефон на двору, а он је још увек техничко чудо. Ајде да разумем народ, неписмен је, али,

молим вас, свеколика дворска администрација зазире од овога апарата, кад треба да подигне слушалицу, као да пружа руку ђаволу... Чак је и онај, прота Шабачки тражио у скупштини да се телефон избаци из употребе јер, вели, како католички папољупци из Беча телефоном шпијунирају шта се на нашем Српском двору прича... За два гласа тај предлог није прошао. Са ким ја то живим?...
(Пали циџарету, издувава дим)

Наша скупштина разуме само локалне потребе, државне не види... Не зна шта је модерно уређење... Двадесет година се прегањам са тим геацима, све што сам чинио за државу они су мислили да чиним за чиновништво...

ГИГА: ... Њихов државни програм има само две тачке: смањивање чиновништва и не повећавање пореза...

МИЛАН: ... Да сам њих слушао били би још увек на ступњу развитка Црне Горе, не би смо имали ни стајаћу војску, ни установе модерне државе...

ГИГА: ... Доказало се да сте Ви Височанство увек видели боље и даље...

МИЛАН: ... Нема ту велике памети... Једини излаз је приклонити се Бечу... Шта фали Баварском Краљу што признаје Пруског Цара... Па и мој деда је метанисао пред Султаном, стриц Михајло је био вазал... Друкчије нема спаса од истребљења за ове луде Србе... Али то њима не иде у главу... Живимо у доба великих империја, не виде да мале земље не могу опстати... Неће са Аустријом, мисле да би се боље провели као Руска губернија...

ГИГА: ... Јуче је у министарство стигла једна тужна депеша из Турске... Убијен је наш конзул у Битољу...

МИЛАН: ... Дезидер Прокић...!

ГИГА: ... Дезидер Прокић, заклаше га Бугарске комите на сред конзулата пред очима фамилије и особља...

МИЛАН: (Крсти се)
... Бог да му душу прости...

ГИГА: (Крсти се)
... Бог да му душу прости...

МИЛАН: ... Све лепше од лепшег... Кога ћемо сад да пошаљемо у тај караказан...

- ГИГА: ... Не знам Ваше Величанство, затечен сам... Нико нормалан неће у тај пакао...
- МИЛАН: ... Европа с' правом сматра да је у Македонији веће дивљаштво него у Централној Африци...
- ГИГА: ... Ја мислим да та културна и просвећена Европа и њени агенти и стоје иза ове трагедије и овог пакла...
- МИЛАН: ... Турска је на умору већ одавно...
- ГИГА: ... И питање је ко ће је наследити... Стварање ових националних државица, то је историјска случајност и привремени излаз условљен сударом великих сила које по праву могу рачунати на Турско наслеђе... То је теза Европске дипломатије...
- МИЛАН: ... Русија од Зое Палеолога себе сматра наставком Византије и као трећи Рим жели да обухвати све православне народе и да заузме Цариград... Зато подржава Бугаре јер су ближи Цариграду... Руси не могу бити наше политичко, већ само културно залеђе...
- ГИГА: ... Аустрија је скорашњим ратовима и савезима јасно показала да су области Европске Турске најприродније земље за њену колонизацију, па и Немачка у своме „Drang nach Osten“ и у својој „Welt – Politik“... Иако обе владе воде привидно – „Eine Turkenfreundliche konservative Politik“...
- МИЛАН: ... Не заборавите Француску и Италију... Ако се Турска ослаби потпуно се обезбеђују њихова колонијална освајања у Северној Африци која су Турци отели Арапима...
- ГИГА: ... Македонија, Санџак, Стара Србија по свом геополитичком и стратешком положају су нападна тачка и Гордијев чвор ове потмуле светске политике... По својој етничкој измешаности и традицијама ове су области у исти мах мамац којим велике силе зарад својих циљева хушкају мале државе једну против друге и у томе не бирају средства, Аустрија потпомаже младотурски покрет против свога „царског брата“ Абдул Хамида... А у исти мах грчке и бугарске комите између себе воде прави грађански рат... Убиства, разбојништва, пљачке, напади на села под изговором да су патријаршијска или егзархистичка... Македонија је постала пандемонијум...
- МИЛАН: ... Кога ми Гиго да пошаљемо у тај, у тај „Пандемонијум“...?

ГИГА: ... Величанство, оставите ми неколико дана, тешко је наћи погодну личност... Порта чини покушаје да Македонију потпуно „турцизира“ и да се учврсти, расељава Муслимане из Босне који се због Аустријске окупације исељавају, настојећи да образују не прекинути муслимански појас који би расцепкао и раздвојио остале етничке групе...

МИЛАН: ... Гиго, Ви то мени држите слово, као да сам Ваш ђак у великој школи, што хитније да нађите човека за Македонију, јасно!

(Гиџа једва стиже да каже „јасно“ преклапајући свој њихи ѓлас са Милановим енерџичним и њовишеним)

И, молим Вас, не могу више да Вас гледам како мотате ту мапу по рукама, шта ја то треба да потпишем!

ГИГА: ... Можда је боље, Ваше Величанство, да оставимо то за сутра...

МИЛАН: ... О чему се ради?

ГИГА: ... Смртна пресуда за...

МИЛАН: ... Дајте, за њега је и данас сутра...

Гиџа стиавља мапу на сто, развезује је, ошварва... Милан замаче њеро у масџионицу, њошџисује, издиже жућкасти лист харџије, њосиџа ѓа њрахом, одува њрах са листџа, стиавља ѓа на свој сто...

ГИГА: ... Ваше Величанство... дозволите, искрено се надам да ћете се, што се тиче Ваше абдикације, до двадесет другог фебруара предомислити, Београд ће бити искићен гирландама у Вашу част, капеле и хорови се увежбавају... Ја Вас лично молим, немојте сећи, размислите још... Ваш сан о модерној Европској држави се остварује...

МИЛАН: ... Сан о модерној Европској држави... Е мој Гершићу мене прогања један други сан, страхан сан који ми не да мира и који ми раздире душу... Ником га још нисам испричао, а осећам велику потребу да то неком поверим... Мислим да ће ми бити лакше ако Вам испричам тај ужас од сна...

ГИГА: ... Величанство, чините ми част...

МИЛАН: ... Сlike су јасне као на јави... Двор... Ја лежим непочинчан на својој постељи... У будоар упадају мени знана лица, моји заклето официри које виђам свакодневно... Као по команди ваде сабље из канија касапе ме ћутке уз

презриве осмехе... Крв пршти на све стране, ја све то гледам као да се то неком другом дешава, не осећам ништа, и тек кад се пробудим обузима ме ужас... Те кржаве призоре не могу да потиснем, тај сан ми се стално враћа, одузео ми је сав душевни мир... Бојим се да усним, бојим се да останем сам...

ГИГА: ... Величанство, знам колико волите Дубровник, поведите доктор Владана а радо бих и ја пошао са Вама да седимо сви тамо до прославе, да се сви мало одморимо... Превише сте се преморили...

МИЛАН: ... Отићи ћу у Дубровник али тек после двадесетдругог фебруара... Не мислим да је то премор, то је нешто много горе Гершићу...

ГИГА: ... Ноћима нисте спавали због рада на уставу, ја који сам ноћобдија једва сам издржао, Милован Миловановић се разболео...

МИЛАН: ... Тај сан је почео да ме прогони од пролетос кад сам се вратио из Кремне... Пред сам полазак довели ми Тарабиће... Митар Тарабић се дуго снебивао али ми на крају кроз сузе прорече да ће самном нестати династија Обреновића...

ГИГА: ... Српски Тиресија... Митар Тарабић неписмени сељак... Величанство, слутим ко може да стоји иза свега овога...

МИЛАН: ... Погодио је да ћу отерати Наталију...

ГИГА: ... То пророчанство се могло прочитати у дневним новинама... Цела Србија се тиме бавила... Све је било јасно и предвидиво, сви знају каква је Краљичина нарав...

МИЛАН: ... Прорекли су и страшну Топчидерску катастрофу...

ГИГА: ... Али тек пошто се она десила...

МИЛАН: ... Ништа није случајно Гершићу, ништа није случајно...

ГИГА: ... Величанство, наравно да није случајно, то су смислили Чеда Мијатовић и Пера Тодоровић, то је из њихове кујне... То им продаје листове „Мале новине“ и „Велика Србија“ се продају захваљујући Тарабићима и том празноверју... Пророчанство у триста наставака...

МИЛАН: ... Нисте сасвим у праву Гиго...

- ГИГА: ... Величанство, слушао сам Перу како прича да ће од Кремне направити Делфе, од Таре Парнас а од Ужица антички град Фокиду... Довели неког Проту Захарија Захарића који записује пророчанства јер су Тарабићи неписмени... Величанство, опростите али ја нисам склон езотерији те врсте...
- МИЛАН: ... Гиго мислите ли ви да се судбина може избећи или преварити...
- ГИГА: ... Ваша судбина је у вашим рукама Величанство... И кад желите да је надмудрите она је и даље у Вашим рукама...
- МИЛАН: ... У Божјим рукама Гиго и сасвим мало у мојим... И то што је у мојим рукама ја ћу сигурно урадити и немојте покушавати да ме одговорите... На прослави двадесетогодишњице моје владавине спремам не поздравни, него абдикациони говор... Добро ће запамтити двадесет други фебруар 1889., сасућу им у лице оно што заслужују... Ово што сам Вам рекао не сме да напусти овај салон...
- ГИГА: ... Молићу Бога да Вас прође та жестина и сујеверје...
- МИЛАН: ... Ја се не жестим а нисам ни сујеверан, али како да владам народом који сам почео да презирем, то више не могу да поднесем... Него ајте да одиграмо једну партију Ајнца па да идемо на ручак...
- ГИГА: ... Ајнц прихватам, а што се ручка тиче моја Марина је спремила пуњене тиквице са киселим млеком, а то не бих никако пропустио, и молим Вас да ми опростите.
- МИЛАН: ... Пуњене тиквице са киселим млеком, онда имате госта на ручку...
- ГИГА: ... Величанство, хвала Вам Марина ће се много обрадовати...
- МИЛАН: ... Партију Ајнца одлажемо, идемо на ручак...
- ГИГА: *(Погледа у бележницу)*
... Потпуно сам заборавио, има још једна аудијенција за данас...
- МИЛАН: ... Одлажемо за сутра, зар да нам се охладе тиквице...
- ГИГА: ... Величанство, до ручка имамо још сат времена, а за ову аудијенцију је молио лично др Владан...
(Имитира Владана)
... „Знате Гершићу, реците његовом Величанству да је то питање моје части...”

- МИЛАН: ... Питање његове части?... Онда је нешто важно, а о коме се ради...?
- ГИГА: ... Како да Вам објасним, Величанство, то је један робијаш...
- МИЛАН: ... Робијаш...?!
- ГИГА: ... Да, робијаш...
- МИЛАН: ... Ви се шалите, Владан ургира за робијаша да буде примљен код Краља у аудијенцију... Ако је и од Владана, много је... Па нисам ја шеф сале у „Дарданелима“...
- ГИГА: ... Знате није он баш обичан робијаш...
- МИЛАН: ... Обичан, необичан, свеједно је робијаш... Ово је већ преко јего... Ово је Двор није воденица...
- ГИГА: ... Дозволите Ваше Величанство, то је онај Нушић... „Нови Београдски Дневник“... Знате она песма што Вас је страшно наљутила...
- МИЛАН: ... Псеудоним „Гасарче“...
- ГИГА: ... „Гасарче“...
- МИЛАН: ... Па шта се то ради?!... Он треба да је у Забели, а не у предсобљу двора, који све више личи на чекаоницу треће класе... И шта ће рећи Драгутин Франасовић, коме живот дугујем, откажите аудијенцију, нећу да га видим...
- ГИГА: ... Величанство, њему је пуковник Франасовић опростио...
- МИЛАН: ... Ако му је Драгутин опростио, ја не морам, мени је та жена била више него мајка...
- ГИГА: ... Његов несретни отац, честити Ђорђе Нуша упутио је молбу Вама лично, пре неки дан је стигла на двор... Ако би сте хтели да је чујете...
- МИЛАН: ... О том Нуши заиста ништа лоше нисам чуо, прочитајте...
- ГИГА: (*Чија њисмо*)
... „Ваше Величанство, племенити Господару, уста су нема, а речи су немоћне да изразе оно што осећа срце једног несретног оца који лежи пред ногама Вашег Величанства и моли за милост свога осуђеног сина, из мојих груди у овом тренутку отима се само једна реч: милост, племенити Краљу! Младост је склона погрешкама и заблудама; Мој син је погрешно, и скриво, погрешка је

кажњена, он већ једанаест месеци седи у затвору, али права казна што он сам признаје данас своју погрешку и свесрдно се каје, а ја Вам Величанство, могу дати најсвечаније обећање да мој син никада више неће запасти у подобну погрешку. Сед, стар, немоћан, љуто уцвелењ под старост том кобном погрешком мога сина, ево ме где сузан пред Вама Величанство молим за милост мога детета, полагајући сву наду на познату великодушност племенита срца Краљева, и прилажући уз моју препокорну молбу великодушно опроштајно писмо господина Франасовића.“

Вашег Величанства
Најпонижнији и најоданији
Ђорђе Нуша
Отац Бранислава Нушића

МИЛАН: ... Отац као отац... Више ме занима шта му је Драгутин написао...

ГИГА: ... Ево ту је и његово писмо...

МИЛАН: ... Дела прочитајте...

ГИГА: (*Чита писмо*)

... „Господине Нушо, Ви сте обратили на ме с’ молбом да опростим вашем сину Браниславу увреду коју ми је нанео вређајући спомен сенипочивше матере приликом њеног погребца, једном скарадном песмом штампаном у неком дневном листу. Ваш син није због те мени нанешене увреде осуђен, већ због тога што је његовом песмом вређао узвишену особу Његовог Величанства Краља због тога што је Он из пијетета указао последњу пошту покојници пратећи је до вечне куће. Нећу да сада овде узимам у оцену тог дела Вашег сина, али мислим, да ако има у себи најмањи осећај части, да ће га доцнији обливати румен стида кад год се буде сећао какву је прилику изабрао да вређа узвишену особу Владара и сен једне покојнице, која је уживала опште поштовање. Дакле као што рекох, Бранислав није због мене осуђен, али ако је услов његовог помиловања мој лични опроштај, онда му потпуно опраштам.

Ваш
Драг. Франасовић
Пуковник

МИЛАН: ... Је ли то све...?

- ГИГА: ... Углавном... Има још једно писмо команди ескадрона гарде...
- МИЛАН: ... Какве везе моја гарда има са овим случајем...?
- ГИГА: ... Упутио Пера, официр гарде, брат дотичног Нушића...
(*Чииа писмо*)
... „Због разних неприлика и непријатности које сам због истог презимена са мојом браћом од стрица и рођеног брата претрпио, решио сам да моје садашње презиме Нушић заменим и узем за будуће презиме име мога оца, а то је Ђорђевић, стога најчтиввије молим командира, да изволи код надлежног места подејствовати да могу моје садашње презиме заменити презименом Ђорђевић.
Петар Нушић
Водни официр Петог ескадрона Краљеве Гарде
- МИЛАН: ... Ко ће коме, ко брат брату...
- ГИГА: ... Има још једно врло занимљиво писмо, писмо упућено мени од стране тог Нушића, молио бих Вас да га прочитате...
- МИЛАН: ... За данас ми је доста писама...
- ГИГА: ... Учините ми то, нећете се покајати, уверавам Вас...
- МИЛАН: (*Узима писмо мрзовољно*)
... Ајде кад сте толико навалили... Леп рукопис... „Драги ујаче“... Побогу Гиге, зашто ми нисте рекли да Вам је сестрић, не бих га слао на робију због оне будалаштине, како сам могао да знам...
- ГИГА: ... Нисам ни ја знао да имам сестрића до тог писма, ако га примите у аудијенцију први пут ћу га видети...
- МИЛАН: ... Чекајте, ништа ми сада није јасно... Јел он ваш сестрић или није...?
- ГИГА: ... Наравно да није... Ваше Величанство, читајте даље, молим Вас...
- МИЛАН: (*Чииа*)
... „Имали би право да се љутите на мене што Вам се до сада нисам јавио али Вас нисам хтео да узнемиравам, знам да Вас интересује како се осећам овде, у овој необичној кући, не могу рећи да ми је угодно као код куће, али не могу ни да се пожалим. Једино ме убија досада од дугог времена. Када би ми било дозвољено да могу писати, верујте стрпљиво бих сачекао две дуге

године мога тамновања. Ја мислим да ми се то може учинити, јер верујте не бих писао никакве политичке ствари. Молим Вас кад дође моја мајка код Вас, поздравите је и реците да ништа не брине. Поздравите много и ујна Марину.
Ваш сестрић Брана“

ГИГА: ... Шта кажете Величанство...?

МИЛАН: ... Ванредно бистар и окретан момак... Министра правде прогласи за ујака... Сад је јасно што се шетка по Београду...

ГИГА: ... Управник по дужности чита затвореничку пошту, стави забелешку „видео“ и има права да робијаша, ако се овај добро владао пусти кући на неколико дана... И као што видите, Илија Влах, управник затвора једва је дочекао да прође та година па да га пусти...

МИЛАН: ... Па да упознамо тог Вашег „сестрића“, поету аматера, сокачког Хомера...

ГИГА: *(Изађе из салона и убрзо се враћи)*
... Рекао сам ордонансима да га пусте...

МИЛАН: ... Зашто стојите пред вратима, уђите...

Нушић улази, сајлиће се, њада, брзо усџаје и сџаје као киј... Милан и Гиџа се смеју... Милан се мало љрибере од смеха ња ојей љрасне у смех, окреће леђа, усјева да се смири зајим узима књиџу са сџола, љолако окреће сџранице и љочине да чџија на француском. Исџо-времени, Гиџа корисџи љај љренуџак, љомаже Нушићу да доџера одело на себи.

МИЛАН: ...Le poete est semblable au prince des nuees
Qui hante la tempete et se rit de l'archer;
Exile sur le sol au milieu des huees,
Ses ailes de geant l'empeschent de marcher.
Знате ли ко је ово...?

НУШИЋ: ... Шарл Бодлер, *L' Albatros*, трећа строфа...

МИЛАН: ... Гиге Ваш сестрић познаје поезију, нема шта... Сад ме тек чуди како је могао да напише ону глупост, како се зваше...?

НУШИЋ: *(Тихо)*
... Погреб два раба...

МИЛАН: ... Како...?

НУШИЋ: *(Гласније)*

... Погреб два раба...

МИЛАН: ... Лепо би било да нас подсетите на тај случај и да нам ту ствар одрецитујете, не мора у целости, само задње версе, да чује ујка Гига зашто сте отишли у апс...

НУШИЋ: ... Ваше Величанство, ја сам се одрекао те песме...

МИЛАН: ... Није ваљда... Млади Хомере, то Вам историја неће опростити, не можете се тек тако одрећи свога првенца... Да чујем...

НУШИЋ: ... Ваше Величанство, ту ствар сам потпуно заборавио...

МИЛАН: ... Нећете ваљда да нас разочарате, уосталом ја сам Вама рецитовао, ја сам Краљ, а Ви сте робијаш, да чујемо...

НУШИЋ: *(Снебивајући се, тихо)*
... Потмуло су ударала звона,
ударала звона из буцака...

МИЛАН: *(Љутиио)*
... Чујте, или ћете декламовати да чујемо, или зовем стражу...!

НУШИЋ: *(Сасвим гласно)*
... Потмуло су ударала звона,
ударала звона из буцака...

МИЛАН: ... Тако, можда би могло и мало тише...

НУШИЋ: ... А и што би да се чини цева
Кад је пратња српскога јунака
Српска децо што мислити знате
Из овога поуку имате:
У Србији прилике су таке,
Бабе славе, презиру јунаке.
Зато и ви не муч' те се цабе.
Српска децо, постаните бабе...

Нушић застјаје, Милан му руком йоказује да настјави, и йако све до краја йесме... Милан йовремено убаци „Гласније Нушићу“, ужива у његовом мучењу и йрезнојавању.

МИЛАН: ... Погреб два раба... Ово је погреб доброг укуса... Једино вам рима иде од руке, а све остало је јадно... „Зато и ви не муч' те се цабе. Српска децо постаните бабе.“ ... Жабе, бабе, како Ви то зовете елидирање, тако некако... *Poetika licencia*... Мало је две године робије за ово... Захвалите Вашем ујаку Гиги... Тражио бих апелацију истог часа...

НУШИЋ: ... Ваше Величанство, ја се дубоко кајем, ни на крај памети ми није било да Вас увредим, да нападнем Вашу високо племениту личност...

МИЛАН: ... Немојте себи ласкати... Какав је то напад... Ових двадесет година око моје главе праште прави куршуми, мој народ је показао невиђену упорност да ме се реши... Ви сте ме само много наљутили, да сте бар песник... Ја праве песнике не терам у апс... Воја Илић ме је директно прозвао, читали сте „Маскенбал на Руднику“, био сам љут као рис, много више него на Вас... Али Воја је написао и „Пећину на Руднику“ и ту се откупио, не можете затварати једног песника... Али такав дилетант какав сте Ви мора да се научи памети на самом почетку... Једино што сте успели је да скренете пажњу на себе, јер да сте кренули од пандура, писара, капетана, среских начелника, добили би сте пендреком по туру, нико Вас не би приметио и прошли би сте много јефтиније, слава кошта, постигли сте циљ, цела Србија зна за Вас, постали сте славни преко мог имена... Сад пошто сте ме као тему потрошили пред Вама је Србија и просто се нуди Вашем оштром перу... Имам утисак да сте човек живог духа, брзе и проникљиве памети али морам признати да сам Вас друкчије замишљао... Мислио сам да сте крупан човек, грдосија... Окрените се Вама блиским темама... На пример пишите о протекцији...

НУШИЋ: ... О протекцији...!

МИЛАН: ... Да о протекцији... Ви сте захваљујући протекцији што Вам је ујак министар правде пуштени из апса и дошли право на двор... Протекцију очекује и управник затвора, како се оно зваше...?

НУШИЋ: ... Илија Влах Ваше Величанство...

МИЛАН: ... Илија Влах очекује унапређење од ујка Гиге јер му је сестрића послао на допуст због доброг владања... Ту се преплиће и каријеризам, лицемерје, лаж, удворништво... Не требате много трагати, ето Ваш брат Пера командир вода Петог ескадрона Гардијске коњице, променио презиме Нушић у Борђевић, да не дај боже неко не помисли како има везе са Вама... Ето Гиге какве сестриће имате...

Кроз њорозор се чује њлех музика и њодврискивање.

Краљ Милан се њрене и њриће њорозору.

МИЛАН: ... Мора да се позове стража ово је неиздрживо, већ трећи пут пролазе од Калемегдана до Славије... Дођите Гиго... То треба одмах похапсити, нема ни труни грађанског васпитања... Погледајте ону простакушу у првом фијакеру... Треба јој ударити двадесет пет по туру па да вришти с разлогом...

ГИГА: ... Живка Поповић...

МИЛАН: ... Ви је познајете!...

ГИГА: ... Величанство, то је жена напредњака Симе Поповића кога смо јуче предложили за Министра...

МИЛАН: ... То Симина жена!... „Стигао циркус у ваш град“... Нушићу приђите, погледајте и запамтите овај приказ, ево Вам теме... То Вам је српска „Госпођа Министарка“... Дефиљује са две банде цигана... Шта нас тек чека када јој мужа именујемо, ја не смем ни да помислим... Колико сутра замените тог једног Симу неким нежењом или удовцем...

ГИГА: ... Радикали ће једва дочекати...

МИЛАН: ... Радикали... Како ће да обузда Радикале кад не може једну женетину...

ГИГА: ... Како сада да му саопштим, смејаће се цела скупштина... Биће јако незгодно...

МИЛАН: ... А ово је згодно, ова домородачка вриска, смислите нешто кажите била је грешка... Уосталом кажите Краљ се наљутио због овог циркуса пред прозорима двора... Е мој Нушићу од „Дарданела“ до двора нема ни пола километара а по кафанама седи задрибанда достојна једног Париза или Беча... Кад се будете враћали погледајте мало та лица, то су праве галерије физиономија какав Тулуз Лотрек и његови вагабунди, овде би Бројгел имао посла... Пред нашим очима се судара Европа и Оријент, само посматрајте и бележите, Србија је земља чуда...

(Пребира њо сџолу)

... Ево је, хоћу нешто да Вам поклоним, нешто што сигурно нигде нећете наћи... Права посланица

(Пружа Нушићу визиј-карџу)

... Прочитајте да чује и ујка Гига...

НУШИЋ: ... „Алекса Жунић, срески шпијун, срез Шабачки, округ Мачвански“...

МИЛАН: ... Voilà... Именом и презименом...

ГИГА: ... Да није нека шала Величанство...

МИЛАН: ... Каква шала... Ствар је крајње озбиљна... Како да нешто сазна ако се не зна да је шпијун... Бистар момак поделио визт-карте седи код куће и прима пријаве... Тај боље познаје менталитет народа од целе Ваше књижевне братије из „Дарданела“... Него да ми пређемо на ствар... Шта је сврха ове аудијенције, зашто сте Ви овде Нушићу...?

НУШИЋ: ... Ваше Величанство, дубоко се кајем због своје глупости и молим помиловање...

МИЛАН: ... Молите помиловање... Гиге шта да радимо са Вашим посрнутим сестрићем...?

ГИГА: ... Ваше Величанство, урадите по Вашем нахођењу, сигуран сам да неће бити лоше Ви сте племенит човек...

МИЛАН: ... Не бисте натраг у затвор... Мора да Вам је било много тешко...

НУШИЋ: ... Величанство, мени је држава помогла, кад сам завршио универзитет, нисам знао где ћу, лево или десно, као ћорава кока, адвокатура, новинарство, позориште... У Пожаревцу сам имао времена да размислим шта ћу у животу радити... То је за мене универзитет, санаторијум... Пре тамнице нисам умео да мислим на прави начин... Одвојен потпуно о хуке живота и од догађаја, одвојен од вреве и комешања светског, као робинзонски усамљен чувар куле светиље, који посматра буре на пучини које не допиру до њега, човек се измеђ четири тамничка зида повлачи у себе, збере све мисли те као рефлекторска жижа обасјавају предмет на који се простиру...

Милан изненада устјаје, ѓраби Наѓан са сѓола и, ѓрескајући враћима излази из салона ѓромаја коју је начинио ѓоджже жућчи листи харћије са сѓола и баца ѓа на ѓод... Гиѓа и Нушић осћјају сами. Нушић сервилно диже харћију са ѓода, ѓоѓлед му се задржава на садржини, руке му ѓодрхћавају, сћавља харћију на истѓо месћо одакле је ѓолећела...

НУШИЋ: ... Господине Гершићу, да нисам нешто лоше рекао па се његово Величанство наљутило?...

ГИГА: ... Нисте Нушићу... Нема то са Вама никакве везе... Његово Величанство има много крупнијих брига...

НУШИЋ: ... Врло се непријатно осећам... Да ли ће се његово Величанство вратити?...

ГИГА: ... Сигурно ће се вратити, не брините...

НУШИЋ: ... Понео је Наган...!

ГИГА: ... Он се од њега не одваја ни кад иде у тоалет...

НУШИЋ: ... Бојим се да нисам допринео његовој љутњи...

ГИГА: ... Да ли се ми Нушићу однекуд знамо...?

НУШИЋ: ... Господине Гершићу, Вас сви знају...

ГИГА: ...*(Узима писмо са столице, гледа га)*

Ово сте Ви писали

*(Пружа писмо Нушићу, Нушић узима писмо и сконцен-
трисано га посматра)*

... Имате читак и леп рукопис... Не морате ми ништа објашњавати, све ми је јасно, али откуд сте знали да ми је жена Марина...?

НУШИЋ: ... Покојни Арсеније, први муж госпође Марине је мој даљи рођак, па су тако и Ваши пасторци Богобој и Персида такође моји даљи рођаци...

ГИГА: ... Мала је ова наша Србија ако се мало потрудимо сви можемо бити рођаци... А Ви сте се својски потрудили... И нека тако и буде ако немате ништа против, од сада ме можете звати ујаком...

Зазвони телефон на столи, Гиџа пође ка вратицама да види да ли ће се појавити Краљ, телефон и даље ујорно звони, Гиџа подиже слушалицу.

ГИГА: ...Oh! Votre Altesse Royale! Mon Prince! Quel honneur d'entendre Votre voix. Je suppose que Vous voulez parler a Sa Majeste Votre pere. Pourriez – Vous attendre quelques instants que j' avertisse Sa Majeste... Et j' espere que nous aurons bientot le plaisir de Vous voir chez nous, a Belgrade...
(Гиџа ступио слушалицу и отрчи до вратица)

... Зовите његово Величанство... Биариц, његово Принчевско Височанство је на апарату!...

У салон улази Краљ Милан и узима слушалицу.

МИЛАН: ... Ah, mon cher fils! Grace a Dieu! Quelle joie d' enterde ta voix! Tu embellis ma journee. J' aimerais te transmettre toute la chaleur de mon amour peternel dans ton lointain Biaritz... Саша мили мој, како ми је драго да те чујем много си ме обрадовао, надам се даћемо се ускоро видети... Много ми недостајеш... Ало, Ало, да да чујем те... Како? Како? Да стигао је велосипед из Беча пре три дана... Сашенка не брини, ту је у салону испред мене, јесте све је као што си рекао... „Диркоп“, лагани модел, са ацетиленском лампом... Зелене боје, као на реклами у „Илустрациону“... Јесте, директно из фабрике... Има и звонце
(Принесе слушалицу и зазвони)

... Нико га неће јахати, чека да ти дођеш... Драги мој Сашенка, надам се и желим да Божић проведемо заједно... Ало, Ало... Прекиде се веза... Модерна техника...
(Луја по ћасћеру телефона)

... Ало централа покушајте да успоставите везу са Биарицом... Нушићу где смо оно стали...

НУШИЋ: ... И како је то прекрасна панорама када се из усамљености посматра свет кроз такво једно стакло на догледу као што је „Апсански прозор“...

Док Нушић љовори Милан се обраћа Гиђи.

МИЛАН: ... Добра је справа овај телефон али скроз несигурна, довољно је да дуне ветар и покида жицу у сред разговора...

НУШИЋ: ... Као набујала река тече живот набујалим стазама, тече и руши препоне разрива обале, крха бране, плави долине и односи собом све, све што нађе, све што збере, читав корзо људских врлина и људских слабости дефилује испред стаклета на овоме чудноватоме догледу. О колико новина, колико занимљивости и колико истине која се голим оком не опажа...! Ја сам све те слике док сам и сам био на тој стази, али оданде из ћелије увеличане стаклетом, оне сасвим друкчије изгледају... Научио сам да мислим како треба...

МИЛАН: ... Баш лепо... Какав диван трактат о затвору... То је и била сврха, сад сигурно не бисте побркали редослед и не бисте прво ударили на Краља него би кренули одоздо, од пандура, писара, капетана, страначких бунџија... Видим разумете француски, да ли умете и да пишете на француском...

НУШИЋ: ... Како да не Величанство, написао сам пар водвиља и неколико куплета на француском...

МИЛАН: ... Занимљиво, да ли сте били у Француској?...

НУШИЋ: ... Никада Ваше Величанство...

МИЛАН: ... Никада нисте били у Француској а пишете француске водвиље!... Лепо је и похвално што знате француски, али ако сте мислили да ће неко у Француској играти водвиље и куплете које пише један Србин, онда сте много необавештени...

НУШИЋ: ... Слао сам их поштом у „Комеди Франсез“... Под псеудонимом...

МИЛАН: ... У „Комеди Франсез“... Гиго, Ваш сестрић ме је, морам Вам рећи прилично разочарао... Писао водвиље на француском... То је већ озбиљан провинцијализам... Нушићу, молим Вас немојте никоме причати да сте то радили... Ваш ујак и ја у мемо да чувамо тајну... Зар сте стварно мислили да преко водвиља писаних на француском дођете до Европе?... Морате бити своји Нушићу... Какви француски водвиљи и куплети... Бићете европски онолико колико сте своји... Епигонством и имитацијом нећете стићи нигде... Видла жаба да се коњ поткива... „Комеди Франсез“... Само отворите „Новине Србске“ (Узима новине са стола)

и имате „Комеди Серб“... Овде ништа не треба додати, какви француски водвиљи... Слушајте... Радикали Сава Гавриловић звани отров, Мита Јанковић звани Робеспјер са Мишом Вељковићем званим Бомарше, Гиго, обратите пажњу на надимке, намеравали да дигну буну у Ваљево кад су их сколали пандури Мита звани Робеспјер прогутао проглас за буну и ајде докажи... Робеспјер прогутао говор и оде комуна... Шта кажете на то...? Онда срески начелници, па министри... Једино у Србији имате министра железница који не сме у воз, док дођете до мене има толико тога... А можда ћемо се и боље упознати... Ви Нушићу претпостављам волите свој Српски род...

НУШИЋ: ... Изнад свега Ваше Величанство...

МИЛАН: ... Ако га заиста волите зашиљите перо па изнесите на видело све његове мане и пороке не би ли се постидео и постао бољи... Али то је сфера уметности, литературе, духа... Ја ценим да би сте Ви могли и да учините нешто

практично... Гиго, наложићете Чеди Мијатовићу да му министарство сашије фрак по мери... Да се не спотиче... Кога онда у Битољски конзулат да пошаљемо... Он овакав до Битоља неће стићи читав, овај фрак му је бар три нумере већи...

ГИГА: ... Значи Битољски конзулат...

НУШИЋ: *(Зајрејаше)*
... Битољски конзулат...!

МИЛАН: ... Нисте задовољни?... Можда сте очекивали Париз, Лондон, Рим... За сада нам је упражњен само Битољ, дивна варош, климатско место... Сресћете праве комите, праве шпијуне Абдул Хамида, грчке попове, а ту је и живописна Влах клисура... Неће Вам бити досадно...

НУШИЋ: ... Величанство, оправдаћу указано ми поверење...

МИЛАН: ... Од овог тренутка нисте више робијаш, сада сте екселенција, службеник конзулата Краљевине Србије у Битољу... Честитам... Ујак Гига ће Вам дати ближа упутства...

НУШИЋ: ... Величанство, недостају ми речи којима бих изразио бескрајну захвалност...

МИЛАН: ... Захвалите ујка Гиги, др. Владану а посебно Вас је препоручио један мој велики пријатељ, Шарл Бодлер, Француз... А француски је језик дипломатије... Његову књигу ћу Вам позајмити, чувајте је, јер је са посветом... „A mon grand ami; Amateur de poesie, Milan, Roi de la Serbie en souvenir des jours passes a la Rotonde... Charles Baudelaire“.
... Август 1878. пре десет година, значи толико дуго нисам свратио у Ротонду... То Вам је најбољи кафе у Паризу... Кад се сретнемо следећи пут, попричаћемо о Бодлеру...
(Даје му књигу)
... Аудијенција је завршена, срећан Вам пут...

НУШИЋ: ... Благодарим Ваше Величанство... Ујаче, до виђења...
(Повлачи се уназад и излази из просторије)

МИЛАН: *(Погледа Гиџу)*
... Ујаче!...
(Викне)
Нушићу!...

НУШИЋ: *(Брзо се враћа у салон)*

... На служби Ваше Величанство...

МИЛАН: ... Сад сте ушли много брже него први пут, а нисте пали...
Имам само још једно питање за дипломату почетника...
Кад сте долазили да ли сте пали случајно, или намерно...?

НУШИЋ: *(Прави паузу, погледа Гиџу)*

... Величанство, имао сам велики трен... Први сусрет са
Вама...

МИЛАН: *(Прекине га)*

... Значи позориште... Ви сте рођени комедијант... Пи-
шите комедије Нушићу, то је Ваш жанр... Срећно...

Нушић излази, Краљ и Гиџа се љледају и смешкају.

МИЛАН: ... Идемо на тиквице код госпа Марине, а успут ћу Вам
испричати нешто о овом Двору што сигурно нисте знали,
ах, да не заборавим...

(Узима са столице мрину пресуду, цела је)

нек данас није сутра...

Излазе.

КРАЈ

Кришике

спонзори:
ALMA QUATRO
ДУНАВ ОСИГУРАЊЕ
ТЕЛЕКОМ СРБИЈЕ

Братислав Петковић

ЦВЕТОВИ ЗЛА
LES FLEURS DU MAL

Братислав Петковић, савремена поетика и драматургија играо у драмама: „Sporting Club“, „Grand Prix“, „Kasabier“, „L'agon d'Himour“ i „Les Fleurs du Mal“ подсетио нас је на тоналну аудске дуње која није набујала на сјају у модерним временима, у ма какве се одоре пресликала. Благ то краљеве, ервији или нупроизводи аудског друштва. Брацини алкови зраче осећајношћу, раскријанци пред временом и животом, без костима и титула које им је свакодневница додавала.

У сценском изразу Браца је успео да се ослободи свих могућих мора о некаквом „моернизму“ и трендовском робовану „новим тенденцијама у театру“. На накерсисходни начин на позорници је повео реч и покрет, а тудави својих алкова оставио без икаквих могућности мистификација стављајући их пред свршен зин – „имате сцену, имате публику ... изволите!“

Србан Замало

GRAFOPRINT

Никола Вујовић, Тихомир Станић и Ђуза Стојиљковић
у представи *Цвејови зла*

Никола Вујовић и Ђуза Стојиљковић у представи *Цвејови зла*

ХРОНИЧАР НАШИХ НАРАВИ

Братислав-Браца Петковић, драматург

Цвеће зла, најновија Петковићева позоришна представа, потврдила је доследност овог драматурга да нас суптилно и јетко суочава са нама самима и немарношћу са којом се односимо према сопственој култури, историји и традицији. Као и у већини његових досадашњих остварења, тумач главне улоге је бард српског глумишта Ђуза Стојиљковић, а на сцени му овога пута друштво праве Тихомир Станић и Никола Вујовић.

Братислав-Браца Петковић несвакидашња је личност домаће позоришне сцене. Део је генерације београдских момака рођених педесетих година прошлог века. Биле су то генерације које је красио немирни дух, знатижеља окренута европским метрополама и вишестество посебног кова. Тим жестоким момцима меког и романтичног срца припада важно место у обликовању препознатљиве културе свакодневног живота тога времена. Животописи многих од њих преносе се са колена на колена као узбудљиве урбане легенде са ауентичним, и данас живим актерима. Из тог миљеа потиче и наш саговорник. Трећа генерација Петковића у Београду (његов деда овде се настанио 1903. године) са лакоћом је, чини се, спојио породични посао и потпуно супротне сопствене професионалне афинитете. Као потомак некадашњих власника познате београдске кафане, потом и посластичарнице завидног угледа, наставио је ту традицију истовремено дубоко загазивши и у позоришне воде. Почетком седамдесетих година дипломирао је драматургију на Факултету драмских уметности у класи славног Хуга Клајна и од тада па све до данас публици се обраћа несвакидашњим и неуобичајеним представама које су по многим елементима биле и остале авангардне.

Основна нит која се провлачи кроз све његове позоришне авантуре је прича о немару са којим се односимо према сопственој култури, историји и традицији и личностима које су својим животом и делима омећиле путеве и нас данашњих. Са истим осећањем поштовања и пијетета Браца Петковић је на сцени оживљавао хероје са асфалта, каскадере и рели возаче, јунаке отаџбинских ратова и оне који су, попут Бранислава Нушића, као најубојитије оружје користили перо и бритку мисао.

Увек сте за своје позоришне представе изражили поводе у судбинама људи који су живели поред нас, а ми их или нисмо примећивали или смо пренебрежавали оно што јесу и што су чинили. Ко је јунак „Цвећа зла“?

– Бранислав Нушић и детаљ из његове биографије који је мало познат. Овај славни комедиограф имао је 22 године када је написао песму *Два раба* и због ње доспео у затвор. После годину дана тамничења одобрено му је кратко одсуство и он је затражио пријем код краља Милана Обреновића. *Цвеће зла* је прича о тој аудијенцији и темељена је на аутентичној документарној грађи. Занимљиво је да је том приликом краљ Милан помиловао Нушића и понудио му посао у нашем конзулату у Битољу. Тамо се Нушић заљубио у ћерку конзула, потом се њоме оженио.

Иако се не можеће похвалити великом продукцијом – представе стварале у вишегодишњим временским интервалима – све одреда су позоришни хитови. Најсвежија у сећању публике је „Legion d’honneur“, историјска прича о Милунки Савић, у изванредној интерпретацији Свејлане Бојковић. Шта вас је моћивисало да језиком позоришта говорите о овој славној жени хероју?

– Била је то представа о једној храброј и пониженој жени, али и о нама, нашем односу према историји и њеним херојима. Милунка Савић је најодликованији војник у Првом светском рату. Између осталог, носилац је Карађорђевог звезде и два ордена Легије части, признања којим се не може похвалити ниједан француски војник ни војсковођа. Пријавила се као добровољац да би поштедела млађег брата и у историји је запамћена као изузетно храбар бомбаш. Да је рођена у Француској, ордење које је заслужила омогућило би јој достојанствен живот уз дужно поштовање суграђана, а овде, у Београду, живела је потпуно игнорисана и од власти и од земљака. Издржавала је породицу као чистачица и праља, а радни век је завршила као „баба сера“ у тоалетима београдских кафана и то је сценски амбијент у којем сам испричао ову потресну причу. Представа је имала више од сто извођења, на премијери су били и Милункини потомци и за мене је то био начин да одам дужну почаст овој жени која нашој нацији служи за понос. Одмах после премијере *Цвећа зла* намеравам да обновим ту представу.

Са, рекло би се, истом посвећеношћу одали сће почаст и неким јунацима са маргина живота, каскадерима на пример. Горан Сулијановић је за улогу у „Каскадеру“ добио преславу глумачку награду, а представа је ипак доживела више од сто извођења. Оtkуд они у вашем стваралачком миљеу?

– То су моји вршњаци, момци са којима сам се дружио и које сам познавао у душу, како се то каже. Инспирација ми је био легендарни београдски каскадер Бата Камени који је са неколицином својих истомишљеника седамдесетих година био незаобилазан јунак са асфалта. Каскадери су посебан ков људи, храбри, неустрашиви, без

остатка посвећени филму без обзира на цену коју су за то плаћали. За разлику од својих страних колега, они су трпели ударце правих стаклених, а не шећерних флаша, падали су на бетон и асфалт, а не на струњаче, искакали су кроз истинска прозорска окна, а не кроз пластичне имитације прозора. Били су веома запослени јер су се тих година у Београду снимале многобројне копродукције.

У вашиим представама често је ишико повући границу између стварног живота и позоришта. „Гран три“ – омаж рели возачима, игран је у гаражи – Музеју аутомобилизма који сте сами осмислили и уредили. Поред тога ишло сте на тај начин сјојили две своје љубави – позориште и аутомобилизам, промовисали сте авангардно позориште у време када је оно зледаоцима било доскојино само на иностраним представама на БИТЕФ-у. Ко је истински јунак „Гран трија“?

– Мало је познато да је у Београду између два рата постојала права стаза за гран при трке која је била у календару тадашњих европских такмичења. Стаза је до данас остала иста, кривуда око Калемегданске тврђаве, а у Београду је 1939. године одржана прва и једина гран при трка уз учешће тадашњих возачких звезда. Причу о томе испричао сам кроз судбину Лазе Радића, власника прве београдске јавне гараже, која је отворена 1929. године а била је саграђена по врхунским европским мерилима тога времена. Као сценографија послужио ми је сам Музеј аутомобилизма који сам управо у тој гаражи отворио са поставком олдтајмера. За окосницу приче одабрао сам тренутак повратка Лазе Радића у Београд након деценија емиграције и његову посету гаражи после толико времена. Главну улогу у овој представи играо је Ђуза Стојиљковић и памтим да су потомци овог нашег суграђанина плакали на премијери.

У вашиим причама главну улогу имају личности из нашег свакодневног окружења, а на сцени све је подређено глумцима и њиховом умећу. Њима у част и почаст основали сте Камерну сцену која је по својој природи окренута пре свега глумцима. Зашто сте то урадили?

– Позориште може без сцене, без сценографије, без реквизита и пратећих ефеката, али без глумца не може. Они су срце и душа позоришта, а камерна сцена, она на којој су најближи публици, истинским мајсторима пружа велику сатисфакцију и могућност да своје умеће раскошно подаре публици.

Сасвим оправдано се може рећи да је Ђуза Стојиљковић глумац без којег ваше представе не би биле то што јесу.

– Ђуза је глумац над глумцима. Први је донео на нашу сцену модерну европску глуму и то десет година пре него што се она одо-

маћила у овдашњим позориштима. Задовољство је са њим радити и управо за њега писати улоге, што ја и чиним.

Ваши синови наставаљају вашим стилома. Обојица су на позоришној академији. Хоће ли, као што сте и ви, наставаљивии дружи део ваше породичне приче, историчарски посао који је зајео ваш деда, преузео отац, а онда и ви?

– Сигуран сам да хоће, јер нема разлога да буде другачије. Посао којим се моја породица генерацијама бави омогућава да не бринемо за свакодневну егзистенцију, а то значи да са више опуштености можемо да се бавимо професијама које смо одабрали. Мислим да свако у животу има неку мисију. Ја лично сам задовољан. Успео сам да испољим своје уметничке потребе, лична интересовања као што је аутомобилизам и да сачувам породични посао на који сам веома поносан.

Пише: Никола Костић,
„Вива“, #154, новембар 2003.

Тихомир Станић и Ђуза Стојиљковић у представи *Цветови зла*

„ЦВЕТОВИ ЗЛА“ У „МОДЕРНОЈ ГАРАЖИ“

На београдској, камерној сцени „Модерна гаража“ која се налази у склопу Музеја аутомобила (Улица Мајке Јевросиме), за 7. фебруар у 21 сат заказана је премијера комада *Цвећови зла* (*Les fleurs du mal*). Реч је о тексту чија је потка историјски догађај – аудијенција двадесетдогодишњег Бранислава Нушића код краља Милана Обреновића, а зарад преиначења двогодишње затворске казне коју је Нушић „зарадио“ објављивањем песме *Два раба*. Младог Нушица игра Никола Вујовић, Тихомир Станић је опусу ликова из српске историје које је досад тумачио „придодао“ лик краља Милана Обреновића, а Глигорију Гигу Гершића, једног од поверљивих људи краља Милана, „оживео“ је Властимир Ђуза Стојиљковић. Сиже је историјска чињеница, текст је писан по историјским подацима. „Комад има јединство места, времена и радње, траје сат и по, колико траје Нушићева аудијенција краљу Милану Обреновићу. Коришћена је документарна грађа, постоје елементи уметничке слободе и уметничке истине, а комад сам писао десет година“, каже Братислав Петковић аутор комада.

Ђуза Стојиљковић, коме је ово већ четврта представа у овом простору, а четврти је и Петковићев комад који игра, каже да је прилично тешко играти на овој сцени. „Не можете сакрити апсолутно ништа, све се види, захтева велику концентрацију. Моја улога је трпна... То је јако тешка улога – сат и десет минута ви сте ту и, мада нисте активни сваком тренутку, морате бити свесни да вас неко гледа. Браца пише тако да ништа није рогобатно, јако је питко за глумце“.

Тихомир Станић подсетио је да је раније глумио Милановог сина Александра и да му је то био подстицај за ову улогу. „Оно што је у суштини најважније у позоришту је то како се формира екипа, како се формира трупа и како та трупа функционише унутар себе... Направили смо, чини се, представу коју ћемо ми са задовољством играти и коју чека дуг живот. Ово је једна од представа коју ћемо сигурно играти неколико сезона“, закључио је он.

Композитор и музички уредник представе је Зоран Живковић, а костимограф Мирјана Остојић. Фебруарске репризе заказане су за 12, 13, 15. и 27. дан овог месеца.

Ј. С. Јовановић,
„Данас“, 4. фебруар 2004.

У београдском театру „Гаража“

НУШИЋ ОД ЗАТВОРА ДО КОНЗУЛАТА

Комад Братислава Браце Петковића *Цвећови зла*

Гаража усред града, театар, атипичан, који води Братислав Браца Петковић иначе познат и по својој страсти и оснивању музеја аутомобила олд-тајмера, у суботу, 7. јануара, биће место интригантне премијере. Увелико се говори о овој представи под називом *Цвећови зла* чији је аутор текста и редитељ Петковић, а играју глумци Тихомир Станић у улози краља Милана Обреновића, Властимир Ђуза Стојиљковић као министар правде Глигорије Гига Гершић, док Нушића тумачи млади Никола Вујовић.

Овај камерни театарски простор у Улици мајке Јевросиме, отворен је 1995. године представом *Grand prix* такође аутора Петковића са Стојиљковићем у главној улози, потом је уследила представа *Леџија* части са сјајном Светланом Бојковић, сада *Цвећови зла*. У, међувремену, игран је и *Јанез* Синише Ковачевића и други комади.

Радња комада је с краја деветнаестог века, али кореспондира са данашњим временом. Прича је о Нушићу који се из затвора обратио краљу Милану Обреновићу, позивајући се да му је ујак министар правде Гершић, па после те аудијенције уместо у затвор у Пожаревац, успева да оде у – конзулат у Битољ.

Довољно је навести речи краља Милана: „Морате бити своји Нушићу... Какви француски водвиљи и куплети... Бићете европски онолико колико сте своји... Епигонством и имитацијом нећете стићи нигде... Вид’ла жаба да се коњ поткива...“

Аутор Браца Петковић каже да се за назив комада одлучио због тога што је Краљ Милан док је боравио у Паризу био пријатељ са Бодлером који му је лично посветио књигу.

На питање, због чега се није држао наслова превода Данила Киша *Цвеће зла*, Петковић каже:

– Некако ми се не допада та збирна именица „цвеће“, „дрвеће“, па сам одлучио да назовем комад по новом преводу Бранимира Живојиновића (издање „Вајата“), који, чини ми се, више одговара оригиналном називу Бодлерове поезије *Les fleurs du mal*.

Представа почиње у 21 сат, траје сат и петнаест минута, а игра се у костимима епохе Мирјане Остојић. Композитор и музички уредник је Зоран Живковић. Представа ће се репризирати 12, 13, 15. и 27. јануара. Јер, сала је камерна, са само стотинак места.

М. Р.,

„Политика“, 5. фебруар 2004.

Тихомир Станић и Никола Вујовић у представи *Цвейови зла*

Ђуза Стојиљковић и Тихомир Станић у представи *Цвейови зла*

Вечерас премијера у „Модерној гаражи“

НУШИЋ КОД КРАЉА

Основа комада је стварни догађај: аудијенција нашег комедиографа у салону краља Милана. У затвору због песме *Два раба*. Играју: Тихомир Станић, Ђуза Стојиљковић и Никола Вујовић.

У „Модерној гаражи“ премијерно ће вечерас бити изведена представа *Цвећови зла*, по тексту и режији Братислава Петковића. Комад, чији назив подсећа на збирку стихова Шарла Бодлера, нема других сличности са делом славног песника.

Прича се дешава 1888. године у салону краља Милана, а основа за комад је стварни догађај. Млади Нушић је због песме *Два раба* отишао у затвор, а у аудијенцију код краља долази по изласку с робије – објашњава аутор.

– Радња се дешава у једном сату, а текст сам писао десетак година. Користио сам документарну грађу, извори су ми између осталих били и текстови Владана Ђорђевића и Слободана Јовановића.

У комаду с три лица, краља Милана игра Тихомир Станић, Нушић је Никола Вујовић, а Глигорија – Гигу Геришића тумачи Властимир – Ђуза Стојиљковић.

Гершић је био професор Велике школе, иако није био политичар улазио је у састав влада... Чувени правник, школован у Паризу и један од најпоузданијих људи краља Милана – објашњава Ђуза Стојиљковић.

Тихомир Станић има симпатичну „привилегију“: после сина Александра у популарној ТВ серији, овог пута тумачи сопственог оца. Каже, да је то био и један од мотива да прихвати улогу.

В. В. С.

„Новости“, 7. фебруар 2004.

ЦВЕТОВИ ЗЛА

Братислав Петковић – *Цвећови зла* – Позориште „Модерна гаража“ – Београд – премијера – субота 7. фебруар 2004.

Братислав Петковић би се могао сматрати срећним и успешним човеком који је већ одавно у дубоким водама потпуног остварења сопственог – веома оригиналног сна о животу. Наиме Братислав Петковић од детињства има јаку пасију сакупљања старих аутомобила! Из те пасије родио се и данас постоји у центру центра града – богат и опремљен Музеј Аутомобилизма!

У истом простору у Мајке Јевросиме, Братислав Петковић сарадио је малтене својим рукама и умногоме личним средствима и надасве својим ентузијазмом и енергијом – позориште које је назвао – „Модерна Гаража“!... У том позоришту игра Петковић комаде својих снова. То су комади које сам пише и сам режира а играју их људи – глумци и глумице са којима се он и иначе годинама дружи и са којима је велики пријатељ. Ти комади које он ту ствара одишу љубављу и топлином, пажњом и срећом коју он покушава да створи не само за себе него за све које познаје и које воли. У тај свет његових пријатеља укључују се и ликови о којима пише комаде и са којима се – почев од литературе или музеја где они иначе почивају као на полицама неке Вавилонске библиотеке, дружи истражујући њихову земну судбину и склапајући о њима своју пријатељску слику и постаје им одан пријатељ и скрбиша... Помаже им да поново угледају светлост дана и да се изборе – макар и постхумно, за неке боље позиције у историјској хијерархији која им је била ускраћена за живота. У том свету његових јунака били су и фудбалери и њихови тренери из неког малог тима са периферије, били су заборављени прваци у мото-тркама са почетка мотористике, биле су ратнице – жене неправедно запостављене и гурнуте на ивицу градског живота до у саму пропаст и смрт. Петковић је све те ликове достојно рехабилитовао и враћао им достојанство и човека и хероја и лутајућег анђела доброте и патње.

После више година истраживања – значи сакупљања грађе од које се праве снови, Петковић је саставио један комад и о првом српском Краљу, познатом и несхваћеном Краљу Милану Обреновићу. Ту је он на сцени са својим Министром правде али и са младим писцем-почетником Браниславом Нушићем! Овај невероватни састанак дешава се зато што млађахни бундија Нушић – после осуде за грех увреде Височанства и осталих светиња – јер је написао једну

саркастичну критичку песму – *Смрт два раба*, долази из затвора да на двору моли самог Краља да га ослободи даље казне – и у томе успева! Краљ се под датим околностима одобривољи и ослобађа сужња и промовише га одмах у Конзула у Битољу – додуше после смрти – убиства – дотадашњег тамошњег Конзула српског.

Краљ Милан – игра га изразито критички и надахнуто, изражајно, комично – Тихомир Станић – можда од улога у последњих пар сезона најсликовитије и најјасније и најубедљивије – представљен је људски и пријатељски али и јасно историјски истинито – мекано и поводљиво, пријатно али лако порочно. Његова брига за народ и државу иде дотле да се он – градећи државу по моделу на пример Француске или још пре Аустрије – а не Русије која је доминирала као модел Карађорђевићевске Србије – он је дошао дотле да му се згади тупави и недотупавни народ те државе, поданици његови Срби који су склонили убиству владара него животу у миру и раду нормалне мале просперитетне државе.

Базирана на многим подацима скупљаним годинама од музеја до новинских чланака и препричаних вицева и анегдота веселих бележника времена Београда у настајању – судбина Краља Милана испричана је на микро сцени „Модерне гараже“ храбро и весело са богатим асоцијацијама на јасну везу са данашњим политичким приликама у Србији. Помињу се ликови које знамо из литературе и историје и са њима се ређа једна слагалица времена и простора који се назире из измаглица грађанског и политичког миљеа једне бурне отаџбине – не много слатке и не много поносне и не на понос времена и рода садашњег ни тадашњег. То су покушаји атентата – укупно двадесет – наравно неуспешних и зато духовито приказаних са тачним сликама комичног одклона грозде и језе, тако да је најслађи онај покушај злочина који се догодио у пољском WC-у где је Краљ упао у фекалије али је уз помоћ пуцња из пиштоља – Нагана – успео да се спаси јер је дозвоа у помоћ ордонанса! Отада је тај његов Наган део свакодневне и сваконоћне тоалете – без изузетка и без изостанка!

И друге приче које се ту на сцени испричају и одиграју искрено су уткане у један свеж и занимљив мозаик времена краја XIX века богатог обртима и политичким подухватима од којих ми и данас трпимо последице. Но не само то – тај мозаик је испреплетен сликама и догађајима који су нашли одраза и у огледалу времена садашњег и Петковић је искрено и болно кроз Краљеву лакореку елоквенцију – изразио своје бојазни и сумње у наше време и пре свега у свест и знање а богме и у поштење данашњих политичара. И Краљ на сцени и писац Петковић боре се да морал остане у употреби чист и јасан и да га још допуну и поезија и топлина. Али како

то ни Краљу Милану не полази за руком – тако ни писац и редитељ Петковић не зна како данас да се те вредности сачувају и освесте, те настају искрене салве критичких жаока које погађају у месо – дакле у тачно сагледане и јасно оцењене друштвене пороке како оног тако сасвим речито и овог времена.

Велику помоћ и редитељ и Краљ имали су у Министру правде кога игра Властимир Ђуза Стојиљковић – први међу пријатељима сцене „Модерна гаража“ који је својим непатвореним шармом дискретно и тачно учествовао у овој горко-нежној вивисекцији друштвеног зла које се вуче по улицама Београда и оног и овог времена. Први део представе у коме Краљ и Министар распрвљају и доконају и ћаскају и препричавају и обавештавају се и доносе одлуке и преслишавају се о држави и закону и личностима и правди и светској политици, прави је мали калеидоскоп историјско друштвених тема и дилема које се на природан начин разастире пред гледаоцима у једној схватљивој и сугестивној а дискретној и истинитој атмосфери скромног Двора сиромашне Државе на окрајцима и Европе и Азије док се ове боре за превласт и престиж на копну и на мору светских размера. Овај скромни запећак једног малог сељачко – ђифтинског света малих урота и сурових смрти уз тежак живот, одјекује сликом светских збивања на начн како се гром чује у кутији за цигаре на столу сеоске крме.

Но у другом делу представе у коме се у аудијенцији код Краља на српском Двору – о чему нас редовно информираше сам Краљ – недовољно сигуран у стварно поштовање које му се одаје – ту дакле долази сам Бранислав Нушић – у лику одличног младог глумца Николе Вујовића – и доноси низ веселих и здравих каламбура и живота и позоришта, и политике и породично комшијских паланачких слика и сличица. Ту се сцена још више заоштрија и ту се прави здрав и критички и драматуршки мотивисан смех и гег развијају и никад више до краја комада не престају. Ту млади Нушић поново изрецитије ту кобну песму – ругалицу због које и лежи у Забели – *Смрти два раба* и то пред самим Краљем. Тај весели акт оставља снажан драмски утисак својом гротескношћу и јасним ставом честите побуне која на жалост остаје у ћорсокаку локалних одлука и комшијских моћи и надмоћи. Та побуна се распрши пред сликама моћних пуковника и њихових мајки којима је сам Краљ необично захвалан... И тако даље и тако даље. Поново се и поново ствара и осветљава тај наш ситни и уситњени животић коим се служимо само да преживимо а за остало ћемо се снаћи. Апсурд балканског духа и менталитета поново је постао весела башта доброг драмског плодоваља које само треба зрело покупити испод дрвета сазнања. У том веселом каламбуру сналажљиви Нушић и препредени краљ

склопе неки савез из кога се роди и Нушићу служба у Министарству иностраних дела – постаје Конзул – додуше у Битољу и као могућа мета новог убиства – али и почиње каријеру од високог положаја и избегава хијерархијска мучења до дубоке старости.

Слика тог мукотрпног пута чиновничког успона само је једна од бројних слика које се надахнуто остварују пред гледаоцима овог искреног и трезвеног критички интонираног али пријатељског комада о себи и нама сада и овде као и онда и увек где смо ми као ми и у ономе што радимо и што не радимо. Тако се и – брзо и нежно појави и слика Краља познаваоца поезије порочног француског песника – неки кажу и највећег кога су Французи имали – Шарла Бодлера – који му је био и лични пријатељ и посветио му лично и потписао књигу инкриминисаних песама – *Цвеће зла – L'flair du male*. Тако он постаје још један Краљ из галерије владара малих егзотичних земљица – ето та је била Србија, који лутају Европом и налазе се свуда где их не очекујете.

Тако се још једном на посебан начин – једним старинским али чкиљаво истинитим плинским светлом осветли делић мале и бурне историје једне тајанствене земљице из прошлог века коју и даље зовемо Србија. Можда је то и главни добитак свих наших укупних живота – да смо преживели! И по мери Братислава Петковића – изгледа да ћемо – како тако – и даље некако преживљавати. Па шта ћеш више!

Горан Цветковић,
Радио Београд 2, 9. фебруар 2004.

Сцена из представе *Цвећови зла*

КОМЕДИЈАШ НУШИЋ НА РОБИЈИ У УЛИЦИ МАЈКЕ ЈЕВРОСИМЕ!

Премијера представе *Цвейшови зла* насмејала публику у „Модерној гаражи“

У београдском театру „Гаража“ (познатом и као музеју аутомобила – олдтајмера) прексиноћ је одржана премијера комада *Цвейшови зла*, по тексту и у режији Братислава Браце Петковића. Овај аутор, познат по драмама *Sporting life*, *Каскадер*, *Grand prix* и другима, у овом делу позабавио се темом из српске историје.

Користећи веродостојне податке, Петковић је показао како је дан довитљиви млади писац Бранислав Нушић (Никола Вујовић) успева да скрати затворску казну на коју је осуђен због сатиричне песме уперене против владавине краља Милана Обреновића (Тихомир Станић), коју је објавио у новинама. На аудијенцији у краљевом двору, којој присуствује и оштроумни министар правде Глигорије Гига Гершић (Властимир Ђуза Стојиљковић), „грешни“ Нушић на крају успева да задобије све симпатије властодржаца који су га утамничили.

Упркос неуобичајено дугој експозицији и мноштву цитата (Петковић, како примећује критика, не робује „новим позоришним тенденцијама“), ова представа успела је да разгали и насмеје публику која је попунила сва расположива места у импровизованој сали, подсетивши је и на савремену политичку ситуацију у Србији. Куриозитет је да је комад који, између осталог, говори и о полицијској репресији, изведен тачно преко пута „култне“ полицијске станице у Улици мајке Јевросиме!

Л Г.,
„Kurir“, 10. фебруар 2004.

ЕКСПРЕС критичар на премијери у „Модерној гаражи“

ЦВЕЋКА ИЗ БИТОЉА

Можда мало несрећно одабран наслов, *Цвећови зла* су наравно, парафраза на Бодлера и његову космичку поезију, коју и главни лик комада, краљ Милан Обреновић обожава. И чува ту француску збирку са посветом од аутора... Краљ се спрема на абдикацију, доста му је свега. Живци су му истрошени, стрпљења више нема. За преграњање са кварним српским народом, више нема снаге. Разговара о својој абдикацији са министром правде, Гершићем, који му, уз смех, саопштава да је обећао аудијенцију свом сестрићу... Знајући да овај нема сестрића, краљ сазнаје, а онда и упознаје младог Нушића, који у апсани служи због своје неуљудне песме *Два раба...* И, тако, Нушић постаје конзул у Битољу!

Ову лепу игру, Петковић пише у време када, баш ове године, слаavimo 140 година од Нушићевог рођења. Заборављен прилично на нашим сценама, игран нерадо и спорадично, Нушић, у лику младог глумца Николе Вујовића, излази на малену сцену „Модерне гараже“ и доноси, чудно је, потпуно нов сензибилитет! Нисмо много гледали Нушића самог на сцени. И тако, у овој драми у којој поменута два историјска лика играју два изврсна глумца српског глумишта, Тихомир Станић и Властимир Стојиљковић, којих се ни Комеди Франсез не би постидела, тај нови дух доноси управо млад човек, који на сцену ступа саплићући се у свом превеликом фраку. И од тог тренутка, много тога о Алкибијаду Нуши, Браниславу Нушићу бива јасно. И насмејан, и са сузом у оку, млади Вујовић игра Нушића тако да публици, нехотично, стане кнедла у грлу. Да ли зато што се све понавља. Ликови на сцени не знају, па ни Нушић, али ми у публици знамо шта ће се догодити. Два века која нас деле од тада су два најстрашнија века у људској историји овде.

Ову племениту, врло добро играну, интелигентну представу, треба гледати због сопственог националног поноса. Такав песник, а тако страшно и неправедно заборављен. И мислити при том не само о позоришту, већ и о историји која, кад се понови, постаје комична. И ствара од нас комичне фигуре.

Драгана Бошковић,
„Експрес“, 11. фебруар 2004.

Са драмским писцем Братиславом Петковићем о представи
Цвећови зла, несрећној судбини краља Милана,
о Србији 19. века

ЕВРОПЕЈАЦ НА МЕТИ

За време краља Милана Обреновића створена је стајаћа војска, поштанска и метарска конвенција, прва пруга, најдемократскији устав у Европи. Због жеље да Србију приближи Европи, доживео је десет атентата. Абдикација у 35. години из разочарања у сопствени народ

У Модерној гаражи ових дана премијерно је изведена представа *Цвећови зла*, по тексту и режији Братислава Петковића. Шеста драма овог аутора инспирирана је историјским догађајем: сусретом краља Милана и његовог министра Гершића са младим, још недовољно познатим Браниславом Нушићем. Ипак, у првом плану је краљ Милан (у изванредном тумачењу Тихомира Станића) у трепутку када најављује своју абдикацију...

Петковић је текст писао десетак година, скупљао грађу и као изворе, између осталог, користио сведочанства Слободана Јовановића, Владана Ђорђевића, дневну штампу, па и Хјустонов филм о Тулузу Лотреку који открива да је наш краљ откупио једном целу изложбу чувеног сликара...

Поклањао народу

– Реч је о првом краљу после Косова кога је признала Европа, творцу модерне српске државе. За време његове владавине створене су све модерне институције: стајаћа војска, поштанска и метарска конвенција (до тада се у Србији мерило на „лакат“ и „палац“), изграђена је прва пруга (Београд – Ниш), а донео је и 1888. године најдемократскији устав у Европи. То је исти онај устав који је Петар Карађорђевић прихватио после мајског преврата 1903. године и који се неправедно њему приписује – објашњава Петковић.

Био је и пријатељ са славним Бодлером, ошуда и асоцијација на његову збирку у називу предшаве?

– Краљ Милан је у Србију дошао са 14 година, а француски му је до тада био као матерњи језик. И касније, новинари париског „Малог журнала“ пратили су га у стопу, бележили његове сусрете са песницима, посебно Бодлером. Био је боем, интелектуалац, за

време његове владавине основано је Српско учено друштво, односно Академија наука. Подржавао је Јосифа Панчића, поклатио му је Јевремовац – данашњу Ботаничку башту. Један је од ретких владара који је поклањао а не отимао свом народу... Пред абди-кацију све своје дугове вратио је државној каси! Памти се и да је био одличан говорник, компјутерског памћења.

Али, замерало му се аустрофилство?

– Захваљујући том „аустрофилству“ добили смо у његово време најповољнији статус на аустројским пијацама. Тако смо пласирали наше аграрне вишкове и крајем 19. века постигли највећи економски напредак до тада.

У Вашем комаду краљ Милан са резигнацијом каже да Никола Пашић не зна грамаићу, Косића Таушановић интјерјункцију, а Петра Годоровић зна обоје али је на – морфијуму?!

– То су аутентичне речи краља Милана о којима сведоче извори Слободана Јовановића...

На њега је покушано и много аиенјаија?

– Ни броја им се не зна, сигурно више од десет, и то крајње необичних! У Саборној цркви на њега је пуцала Илка Марковић, снаха Светозара Марковића. Иронија судбине је у томе што је краљ дошао у цркву да се захвали Богу што је жив и здрав стигао лађом из Румуније. Атентати су покушани и код Делиградске чесме, на Теразијама, у Кнез Михаиловој улици, али је сигурно најбестијалнији и најстрашнији онај у Југову, познат под циничним именом „смедеревски намештај“. Тада су покушали да га удаве у фекалијама пољског клозета, али га је спасио пиштољ за појасом, па је успео да дозове помоћ.

Отјкуд толика мржња према владару који је донео очигледни про-грес?

– Србија је била сељачка земља која није могла да прихвати европејско понашање. Још су се носили фесови и турска ношња, радикали су били веома јаки, а они су се ослањали на Русију. Зато им се нису допадале реформе и везе са Аустроугарском.

Да ли је абдицирао у 35. години због разочарања у сојствени народ?

– Био је потпуно потрошен, сит власти и народа који га ни у чему није подржавао, иако је владао вештином, интјуицијом и интелигенцијом. Истина, абдикацијом је веровао и да ће надиграти радикале. Имао је извесне калкулације, желео је да се склони а да преко сина и намесништва сачува утицај. Нажалост, син Александар је

убијен 1903. године, али, на срећу – отац то није доживео. Умро је од запаљења плућа у својој кући, у центру Беча. Фрањо Јосиф је одредио свог личног лекара да га негује, али је болест била јача. Сахрањен је по својој жељи у Сремским Карловцима, јер није желео да почива у Србији!

Да ли после комада о Милунки Савић и краљу Милану, планирајте још неко дело са историјском позадином?

– Управо спремам драму о Николају Велимировићу и Гаврилу Дожићу, њиховом ропству у логору Дахау...

В. Стругар,
„Новости“, 18. фебруар 2004.

Ђуза Стојиљковић у представи *Цвейови зла*

Нешто сасвим лично
ФЕНОМЕН ТЕАТАР

Простори обележени духом старине, патином непролазности, у земљи у којој се због стечене глупости, утилитаризма и непросвећености, перманентно потиरे традиција, својеврсни су феномени. Кад се у њима деси театар, онда постају – позоришни феномени! Аутентичност, тако курентна роба у Срба, непрестано се манифестује кроз бахатост и непромишљеност, кроз наш, назови, менталитет супротности, али ретко кроз неке тананије вредности духа.

Београдска „Модерна гаража“ једно је од малобројних нама знаних уточишта, што због музејских експоната, четворочкаша који на себи својствен начин причају историју модерне Србије, што због театра који има амбицију да, на умтетнички прилично релевантан начин, ту историју осветли светлом на које нисмо свикли.

Нова драма Братислава Петковића *Цвејови зла*, коју је аутор поставио на сцену „Модерне гараже“, логичан је наставак онога шта о театру мисли и шта од театра жели непретенциозни стваралац, који је пре неколико сезона у овом простору посценио још један свој, са успехом игран, комад – *Леђију часћи*. Нова Петковићева драма се једноставно „лепи“ за аутентичан сценски простор Модерне гараже, уверљиво прича понижавајуће истиниту причу о народу који је четрнаест пута покушао да, не размишљајући о бизарности метода, убије свог, након векова ропства, првог крунисаног краља, али и причу, уистину измишљену, но такође сценски уверљиву, о, за Бранислава Нушића, преломном тренутку његове каријере – сусрету са краљем Миланом Обреновићем. Ако театру дозволимо(!!!) да понекад преферира дидактику, онда начин на који то чини Петковић постаје „допадљив“ и најстрашнијим перима наше критике, која, неретко, у потрази за „суштином“, заборави на душу. Представа *Цвејови зла* треба погледати, што због доброг текста, што због сјајног Тихомира Станића, што због отрежњења које делује на оне којима је до отрежњења стало.

Жељко Хубач,
„Danas“, 20. фебруар 2004.

Нова Госпођа министарка расветлиће још неке
случајеве србијанисања
НУШИЋ СВУДА ОКО НАС

Јагош Марковић тврди да ће *Министарка* коју он режира у Народном позоришту бити сасвим нешто треће, изванполитичко. Зашто да не? Неко има Мајку Храброст, неко Филумену Мартурано, неко Јованку Орлеанку, а ми – Живку. Шта је, ту је

Живимо на струју, струјно, електронски, како хоћете. Од тих чуда зависи да ли ће иза стихова остати траг (да ли ћемо их укомпјутерисати), да ли ћемо наватати мужа (мобилним), да ли ће нам се дете наиграти (разним видео-игрицама). Гледам на Discovery каналу доброћудног, насмејаног Азијата, изумитеља Нинтенда; свира акустичну гитару и уз смех наивног преваранта тврди да презире компјутере и све што је на струју. А милионе је инкасирао за *Марија мађионичара*.

Не знам зашто ми је тај Азијат одједном заличио на Србе – тврде да воле једно, а раде оно што мрзе. И то како га раде. За велике паре. То вам је као жена која хвали поштеног и финог, а уда се за простог, бркатог и богатог. Нема данас ни поштеног новинара без струје и изван струје. Ко не ради у електронским медијима може доживотно да пише саставе за мале паре и на крају да рикне од романтике.

Па зашто се онда мало не бисмо играли, тек да видимо ко на чију струју ради и докле та глупост може да иде. До које цифре. А кад се глупост и вредност нађу на истој пијаци и каси – онда било какво диференцирање више нема смисла. Даље ни зубље се нема куд. Једино што преостаје је да се извуче утикач из зида, и уведе мали, индидуални мрак, за одмор и дезинфекцију.

Да ли све то има везе са Нушићем? Па... нека, нека остане бар у наслову, кад нема никог његовог калибра да упита гласно; па људи је л' видите шта се ради, и зар је могуће да све то пролази? Вашарски трансфери, вашарске свечаности у славу отмене, историјске српске духовности. Ови што раде на струју, не би могли без граматике и поетског духа да се шверцују поред једног Милана Обреновића.

Ових дана је изашло на видело – да је Нушић постао Нушић и зато што је краљ указао част његовим стиховима, француском изговору и наднавној луцидности. Представа *Цвећови зла* Браце Петковића приказује управо епизоду када краљ Милан, уместо натраг у апс (због стихова), младог Нушића шаље за конзула у

Битољ. Господска, реторички отмена прича која евоцира српску прошлост са стилем и скупим уживањима.

Нико није ту представу уврстио у програм велике прославе, мада достојније велича српске врлине од већине мегаломанских, Србијом расутих игроказа. Ту, иза кардинал завеса, већ се чује и наслућује велики, искусни Нушић. Како? Краља све време нервира простачка цика и примитивна музика испод прозора, организована од стране министарке. Министарке која још то није постала, али за сваки случај слави. Све познато до познатијег.

Ипак, Јагош Марковић тврди да неме никаквог плеоназма, и да ће *Министарка* коју он режира у Народном позоришту бити сасвим нешто треће, изванполитичко. Зашто да не? Неко има Мајку Храброст, неко Филумену Мартуруано, неко Јованку Орлеанку, а ми – Живку. Шта је, ту је. После Молијера, Росинија и Симовића – Нушић у Јагошевој путањи кроз Народно позориште. Двадесет, тридесет, ко зна колико глумаца, музика, певање, хоровање, симфонија с потписом Нушић-Марковић расветлиће још неке случајеве србијанисања укључујући и трговину намештењима и титулама. Једино изгледа неће бити струје... најављују се разне паљевине и ватре, али струја не. Феномени типа Нушић и Јагош не ватају се тек тако на бројило.

Бранка Криловић,
„Blic NEWS“, 25 фебруар 2004.

Тихомир Станић у представи *Цветови зла*

У Смедереву отворен и 21. „Нушићеви дани“

У ЧАСТ КРАЉУ СМЕХА

Полагањем венаца на споменик великом српском комедиографу јуче су у Смедереву и званично започели 21. „Нушићеви дани“. Испред споменика оцу српске комедије, који се налази у непосредној близини Центра за клутуру, где се одвија целокупни фестивалски програм о комедиографу је говорио др Славко Домазет, публициста и аутор више књига о старом Смедереву, али и времену када је у овом граду живео и проводио младост и сам Нушић.

Фестивал посвећен 140. годишњици рођења Бранислава Нушића отворио је у галерији Центра за културу председник СО Смедерева мр Слободан Миладиновић, а гостима се путем видео-бима обратио и прошлогодишњи лауерат, глумац Михајло – Миша Јанкеић, који је изразио жаљење што није у могућности, јер се тренутно налази у Торонту, да буде ту и са њим подели радост учествујући у фестивалским данима.

– У духовној баштини Смедерева Браниславу Нушићу припада почасно место. Тај краљ смеха, шерет по опредељењу, ни сам није разјаснио да ли се родио у једној или другој престоници, па га сада својатају и Београд и Смедерево. Нема сумње да је растао по смедеревским сокацима и прескакао плотове и крај смедеревске трешње, а због својих несташлука, како је често помињао, и добијао добре батине. У Смедереву се први пут и „заразио“ позориштем и опчинио глумом и игром – рекао је Миладиновић.

Прве вечери фестивала изведена је представа Братислава Петковића *Цвећови зла*, позоришта „Модерна гаража“ из Београда. Наступили су Властимир – Ђуза Стојиљковић, Тихомир Станић и Никола Вујовић. Синоћ су се Смедервцима представили глумци Народнoг позоришта из Ужица представом *Покојник*, у режији Дејана Пенчића Пољанског.

Станићу награда јублике

Глумцу Тихомиру Станићу, који је тумачио лик Краља Милана Обреновића у представи *Цвећови зла*, јуче је додељена специјална награда публике. Плакета са ликом Бранислава Нушића, дело академског вајара Власте Филиповића уручена је Станићу на коктелу приређеном после представе у Центру за културу у Смедереву.

А. Манић,
„Новости“, 21. април 2004.

НЕМА НИШТА – А ИМА СВЕ

Театар „Модерна гаража“

Браца Петковић, *Цветови зла* у режији аутора

Озбиљно сам забринута шта ће бити са Тихомиром Станићем ако Карађорђевићи поново дођу на престо. Јер се он тако рећи баш специјализовао за те монархе из конкурентске династије Обреновића и они су у његовој интерпретацији увек шармантни, духовити, паметни... Надајмо се да то неће имати последице на његов уметнички рад, мислим ако се Душко Ковачевић избори за краља отаџбини, то јест отаџбину краљу. И у овом комадићу (комадић – то је мали комад, нема ништа пежоративно!) Браце Петковића Тика игра одлично, свог тату из серије Последњи дани Обреновића, односно Краља Милана О. Није Милан нула, него милан Оооо! Исти је решио да абдицира у корист свог малолетног сина Александра, тј. Саше (а то је ваљда онај исти Саша што га игра Вук Костић у представи БДП *Вила Сашино*) Овде га не игра нико него се дете само јавља телефоном па схватамо да се много више интересује за свој нови бицикл и његово звонце (и да ли ће га неко јахати, пре њега. тј. бицикл!) него за српски престо. Имам разумевање. И ја бих преферирала бицикл! Милан дакле разговарајући са својим министром и повереником (кога савршено игра савршени Ђуза Стојиљковић) објашњава да се одлучио на абдикацију јер му је тежак и примитиван народ којим влада. Еј, што би власт била супер, само да није народа! Министру се идеја о абдикацији не свиђа, јер је ситуација напета и убијен је конзул у Битољу, па сад не зна кога тамо да пошаље... И разговор тече врло духовито са финим сатиричним нијансама апропо политике, власти, српског менталитета, примитивизма и политичара. Таман кад елаборирају тему и реше да оду на пуњене тиквице код господ министрове супруге, испостави се да треба примити Бранислава Нушића, који се извукао из затвора и моли пријем код краља. Нуша је у затвор заглавио на две године због сатиричне песме, а на рачун истога краља који је био на сахрани неке бабе а није на сахрани јунака, те се Нушић вајка како се у Србији више цене бабе него јунаци. Он је то сатирично, а ја се озбиљно слажем, не само зато што баба јесам, а јунак нисам, него и зато што је веће јунаштво доживети бабеће године него улудо погинути за нечију гузицу у фотељи. Бранислав је из апсане изашао написавши писмо присутном министру са „Драги ујко!“ што наравно није истина, али га је управник затвора, прочитавши писмо, одмах

пустио на викенд! Сад Нуши треба краљево помиловање, да би тај викенд продужио доживотно. Е, кад краљ ипак бидне наговорен да Нушића прими, овај га шармира тиме што чим уђе падне ко проштац, а затим и својим знањем француског и познавањем Бодлерове поезије (одакле потиче наслов комада). Ту га краљ помилује и додели му конзулско место у Битољу.

Великодушно, пошто је тамо пакао.

Успут му објасни да пошто је њега, дакле Краља, потрошио као тему сад треба да се бави писањем о нашим наравима, о среском шпијуну, бирократији, о Живки Поповић министарки (коју у неколико наврата чујемо како подврискује и шенлучи под прозорима двора јер јој је муж посато министар). Испада да се Нушић не би ни досетио тема својих комедија да није имао среће и заглавио у затвору, а потом и на аудијенцији код Краља. Све је то врло духовито и симпатично испричано и одлично одиграно и режирано, али ја сам сутрадан направила мини анкету упитавши двадесетак људи: „Који је краљ стрпао Нушића у затвор?“ и – нико није имао појма. Сви су знали да је заглавио, зашто је заглавио, неки су знали и парчад песме, али име краља – нико. Већина није знала чак ни чији је дворски писац био Молијер. Из чега се може закључити да комедиографи временом постану значајнији од краљева. Оно јес’ да их не би ни било кад их краљеви не би пуштали из затвора...

Кладила бих се у 100 према један да ако Душко Ковачевић сада врати Краља на Српски Престо, да за 100 година нико неће знати којег је то краља Душко Ковачевич довео на престо, али ће сви знати да је то обавио лично Душко. Кажем, кладила бих се одмах, само кад бих знала како да за 100 година – наплатим опкладу. Али! Сигуран је доказ да Србија напредује управо то што данас краљ зависи од комедиографа, а не обратно, као Нушић.

Кад нас је испратио из свог малог позоришта у Гаражи (што је учинио ваљда зато да буде сигуран да смо отишли) аутор – редитељ нам је рекао: То сам ја све сам, скромно. Нема ништа а има све. А неки дан сам био у Народном (рече и представу а ја нећу да га цитирам пошто исту још не гледах!) има све – а нема ништа. Но, пошто сам се тих представетина које ИМАЈУ СВЕ – А НЕМАЈУ НИШТА а коштају ко Светог Петра Кајгана, нагледала по великим театрима – најтоплије вам препоручујем ову у малом театру Гаража.

Свјетлана Мрак,
„Наша крмача“, 24. април 2004.

ДОБРО СКРОЈЕНА ИСТОРИЈА

Кад прођете збирку јединствених олдтајмера колекционара Брајислава Петковића у улици Мајке Јевросиме и сиђете у његову камерну позоришну салу, овај предузмљиви и свестрани човек окренуће вам свој други профил – редитеља и драмског писца.

На малој сцени, мањој него прва легендарна позорница Ателееа 212, она у библиотеци „Борбе“, на репертоару је Петковићев комад *Цветови зла*.

Не, није реч о сценском приказу судбине француског песника Шарла Бодлера, већ један дан у животу нашег краља Милана Обреновића и Бранислава Нушића, са политичарем интелектуалцем занимљивог карактера Гигом Гершићем.

У стилу Шоових духовитих једночинки о историјским личностима као што су Катарина Велика или Шекспир, Петковић је упризорио аудијенцију краљу 22. априла 1888. године младог сужња Бранислава Нушића осуђеног на две године затвора због вређања његовог величанства у песми *Два раба*. Краљ га, као врхунац своје оригиналности, на крају аудијенције поставља за конзула у Битољу, где је пре тога на суров начин убијен дотадашњи српски конзул.

Писац Петковић је искористио низ аутентичних података о том сусрету. Чак је уплео у дијалог и посвету песника Бодлера српском краљу на примерку *Цвети зла* приликом њиховог сусрета у чувеној париској Ротонди. Тројица припадника различитих поколења глумца, ветеран Ђуза Стојиљковић, средњак Тихомир Станић и полетарац Никола Вујовић, играју као одлично уигран терцет који свира добро компонован скерзо.

Петковићев комад је добро скројена драма, боља него већина оних најновијих награђених булеварских драмоleta које јатимице слећу на наше сцене, без много разлога. Ако морамо да ослушкујемо ММФ, не морамо Бродвеј, и онда кад није у форми.

Јован Ђирилов, театролог,
„ВЛИС“, субота 3. јул 2004.

O tempora! O mores!
(O времена! O морала!)

позориште „МОДЕРНА ГАРАЖА“
сезона 2009/2010

Братислав Петковић

O tempora, o mores

улоге:

ЖАНКА СТОКИЋ:
Светлана Бојковић
ДОКТОР КОСТИЋ:
Властимир Стојиљковић
МАГДА:
Елизабета Ћоревска

ЛИЦА:

ЖАНКА СТОКИЋ,
60 година

МАГДА ПЕТРИЋ,
око 30 година

ДОКТОР КОСТИЋ,
око 70 година

Дешава се у гостинској соби Жанкине куће,
на Бурђевдан, 6. маја 1947. године.

РЕЖИЈА И СЦЕНОГРАФИЈА:
Братислав Петковић

УЛОГЕ:
ЖАНКА СТОКИЋ:
Светлана Бојковић
ДОКТОР КОСТИЋ:
Властимир Стојиљковић
МАГДА:
Елизабета Ђоревска

ДРАМАТУРГ:
Леон Ковке
КОСТИМОГРАФ:
Мирјана Остојић
ДИЗАЈН ЗВУКА:
Дејан Ивановић
МУЗИЧКИ САРАДНИК:
Александар Јуришић
МАЈСТОР СВЕТЛА И ТОНА:
Далибор Ружић
РЕКВИЗИТА:
Томислав Девечерски
МАЈСТОР СЦЕНЕ:
Петар Новаковић

Братислав Петковић
O tempora, o mores

позориште „МОДЕРНА ГАРАЖА“
сезона 2009/2010

Преко радија иде Тишов џовор... Улази Магда, уноси славски колач, покрива га белом салвеиом, њали кандило, крсти се, засијаје код радија, слуша Тишов џовор...

ЖАНКА: *(Гласно иза сцене)*
... Магдо!
(Магда се њрене)
... Магдо!

МАГДА: ... Ту сам...

ЖАНКА: ... Гаси то ђубре.
(Магда засијане, оклева..)
Да л' ти мене чујеш? Гаси то!
(Магда ѓаси радио... Жанка улази)
... баш да га не слушам на Ђурђевдан... Не иде сотона уз свећу и кандило... Шта си се умусила, хоћеш да ми поквариш данашњу радост... Размакни завесе, видиш какав је диван дан...

МАГДА: ... Немојте тако, газдарице, он је мој и Фрањин земљак...

ЖАНКА: ... Није он твој земљак, у то сам сто посто сигурна...

МАГДА: ... Како, газдарице, када је из Кумровца...

ЖАНКА: ... Какав Кумровец, какви бакрачи... Никоме он овде није земљак, он је улез... Ко год да га је довео, нама добро не жели... То је сотона од заната, запамти, Магдо...!

МАГДА: ... Мој Фрања каже да је он по занату бравар...

ЖАНКА: ... Какав бравар, твој Фрања ја бравар...

МАГДА: ... Јесте, јесте, био је вредан, школовао се... Видите где је догурао... А био је сиромашан, зато највише воли раднике, јер се много мучио...

ЖАНКА: ... Ајде, не лупетај...

МАГДА: ... Ви не излазите па не чујете шта се пева по улицама... Нећемо краља, хоћемо Тита, народ се пита... И друже Тито, љубичице бела, тебе воли...

ЖАНКА: *(Оширо је ѡрекине)*
... Е, сад је доста!...

- МАГДА: ... Морате да признате да је наочит... Лепо му стоји униформа... Баш леп човек...
- ЖАНКА: ... Леп човек! Немој да те чује Фрања...
- МАГДА: ... То и он мисли, питајте га...
- ЖАНКА: ... Шта да га питам!... Иди у кујну и погледај рерну да ти гибаница не загори... Чиме ћемо госте да послужимо...
(Магда изађе)
- ЖАНКА: *(Преслишава се)*
... Жито је ту...
(Подигне салвету, викне)
... Магдо...!
(Магда уђе)
... Зашто ти је колач овако упао!?!... Је л' ово славски колач!... Хоћеш да ме избрукаш пред гостима... Ово није ни лепиња, руке ти отпале... К'о да никад колач ниси видела, а не месила!... Средина потонула! Шта си му урадила, ко бога те молим!?!...
- МАГДА: ... Све сам урадила као увек...
- ЖАНКА: ... Зашто је онда овакав?...
- МАГДА: ... На кило УРНИНОГ брашна шака јаја у праху, то замењује три права јаја отприлике, међу прсте суви амерички квасац и мало путера од кикирикија из конзерве... уместо правог путера...
- ЖАНКА: ... А где нам је рабровачко брашно?...
- МАГДА: ... Још зимус смо га потрошили...
- ЖАНКА: ... Шта би рекао мој поп Санда да је жив... Славски колач од уриног брашна и Труманових јаја... А уместо тропара Титов говор... 'ајде, донеси вино...
(Магда донесе вино)
... Да ти нисам рекла, трчала би усред молитве... Ти, Магдо, к'о да си јела бунике, шта ти је данас... Прота Веља воли грангле, прошле славе је пола аусеца смаз'о... Понудићемо му прво гибаницу... Како ти гибаница изгледа?...
- МАГДА: ... Још пет минута да порумени...
- ЖАНКА: ... Колико пива имамо?...
- МАГДА: ... Три флаше...
- ЖАНКА: ... Како три?!...

- МАГДА: ... Ено их у ајскасну...
- ЖАНКА: ... Било је шест... Где су три?...
- МАГДА: ... Ту су три, а три сте попили ви и госин Словенац пре неки дан, ено су празне на веранди...
- ЖАНКА: ... Е, ди сам стигла... Славим славу са три флаше пива... Вајферт ми је слао буре белог, буре црног са точиоцем, Смејкал и Росулек су се утркивали ко ће бољи ордевер да спреми, Мендрагић и Петковић су специјално за мене колаче радили, моје Ђурђевдане Београд памти, Ага ми је колач окретао... Где су ти људи нестали, ни сањала нисам да ће оволико зло да ме снађе...
- (Погледа на саи)*
- ... Да ли је то фртал до дванаест?...
- МАГДА: ... Јесте, богами...
- ЖАНКА: ... Чуди ме да нема прота Веље... Увек је био тачан...
- МАГДА: ... Никад после пола дванаест није долазио...
- ЖАНКА: ... Нас је увек за крај остављао, кад заврши све парохијане... Не знам шта је ово... Ако не дође до подне, мораћемо саме колач да сечемо и свећу да упалимо, нема нам друге.
- МАГДА: ... Да сачекамо још мало, можда се негде задржао...
- ЖАНКА: ... Двадесет година је био тачан... Чекаћемо до подне... Врати жито у ајскасн да не провришти, ово друго може да остане... Погледај гибаницу...
- (Магда изађе)*
- ... Ако ме и црква издала, онда је стварно крај... Што ме комунци не убише у затвору... Ово више није живот...
- МАГДА: *(Улази)*
- ... Готова је... Таман ће да се охлади док прота Веља прочита славу...
- ЖАНКА: ... Каква је ово травуљина?!
- МАГДА: ... Срела сам госпођа Раду... Знате где је био рингишпил у хајд-парку...
- ЖАНКА: ... Какав рингишпил, каква Рада, ја те питам за травуљину...
- МАГДА: ... То је лековито биље... Она ми је показала...
- ЖАНКА: ... Шта ти је показала?

- МАГДА: ... Та госпођа Рада, не знам јој презиме... Кад сам јој причала за ваше стање, она ми је показала које траве да наберем... И то на Ђурђевдан, изјутра... Ово је здравац, копитњак, кукурек, калопер, ђавољи реп, милодух, злодух и гранчица дрена... То се потопаи на Ђурђевдан у освештану ускршњу воду да одстоји и после се болесник умива седам дана изјутра увече... За све је добро, а нарочито за камен у жучи и шећерну болест, што је Ваш случај...
- ЖАНКА: ... То те та Рада научила...
- МАГДА: ... Каже да је тако излечила једног цара и његову сестру од исте болести...
- ЖАНКА: ... Излечила цара?!
- МАГДА: ... Да... И једног министра и још неке владаре...
- ЖАНКА: ... И колко си јој пара дала?
- МАГДА: ... Рекла је да вас познаје, а мисли да и Ви њу знате... Стално је код чесме у хајд-парку...
- ЖАНКА: ... Колико си јој дала?
- МАГДА: ... Није важно...
- ЖАНКА: ... Како није важно?
- МАГДА: ... То сам ушпарала од провијанта...
- ЖАНКА: ... Ушпарала од провијанта?!
- МАГДА: ... Здравље је за вас најпрече и не мери се парама...
- ЖАНКА: ... На ову нашу сиротињу тебе свака калаштура може да опељеши...
- МАГДА: ... Она жена у почетку није тражила ништа, али кад сам видела колико зна о Вашој болести, није ми било жао да је частим...
- ЖАНКА: ... Е, Магдалена, Магдалена... Не сме човек да те пусти на улицу... У праву је твој Фрања... Носи то у кујну!..
(Магда изнесе њосуду са њравама).
Него зашто нема прота Веље... Могао је да пошаље ђака, да јави ако се разболео... Не знам шта је ово... Послао би замену, прота Бору или прота Мирка... Ово не слути на добро... Место да се радујем Ђурђевдану... Ја само желим да ме нема... Боже, шта сам ти згрешила да овако испаштам...

- МАГДА: ... Вас Бог воли, зато вам све то и товари, зна да можете да понесете...
- ЖАНКА: ... Не могу ја више ништа да понесем и да поднесем...
- МАГДА: ... Да вас не воли не би вам дао толику племенитост...
- ЖАНКА: ... Да ме воли, примио би ме да се не мучим више...
- МАГДА: ... Бог искушава јаке... Има он неки важан посао са вама... То сам сигурна... То каже и прота Веља...
- ЖАНКА: ... Ако се не појави до подне, упалићемо свећу, пререзаћемо колач и читаћемо тропар саме...
- МАГДА: ... Како ћемо нас две жене... Да је бар Фрања ту...
- ЖАНКА: ... Морамо... Стави тамјан у кадионицу... Прво мало жара из шпорета... Пожури шта гледаш...
(Магда изађе, после неколико шренушака уђе са кадионицом која се љуши)
... Донеси жито из ајскасна, морамо и њега да прелијемо... Е, мој свети Ђорђе, победоношче... Ти си однео победу над царем Диоклецијаном, а мене победише неки гмизавци који ни облик немају...
- МАГДА: ... Не могу они вас да победе...
- ЖАНКА: ... Него да кренемо... Свећа мора да се упали... Да ли је све ту?... Нож и чаша са вином, све је ту, само проте нема... Прегураћемо и то... Срећа, па знамо тропар...
(Крсти се)
... Господи помилуј... Господе помилуј... Отче наш иже јеси на небесјех да сватисја имја твоје да придет царствије твоје да будет воља твоја јако на небеси и на земљи хљеб наш насушниј дажд нам днес и остави нам долги наша јакоже и ми остављајем должником нашим и не воведи нас во искушеније но избави нас от лукаваго амин... тропар, јако пљених свободитељ и нишчих зашчититељ немощствујушчих врач, царј поборниче побједоносче, великомучениче Георгије, моли Христа Бога спаситсја душа нашим... Кондак. Воздјелан от Бога показалсја јеси Благочестија дјелатељ чеснејшиј, добродјетељеј рукојати собрав себје; сјејав бо в слезах, веселијем жњеши; страдалчествовав же кровију, Христа пријал јеси, и молитвами сјате, твојими в сјен подајеши прегрјешени прошчение. Господе Исусе Христе Боже наш благослови овај хлеб и вино
(Сече)

које ти приносимо у славу и част светог Георгија великомученика, чијим молитвама прими жртву ову у небесни твој жртвеник...

(Окрећу колач. Улази докѿор Косѿић. Жанка се озари, докѿор осѿавља лекарску ѿорбу и ѿрилази колачу, ѿева са њима)

... Сјати мученици, иже добрије страдалчествовавшчи, и вјенчавшисја, молитесја ко Господу, помиловати сја душам нашим. Слава тебе Христе Боже, апостолов похвало, мучеников радованије, иже проповјед, тројица једино сушнаја. Исаије ликуј, дјева им је во чревје, и роди сина Емануила, Бога же и чловјека, восток имја јему: јегоже величајущче дје-ву ублажајем...

(Ломе колач)

ДР КОСТИЋ: ... Христос посредие нас...

ЖАНКА: ... Јест и будет...

ДР КОСТИЋ: ... Христос посредие нас...

ЖАНКА: ... Јест и будет...

ДР КОСТИЋ: ... Христос посредие нас...

ЖАНКА: ... Јест и будет...

СВИ: ... Слава оцу и сину и свјатому духу и ниње и присно и во вјеки вјеков амин. Господи помилуј, Господи помилуј...

ДР КОСТИЋ: ... Многаја љета... Драга моја Жанка, срећна вам слава...

ЖАНКА: *(Бришући сузе)*

... Хвала вам, докторе, много вам хвала...

ДР КОСТИЋ: *(Послужи се жићом)*

... Диван дан... Прошле године за Ђурђевдан је било кишовито...

ЖАНКА: ... Мрштило се јутрос мало са сремске стране... Него, чиме да вас послужим? Имамо домаћу, имамо пиво, имамо вино...

ДР КОСТИЋ: ... Ви знате да ја не пијем, али дајте једну домаћу, пола чашице и чашу воде да дођем себи.

ЖАНКА: ... Јеси чула...? Шљивицу и чашу воде...

(Магда изађе)

... Кад сте последњи пут били на слави ту је седео Нушић...

ДР КОСТИЋ: ... И забављао госте до поноћи...

ЖАНКА: ... Е, мој Ага... Шта би он на све ово рекао...

ДР КОСТИЋ: ... Он сигурно не би могао да ћути... И ови би га убили ко ништа... Они не презају ни од чега... Малопре, долазећи овамо, ту на Топчидерској звезди, доживео сам нешто о чему смо с неверицом слушали од избеглица из Хрватске и Босне... Малтретирање свештеника на улици у сред Београда... Неколико млађих дрипаца су га највулгарније вређали и кад се он успротивио, дивљачки су насрнули, он се часно бранио... Сцена је била грозна, онда су њега и ђака окрвављене стрпали у марицу... Било је и пролазника... Нико да прискочи, окрећу главу... Ова торба с лековима ме је спречила да се умешам... Још дрхтим... Они би то једва дочекали... Ја сад не бих седео овде, не бих донео инсулин... Јадан човек и ми с њим...

ЖАНКА: ... Прота Веља...

ДР КОСТИЋ: ... Ваш парох!...

ЖАНКА: ... Мој парох... Сад ми је мало лакше... Свашта сам помислила...

ДР КОСТИЋ: ... Има ли нешто страшније...

ЖАНКА: ... Помислила сам да ме је и црква издала... Видите шта се дешава, попови постају Титови министри...

ДР КОСТИЋ: ... Тита волим, а богу се молим...

ЖАНКА: ... Воли сотону, а богу се моли...

ДР КОСТИЋ: ... Код њих све може...

ЖАНКА: ... А парохијана све мање... Ево код нас на Сењаку, на Дедињу нема више оног комшилука, куће заузели ови из шуме, нико славу не слави, све што вреди или је нестало, или је у апсу, да је ова моја кућа већа, мене би избацили ко куфер... Све виле су запосели... О празнику у Ваведење раније није могло да се уђе од народа, а прошле недеље смо биле само ја и Магда у празној цркви...

ДР КОСТИЋ: *(Узма чашицу)*

... Живели, Жанка, и нека нам је свети Ђорђе у помоћи...

(Куцају се)

... Да ли је ово она иста ракија...

ЖАНКА: ... Рабровчанка... То ми је последња флаша... Ага је волео да је густира...

ДР КОСТИЋ: ... Поготово кад смо играли покер... За овим столом Ви, Нушић, Обрад, неки пут је долазио и Миливоје, много смо се лепо дружили... До пола партије нас све добијете, подигне се тензија, Миливоју се тресу руке, Нушић се уозбили, а онда се опустите и све изгубите... Много пута ми је било чак непријатно... Али то је било скоро правило... Све нас испрашите, а после ништа... Никад ми није било јасно...

ЖАНКА: ... Шта Вам није било јасно?...

ДР КОСТИЋ: ... Никад нисам видео нерасположење на Вашем лицу кад изгубите све што сте претходно добили... Мене би то... Не знам, али не бих могао да будем расположен као Ви... Да ли је то глума? ...

ЖАНКА: ... Видите, докторе, ја нисам играла покер због пара, то су за мене биле етиде, глумачке вежбе... Немам у рукама ништа, а одглумим флеш ројал или сакријем дуплу кенту... Ту сам стицала глумачко самопоуздање, можда више него на сцени... На сцени сам далеко, за столом је теже... А то што сам губила после, и то је био део моје игре... Срећа је у давању, а не у узимању... Како да вас из куће у неко доба пустим без пара... Ди то иде...

ДР КОСТИЋ: ... Ви сте се, дакле, с нама поигравали и кад смо се љутили што губимо и кад смо се радовали што добијамо...

ЖАНКА: ... Забављала сам се... Глумила, блефирала...

ДР КОСТИЋ: ... По Вама, глума је блеф...

ЖАНКА: ... Цео живот је блеф... Једина истина је лаж... Признаћу вам: много сам у животу лагала и са сцене и овако, нарочито кад сам била млада, једноставно нисам знала шта ћу са истином...

ДР КОСТИЋ: ... Лаж... Не могу то да прихватим... Ви сте трагали за уметничком истином...

ЖАНКА: ... Поигравала сам се вашим емоцијама, каква уметничка истина... Уметничка истина у покеру...

ДР КОСТИЋ: ... Цео Београд је сматрао да сте ви страствен коцкар...

- ЖАНКА: ... Једина моја страст је глума...
- ДР КОСТИЋ: ... А ми смо направили клуб обожавалица Жанке Стокић... То Вам, наравно, никад нисмо рекли да би Вас заштитили од коцке...
- ЖАНКА: ... То је било врло глупо...
- ДР КОСТИЋ: ... У фонду је пред рат било преко сто хиљада динара...
- ЖАНКА: ... Сто хиљада динара... Боље да су те паре биле код мене... Четрдесет прве пропаде Српско-американска банка и оде маст у пропаст... Нисте дали да ја располажем тим парама... Као да сам малоумна...
- ДР КОСТИЋ: ... Хтели смо да вам обезбедимо достојанствену старост... Видели сте како је прошла Вела Нигринова...
- ЖАНКА: ... Ово је све само не достојанствена старост... А Вела је прошла одлично у односу на мене...
- ДР КОСТИЋ: ... Имали смо најбоље намере...
- ЖАНКА: ... И пут до пакла је поплочан најбољим намерама...
(Зазвони телефон, Магда диже слушалицу)
- МАГДА: ... Ало? ... Да ту је, одмах ће се јавити...
(Додаје слушалицу Жанки)
Госин Миливоје Живановић...
- ЖАНКА: ... Здраво, Миливоје... Хвала ти... Није баш пуна кућа, ал' хвала Богу... Лажу, мој Миливоје, нема од тога ништа... А и много сам болесна... Нисам ја мало дете... Ићи ћеш код Леке... 'ајде, остави се ћорава посла... Написала сам молбу... Јесте, пре недељу дана... Ништа ја њима не верујем... Какав бата Лека... Какав Моша... Хвала ти што си се сетио... Јесте, био је Бојан, видећемо... Уздравље, Миливоје...
- ДР КОСТИЋ: ... Писали сте поново молбу...
- ЖАНКА: ... Да, пре недељу дана... Ступица ме наговорио...
- ДР КОСТИЋ: ... Титов миљеник...
- ЖАНКА: ... Јесте, али он је ипак дошао да ме посети... Сви остали окрећу главу... Позвао ме да дођем у „Мањеж“, да разговарамо о послу... Не знам да ли бих нешто прихватила...
- ДР КОСТИЋ: ... Да ли је Вама уопште тамо место? То је комунистичко позориште, играју неке нове руске писце, Цанкара... То је политичка ствар...

ЖАНКА: ... Постоји само добро позориште и лоше позориште... Ту се све види, ништа не може да се сакрије. Уметност победи сваку политику... Мени је место пред публиком...

ДР КОСТИЋ: ... Али после свега!

ЖАНКА: ... Бојан с тим нема везе... Знамо се од пре рата. Тридесет девете смо радили заједно једну представу у Народном...

ДР КОСТИЋ: ... „Последњи спрат“, Алфред Жери...

ЖАНКА: ... Свака част, докторе...

ДР КОСТИЋ: ... Ви, Невенка Урбанова, Зора Златковић, Марица Поповић, Микулићка, Марко Маринковић, Фран Новаковић, Дуда Антонијевић, Паја Богатинчевић...

ЖАНКА: ... Зора је била одлична... Играла је моју сестру... Била је боља од мене... У почетку сам слушала Бојана и није ми ишло... Тек кад сам почела да играм по свом и дохватила се улоге, све се отворило... Он је режирао и сам радио сценографију, по струци је архитекта... Мислим да је бољи сценограф него редитељ... Кад ме је питао зашто не радим онако како је он рекао, ја му одбрусим: „Па неће мене дунђерин да учи глуми...“ Слатко се смејао, није умео да се наљути... Дивно смо се дружили...

ДР КОСТИЋ: ... Била је то добра представа, Ви сте били величанствени, улога као да је писана за вас, потпуно погођен фах...

ЖАНКА: ... Пропала полупијана консијержа... То је по Вама мој фах... Хвала, докторе...

ДР КОСТИЋ: ... Е, па сад, нисам тако мислио... Та Ваша госпођа Маре се једино памти... Ја сам ту представу гледао најмање десет пута...

ЖАНКА: ... Због Урбанове...

ДР КОСТИЋ: ... Она је била у сенци Ваше креације...

ЖАНКА: ... Шио ми га Ђура... Цео Београд је био заљубљен у Урбанову... Тај текст је и стављен због ње... Изгледала је као богиња...

ДР КОСТИЋ: ... Али оно што остаје, то је глумачко остварење... По мени је Јаго највећи испит за глумца, а сви хоће да играју Хамлета... Хамлета сви воле, али, брале, одбрани ми Јага...

- ЖАНКА: ... Све у своје време... Зна се шта мени припада...
- ДР КОСТИЋ: ... Колико се сећам, критика је само Вас хвалила...
- ЖАНКА: ... Моји другари Глигорић и Вукадиновић, ајте, молим вас...
- ДР КОСТИЋ: ... Не разумем те предрасуде... Кад смо на Крфу давали представе, нико није хтео да игра Вука Бранковића, па сам морао ја... Сви су ме после мрко гледали...
- ЖАНКА: ... Никад ми нисте причали о томе... Играли сте Вука Бранковића?!
- ДР КОСТИЋ: ... У „Косовској трагедији“ Жарка Лазаревића...
- ЖАНКА: Црни ти образ, Бранковићу Вуче,
црн ти образ и још црња душа.
Зар је мало славе и господства,
зар је мало, остало ти пусто,
већ о царску круну пружаш руке,
светлу круну свога господара?...
- ДР КОСТИЋ: Ко то збори кроз ноћ тавну,
је л' ухода... кукавица,
што на светлост лице не да
већ црнином страх свој крије?...
- ЖАНКА: Издајицом назва Обилића,
светлу зубљу испуњену пламом.
Издајниче, зар је то јуначки,
кад издајник у теби је самом...
- ДР КОСТИЋ: Ах, утваро...
Ко то рече?... Чух ли говор?
Или ветар кулом јеца,
камен тврди разговара?...
- ЖАНКА: Тужна куло, јаде не јадила,
колике си орле одгајила,
а сад чуваш црног издајницу,
српског царства и слободе златне...
- ДР КОСТИЋ: Ах, утваро...
- ЖАНКА: А онда иде слепа Степанија:
У Србији тешко безакоње,
не поштује млађи старијега,
не слушају ђеца родитеља,
родитељи пород погазили,

- кум свог кума на судове ћера,
и доведе лажљиве свједоке,
и без вјере и без чисте душе,
и оглоби кума вјенчаного,
вјенчаного или крштенога,
а брат брата на мејдан зазива,
ђевер снаси о срамоти ради,
а брат сестру сестром не дозива...
И тако даље, и тако даље, љути десетерац...
- ДР КОСТИЋ: ... Љуба Огњенова... Нисте заборавили, а премијера је била 1912...
- ЖАНКА: ... Ја улоге не заборављам, а премијера „Косовске трагедије“ је била 1913. после ослобођења Косова. Како је сада то све смешно...
- ДР КОСТИЋ: ... И жалосно... Чујем, овај Моша забранио Србима повратак на Косово, а Благоје Нешковић потписао...
- ЖАНКА: ... Сад се друге песме певају, друге ствари се сад траже, наше српство је умрло... Не требам ја њима...
- ДР КОСТИЋ: ... Па зашто је Ступица долазио ако им не треба...
- ЖАНКА: ... Дошао је да умири савест...
- ДР КОСТИЋ: ... И то је нешто...
- ЖАНКА: ... Зна он да ја више не могу на сцену, зато ми и нуди... Таман и да је све у реду, не бих могла... Уморна сам, стара, то би била сопствена пародија... Ко ме памти, нек ме памти како доликује... Не морам да се срозам до краја...
- ДР КОСТИЋ: ... Да ли сте предали молбу?...
- ЖАНКА: ... Нисам, али ћу предати колико сутра...
- ДР КОСТИЋ: ... Богами, ја бих добро размислио... Три пута су Вас одбили... То би била четврта...
- ЖАНКА: ... Не, ово је трећа... Два пута су ме одбили...
- ДР КОСТИЋ: ... Бешчасни дрипци... Њих да молите... Ја то не бих радио...
- ЖАНКА: ... Ја мислим да сам погрешила што нисам сваког месеца слала молбу...
- ДР КОСТИЋ: ... Они то баце у кош...
- ЖАНКА: ... Нек' бацају, чуваћу копије, можда ће неко за сто година то пронаћи...

ДР КОСТИЋ: ... Да ли сте се саветовали са Обрадом? ...

ЖАНКА: ... Не, сама сам срочила, ево, прочитаћу вам... Молба за помиловање Живане-Жанке Стокић, бивше чланице Народног позоришта у Београду. Извршном пресудом број 85 од 3. фебруара 1945. године Суда за суђење злочина и престапа противу српске националне части у Београду осуђена сам на осам година губитка српске националне части. Као разлог моје кривице, означено је да сам за време окупације, као чланица београдског Народног позоришта суделовала у позориштима „Веселјаци“ и „Централа за хумор“, као и зато што сам узимала активног учешћа у програму београдске радио-станице у оквиру емисија „Шарено поподне“.

Ја сам заиста признала на претресу да сам суделовала у позориштима напред наведеним, као и то да сам учествовала у програму београдске радио-станице у емисији „Шарено поподне“.

Одмах по ослобођењу, на дан 18. новембра 1944. године ја сам била притворена и као тешко болесна провела сам у истражном притвору до 5. јануара 1945. године, када сам била пуштена кући. Ја болујем од шећерне болести и камена у жучи још од 1936. године. У притвору сам оболела још и од бубрега и чим сам била пуштена из притвора, ја сам све до 3. фебруара исте године стално лежала у кревету и на суд сам изведена из постеље. Као тако тешко болесна, изведена пред суд, нисам имала довољно физичке снаге да се на суђењу ни на ногама својим честито држим, још мање сам имала духа и присебности да изнесем шта сам ја учинила за народно-ослободилачку борбу. Браниоца пак на овом суду нисам имала, јер као сирота уметница, нисам имала чиме да га платим, а суд ми није по званичној дужности браниоца ни поставио, који би ми евентуално у одбрани помогао.

Да сам била здрава, физички и духовно, и била присебна, ја бих на овом суђењу изнела следеће чињенице као и доказе:

Да сам још од 1936. године била непрекидно и тешко болесна од шећерне болести и камена у жучи која је болест тражила велике издатке за набавку веома

скупих лекова и специјалитета, а нарочито за време окупације, када су се потребни лекови могли набављати искључиво на црној берзи.

За доказ својих навода позвала бих се на сведоке лекаре: доктор Милицу Мићић-Иванић, Петра Мркоњића улица број 3, доктор Михајла Прокића, Улица Каћанскога број 6, професора интерне медицине, доктор Борића... Вас нисам хтела да потезем, знам да сте са њима и без мене имали невоља...

ДР КОСТИЋ: ... Могли сте комотно... Хоћу да сведочим... Али да сам на Вашем месту, не би их молио, од тих бесчасника да тражите да вам врате националну част... Нису вам је они дали, па да могу да вам је узму... Они и национална част! ... „О темпора, о морес!“... Нису они Вама ништа узели... Та сама пресуда говори какви су ниткови...

ЖАНКА: ... Слушајте даље: Као тежак болесник са платом од четири хиљада окупацијских динара нисам имала могућности ни да се исхраним, а нарочито када се узме у обзир да је килограм брашна бивао и преко 400 динара, а камо ли да купујем скупе лекове и плаћам лекаре. Зато сам била приморана да радим, као што су уосталом и сви радници и државни чиновници радили, а нарочито моје колеге, чланови и чланице Народног позоришта, да би себе лечила и го живот одржала. Слободна сам приметити, да моје колеге које су са мном играли под окупацијом нису осуђивани, већ само ја, и они и дан-данас играју на драмској и оперској позорници, а међу њима има многих од истог уметничког реномеа као ја. Ја сам за време окупације у своме стану крила од окупацијских власти неколико дана генерала лајтанта Кочу Поповића, који је данас начелник главног генералштаба, и помогла му да се, прерушен у сељачко одело, уклони из Београда. А када се зна да је постојала уредба за време окупације да ко крије комунисте бива осуђен на смрт и губи главу – сматрам да сам по цену свога живота, спасавајући Кочу Поповића, учинила много за народноослободилачку борбу. За доказ ових својих навода, позивам се на самог генерала Поповића, његову мајку Ружу Поповић, удову, Дрварска број 2 и његову сестру Веру

Воје Полићевића, Улица Јанка Вукотића, обе у VII реону.

За време окупације сматрала сам за своју човечанску дужност да, у своме стану, кријем Јевреје, које су у то време окупацијске немачке власти бесомучно гониле и убијале. Тако, на пример, крила сам: Самуила Пијаде, брата од стрица Моше Пијаде, члана Президијума, те сестре и сестрића: Флору, кћерку београдског трговца Медине, са њене две кћери, сином и унучетом; Беку Бераха са кћеркицом и друге. За доказ својих навода позивам се на сведоке: Фрању и Магду Петрић, са станом у Улици Андре Николића број 1 и Љубицу Албалу, Улица војводе Драгомира број 17. А када се узму у обзир смртне казне предвиђене у оно време за прикривање Јевреја, јасно произилази да сам ја и свој живот стављала на коцку у циљу спасавања оних које гони окупатор.

Исто тако, за све време окупације, чувала сам поверени ми накит и ствари које су ми напред побројани Јевреји предали на чување и поред изричне и у више махова поновљене наредбе од стране окупатора, да свако мора предати јеврејске ствари Немцима, под претњом смртне казне. По ослобођењу ја сам све ове ствари предала наследницима, о чему молим, ако треба да се узму на увиђај и њихове писмене потврде.

Са свега изложеног, види се да сам ја била приморана да под окупацијом суделујем у позориштима, као и то да се то само мени ставља на терет, а не и толиким мојим колегама; да сам кријући Кочу Поповића и помагавши му да побегне, учинила много више за народноослободилачку војску него ли многи други; и, најзад, кријући Јевреје и њихове ствари, стављала и свој живот на коцку и тиме радила против непријатеља и њихових наредаба, све по цену свога живота.

Да сам ово била у могућности да изнесем пред суд, који ме је осудио, и да су се сви докази проверили, верујем да ме суд не би осудио и да бих ја, заједно са својим колегама, данас играла на позорници и радила на ширењу просвете и позоришне уметности, за коју сам ја, кроз свој неуморни и предани рад од неких 44 године, свакако нешто дала.

Стога молим Окружни народни суд за град Београд, да мени, као старој и тешко болесној жени и старој уметници, издејствује помиловање, како би ми се вратила сва одузета грађанска права и да ми се на тај начин омогући да не живим више од туђе милостиње, већ од свога рада, односно пензије.

Смрт фашизму – слобода народу!

У Београду,
30. маја 1947. године.

Живана-Жанка Стокић,
бивша чланица Народног позоришта,
са станом у Андре Николића број 1,
VII рејон, Београд.

ДР КОСТИЋ: ... Смрт фашизму – слобода народу!...

ЖАНКА: ... Мислим да овога пута не могу да ме одбију...

ДР КОСТИЋ: (*Ойiiiija ракију*)
... Наздравље... Него, кад ми оно узесмо инсулин? ...

МАГДА: ... Синоћ...

ДР КОСТИЋ: ... Синоћ!... Одоцнили смо, Жанка, мораћемо да се боцнемо...

ЖАНКА: ... Данас не...

ДР КОСТИЋ: ... Како ћете издржати до довече?...

ЖАНКА: ... Како сам у затвору издржала без инсулина, могу ваљда један дан...

ДР КОСТИЋ: ... Не разумем!...

ЖАНКА: ... Нећу на славу да задижем хаљину...

ДР КОСТИЋ: ... Као лекар, с тим никако не могу да се сложим...

ЖАНКА: ... Ако треба да умрем, нека то буде на Ђурђевдан...

ДР КОСТИЋ: ... Ја не знам шта ћу са Вама... Ви своју болест не схватате озбиљно...

ЖАНКА: ... Напротив, схватам је врло озбиљно... Знам да ми нема лека, и да сам већ мртва, а Ви то не видите...

ДР КОСТИЋ: ... Е, моја Жанка, видим ја много више него што Ви мислите...

ЖАНКА: ... Нема нарочите сврхе лечити мртваца... Нема те медицине...

ДР КОСТИЋ: ... Има у Вама живота и те како...

ЖАНКА: ... Мој живот се завршио оног трена кад су ме отерали са сцене... Узели су ми ваздух, душу... Ово што видите је ништа... Шта је глумица без улоге?... То је више од понижења, то је горе од саме смрти...

ДР КОСТИЋ: ... Немојте тако, Жанка, ви имате за чим да се осврнете, ваша слава је непролазна... Која је наша глумица за живота постала легенда?...

ЖАНКА: ... Хвала Вам, докторе, на лепим речима... Остављам вам алеју мртвих успомена... А ја сам већ резервисала парцелу на Топчидерском гробљу...

ДР КОСТИЋ: ... Ово је већ црни хумор... Овакве шале ми заиста не пријају...

ЖАНКА: ... Уопште се не шалим... Десно од капије... Обраду Симићу сам издиктирала тестамент... До Топчидерског гробља има да ме однесу воловска кола пуна цвећа, а на гробу, после опећа, да се отпева „Ој, Мораво“ и „Ој, Србијо“... Зашто ме тако гледате?... Ово је моја последња слава на овом свету... Следећу ћу славити са Агом, попом Сандом, мојом мајком, биће нам лепо... Спремно чекам крај овоземаљског пута, само још завеса да падне...

МАГДА: ... Газдарице, немојте, молим Вас...

ЖАНКА: ... Магдо, изађи у кухињу...
(*Магда изађе*)

Њој сам оставила кућу... Заслужила је... Требало је трпети болесну бабу седам година... Све ће то Обрад да спроведе како треба...

ДР КОСТИЋ: ... Обрад нек' спроведе његово, он је адвокат а ја сам лекар и пустите ме да спроведем своје... Молим вас, Жанка!... Ја сам дошао да вам помогнем... Да вам олакшам муке...

ЖАНКА: ... Нисте свесни колико сте ми помогли, дошли сте на славу, окретали сте колач са мном... Не да сте ми олакшали муке, него сте ми донели радост коју одавно нисам осетила... Много ми је лепо... Много ми је лепо...
(*Уионе у фојтељу*).

ДР КОСТИЋ: (*Ухвати је за руку*)
... Жанка, је ли вам добро?...

- ЖАНКА: *(Прену се)*
... Сасвим добро, не бојте се, не умирем, само сам мало малаксала... Стотинама пута сам умирала на сцени и никад нисам била задовољна... Нисам била уверљива... Осећала сам се нелагодно, знала сам да то није оно право... Једноставно, није ми ишло... Моје сцене умирања су увек биле лажне... Најгора шмира... Признајем, једино смрт нисам умела да одглумим...
- ДР КОСТИЋ: ... Не слажем се... Ми смо вам веровали... Ваша мадам Готје у сцени смрти!... То се не заборавља... Били сте бољи од Грете Гарбо...
- ЖАНКА: ... Претерасте, докторе... Стварно, туђа смрт ми није ишла... Али зато ћу своју да одиграм сасвим уверљиво да уверљивије не може бити... Врло ускоро...
(Ойејј клоне)
- ДР КОСТИЋ: ... Магдо, оставићу ташну овде... У овој металној кутји је шприц... Ако приметите да тешко дише, молим вас, дајте јој ви ињекцију, немојте чекати мене...
- МАГДА: ... Како ћу?...
- ДР КОСТИЋ: ... Па гледали сте толике године... Истерајте ваздух из шприца, то је важно, трећину игле забодете у бутину и полако притискате... Просто к'о пасуљ...
- МАГДА: ... У реду, докторе...
- ДР КОСТИЋ: ... Ту вам је све...
(Ухватио поново Жанку за руку и ојиша јој њулс)
... За сада је у реду... Јавићу се телефоном... До виђења...
(Изађе).
- МАГДА: *(Схватила кућицу са шприцем у њорбу, оде у кухињу и донесе посуду са лековитим биљем, стави је на под њоред Жанке, направи марамцу и почне да јој њрља руке и лице. Завише из ње кецеље цедуљницу, чииа)*
... Здравац, копитњак, кукурек, дуги век... Лек... Кукурек, дуги век...
- ЖАНКА: *(Буди се)*
... Где су гости?...
- МАГДА: ... Отишли су...

- ЖАНКА: ... Сви?...
- МАГДА: ... Сви...
- ЖАНКА: ... Је л' су се лепо послужили?...
- МАГДА: ... Јесу...
- ЖАНКА: ... Сви су били?...
- МАГДА: ... Да, сви су били...
- ЖАНКА: ... А био је и он?...
- МАГДА: ... Да...
- ЖАНКА: ... Значи и он је био!...
- МАГДА: ... Јесте, задњи је отишао, ја сам га испратила...
- ЖАНКА: ... Ти си га испратила!... Је л' нешто рекао?...
- МАГДА: ... Рекао је да ће доћи сутра... Оставио је ташну...
- ЖАНКА: ... Какву ташну?...
- МАГДА: ... Па, његову лекарску ташну... Ево је овде... Доћи ће сутра да вам да ињекцију...
- ЖАНКА: ... Не питам те то... Него да л' је био Тито?...
- МАГДА: *(Зачуђено)*
... Не, није био...
- ЖАНКА: ... Није!...
(Уздахне)
... Добро је...
(Клоне у фојшељу)

КРАЈ

Екипа представе *O tempora, o mores!*

Премијера *O tempora, o mores*
ЖИВОТ ЖАНКЕ СТОКИЋ

Све оно што нисмо знали о глумици Жанки Стокић, њеној усамљености, болести и блефирању у покеру маестрално је синоћ дочарала Светлана Бојковић у представи *O tempora, o mores (O времена, o обичаји)* у „Модерној гаражи“.

Понекад мали простор уме да буде прави недостатак, али синоћ је управо то допринело интимној атмосфери коју је прича о Жанки захтевала. Публика је имала прилику да завири у приватни живот једне од наших највећих драмских уметница. На дан њене славе Ђурђевдана, Жанка дочекује госте који не долазе. Нема ни попа, па са служавком сече колач и изговара молитву. Жанкина усамљеност је последица „одузимања националне части“ за коју се чак и последњим годинама живота бори да је врати. Њен доктор (игра Властимир Ђуза Стојиљковић), једини гост одвраћа је од тога да од бесчасника не треба да тражи част. Славна „госпођа министарка“ коју је пре рата играла у Народном позоришту, није клонула духом упркос неправди и болести која је задесила. Публика је са великом пажњом и тек по неким осмехом испратила представу која је трајала нешто мање од сат времена. Редитељ Братислав Петковић је у релативно кратком времену присутнима приближио живот Жанке, њено протеривање са сцене као и став тадашњег режима посебно према уметницима. Праћени великим аплаузима, Светлана Бојковић, Елизабета Ђоревска и Властимир Стојиљковић неколико пута су се поклонили одушевљеној публици.

Е. Б.,
„ВЛІС online“, 1. децембар 2009.

Ђуза Стојиљковић и Светлана Бојковић у представи *O tempora, o mores!*

Елизабета Ђоревска, Ђуза Стојиљковић и Светлана Бојковић у представи *O tempora, o mores!*

Нова представа

О ЖИВОТУ ЖАНКЕ СТОКИЋ

Представа *О ѿемјора, о морес* о драмској уметници Жанки Стокић, по тексту и у режији Братислава Петковића изведена је у театру „Модерна гаража“.

Година у којој је рехабилитована легендарна српска глумица Жанка Стокић, осуђена на губитак националне части, завршава се новом представом о њој.

Подстакнут Жанкином молбом за помиловање из 1947. године, Братислав Петковић пише и режира једночинку *О tempora, o mores* (*О времена, о обичаји*). Изводе је, на сцени „Модерна гаража“, Светлана Бојковић, Буза Стојиљковић и Елизабета Ђоревска.

Мирис тамјана, ракије рабровчанка, колач од урминог брашна и труманових јаја. Тај симболички укус невелике представе о Жанки даје интимну уверљивост једног дана њене туге.

Нушићева министарка којој су слали телеграме кнез Павле и Милан Недић, сама, јер верног проту су претукли комунисти, са служавком Магдом ломи Ђурђевдански колач и пева тропар.

Поред свега познатог о Жанки лафици, покер је био њена омиљена глумачка вежба. Текст у мини дигресијама дотичу карактер и позиције Бојана Ступице, Коче Поповића и Моше Пијаде.

Крила је Кочу, спашавала Јевреје, а у понижењу сама, без помоћи и одзива?

„Она каже, мој живот се завршава оног тренутка кад су ме отерали са сцене. Узели су ми душу и ваздух. Шта је глумица без улоге – ништа. То је горе од понижења, горе од смрти“, рекла је глумица Светлана Бојковић.

Бранка Криловић,
РТС четвртак, 3. децембар 2009, 08:00 -> 08:12

Светлана Бојковић, Ђуза Стојиљковић и Елизабета Ђоревска,
протагонисти представе *O tempora, o mores!*

Ђуза Стојиљковић, Светлана Бојковић и Браца Петковић

Мишровдан

ЛИЦА:

ПАТРИЈАРХ ГАВРИЛО ДОЖИЋ,
65 година

ВЛАДИКА НИКОЛАЈ ВЕЛИМИРОВИЋ,
65 година

ВИЛХЕЛМ КРАУТ,
кувар око 70 година

Радња се дешава 8. новембра 1946. године у Кицбилу.

Сцена: скромна трпезарија у кући Вилхелма Краута.

У ѿросїорију улази владика Николај сїавља зделицу са кољивом на сїо, ѿрисује кандило исїред иконе свейоѡ Димїїрија а за њим улази Вилхелм и уноси славски колач у белој салвейи и сїавља на сїо.

НИКОЛАЈ: ... Wunderbar, jetzt ist alles da, bloß der Rotwein, fehlt noch.

ВИЛХЕЛМ: ... Ach, ja, sofort bringe ich ihn ...
(Изази и доноси флашу са вином)

НИКОЛАЈ: (Пали кадионицу са ѿамјаном, ѿрлази враїима, куца)
... Свјатјѣши, све је спремно.

Улази ѿаїријарх Гаврило.

ГАВРИЛО: ... Ово је шести Митровдан у ропству, даће Бог и последњи, до године ћемо славити у Патријаршији... До дај ми шибицу...

(Пали славску свећу)

... Овај колач му је најлепши до сада, добро си га научио...

(Подигне колач)

... Благословен Бог наш, всегда ниње и присно и во вјеки и векова, амин. Отче наш, Иже јеси на небесјех, да сватисја имја Твоје да придет Царствије твоје, да будет воља Твоја, јако Небеси и на Земљи, Хљеб наш насушни, дажд нам днес, и остави нам долги нашја, јако же и ми остављајем, должником нашим, и не во веде нас во искушеније, но избави нас от лукавогo. Велика обрјете в бједах, тја поборника сељенија, страсотерпче, јазики побјеждајушча: кајоне убо Лијеву низложил гордињу, и на подвиг дерзновена створил јеси Нестора: тако свјате Димитрије, Хрипу Богу молисја даровити нам велију милост. Вса совершиви словом Твојим, Господи, и повељеви земљи многоразличнија прозјавати плоди. В наслажденије и пишчу нашу: иже сјемени три отроки и Данила, сушчија в вавилоње слет опитанијих свјетлшија показави, сам всеблаги царју, и сјемена сија с различними плоди благослови, и от њих вкушајушија овсјати: јако в славу твоју и в чест всјатаго великомученика Димитрија сија сиј предложишасија от твојих рабов и в памјат в благочестијеј вјерјеј скончавшија. Подажд же, блаже, благоукрашившијим сија и памјатсовершајушим всја јажеко спа-

сенију прошенија и вјечних твојих благ наслажденије: молитвама пречистија Владичици нашеја Богородици и присно дјеви Марији и свјатаго великомученика Димитрија јегоже и памјат совешајем и всјех свјатах-твојих. Јако ти јеси благослављајај и освајашчајај всјаческаја, Боже наш, и тебје славу вовсилајем, безналичному Отцу, со једнородним твојим Сином, и пресвјатим и благим и животворјашчним твојим Духом, ниње и присно и во вјеки вјеков. Господи Исусе Христе Боже наш, благослови хљеб и вино сије Духом твојим свјатим, всегда ниње и присно и во вјеки вјеков, амин. Во славу и чест свјатаго великомученика Димитрија, приносим ти сја, Господи Боже, јегоже молитвама прими, Всешчедре, жертву сију в пренебесни твој жер-твеник. Свјатији мученици иже добрје страдалчествоваше и вјенчавшесја, молитесја ко Господу, помиловатисја душам нашим.. Слава тебје, Христе Боже, апостолов похвало мучеников радованије, иже проповјед, Тројица. Јединосушчнаја. Ислије ликуј, дјева имје во чревје, и роди Сина Емануила, Бога же и человјека, Восток имја јему; јегже величајушче дјеву ублажајем. Христос посредје нас. Јест и будет!

(Три ѿуша)

ВИЛИ: *(Донеси кафу и ракију, ѿѿријарх и владика се куцају и наздраве, владика Николај узима шолѿицу и креће ка враѿиима)*

ГАВРИЛО: ... Где ћеш?

НИКОЛАЈ: ... На веранду, како ћу кафу без цигаре, свјатјејши...

ГАВРИЛО: ... Хајде седи издувани као човек, ово нам је последњи дан у овој кући...

НИКОЛАЈ: ... Добре су ове америчке цигарете...

ГАВРИЛО: ... Ниједне нису добре, све сам се надао да ћу успети да те убедим да се оканеш те гадне навике, али ти си упоран у том пороку...

НИКОЛАЈ: ... Свјатјејши то ми је једини порок који ми је остао...

ГАВРИЛО: ... Једини који се види...

НИКОЛАЈ: ... Ево дуванићу до Божића и онда прекидам... заувек...

ГАВРИЛО: ... Од Божића до Нове године... то ми је познато... Него да ми прочиташ ово писмо од Михе Крека... Машинска слова, ситна, играју... Ове наочаре слабе а очи још слабије... Вид ме полако напушта...

НИКОЛАЈ: ... Од Михе Крека, занимљиво...

ГАВРИЛО: ... Задњи пут ми се јавио из Лондона ...

НИКОЛАЈ: ... Наследник Антона Корошеца одавно није у Лондону, углавном борави у Риму...

ГАВРИЛО: ... У Ватикану, увек је био близак светој столици... дела прочитај...

НИКОЛАЈ: (*Чииа*)

... Ви сте шеф српске цркве и патријарх и били сте ангажовани уочи рата, чинећи све што вам је било у могућности да помогнете својим патриотским ставом да се наша независност и слобода сачувају у часовима када је непријатељ већ био на нашим границама. Ми смо сви сведоци Ваше борбе, која је била драматична у покушају да се спасе Краљевина Југославија. На жалост, врховни државни управитељи нису увек водили политику коју су захтевали интереси заједнице. Ваше критике су биле озбиљне и реалне и биле су управљене на то да се води једна целисходна политика, мислим да је то био паметан и реалан допринос, који се нажалост код управљача није примио. Због тако колебљиве политике дошао је 27. март. Његови извршиоци су хтели да поправе владајуће стање, и да прођу правцем заштите наших историјских интереса. Био је то акт патриотских осећања, али морам да нагласим да је био по мом схватању преурањен.

ГАВРИЛО: ... Како преурањен? То је био задњи тренутак да се спасимо, Ти знаш како је било, ти си писао говор а ја га прочитао на радију.

НИКОЛАЈ: (*Наставља да чииа*)

... Ми нисмо могли никако да побољшамо нашу ситуацију, која је и без тога била тешка и замршена. Ваш патриотски став из тога времена разјарио је наше заједничке непријатеље, те су Вашу Светост, после слома наше државе, узели на одговорност, затим су Вас ставили у затвор тако да сте дошли у злогласни логор Дахау, где сте као шеф једне хришћанске цркве...

ГАВРИЛО: ... Шеф цркве... Он се самном спрда...

НИКОЛАЈ: (*Чииа даље*)

... Као шеф једне хришћанске цркве били малтретирани и понижавани на недозвољен начин... На срећу свих нас Бог Вас је сачувао од зла које су вам Немци

наменили. Победили сте све то и због тога мучеништва задобили велики углед, не само код наших верника, него и код свих људи који су се борили за своју слободу и независност. Ваше име, у оквиру те борбе, уписано је у прве редове. Ми Словенци одајемо Вам у свему признање, за све што сте учинили и допринели борби за нашу заједничку државу. Ми нећемо да заборавимо Ваш храбри отпор, који нас је све задивио из свих тих разлога Ви сте прешли границе наше државе... Све што се Вама догодило културном свету је познато, и он одаје своје признање Вашем ставу пред непријатељима целога света... То мишљење дели се и овде у Риму...

ГАВРИЛО: ... У Риму! ...

НИКОЛАЈ: ... У Риму при Светој столици сам Папа Пије XII добро је упознат са околностима под којима сте живели до краја рата... Ценећи Вашу жртву за наш народ свети отац Папа се искрено заинтересовао за Вашу светост. Он би желео да Вас лично у свему помогне и пружи Вам прилике да се уверите у његову добронамерност и жељу да Вам омогући нормалан живот, који Вам као српскоме патријарху доликује, Ви треба да имате пристојну вилу са свим удобностима...

ГАВРИЛО: ... Папа ми нуди вилу... А ови Титови ми узели кућу у Румунској 46... Дали је неком Хебрангу... Својим парам сам је купио да буде дом српских патријараха...

НИКОЛАЈ: ... Свјатјејши колико пита сам тамо коначио... Леп крај пуно зеленила...

(Насијавља чиијање)

Ви треба да имате вилу са свим удобностима, како бисте се могли несметано посветити дужностима према нашим вернима, према многобројним избеглицама и болеснима. Света столица има средстава да материјално омогући Вашу опсежну мисију међу паством, свети отац Папа вољан је да Вас у свему помогне, а преко Вас он жели да помогне српске избеглице, да се заузме за њихов смештај и пристојан живот. Због свега овога добро би било да се Ваша светост састане са светим оцем Пијем XII.

ГАВРИЛО: ... А после да свратимо код Крунослава Драгановића на кафу у Завод Светог Јеронима...

НИКОЛАЈ: ... Ту бисте свакако срели и министра Миху Крека, он и Драгановић су нераздвојни...

(Наставља да чииа)

Ваша посета Ватикану много би помогла нашу борбу и наше избеглице које би требало сместити у неку земљу где би им се омогућили услови за нормалан живот. Зато Ватикан може наћи могућности нарочито у земљама Јужне Америке где су огромни простори и где за сваког избеглицу постоје услови зараде...

ГАВРИЛО: ... Зашто ми да бегамо у Јужну Америку са усташама... Па ми смо били са савезницима... Оће пошто пото да нас гурну у пацовске канале...

НИКОЛАЈ: ... Света столица цени храброст српског народа и поштује његову борбу у прошлости па је вољна да пружи доказе о томе у својој помоћи. Ја сам лично узео на себе улогу посредништва између Свете столице и светог оца Папе са једне стране и Ваше светости са друге. Сматрам да је потребно да се овај програм што пре реализује, мислим да ће то користити српским избеглицама и насељавању оних територија које би за њих биле најповољније. Ваш одани доктор Миха Крек...

ГАВРИЛО: ... Одани Миха Крек, шеф католичке словеначке странке, шест година се нисмо чули, ово је врхунац лицемерја, дал је могуће да ти људи немају ни труни морала и образа... Све су то знали и 41, и после свега он ме позива у госте, годину и по дана по завршетку рата... баш срамно... Сад сам потпуно сигуран да нисам погрешио што данас крећем за Београд...

НИКОЛАЈ: ... Свјатјејши они су Вам се бар први обратили... а Титу смо писали пре годину дана а још нема одговора...

ГАВРИЛО: ... Тог Тита не знам, а не зна ни он мене... Али Влада Зечевић ме добро зна а не одговара...

НИКОЛАЈ: ... Он је сад министар унутрашњих послова а Ви сте само српски Патријарх...

ГАВРИЛО: ... Од Владе Зечевића нисам много ни очекивао а прота Смиљанић да ми не одговори, то ме је заболело, волео сам га као сина, био ми је међу најдражим свештеницима...

НИКОЛАЈ: ... Па и Јуда је био најдражи Христу... .

ГАВРИЛО: ... Није ваљда да због тог Тита не сме ни да ми се јави?...

- НИКОЛАЈ: ... И он и Влада су Титове марионете... Поп Влада, министар унутрашњих послова... Под њим је за ово кратко време страдало више свештеника него све време рата... А прота Милан Смиљанић министар вера и пољопривреде... После „ослобођења“ црква утамничена, одвојена од државе, веронаука се избацује из школа, теологија са универзитета, од храмова праве штале, спраћају стоку у олtare а сељаке туку због вишкова...
- ГАВРИЛО: ... То никада није било, њима је цео народ непријатељ... Ајде што су у моју кућу у Подгорици уселили полицију, чељад најурили али што су од манастира Мораче, Немањине задужбине направили полицијску шталу, разјурили монаштво, уселили пандуре у конаке... Ако је то ослобођење онда смо скроз пропали...
- НИКОЛАЈ: ... Тај Тито је много препреден, сутра кад се генерације буду питале, рећи ће: Па Ваши попови су били министри, они су то потписивали... Прота министар а монасима не признају имена, не дају им исправе, може да их млати ко стигне. Село затиру по совјетском моделу, „борба против кулака“ то потписује Ваш прота. „Тита волим а Богу се молим“...
- ГАВРИЛО: ... Сатану воли а Богу се моли, е мој Милане на шта си спао...
- НИКОЛАЈ: ... Из Српске академије наука избацили икону Светог Саве, а Тита примили за почасног члана...
- ГАВРИЛО: ... Ако су то урадили то више није ни српска ни академија...
- НИКОЛАЈ: ... То је горе од куге...
- ГАВРИЛО: ... Јесте, и ја не смем више ни један дан да останем у емиграцији... Данас са аутом долази по мене мој синовац Душан...
- НИКОЛАЈ: ... Како ћете без пасоша?
- ГАВРИЛО: ... Ићи ћемо аутом до Прага, у нашој амбасади узимам пасош седам на аероплан и спуштам се у Београд на Бежанију. Ако идем аутом могу да направе неку смичалицу на путу... Не смем да часим ни часа, а са сваким даном све је извесније да ће поставити ултиматум цркви да се ја сменим и да направе раскол као што се десило у СССР-у...

- НИКОЛАЈ: ... Лека Ранковић је обећао пре два месеца да ће из Прага стићи пасош и слагао... Они би волели да се Ви никада не вратите у земљу... Како да одвоје црногорску, македонску цркву поред Вас..
- ГАВРИЛО: ... Рат се завршио пре годину и по а ми још под стражом...
- НИКОЛАЈ: ... Под стражом од ослобођења...
- ГАВРИЛО: ... За два дана почиње заседање Синода... а 22. је шесто година Патријаршије, морам да будем присутан... Много дуго сам у емиграцији... Могу да захтевају да одступим од трона, то им нећу приуштити...
- НИКОЛАЈ: ... Свјатјејши они су спремни на све...
- ГАВРИЛО: ... Прво ћу отићи под Острог да се поклоним моштима Светог Василија и да узмем знамења... Пре него што су ме ухапсили Немци панагију и напрсни крст сам ставио испод кивота...
- НИКОЛАЈ: ... Мислите да су још тамо... Сигуран сам да су тамо... Али не знам шта је са светињама које сам поверио игуману Леонтију...
- НИКОЛАЈ: ... Којим светињама Свјатејејши...
- ГАВРИЛО: ... Највећим хришћанским светињама, ту је десница Светог Јована, честица часног крста и икона коју је ликописао Свети Лука...
- НИКОЛАЈ: ... Филермоса!...
- ГАВРИЛО: ... Богородица пустинољубива...
- НИКОЛАЈ: ... Леонтија Митровића су ухапсили...
- ГАВРИЛО: ... Сигуран ће га ставити на муке да каже где их је сакрио...
- НИКОЛАЈ: ... Игуман Леонтије је камен кремен...
- ГАВРИЛО: ... Бојим се да не попусти имају они начина... Зликовци су то...
- НИКОЛАЈ: ... Свјатјејши, како су светиње уопште дошле до Острога, знам да су путовале од Константинопоља, Родоса, Малте до руског и српског двора...
- ГАВРИЛО: ... Двадесет векова су путовале до острва, мајка последњег руског цара мученика Николаја II Романова, царица Марија Фјодоровна која је умрла 1928. године у Копенхагену, пред смрт је тражила да се светиње предају краљу Александру Првом у знак захвалности

за његов однос према невољницима из Русије, који су бежали од большевизма... Млади краљ Петар је дошао под Острог са девојком која се звала Доли...

НИКОЛАЈ: ... Доли Најдановић...

ГАВРИЛО: ... Предао ми је светиње у њеном присуству. Срећа што ни једно ни друго нису знали о чему се ради...

ГАВРИЛО: ... Тај девојчурак Доли деловала ми је јако неозбиљно, она и краљ су се све време смејали...

НИКОЛАЈ: ... Млад свет ништа не разуме... Могла је Доли да нам буде краљица, добро је што се оженио грчком принцем Александром, Ви сте били против те женидбе...

ГАВРИЛО: ... Ја сам био против женидбе док рат траје. Земља окупирана а ти се жениш. Та ствар је ко што видиш изгубљена... Добро би било да поћеш самном да ми помогнеш...

НИКОЛАЈ: ... Свјатјејши они су ме прогласили за народног непријатеља и ратног злочинца!...

ГАВРИЛО: ... Ако си ти народни непријатељ и злочинац ја сам још већи...

НИКОЛАЈ: ... Пишу и да сам Љотићевац...

ГАВРИЛО: ... Ништа они не знају... Ти не можеш бити Љотићевац, Љотић може бити Николајевац, ти имаш много дарова много људи је у теби... Љотић је ситна риба...

НИКОЛАЈ: ... Одмах ће ме ликвидирати... Видите како су несретног Дражу убили на правди Бога, ни гроб му се не зна...

ГАВРИЛО: ... Ликвидираће и мене, то нам следује, ми смо монаси не треба да се бојимо пострадања, то је наш пут. Монашки завет нас на то обавезује... Пусту Енглезу и лажљивог Черчила, пођи самном, потребан си ми Николају...

НИКОЛАЈ: ... Свјатјејши кућа се гаси споља а не изнутра...

ГАВРИЛО: ... А ниси ти ватрогасац, ти си монах, ми треба да смо унутра да сагоримо у борби за нашу цркву и наш народ...

НИКОЛАЈ: ... Мртав вам не могу бити од користи...

ГАВРИЛО: ... Ако те утамниче и убију бићеш светац, твоја мртва глава тек тада вреди, ти и ја смо на заласку живота, ово је прилика да пострадамо у борби са Сатаном. Памтим

шта си рекао на Љотићвој сахрани „Није мртав Димитрије Љотић, он сада припада читавом српству, он сада припада небеској Србији а мртви су јачи него живи“...

НИКОЛАЈ: ... Сад је време да се помогне нашем народу ван граница, и сами сте видели колико ме зову, како да се оглушим?...

ГАВРИЛО: ... Мене зове рука која је захватила воду са Јордана и крстила првенца... Како ћемо изаћи пред Свевишњег ако то не сачувамо... Хоће кућу да нам ископају, где ће чељад да се врати... Нестаће матица... Нема у Енглеској ни Жиче, ни Дечана, ни Грачанице ...

НИКОЛАЈ: ... Грачаница је претворена у тамницу а манастирске келије у затворске ћелије, у Ђаковици су од цркве направили јавни нужник а у Дечанима комунисти отворили школу која носи име Јосип Броз Тито...

ГАВРИЛО: ... Тај Тито и ови око њега нам спремају страшну голготу... Да ли је истина да су на Врачару у започетом храму направили гаражу...

НИКОЛАЈ: ... Истина, горка истина...

ГАВРИЛО: ... Цабе сам освештао темеље тридесет девете...

НИКОЛАЈ: ... Ви сте и по функцији председник друштва за подизање храма Светог Саве...

ГАВРИЛО: ... Јадан сам ти ја председник... Освештао сам темеље за гаражу...

НИКОЛАЈ: ... Манастирима и црквама отета имања, то је једна разбојничка власт... Свјатјејши ко то да објасни Западу, ко да им укаже ко је тај Тито...

ГАВРИЛО: ... Они нама треба то да објасне, знају они тачно ко је он, зато су му и помогли да узме власт...

НИКОЛАЈ: ... Свјатјејши Ви добро знате колико сам мојом агитацијом помогао у Првом рату, Пупин је рекао да сам ја Четврта српска армија...

ГАВРИЛО: ... Четврта армија а ниси омирисао барут... То се зове баба Јулина армија...

НИКОЛАЈ: ... Немојте тако Свјатјејши...

ГАВРИЛО: ... Друга су сад времена, нема више Пупина и Тесла је умро, нико нас неће подржавати, ако својим рукама не урадимо урадиће неко други на нашу штету...

Вилхелм кувар улази и њошавља сто.

- НИКОЛАЈ: ... Малочас ми рече овај наш чувар Американац да су јуче обесили Јохана Адлера команданта Дахауа...
- ГАВРИЛО: ... Доктора Адлера!... Бог да му душу прости...
- НИКОЛАЈ: ... Са њим сам у интернату у Берну 1908. године провео два месеца у истој соби...
- ГАВРИЛО: ... То ми ниси причао...
- НИКОЛАЈ: ... Он је бранио докторат из историје а ја из теологије...
- ГАВРИЛО: ... „Вера у Христово васкрсење као основна догма апостолске цркве“ – јел тако гласила твоја дисертација...
- НИКОЛАЈ: ... Свака част Свјатјјши...
- ГАВРИЛО: ... Направио си бриљантну анализу централне догме, основе наше хришћанске вере, вере у васкрсење Христово...
- НИКОЛАЈ: ... А ако Христос не уста узалуд проповедање наше, а узалуд и вера наша. Речи су апостола Павла из Прве посланице Корнићанима и то је био мото мога рада...
- ГАВРИЛО: ... Да ли се сећаш Адлерове докторске теме...
- НИКОЛАЈ: ... Свети Фрања Асишки оснивач просјачког монашког реда Фрањеваца ако ме сећање не вара...
- ГАВРИЛО: ... Вас двојица сте заједно докторирали...
- НИКОЛАЈ: ... Summa cum laude, magna cum laude...
- ГАВРИЛО: ... Зато је он нас спасао јула 1944...
- НИКОЛАЈ: ... Саслушавао нас је седам дана пред есесовцима да би добио на времену...
- ГАВРИЛО: ... А ја сам мислио да хоће да истера на чистац да ли смо учествовали у оном глумом весељу, а у ствари је све време знао да нисмо ...
- НИКОЛАЈ: ... Да није био Хитлеров миљеник тешко бисмо се извукли...
- ГАВРИЛО: ... Није ми се видео тај пир, радовати се нечијој смрти па макар био и Хитлер није хришћански...
- НИКОЛАЈ: ... Замерио нам је што то нисмо спречили, како смо могли нас је зид делио а и да смо били заједно како обздати сужње...
- ГАВРИЛО: ... Чим су чули да је извршен атентат на Хитлера ударише у весеље...

- НИКОЛАЈ: ... Барака 99 је скупо платила то весеље. Кад се ујутру Хитлер јавио преко радија „само божије провиђење ми је спасило живот“. Есесовци су тражили да се свих две стотине логораша из бараке 99 морају обесити и окачити на месарске куке. Захваљујући Адлеру обешено је свега 25...
- ГАВРИЛО: ... Свега 25!... Можда није имао више кука...
- НИКОЛАЈ: ... Па ни њему није било лако због есесоваца...
- ГАВРИЛО: ... Браниш свог колегу...
- НИКОЛАЈ: ... Свјатјејши да није изнудио истрагу и саслушање и нама би главе одлетеле, на крају истраге је прогласио да немамо кривице у тој ствари...
- ГАВРИЛО: ... У тој ствари су нам помогли америкашки авиони и руске каћуше пред Берлином...
- НИКОЛАЈ: ... Прибележио сам цео ток истраге и каним се да напишем драму о томе, наслов ће бити Земља недођија...
- ГАВРИЛО: ... Земља недођија...
- НИКОЛАЈ: ... Мислим да је Адлер био свестан да их Хитлер води у земљу недођију...
- ГАВРИЛО: ... Србија је сад мој Николају земља недођија. Ми монаси не треба да пишемо драме, нема ти веће драме од подвига...
- НИКОЛАЈ: ... Свјатјејши зар Шекспирово дело није колосалан подвиг...
- ГАВРИЛО: ... Мени је Његош ближи, Шекспир је био глумац а Његош прави владар уз то монах, подвижник и није глумио он је својим животом сведочио...
- НИКОЛАЈ: ... Нема књиге сем Библије у којој је контраст између добра и зла тако пластично дат као код Шекспира...
- ГАВРИЛО: ... Да ниси мало претерао...
- НИКОЛАЈ: ... Свјатјејши Шекспир је најздравији гениј у историји, највећи и са највећом унутрашњом хармонијом, он гледа на живот као на драму, он је скоро свечовек а нама Словенима свечовек је наш идеал, наша чежња, наша нада, збуњеност, зато се Шекспир тако снажно доима. Он је примордијални творац инспиратор британског царства, Кронвели Елизабете, Џорџи, Викторије, Питови и Гледстони су помоћни градитељи тог

великог здања, британски свет је велико тело у којем је оваплоћен шекспирски дух...

ГАВРИЛО: ... Ти као да си се родио у Страдфорду на Ејвону а не у Лелићу...

НИКОЛАЈ: ... Верујте Свјатјејши читајући њега налазим самога себе у њему, имам готов докторат написан на ту тему...

ГАВРИЛО: ... Пустите докторате, шта је Адлеру вредео докторат, не мислим на то што је обешен него што је био командант Дахауа... То је страشان људски пад... Ти добро знаш немачки, шта на немачком значи Дахау?

НИКОЛАЈ: ... То је старонемачки топоним и најприближније би било нашем топониму Црепаја...

ГАВРИЛО: ... Значи ми смо били у Црепаји. Веруј ми то је хотел у односу на логор Цеглед где сам био у Првом светском рату. Шта сам тамо поднео право је чудо да сам уопште жив. Цеглед ми је уништио здравље...

НИКОЛАЈ: ... Свашта смо претурили преко главе а шта нас тек чека...

ГАВРИЛО: ... Ја идем па шта буде, не смем више да останем у емиграцији. Ови Титови ломе Јосифа не знам колико ће још моћи да издржи...

НИКОЛАЈ: ... Митрополит Јосиф је урадио шта је могао, молио је на све стране да се дозволи Ваш повратак... То само од Тита зависи...

ГАВРИЛО: ... На шта сам спао да ми један мангуп пречи пут у земљу... Морам да се обратим народу и да позовем на јединство. Ова неслога и разбијеност даје могућност непријатељима да своју паклену мржњу испољавају и злочине спроводе. Николају твоја помоћ би ми добро дошла... Требало би да послушаш свог патријарха...

НИКОЛАЈ: ... Свјатјејши Адам је био послушан... Први непослушник је био Христос...

ГАВРИЛО: ... Али тада није било апостолске цркве...

НИКОЛАЈ: ... Има много начина да помогнем иако нисам у земљи...

ГАВРИЛО: ... Узми писаљку и хартију треба да одговоримо Папи на понуди... Писмо ћеш предати Михи Креку, ја га сигурно нећу више видети... Николај узима хартију и писаљку...

ГАВРИЛО: ... Господине министре захваљујем Вам се на пажњи и бризи за мене и српске избеглице, такође сам захвалан Ватикану и Папи на понуђеној помоћи... Српска црква је увек била вољна да искрено од срца сарађује са свима религијама, нарочито са хришћанским где су скоро иста начела божанске љубави према целом људском роду, где су сви људи браћа и деца божија и где треба да влада мир и хармонија. Нажалост многи су искористили хришћанство и његов велики значај да би помоћу њега могли да владају светом и да хришћанска начела користе у политичке сврхе. Други светски рат јасно је свима доказао да су људи заборавили хришћански пут и његове свете прописе, изгубили своју душу продавши је ђаволу. Хришћанска наука као целина доживела је највећи ударац после двадесет векова. Без сваке сумње овај рат је најсрамнији и најмрачнији период историје света који се ни са чиме не може да оправда и пред садашњим и пред будућим поколењима а још мање пред Богом. Ви сами знате шта се догодило у нашој држави. Извршен је покољ над недужним људима, женама и децом, који по својој свирепости нема примера у историји, поклани српски народ био је крив само што је био православне вере. Ми Срби никада нисмо мрзели људе који су били других религија а камоли да смо покушали да их присилимо да прелазе на православље. Ми смо народ једне крви и једног племена али имамо различите религије, има католика, православних и муслимана, затим евангелиста и мојсијеве вероисповести. Било је људи после Првог светског рата који су сами желели да промене религију и да прелазе на православље, таквих случајева је било у Боки Которској, нарочито код Срба католика, ја сам у то време био митрополит црногорско-приморски на Цетињу, долазили су код мене и тражили да пређу на православље, нисам био вољан то да чиним већ сам их опомињао да су и католичка и православна црква у суштини хришћанске, где су начела Христова са малом разликом иста. Само их се треба држати. Нисам се бавио прозелитизмом, ни једног католика нисам превео у православље. Чувао сам се тога да не бих дао повода рђавом тумачењу. Нажалост за време рата усташе су силом прекрштавали Србе, са ножем под грлом: или да

промене веру, или да буду лишени живота. Алтернатива је била таква да су многи били принуђени на ту несрећну солуцију. Павелић је издао декрет да српско име у Хрватској не постоји а његови закони су онемогућавали живот а камоли рад православних Срба и њихових свештеника. Наглашено је да у Хрватској не постоји друга народност сем хрватске нити друге религије сем римокатоличке. Прво су поклали стотине хиљада људи, жена и деце па је после тога захтевано да се изврши масовно прекрштавање Срба. Од српских владика и свештенства у првом периоду усташке владавине затражено је да се одржи благодарење у православним црквама за усташког поглавника Павелића и његов дуг живот, затим да се избаци ћирилица из употребе у православној цркви и да се замени латиницом. Такву несрећну и небратску солуцију нико није могао да прими. После тога дошло је све најгоре. Српски епископи као и цео српски народ издисали су у мучеништву. Да ли се може оправдати злочинство да су епископи били поткивани са плочама као волови што се поткивају, чупане су им браде или пак живима сечене уши и нос и вађене очи и све друго што је бестијалност могла измислити. На нашу велику жалост нико није дигао свој глас да брани и заштити несрећне Србе, да осуди мучења и мучитеље. Усташки режим сматрао је за погодан моменат да биолошки унушти Србе а што остане да преведе у католичанство. Шта је било природније очекивати него да католичка црква узме у заштиту ове несрећнице и спасе их истребења... Нажалост она ништа подобно није покушала нити је пак дала званичну изјаву којом би се оградила и пред светом оправдала од таквога злочинства. И не само да се ћутало него се ишло и даље, главног наредбодавца тих нечувених злочина Анту Павелића Папа је примио у аудијенцију у Ватикану. Сигурно је да се и данас Павелић крије иза Папиног скута. Ви сте сами господине рекли да имате информације из савезничких извора да је побијено између седамсто и осамсто хиљада Срба. У часу кад српски народ живи у великим искушењима, гладан и жедан и што је главно, беспомоћан да ма шта добро створи, моја је дужност да у свему поделим зло и добро са народом, све друго би била издаја српске Светосавске

цркве и српског народа који наставља и даље своје мучеништво. Господине министре поручите Папи да сам захвалан на бризи али да понуду не могу прихватити.

Патријарх српски Гаврило...

Могао бих још тога да му напишем...

НИКОЛАЈ: ... Мислим да је ово сасвим довољно... Потпишите се Свјатјејши...

ГАВРИЛО: ... Можда сам могао да поменем бискупа Рожмана који се нашао српским избеглицама...

НИКОЛАЈ: ... Онда је требало поменути и кардинала Тисерана... Знају они то... Одох у кујну да видим докле је стигао ручак...

У њом тренућку се на врајима њојављује Вилхелм кувар.

ВИЛИ: ... Die Krautroladen sind...

НИКОЛАЈ: ... Nix Krautroladen, sondern Sarma...

ВИЛИ: ... Die Sarma ist fertig... .

НИКОЛАЈ: ... Willy, wir können den Mittagstisch decken ...

ВИЛИ: ... Ja, sofort...

(Износи њањуре и њосјавља сјо)

ГАВРИЛО: ... Бога ми овај Вили спремио славску трпезу као у Жичи. Где ли је само нашао кисели купус у Кицбилу?

НИКОЛАЈ: ... Кад се хоће све се може...

ГАВРИЛО: ... Алал вера, да су друге прилике позвао бих га у Београд да подучи мало наше куваре...

НИКОЛАЈ: ... Сигуран сам да би се радо одазвао, поверио ми се да овде у Кицбилу нема никога. Брат му је погинуо на источном фронту, ми смо му за сада и пријатељи и родбина.

ГАВРИЛО: ... А није више ни млад, сигурно је старији десет година од нас двојице...

НИКОЛАЈ: ... Адлер нам је спасао главу а Вили помогао да преживимо...

ГАВРИЛО: ... Имати у логору куvara за пријатеља није мала ствар, а то је твоја заслуга, умеш ти са људима...

НИКОЛАЈ: ... Чудна је игра судбине, то је просто Божја воља да нас после логора сместе у Кицбил у кућу куvara из Дахауа...

- ГАВРИЛО: ... Како се само радовао кад нас је затекао у својој кући после три месеца затвора...
- НИКОЛАЈ: ... Свјатјејши и ми смо се радовали, сећате се шта су нам та три месеца доносили из америчке канине...
- ГАВРИЛО: ... Саме сплачине... Кобасице са џемом од малине... Ово је Божије давање...
- НИКОЛАЈ: ... Можда се боље потрудио што зна да се данас ра-стајемо, јутрос ми се кроз сузе поверио да му је жао што одлазимо и да је срећан што нас је упознао и служио у својој кући и да би волео да га крстимо...
- ГАВРИЛО: ... Шта! Да пређе у православље?...
- НИКОЛАЈ: ... Да Свјатјејши то ме је кроз сузе молио...
- ГАВРИЛО: ... Он је католик а малочас смо написали Папи да ни једног католика нисам превео у православље, молим те објасни да ја то и поред најбоље воље не могу да урадим...
- НИКОЛАЈ: ... Свјатјејши ја не могу то да му саопштим...
- ГАВРИЛО: ... Зашто?...
- НИКОЛАЈ: ... Разлози које сте навели у писму Папи овде не постоје... Вили се препоручио својом добротом и хри-шћанском љубављу... а мене је молио да будем кум... А ми Срби кумство не одбијамо, па је то не само његова већ и моја молба, верујте Свјатјејши учинили бисте богоугодно дело... Ми немамо другог начина да му заблагодаримо на свему што је учинио за нас...
- ГАВРИЛО: *(Одлази у собу и враћа се њосле неколико ѿренуџака са еџџрахџем на џрудима)*
... Позови га...
- НИКОЛАЈ: ... Bereit et euch für die Taufe vor...
(Вили улази и љуби руку џаџријарху, џаџријарх џа заџри)
Света тајна крштења
Сиј, Владико, Господи, створиви челоџека по образу твојем, и по подобџију, и дањин јему власт жизни вјечни-ја, таже отпадша грјехом не презрјевим но устројиви челоџејченијем Христа твојего, спасеније мира. Сам и созданије твоје сије избављ от рљаботи вражија, прими в царство твоје пренебесноје. Стверзи јего очи мисле-нија, во јеже озальрјати в њемпросвешченију евангели-ја твојего. Сопрјази животу јего ангела свјетла, избав-

љајушча јего от vsјакаго навјета сопротиволежашчаго, от срјетенија лукаваго, от демона полуденаго и от мечтанија лукавих.

Дух прелести, духа лукавства, духа идолопослуженија и vsјакаго лихомства: духа лажи и vsјакија нечистоти, дејствујемја по наученију Ђавољу. И сьтвори јего овча словесноје свјатаго стада Христа твојега, уд честен церкви твојеја, сина и насьледника царства твојега: да, по заповједем твојим житељствовљам, и сохранив печат нерушимују, и собљуд ризунесквернују, получит блаженства свјатих во царствији твојем.

Изжени из њего лукаваго, и нечистаго духа, сокритаго и гвездјашчагосја в сердцје јего.

Благодатију и шчедротальми, и человјекољубијем јединороднаго Сина твојега, с њим же благословен јеси, с пресвјатим и багим и животворјашчим твојим Духом, ниње и присно, и во вјеки вјеков, амин.

Отрицајешлисја сатани, и vsјех дел јего, и vsјех абгел јего и всего служенија јего, и всеја гордиљи јего? Отрицајусја!

Отреклсја ли јеси сатани? Отрекохсја!

(Три йуїа)

И дуни, и плуни на њего.

Сочетавајешлисја Христу? Сочетаваљајусја!

(Три йуїа)

Сочетталсја ли јеси Христу? Сочетахсја!

(Три йуїа)

И верујеш ли јему? Вјерују јему јако Царју и Богу Символ вере,

(Чийа се)

И поклањајусја јему? Поклањајусја Отцу и Сину и Свјатому Духу, тројице јединосущчињеј и нераздіельњеј.

Благословено царство, Отцта и Сина, и Свјатаго Духа, ниње и присно, и во вјеки вјеков, амин. О жеже освјатитисја водје сеј, силоју, и дјевством, и наитијем Свјатаго Духа, Господу помолисја. О жеже низпослатисја јеј благодати избављенија благословенију Јорданову, Господу помолисја.

Велији јеси Господи, и чудна дјела твоја, и ни једино же слово довољно будет к пјенију чудес твојих.

(Три йуїа)

Благословен Бог, просвјешчајај и освјашчајај vsјакаго

человјека грјадушчаго мир, ниње и присно и во вјеки вјеков, амин.

Помазујетсја раб божији

(Име)

јелејем радованија, во имја Отца, и Сина, и Свјатаго Дух, амин. Во исцјелєније души и тјела. В слижаније вјери. В руцје твоји сотворисје мја, и создастје мја. Во жеже ходити јему по стопам заповједеј твојих. Крепчјајетсја раб Божији

(Име)

во Имја Отца, амин и Сина, амин, и свјатаго Духа, амин. Ниње и присно и во вјеки вјеков, амин. Облачјајетсја раб Божији

(Име)

в ризу правди, во имја Отца, и Сина, и Свајатаго Духа, амин.

Јелици во Христа креститесја, во Христа облекостесја, алилуја.

(Три ѱуѿа)

Крестилсја јеси. Омилсја јеси: Во имја, Отца, и Сина, и Свајатаго Духа, ниње присно и во вјеки вјеков, амин. Постригајелја раб Божији

(Име)

во имја Отца, и Сина и Свјатаго Духа, ниње и присно и во вјеки вјеков, амин.

НИКОЛАЈ: ... Ab nun sind Sie auf den Namen Velimir getauft...

ВИЛИ: ... Von nun an heiÙe ich Velimir...

ГАВРИЛО: ... Ето завршисмо и то... Да ми је неко рекао да ћу куvara из Дахауа превести у православље... Брате Велимире нек ти остане ова икона и нек те сећа на наше пријатељство...

НИКОЛАЈ: ... Seine Heiligkeit, der Patriarch Gabriel schenkt dir diese Ikone des hi. Demetrius, auf daß du ihn und auf daß er dich unsere Freundschaft erinnert...

ВИЛИ: ... Vielen Dank!

НИКОЛАЈ: ... Свјатјешји Ви сте му дали икону на дар, морам и ја кумче нечим да дарујем...

(Са дна коферчеѿа извади орден Великоѿ крстѿа немачкоѿ орла)

... Und fur Sie dieses GroÙkreuz vom Deutschen Adler...

ВЕЛИМИР: ... Ein GroÙkreuz vom ...!

- ГАВРИЛО: ... Шта си му то дао кад се толико зачудио...
- НИКОЛАЈ: ... То Вам је орден Великог крста немачког орла првога реда, највећи немачки цивилни орден...
- ГАВРИЛО: ... Никад се ниси похвалио...
- НИКОЛАЈ: ... Добио сам га 35-те за обнову немачког гробља у Битољу... Припадало је мојој епархији... Кад га је немачки амбасадор донео у Охрид да ми га преда рекао је да сам први странац коме је Хитлер доделио овај орден да ге је сам осмислио и дао нацрт. Читао сам у немачкој штампи да је тај исти орден три године касније добио Хенри Форд зато што је направио ауто за народне масе...
- ГАВРИЛО: ... Какве народне масе, зна се да је подржавао Хитлера... Можда су те због тог ордена прогласили за народног непријатеља и ратног злочинца...
- НИКОЛАЈ: ... Знате и Ви Свјатјејши да ту има крупнијих ствари, па ја сам се свађао са студентима левичарима на Београдском универзитету који су хвалили Хитлера... Ми смо много незгодни сведоци, ово што чине тешко би могли да смо ми тамо...
- ГАВРИЛО: ... Ето сад видиш где ти је место, спакуј се па идемо, мој синовац само што није стигао ...
- НИКОЛАЈ: ... Свјатјејши идите Ви са вашим Душаном, ценим да, мој повратак мора још да сачека, а треба и да одбраним докторску тезу у Енглеској, то сам још пре рата имао у плану...
- ГАВРИЛО: ... Каква Енглеска, какав докторат, какав Шекспир, апостолски завет је твој докторат... нема од тога никакве користи...
- НИКОЛАЈ: ... Апостол Павле каже на једном месту: „Неки пут човек мора да учини нешто што неће донети никакву корист“...
- ГАВРИЛО: ... Апостол Павле је много тога рекао... Зачује се сирена...
- ВИЛИ: ... Der Wagen ist da!
- НИКОЛАЈ: ... Стигао је Душан...
- ГАВРИЛО: ... Митров данак хајдучки растанак... Збогом Николају... Збогом Велимире...

Изази...

БЕЛЕШКА О АУТОРУ

БРАТИСЛАВ ПЕТКОВИЋ је рођен у Београду 26. септембра 1948. године.

Дипломирао 1972. године на Академији за позориште, филм и телевизију, на смеру позоришне режије, представом *Разбојници* Фридриха Шилера.

У Београдском драмском позоришту 1978. поставио представу *Sporting life*, за коју је текст писао заједно са колегом Војиславом Кајганићем. После тога написао је и две монодраме: *Продајем разбивеног фићу* и *Исјовести кловна Драгољуба* (играо га је Божидар Стошић). Године 1991. написао је драму *Каскадер* коју је и режирао у Београдском драмском позоришту.

Свој дечачки сан остварује 1994. године када отвара Музеј аутомобила, а представом *Grand prix* (његови текст и режија) отвара нову позоришну сцену под називом Модерна гаража. Представом *Legion d'Honneur* 1998. године отвара и камерну сцену у истом простору. Године 2004. поставља свој комад *Les Fleurs du mal* (*Цвећови зла*). Године 2009. поставља комад *O tempora, o mores* о последњим данима живота Жанке Стокић.

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.163.41–2

821.163.41.09–2 Петковић Б.

ПЕТКОВИЋ, Братислав, 1948–

Седам једночинки / Братислав Петковић. – Београд :
Удружење драмских писаца Србије, 2016 (Београд :
Службени гласник). – 303 стр. ; 20 см. – Едиција Изабране
драме / Удружење драмских писаца Србије)

Тираж 300. – Стр. 7–12: Виртуозитет сценског језика /
Миодраг-Мија Илић. – Садржај: Legion d'honneur ;
Каскадер ; Grand prix ; Sporting life ; Les fleurs du mail =
(Цветови зла) ; O tempora! O mores! = (О времена!
О морала!) ; Митровдан.

ISBN 978–86–85501–48–7

а) Петковић, Братислав (1948–) – Дrame

COBISS.SR-ID 221400332